

G

Gaasehud (lat. *cutis anserina*): kaldes det nùbrede Udseende Huden kan faa under Kuldepaavirkning el. nervøs Paavirkning; skyldes en Kontraktion af Muskler i Haarfolliklerne (M. erectores pilorum), hvorved Haarene kan komme til at staa mere lodret (rejse sig), og Mundingen af Haarfolliklerne springe lidt frem over den øvrige Huds Niveau; samtidigt kan Blodkarrene trække sig sammen, og Huden faa et blegt Udseende.

Gabastou's Metode til Løsning af Placenta: Indsprøjtning af sterilt Vand igennem Navleaven.

Gabbet's (G., Henry Singer, England) **Metode:** M. til Farvning af syrefaste Bakterier, f. Eks. Tuberkelbaciller; den adskiller sig fra Ziehl-Neelsen's Farvning derved, at man affarver og efterfarver paa een Gang med Gabbet's Vædske, som bestaar af Metylenblaatopl. 2 g til 75 g H₂O og 25 cm³ konc. Svovlsyre.

Gärtner's Bacil, se Salmonella.

Gaffky's (G., Georg, 1850—1918, Tyskland) **Bacil**, se B. typhi. **G.'s Skala:** Klassifikation af Graden af Lungetuberkulose efter Antallet af Baciller i Opspyttet.

Gaillard's Suturer ved Entropion spastic, senile: dobbelt armeret Traad; begge Naale føres, i et Par mm Afstand fra hinanden, fra Øjelaagsranden under Huden ned til nedre Grænse af Øjelaaget, hvor Traaden knyttes efter passende Stramning.

Gaisböck's (G., Fel., f. 1868, Innsbruck) **Sygdom:** Polycythæmia hyper-tonica (s. d.).

Galakt-agoga (gr. *gala* [galakt-] Mælk + gr. *agogos* førende, ledende): mælkedrivende Midler. **-hidrosis** (gr. *hidrosis* Sveden): »Mælkesved», forældet Begreb, Sved paa Grund af tilbageholdt, dekomponeret Mælk hos diegivende Kvinder. **-ocele** (gr. *kele* Brok): hos Kvinden: Retentionscyste i Mamma, fremkommen ved Hindring for Mælken's Udtømmelse; hos Manden: Retentions-

cyste i Testis eller Epididymis, der rummer klart eller mælket Indhold uden Spermatozoer; jfr. Spermatocèle. **-ophoritis** (gr. *foros* bærende): Betændelse i den puerperale Mamma udgaaet fra Kirtelgangene. **-orrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Mælkeflod; under Diegivning, eller efter Barnet er vænnet fra, vedbliver der at udflyde tynd Mælk, hvilket i Længden medfører en alm. Svækkelsestilstand. **-ostasis** (gr. *stasis* Standsen, Stillestaaen): Standsning af Mælkesekretionen. **-uria** (gr. *ouron* Urin) = Chyluria. **-æmia** (gr. *haima* Blod) = Lipæmia.

Galaktoseprøve (gr. *gala* [galakt-] Mælk): Leverfunktionsprøve; Galaktosen assimileres meget hurtigt og omdannes af en normal Lever til Glykose; findes Leverparenchymlidelser, omdannes mindre Mængde og en større Mængde udskilles gennem Urinen. Om Morgenens gives 40 g Glykose i 400—500 cm³ Vand (Te, Citron el. Sodavand). Urinen, som lades i de følgende 6 Timer, opsamles; den samlede Mængde Galaktose, som udskilles i den Tid, bestemmes polarimetrisk el. titrimetrisk. Normalt udskilles 2,5—3 g; > 3 g tyder paa Parenchymlidelser.

Galassi's Refleks, se Westphal's Pupilleaktion.

Galde: Leverens Sekret; Bilis, Fel. **-farvestoffer:** Bilirubin, Biliverdin m. m.; paavises ved Gmelin's og Rosenbach's Reaktion. **-rør:** Reagensglas med galdeholdigt Substrat til Bakteriedyrkning a. m. Conradi. **-sten:** Konkrementer i Galdevejene, bestaar især af Cholesterin eller Pigmentkalk. Cholitiasis. **-stensileus** (gr. *eileos* Tarmslyng): 1) Ileus paa Grund af en Galdesten har sat sig fast i Tarmen (er enten kommet der ad Galdevejene eller efter Perforation). 2) Reflektorisk ved akut Cholecystitis. **-stenskolik** (gr. *kolikos* *nosos* Tarmsmerter): K. som Følge af Indkilling af Galdesten i Galdegangene (især Ductus cysticus og choledochus. **-syre:** Glycocholsyre og Taurocholsyre, paavises ved Pettenkofer's Reaktion.

Galdefarvestofpaavisning i Urin, se Gmelin's Prøve.

Galeanthropia (gr. *galē* Kat + gr. *anthropos* Menneske): Vrangforestilling om at være forvandet til en Kat.

Galeati (lat. *galea* Hjelm): Charcot's Betegnelse for Patienter med «Casque névrasthénique».

Galle forårsages hos Dyr af Led- eller Seneskedebetændelser, der resulterer i forøget Produktion af Synovi og abnorm Udspilling af det synoviale Rum. Efter Lokalisationen tales om Led- eller Seneskedegaller.

Galoplyd (undertiden kaldet Galoprytme): ved visse Hjertelidelser, f. Eks. ved Hypertrofi af v. Ventrikel og Insufficiens, ved Hypertoni og Skrumpe-nyre, og ved svære Infektionssygdomme kan 1 Tone være spaltet, hvorved Hjertetonerne kan faa en galopagtig Lyd.

Galopperende Paralyse: meget hurtigt forløbende Form af Dementia paralytica. **G. Syfilis:** ondartet Syfilis, ved hvilken der tidligt optræder svære, ulcerative Symptomer; «tertiær Syfilis» i den sekundære Periode. **G. Tuberkulose, g. Svindsot:** akut Tuberkulose, Miliærtuberkulose, akut eksudativ Tub.

Galopprytme, se Galoplyd.

Galton's (G., Francis, 1822—1911, England) **Fløjte:** Apparat til Bestemmelse af Høreevnen for de højeste Toner.

Galvanisation (Luigi Galvani, 1737—98, Italien): Behandling med Jævnstrøm (galvanisk Strøm, f. Eks. fra Batteri af galvaniske Elementer; herfra stammer Navnet). Man anvender nu som Strømkilde Tørelementer, Akkumulatorer, Dynamomaskiner el. Motoromformere (Vekselsstrøm — Jævnstrøm). En stor Blyplade (indifferent Elektrode) lægges f. Eks. paa Ryg el. Bryst, en mindre (different Elektrode) beklædt med Stof vædet i Saltvand lægges over det syge Sted; man behandler $\frac{1}{2}$ —1 Time med Strømstyrke paa 50—100 Milliampere, 50—60 Volt. Anvendes f. Eks. ved rheumatiske Lidelser.

Galvanisk (Nystagmus-) Reaktion den ved Gennemledning af galv. Strøm gennem Ørerne optrædende Nystagmus (s. d.), Forbipegning i Ekstremiteterne, Faldtendens af Legemet samt Svimmel-

hed. **G. Svimmelhed:** fremkaldes ved Paavirkning af Buegangsapparatet med galvanisk Strøm, idet den ene Elektrode anbringes ved det ene Øre, medens den anden anbringes et eller andet Sted paa Legemet, ev. paa det andet Øre. Der opstaar herved en vestibulær Nystagmus, der er rettet til Katoden og fra Anoden, ledsaget af Svimmelhed med Tendens til at falde modsat Nystagmusretningen. **G. Ørereaktion:** Fornemmelse af Lyd ved Galvanisation af Øret. Høres ved Slutning af Katoden og ved Brydning af Anoden.

Galvano-chirurgia (gr. *cheirurgia* Kirurgi): operative Indgreb udført med galvanokaustiske Instrumenter. **-kaustik** (gr. *kaustikos* brændende [*kaiein* brænde]): Brænding ved Hjælp af Instrumenter (Platintraadsslynger eller Brændere af forskellig Form), der bringes til at gløde ved en galvanisk Strøm. **-punktur** (lat. *punctura* Stik), se Elektropunktur. **-terapi** (gr. *therapeia* Sygepleje): Behandling med galvanisk Strøm.

Gambrinismus (*Gambrinus* er efter Sagnet Øllets Opfinder): en vedvarende umaadeholden Ølnydelses Følger.

Gamet (gr. *games* Ægtefælle): Fællesnavn for Æg- og Sædcelle. Køns-celle.

Gametiske Letalogener: Gener, der dræber en bestemt Klasse Køns-celler (kun kendt hos Planter).

Gametocyt (*Gamet* [s. d.] + gr. *kytos* Hulrum): Stamcelle (Forstadium) til Gamet.

Gammacismus (gr. *gamma* Bogstavet g): Talefejl, hvorved Ganelydene G og K erstattes med Tandlydene D og T.

Gamo-genesis (gr. *gamos* Ægteskab [el. *Gamet*, s. d.] + gr. *genesis* Oprindelse). **-gonia** (gr. *goneia* Avling): kønnet Forplantning, Forplantning ved Gameter. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Tilbøjelighed til at indgaa Ægteskab med hvemsomhelst.

Gampsodaktylia (gr. *gampsos* krum + gr. *daktylos* Finger): manglende Evne til at strække Fingrene.

Ganespalte = Palatoschisis, Urano-schisis.

Gangliectomia (gr. *ganglion* Sene-knude + gr. *ektome* Udskæring): Fjernelse af et Ganglion.

Gangliitis (gr. *ganglion* Svulst under Huden, Seneknude): Betændelse af Nerveganglion.

Ganglion (gr., Svulst under Huden, Seneknude) = Seneknude: cysteagtig Dannelse med slimet Indhold i Nærheden af Led (**G. articulare**) eller Seneskeder (**G. tendinosum**). Man ansaa dem tidligere for at være hernielignende Udposninger fra Ledkapsel eller Seneskede, medens man nu mener, at de fremkommer ved en Slimdegeneration i det paraartikulære eller paratendinøse Væv.

Ganglion (Ricord): plastisk Induration af Corpora cavernosa penis.

Ganglioneuroma (gr. *ganglion* Svulst under Huden, Seneknude + gr. *neuron* Nerve): Svulst bestaaende af baade Gangliceller og Nervetraade = Neuroma ganglionare; forekommer bl. a. i Binyremarven.

Ganglionitis (gr. *ganglion* Svulst under Huden, Seneknude): Betændelse af et Nerveganglion; undertiden ogsaa brugt = Lymphadenitis.

Gangræna (gr. *gangraina* Koldbrand): Koldbrand, Betegnelse for nekrotiske Processer, ved hvilke stinkende Betændelse, særlig fremkaldt af Forraadningsbakterier, giver Billedet en ejendommelig Karakter: Huden misfarves, Epidermis undermineres af vædskefyldte Blærer og afstødes, Bløddelene bliver mørke og dejagtige og falder efterhaanden hen til en stinkende, sortegraa Masse. Denne almindelige Form betegnes ofte fugtig Gangræn (**Necrosis humida**) i Modsætning til den tørre Gangræn (**Necrosis sicca**), der undertiden fremkommer, naar det angrebne Væv er meget tørt ved stærkt indskrænket Blodtilførsel; der udvikler sig da en Blandingsform af Mumifikation og Koldbrand, idet Vævet indtørres til en sejt, sortagtig Masse, i hvilken de putride Fænomener hemmes ved den for Bakterierne ugunstige Tilstand af Vævet. **G. multiplex cachectica**: Lidelse hos medtagne Individer af ganske samme Karakter som Echthyma terebrans infantum. **G. nosocomialis**: Saardifteri, ondartet, dybtgaaende (difterisk) Betændelse i et Saar; fremkaldes af forskellige Bakterier.

Gangrène foudroyante (fr.): yderst ondartet Saarinfektion, der i Reglen opstaar ved Forurening af et aabent Saar med Støv eller Jord, karakteriseres ved progredient Nekrose og Luftudvikling i Vævet. Betændelsen breder sig meget hurtigt ad Lymfebanerne og fører ofte til Døden under Billedet af en Intoxikation og under Optræden af parenchymatøs Degeneration af Organerne. Skyldes i nogle Tilf. en egen Mikrob, i andre Tilf. forskellige andre Bakterier.

Gansers (G., Sigbert Josef Maria, 1853—1931, Tyskland) **Symptomkompleks**: psykoselignende, simulationsfarvet Tilstand med karakteristisk Tilbøjelighed til at give forkerte Svar, der dog ligger saa nær op ad Spørgsmaalet, at dette maa antages forstaaet (»Vorbeireden»); event. endvidere ledsaget af Amnesi og hysteriske Fænomener. S. ses næsten udelukkende hos degenererede Individer, der har en umiddelbar Interesse i at blive antaget for sindssyge (Arresteranter o. a.).

Gardiner Brown's (Alfred) Forsøg: gaar ud fra, at Svingningerne af en Stemmegaffel anbragt paa Processus mastoideus lige længe kan føles med Fingeren og høres. Hvis Stemmegafflen høres længere end den føles, positivt Forsøg, tyder det paa en Mellemlidelse, føles den længere end den høres, negativt Forsøg, tyder det paa en Labyrinthlidelse.

Garel's (G., Jean, 1852—, Frankrig) **Symptom**: manglende Lysformemmelse paa den syge Side ved elektrisk Genemlysning fra Munden og Kæbehulen; tyder paa en Ansamling eller Nydannelse i Kæbehulen.

Gargarismus (gr. *gargarismos*): Gurgling.

Gargouillement (fr.): Gurglen ved Tilstedeværelse af Luft i Rum med Vædske, f. Eks. Tarm.

Garrod's (G., Sir Alfred Baring, 1819—1907, London) **Traadprøve**: fin, affedt Bomuldstraad lægges i Blodserum, som henstilles paa et køligt Sted indtil Halvdelen af Vædsken er fordampet; hvis det indeholder mere end 0,025⁰/₁₀₀ Urinsyre, udfældes Urinsyrekristaller paa Traaden. G. paaviste herved Urikæmi hos Gigtikere (1848).

Garrulitas vulvae (lat. *garrulitas* Snakkesalighed) (Schatz 1872), Incontinentia vulvae, Flatus vaginalis (Löhlein 1879): Lyde opstaaet ved Regurgitation af i Vagina indtrængt Luft (f. Eks. under Coitus).

Gas-phlegmone (gr. *flegmone* Betændelse under Huden): putrid Phlegmone, hvor Betændelsesprocessen er ledsaget af Luftudvikling i Vævet. -**baciller**: B., der er i Stand til at frembringe Luftphlegmone. Hertil hører for Menneskets Vedkommende: B. oedematis maligni (Koch), B. phlegmonis emphysem. (Fraenkel); for Dyrs Vedkommende: Rougets Raslesygge.

Gasserectionia (gr. *ektome* Udsækning): Fjernelse af Ganglion Gasseri.

Gastradenitis (gr. *gaster* Mave + gr. *aden* Kirtel): Betændelse af Ventriklens Lymfekirtler.

Gastralgia (gr. *gaster* Mave + gr. *algos* Smerte) = Cardialgia. Smertefornemmelse som er lokaliseret til Epigastriet.

Gastralgokenosis (Boas) (gr. *gaster* Mave + gr. *algos* Smerte + gr. *kenosis* Tomhed): kortvarige, heftige Smarter, naar Ventriklen er tom.

Gastr-ectasia (gr. *gaster* Mave + gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidelse af Ventriklen, oftest v. Pylorusstenose, cfr. Atonia ventriculi. -**ectomia** (gr. *ektome* Udsækning): operativ Fjernelse af Mavesækken.

Gastricismus (gr. *gaster* Mave): let, akut Gastritis eller i Alm. funktionelle Forstyrrelser i Ventriklen og deraf følgende Tilstande.

Gastrisk Feber (gr. *gaster* Mave), se Typhus abdominalis. **G. Krise**: Anfald af meget heftige Smarter i Underlivet, forbundet med Opkastninger. Symptom ved Tabes dors.

Gastritis (gr. *gaster* Mave): Betændelse i Ventriklens Slimhinde; Mavekatarrh, akut og kronisk. **G. phlegmonosa**: meget sjælden Lidelse med phlegmonøs Betændelse og Pusdannelse i Ventrikelvæggen. Aarsagen ukendt. Er gerne ledsaget af Toksæmi. **G. toxica**: G. opstaaet efter Indtagelse af Giftstoffer.

Gastro-diaphania (gr. *gaster* Mave + gr. *diaphainein* gennemlyse): Under-

søgelse af Ventriklens Væg ved Gennemlysning af denne ved Hjælp af en i Ventrikelkaviteten indført Lyskilde; hertil kan benyttes Rovsing's Gastroskop.

-**duodenitis** (Konjetzny) = Pylorogastritis: Betændelsestilstand lokaliseret til Mavesækkens Udmundingsparti og til Tolvfingertarmens øverste Parti. -**duodenostomia** (*Duodenum* [lat. *duodeni* tolv ad Gangen] + gr. *stoma* Aabning) (Jaboulay, Mathieu, 1860—1913, Frankrig); Kocher (Theodor, 1841—1919, Schweiz): Dannelse af en Anastomose mellem Ventrikel og Duodenum.

-**elytrotomia** = Laparelytrotomia, s. d. -**enteritis** (gr. *enteron* Tarm): Mave-Tarmkatarr. **G. ex alimentatione** hos Spædbørn (Dyspepsia chron., Catarrh. gastrointest. chron.) skyldes Overernæring. a) **Fedtdyspepsi**: Fedtet udnyttes ikke. Afføringen kittet eller leragtig. Børnene blegfede og muskelslappe. b) **Kulhydratdyspepsi**: Kulhydraterne udnyttes ikke, ufordøjet Stivelse viser sig i Afføringen i rigelig Mængde. Afføringen sur, skummende og irriterende. Børnene graablege, stærkt afmagrede. Kan ende med typisk infantil Atrofi (Parrot's Athrepsi). c) **Kaseindyspepsi**: Eggehvinden udnyttes daarlign, Afføringen alkalisk, raadden. Børnene gulblege, apatiske med nedsat Turgor, ofte subfebrile. -**enteritis paratyphosa** s. *cholera nostras paratyphosa*: G., fremkaldt af forskellige Bakterier af Salmonellagruppen (S. typhi murium, S. enteritidis o. a.), herunder dog ikke de egentlige Paratyfusbaciller (S. paratyphi A, B, C), som kun undtagelsesvis fremkalder et overvejende gastroenteritisk Sygdomsbillede. -**enteropathia** (gr. *pathos* Lidelse): Mave-Tarmlidelse. -**enterostomia** (gr. *stoma* Aabning) (-enteroanastomose): operativt dannet Kanal gennem Væggen af Ventriklen og en hertil fastsyet Jejunumslynge til Passage for Føden i Stedet for gennem Pylorus. -**enterostomia antecolica anterior** (Wölfler [W., Anton, 1850—1917, Prag] 1881): G.-E. med 50 cm lang Jejunumslynge, der trækkes foran Omentum majus og Colon transversum og sys til Forsiden af Ventriklen. Benyttes nu i Reglen sammen med Braun's Enteroanastomose, s. d.

-enterostomia retrocolica posterior (v. Hacker 1885): G.-e. med kortest mulige Jejunumslynge, der sys til Bagsiden af Ventriken, som trækkes gennem en Slidse i Mesocolon og fikseres hertil med en DelSuturer. **-gastrostomia** (gr. *stoma* Aabning): Dannelsen af en Anastomose nedad mellem de 2 Afsnit af en Timeglasventrikel. **-gen** (gr. *gignomai* [gen-] bliver til): stammende fra Ventriken. **-hælkoma** (gr. *hælkoma* Saar): Mavesaar. **-hydrorrhoea** (gr. *hydor* Vand + gr. *rhoë* Flod): forøget Afsondring af tyndt Ventrikelsekret. **-hysteropexia** (gr. *hyster* Livmoder + gr. *pexis* Tilheftning) = Ventrofixatio uteri: Fastheftning af Uterus til forreste Abdominalvæg. **-hysterotomia** (gr. *toime* Snit): Kejsersnit. **-jejunostomia** (*Jejunum* [lat. *jejunus* tom, fastende] + gr. *stoma* Aabning): se -enterostomia. **-lith** (gr. *lithos* Sten): Konkrement i Ventriken. **-lithiasis** (gr. *lithos* Sten): Lidelse, der skyldes Konkrementdannelse i Ventriken. **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): Gennemskæring af Adhærencer mellem Ventriken og Omgivelser. **-malacia** (gr. *malakia* Blødhed): Selvførdøjelse af Ventriken, særl. efter Døden. **-melus** (gr. *melos* Lem): Misdannelse, der paa Truncus Forflade har 1 eller 2 Ekstremiteter. **-mycosis** (gr. *mykes* Svamp): Udvikling af Skimmelsvampe i Ventriken. **-myxorrhoea** (gr. *myxa* Slim + gr. *rhoë* Flod): forøget Slimafsondring fra Ventriken. **-paresis** (gr. *paresis* Slappelse): Nedsættelse af Ventriklens Tonus; cfr. Atonia ventriculi. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Ventrikellidelse. **-pexia** (gr. *pexis* Tilheftning): Fastheftning af Ventriken til forreste Bugvæg (ved Gastropbose). Durets Metode: Fiksering af Ventriklens lille Kurvatur til Peritonæum parietale ved en enkelt Silketraad, der føres ind og ud, afvekslende gennem Ventriklens Serosabeklædning og Peritonæum parietale; Traadens Ender knyttes subkutant over Mm. recti. Rovsing's Metode: Fiksering af Forfladen af Corpus ventriculi ved Hjælp af 3 stærke Silketraade, der føres ud og ind gennem Serosaklædningen; den øverste lægges lige under Curvat. minor, den nederste 3 cm over Curvat. major, og Traadenderne føres ud gen-

nem Bugvæggen til hver Side i en Afstand af 3—4 cm fra Midtlinien. Efter Lukning af Bugvæggen knyttes Traadene over en Glasplade. **-phthisis** (gr. *phthisis* Svindsot): Afmagring og Slappelse, der skyldes en Ventrikellidelse. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme) (Schmid-Monnard): Operation for Timeglasventrikel, hvorved man søger at opheve det forsnævrede Parti ved Spaltning paa langs og Sømmensyning paa tværs. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af Ventriken; cfr. Atonia ventriculi. **-plicatio** (lat. *plicare* folde sammen) (Bircher, Heinrich, 1850—, Schweitz): Sammenrynkning af Ventrikelvæggen ved transverselle Serosasuturer. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Sænkning af Ventriken. Da der ikke er Enighed om Ventriklens normale Leje, er Opfattelserne af G. ogsaa forskellige. G. først beskrevet af Morgagni (1760). Giver Anledning til forsk. nervøse Symptomer, særl. Anorexi og Cardialgi, ofte tillige Obstipation, e. Rovsing tillige ikke sjældent forsinket Tømning. Findes ofte sammen med alm. Enteroptose, s. d. **-rraphia** (gr. *rhafē* Søm): Sømmensyning af et Saar i Ventrikelvæggen. Ogsaa mindre korrekte benyttet = Gastroplicatio. **-rrhagia** (gr. *rhēgnymi* [rhag-] bryder): Maveblødning. Cfr. Hæmatemesis, Melæna. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod) = Gastro-succhorrhoea. **-schisis** (gr. *schisis* Spaltning): medfødt Spalteddannelse af forreste Bugvæg. **-skopia** (gr. *skopein* undersøge): Syns-Undersøgelse af Ventriklens Indside ved Hjælp af særlige Apparater, Gastroskoper, der indføres gennem Munden eller gennem en Gastrotomi (Rovsing). **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): kramptagtig Sammentrækning af Ventriken. **-stomia** (gr. *stoma* Aabning); Dannelsen af Fistel fra Ventriken til Legemets Overflade til Ernæring af Pt. ved Forsnævring af Spiserøret, er først udført af Fenger (F., Christian, 1840—1902, dansk, levede i Chicago). — Witzel's Metode: Dannelsen af en Skraafistel ved Sømmensyning af Ventrikelvæggen om et Dræn i en Udstrækning af 5—6 cm. — Kocher's (Hartmann's) Metode: en Snip af Ventriken trækkes fra Midtlinien hen under venstre Musc. rectus og derpaa ud gennem

Huden, hvortil den fikseres. Rovsing's Metode: Fastsyning af et Krone-stort Parti af Ventrikelvæggen til Peritonæum parietale og Indlæggelse af Pezzer's Katheter gennem en lille Incision, der slutter stramt om Katheteret. -**sucorrhoea** (lat. *sucus* Saft + gr. *rhoë* Flod): Ventrikelsaftflod = Gastrorrhoea. -**synthesis** (gr. *synthesis* Sammensætning): Forening af Saarlæberne i Ventriklens ved enhver Form for Solutio continui, accidental eller artificiel. -**thoracopagus** (gr. *thorax* Bryst + gr. *pegnyimi* [pag-] tilføjer): Misfostre, sammen-voksede ved Thorax og Abdomen. -**tomia** (gr. *tome* Snit): operativ Aabning af Ventriklens. -**xyntosis nervosa** (gr. *oxyntin* gøre skarp, sur) (Rossbach): anfaldsvis optrædende Mavesmerter m. forøget Saltsyreudskillelse endende med rigelige Brækninger.

Gastrophilus (gr. *gaster* [gastr-] Mave + gr. *filein* elske): Slægt af Bremser, Østrider. Snylter som Larver i Ventriklens hos Hesten (»Mavebremser»), desuden kan de findes i Svælg og Tarm (Duodenum, Anus). Flere Arter; meget hyppig her i Landet er *G. equi*.

Gatophobia (lat. *catta* Kat + gr. *fobos* Frygt): Afsky for Katte.

Gastropnoia (gr. *gaster* Mave + gr. *pnoia* Fald) (ogsaa kaldet **Langmave**): karakteriseres ved en Forlængelse af Mavesækkens lodretstaaende Del og en Sænkning af Pyloruspartiet; Curvatura minor ligger under Umbilicus og Crestæ iliæræ. Cardiadelen ligger som ellers lige under Diaphragma, se Bathygastrica.

Gaucher's (G., Philippe Charles Ernst, 1854—1918, fransk Læge) **Sygdom**: Form for Xantomatose, ved hvilken Aflejringen af Cholesterinforbindelserne fortrinsvis finder Sted i Celler i det retikuloendoteliale System, Milt, Lever, Benmarv, Lymfekirtler. Det er en kronisk, familiær Lidelse, som fortrinsvis ses hos Piger; den er benign, kan vare 20 Aar eller mere. Symptomer er Miltsvulst, ofte meget stor, Leversvulst, ingen Ascites el. Ikterus, gulbrune Pigmentation af Hudn, let Anæmi, Leukopeni.

Gauss's Fejlkurve, se Bimomialkurven.

Gauss's (G., C. J., f. 1875, Gynæko-

log, Würzburg) **Svangerskabstegn**: abnorm stærk Bevægelighed af Uterus ved Tetanus i den første Svangersk.m.d.

Gavage (fr.): kraftig Fedekur, event. ved Sondefodring.

Gedefod: enarmet, vægtstangslignende Instrument til Fjernelse af Tand-rødder.

Gel-Herter's Sygdom = Mb. colliacus, idiopatisk Steotarré.

Geigel's (G., R., 1859—1930, Tyskland) **Refleks**: den til den mandlige Kremasterrefleks svarende Kontraktion af Muskelfibrene ved den øvre Rand af Ligam. Pouparti hos Kvinder.

Geislerør, se Udladningsrør og Katodestraaler.

Geissfuss (ty.), se Gedefod.

Gelatine (lat. *gelare* [gelatum] fryse): oprindelig »Husblas« fra Størens Svømmeblære, nu oftest Afkog af Kalveknogler. 10 % Gelatine i Bouillon bruges under Navnet »Gelatine« som fast Næringssubstrat for Bakterier.

Gelatinekapsler, se Capsulae gelatinosae.

Gélineau's Sygdom (1880): Narkolepsi.

Gellé's (G., Marie Ernest, 1834—, Paris) **Forsøg**: forbinder man Øregangen ved Hjælp af en Slange med en Gummiballon, hvorpaa der sættes en anslaaet Stemmegaffel, vil hver Kompression af Ballonen hos et normalt hørende Individ bringe Tonen til midlertidigt at aftage paa Grund af den frembragte intralabyrintære Trykforhøjelse (G.'s Forsøg positivt). Høres Tonen uforandret under Kompressionen (G.'s Forsøg negativt), tyder dette paa en abnorm Uefftergivelighed af Stigbøjlen (Stapesankylose, d. e. Otosklerose).

Gelose (lat. *gelare* fryse): 1) af Agar-Agar o. a. udvundet Gummiart. 2) patologisk Proces i Muskler (Myogelose, Myalgia), hvor Dele af Musklerne bliver haarde og faste, lignende Gelose.

Gély's (G., Jules Aristide, 1806—1861) **Katheter**: Metalk., der udmærker sig ved sin store Krumning, der udgør ca. $\frac{1}{3}$ af en Cirkel med 5—6 cm Radius.

Gemmatio (lat. *gemma* Knop): Knopskydning.

Gemelli = Gemini (lat. *gemellus*, dim. af *geminus* Tvilling): Tvillinger.

Gen (gr. *gignomai* [gen-] bliver til, el. gr. *gennaen* frembringe): arveligt Anlæg, Arvefaktor (Johannsen). Hvert Gen har en bestemt Lokalisation i Kromosomerne.

Generatio spontanea s. aequivoca (lat. *generatio* Avlen; lat. *spontaneus* frivillig; lat. *aequivocus* tvetydig), Abiogenesis: Læren om, at levende Væsener kan opstaa af dødt Stof. Pasteur viste, at alle hidtil fremførte Beviser for Forekomsten af G. s. var uholdbare.

Generationspsykoser (lat. *generatio* Avlen + gr. *psyche* Sjæl): P., der staar i Forbindelse med Svangerskab, Fødsel og Barselseng.

Generel Parese (hos Syfilitikere) (lat. *generalis* almindelig; gr. *paresis* Slappelse) = Dementia paralytica.

Genesis (gr.): Oprindelse, Opstaaen.

Genetik (gr. *genesis* Oprindelse): Arvebiologi.

Genetisk (gr. *genesis* Oprindelse): hvad der angaar Opstaaen og Udvikling. Arvebiologisk.

Genital- (lat. *genitalis* hørende til Avling; *genitalia* Kønorganer): Køn-.

Genius epidemicus, G. morbi (lat. *genius* Aand): den epidemiske Aand, en Slags selvstændig, personlig Karakter, man i gamle Dage tillagde Epidemierne for at forklare deres tilsyneladende lunefulde Optræden.

Genmilieu (Gen, s. d.): den samlede Indflydelse af samtlige Gener, som danner Baggrund for det enkelte Gens Virkning.

Gennemlysning: Diafanoskopi (se dette).

Gennemskæringen: forliggende Fosterdæl staar i G., naar dens største Omfang omfattes af Fødselsaabningen.

Gennemsnitlig Afvigelse: (i en Variationsrække) Gennemsnittet af de enkelte Varianters Afvigelse fra Variationens Middelværdi. Et Udtryk for Spredningen. Smlgn. Middelfejl.

Gennemstrømningstryk, se under systolisk Blodtryk.

Genodermatoser (Gen. [s. d.] + *Dermatose* [s. d.]): ikke medfødte Huidlidelser, for hvis Opstaaen visse medfødte Anlæg spiller en Rolle.

Genoplastie (fr.): plastisk Operation paa Kinden.

Genotype (Gen [s. d.] + gr. *typos* Form, Billede): Anlægspræg- eller Type i det befrugtede Æg (Johannsen). Dens Reaktion under de givne Kaar, erkendes som Fænotypen. Syn.: Idiotype.

Genu (lat., Knæ), se Knæ. **G. recurvatum** (lat., tilbagebøjet Knæ): Deformitet (Overstrækning) af Knæregionen, hvorved Crus og Femur danner en fortill aaben Vinkel paa mindre end 180°.

G. valgum (lat., skævt Knæ): Deformitet af Knæregionen, hvor Crus og Femur danner en udad aaben Vinkel paa mindre end 180°, »Kalveknæ«. **G. varum** (lat., udadbøjet Knæ): Deformitet af Knæregionen, hvorved Crus og Femur danner en indad aaben Vinkel paa mindre end 180°, »Hjulben«.

Genuin (lat. *genuinus* medfødt, naturlig, ægte): ægte, uforandret. **G. Pneumoni** = croupøs P.

Geny-antralgia (gr. *genys* Kæbe, Hage + gr. *antron* Hule + gr. *algos* Smerte): Smerte i Kæbehulen. **-antritis** (gr. *antron* Hule): Betændelse af Kæbehulen.

Geophagia (gr. *ge* Jord + gr. *fagein* spise): Tilbøjelighed til at spise Jord (Ler o. a.); almindeligvis Udtryk for en pervers Smagsretning resp. et Symptom paa Psykose eller Idioti. I visse Egne dog en Form for Befolkningens Ernæring, der giver Negro cachexy.

Geotropisme (gr. *ge* Jord + gr. *trope* Vending): Vækst, afhængig af Tyngdeloven; negativ G., Vækst bort fra Jorden, positiv G., Vækst nedad mod Jorden.

Gephyrophobia (gr. *gefyra* Bro + gr. *fobos* Frygt): Angst for at betræde en Bro.

Gerhardt's (G., Carl, 1833—1902, tysk Kliniker) **Fænomen**, se under Skodas Lyd. **G.'s Højdeskifte**: tympanitisk Perkussionstone, som kan findes over Lungekaverner, har forskellig Klang, høj el. lav, eftersom Patientten ligger ned el. sidder op.

Gerhardt's (G., Charles Frédéric, 1816—1856, Kemiker, Paris) **Reaktion** til Paavisning af Aceteddikesyre (Diacetylsyre) i Urinen: til Urinen sættes nogle Draaber Jernkloridopløsning; vinrød Farve betyder positiv Reaktion.

Gerlach's (G., Jos. v., 1820—1896,

Anatom, Erlangen) **Klap**: Slimhindeklap paa Overgangen mellem Proc. vermiformis og Coecum.

Gerlier's (G., Felix, 1840—1914, Schweitz) **Sygdom**: i Schweitz endemisk Sygdom, ogsaa kaldet »vertige paralysant«, da Hovedsymptomerne er Svimmelhed og Lammelser. Er kun iagttaget hos Landarbejdere; lignende Sygdom i Japan kaldes Kubisagari (Jap.: en, der lader Hovedet hænge).

Germinal, se Germinativ.

Germinativ (lat. *germinare* spire): hvad der angaar Kønscellerne el. Fosteret (egentlig Spiringen). **G. Infektion**: Overførelse af Infektion til Afkommet derved, at selve Kønscellerne er inficerede. Forekomst tvivlsom. **G. Syfilis**: S. overført til Fosteret gennem Sæden, forladt Anskuelse.

Geroderma (gr. *geron* gammel Mand + gr. *derma* Hud): betegner dels gamle Menneskers atrofiske Hud, dels Hudlidelser, hvor Huden faar et tilsvarende Udseende, se Progeria.

Geromorphismus (gr. *geron* Olding + gr. *morfe* Skikkelse) (Charcot & Souques): trofiske Forstyrrelser af Ansigtshuden hos yngre Individuer; Huden bliver oldingeagtlig, tør og rynket. Syn. Geroderma, Progeria.

Gerontofili (gr. *geron* [geront-] Olding + gr. *filia* Kærlighed): Kærlighed til »Oldinge«.

Gerontoxon (gr. *geron* gammel Mand + gr. *toxon* Bue) = Arcus senilis corneae.

Gerson's (G., Max, f. 1881, Læge i Kassel): saltfattig, helst fuldstændig vegetarisk Diæt, væsentlig bestaaende af raa Frugt- og Urtesafter, Salater og friske, ikke afkogte Grønsager. Er brugt mod Tb. etc. Noget modificeret af Herrmannsdorfer.

Gersuny's (G., Robert, 1844—1924, Wien) **Metode**: kosmetisk Indsprøjtning af Parafin. **G.'s Metode ved Amputatio recti**: Snoning af Rectumstumpen $\frac{1}{2}$ Gang om sin Længdeakse og Flaksring i denne Stilling for derved at hindre involontær Afgang af Tarmindholdet.

Gestatio (lat., Bæren): Svangerskab.

Ghilarducci's (G., Francesco, nulev., Italien) **Reaktion**: galvanisk Udløsning

af Muskelkontraktioner paa Legemsafsnit, der ligger fjernt fra den applicerede Pol, samtidig med at de undersøgte, nærmest liggende (patologiske) Muskler ikke reagerer.

Ghon-Sachs's Bacil, se Ødembaciller.

Giardia, se Lamblia.

Gibbositet (lat. *gibbus* puklet, Pukkel): gibbusagtig Dannelse.

Gibbus (lat., puklet, Pukkel) = Pott's (P., Percival, 1713—1788) Pukkel: vinklet, bagud prominerende Pukkel paa Columna, fremkommen ved et Sammenbrud af de tilsvarende Hvirvellegemers Corpora som Følge af tuberkuløs Destruktion.

Gibert's (G., Camille Melchior, 1797—1866, Paris) **Sygdom**: Pityriasis rosea.

Gibraltarfieber: Febris melitensis.

Giemsa (G., Gustav, 1867—, Tyskland) -**Farvning**: en forbedret Romanowsky-Farvning. G.'s Vædske indeholder Eosin, Metylenblaat og Metylenazur, opløst i Glycerin og Metylalkohol aa ; fortyndes umiddelbart før Brugen med neutralt Vand. Anvendes til Farvning af Udstrygningspræparater af Blod og Malaria- o. a. Parasitter.

Gifford's (G., Harold, 1858—, am. Øjenlæge) **Refleks**: Pupilkontraktion, udløst ved et med Magt forhindret Forsøg paa Øjelukning. **G.'s Symptom ved Mb. Basedowii**: bestaar i, at man kun med stort Besvær kan faa øvre Øjelaag vendt. Skal særligt findes i friske Basedow-Tilfælde, og uafhængigt af Graden af Eksoftalmus.

Giftblanderi: Veneficium.

Giftfattige Dysenteribaciller, se B. dysenteriae.

Giftslanger: Slanger med Gifftænder. Der kendes ca. 400 Arter, som fordeler sig paa de 2 Familier Colubridae (Snoge, hvortil ogsaa S. uden Gifftænder hører) og Viperidae (Hugorme). Colubridae forekommer udelukkende udenfor Europa. Hertil hører: 1) Elapinae (Giftsnoge), som blandt andet omfatter Slægterne Bungarus, Elaps og Naja, og 2) Hydrophiinae (Havslanger). Viperidae (Hugorme) deles i: 1) Viperinae (ægte Hugorme), herunder: Bitis, Cerastes, Vipera, og 2) Crotalinae (Grube-

Hugorme), herunder: Ancistrodon, Bothrops, Crotalus, Lachesis. Se nærmere under hvert af de anførte Slægtsnavne; se endv. Slangegift.

Gigantismus (gr. *gigas* [gigant-] Kæmpe): Kæmpevækst.

Gigantoblast = Megaloblast (gr. *gigas* [gigant-] Kæmpe + gr. *blastos* Spire): abnormt stort, kerneholdigt, rødt Blodlegeme. Ses ofte ved svære Anæmier, særlig A. perniciosus.

Gigli's (G., Leonardo, 1863—1908, Gynæk., Florenz) **Operation** = Hebetomia, s. d. = Pubitomia. **G.'s Sav**: højelig Traadsav til Gennemsavning af Knogler.

Gigt: en mere populær Betegnelse for en Række forskellige Lidelser, Eks. Arthritis, Neuritis, Myopati, Febris rheumatica o. a. **Ægte G.**: Arthritis urica.

Gigtfeber: Febris rheumatica. Rheumatismus articularum acutus.

Gilchrist's (G., Thomas Caspar, 1862—1927, England, senere Amerika), **Sygdom**, amerikansk Blastomykose: ulcerøs Dermatitis, fremkaldt af Gærsvampe; kan ogsaa angribe de indre Organer.

Gilles de la Tourette's (G. d. l. T., Georges, 1857—1904, Paris) **Sygdom**: Maladie des tics convulsifs. Se Tic.

Gingivitis (lat. *gingiva* Tandkød): Betændelse af Gingiva — af Tandkødet og Tandkødspapillerne. **G. catarhalis marginalis**: en let Betændelse af Gingiva, som enten skyldes Tandsten eller kemiske eller termiske Irritationer. **G. atrophicans** (efter Partsch): den Form for G., ved hvilken der, som Følge af Tandstens Aflejring, er Svind af Tandkødet. **G. hypertrophicans**: karakteriseres ved stærk Hypertrofi af Tandkødet, en kronisk Betændelse i Bindevævet. **G. hæmorrhagica**: Fællesnavn for de ved hæmorrhagiske Diateser forekommende Forandringer, ofte svære, af Tandkødet.

Giovanni's (G., Sebastiano, nulev.) **Sygdom**: fungøs Form af Moniletrix.

Gipsseng: Leje af Gips til Behandling af forskellige Ryglidelser, der kræver, at Rygsøjlen indtager en bestemt Stilling.

Gitterkeratitis (gr. *keras* [kerat-] Horn): sjælden Kornealidelse bestaa-

ende af et Gitter eller Net af fine, graa, under Epitelet beliggende Uklarheder.

Glabellarrefleks (*Glabella* [lat. *glaber*, *glabellus* glat, ubehaaret]): Kontraktion af M. orbicularis oris hos Spædbørn ved Banken paa Pandebenet.

Glanders (eng.): Malleus.

Glandulær (lat. *glandulae* Kirtler) **Feber**: Infektios Mononucleose (Pfeiffer).

Glaspusterstær: Kataraktform, som optræder hos Glaspustere paa den for Lyset udsatte Del af Linsen.

Glat, smooth (eng.), **S**: Bakterier med normal Udvikling af O-Antigenet. Kolonierne er i Almindelighed runde, med glat, spejlende Overflade, og Væksten i Bouillon diffus. Sln. ru.

Glaucoma (gr. [af *glaukos* grønblaa]) = **Grøn Stær**, s. Ophthalmia arthritica, Chorioiditis serosa. Hovedsymptomet er Forøgelse af det intraokulære Tryk, hvortil efterhaanden kommer Excavatio papillae n. optici, og derefter Synsfeltsdefekter, Bjerrums Skotom, Synsnedsættelse og tilsidst Blindhed, hvis Øjet overlades til sig selv. Man har 3 Hovedformer for det egentlige primære G. 1) **G. inflammatorium acutum**: optræder efter forudgaaende, lettere, prodromale Anfald eller ganske akut med Taage- og Regnbuesyn samt stærke, ciliære Smerter, Hovedpine, Ømhed af Øjet, Kvalme og Opkastning. Stærk, ciliær Injektion, Uklarhed af Kornea, Dilatation af Pupillen og stærk Spændingsforøgelse. Uden Behandling bliver det som Regel til kronisk Glaukom, men kan ogsaa paa faa Timer føre til Blindhed (**G. fulminans**). 2) **G. chronicum** viser sig ved vedvarende Dilatation af forreste Ciliærvener, snævert forreste Kammer, let dilateret Pupil med grønlig Refleks («Hæbitus glaucomatosus»). Desuden Tensionsforhøjelse, tiltagende Papilekskavation, Synsfeltsdefekter og Synsnedsættelse; ofte med akutte Anfald. 3) **G. simplex** optræder snigende, uden subjektivt Besvær før Synsnedsættelsen kommer. Ringe Tensionsforhøjelse, der dog giver Excavatio papillae, Synsfeltsdefekter, Synsnedsættelse og eventuelt Blindhed. **G. capsulocuticulare** (Vogt): ved kronisk Glaukom hos gamle Folk ses en

Afskalning paa Linsens Forflade. Er muligvis Aarsag til Trykstigningen. **G. infantile** = Buphthalmus. **G. malignum**: Tilfælde, hvor der efter Operation, specielt Iridektomi, ikke vil gendannes Kammer og Tensionen forbliver forhøjet. Ender i Almindelighed med Blindhed. **Sekundært G.**: Trykforhøjelse sekundært som Følge af Korneafistel, Iridocyklitis, Seclusio pupillae, Luxatio lentis, Cataracta traumatica, intraokulære Tumores og Hæmorrhagier. Eller ved Tillukning af Kammervinklen, f. Eks. ved Epitelindvækst i Kammeret efter perforerende Læsioner eller Operationer. **G. hæmorrhagicum**: G. i Forbindelse med Nethindeblødninger og Thrombosis v. centralis retinae. Den ætiologiske Sammenhæng ubekendt.

Glaucosuria (gr. *glaukos* blaagrøn + gr. *ouron* Urin): Indicanuria, Udskillelse af blaagrønt farvet Urin. Indican er et Derivat af Indal, der dannes i Tarmen ved bakteriel Forraadelse. Det kan dannes i store Mængder ved Tyndtarms-Ileus og ved Peritonitis.

Gleet (eng.): engelsk Betegnelse for kronisk Gonorrhoe.

Glénard's (G., Frantz, 1848—1920, fransk Læge) **Sygdom** = Enteroptosis og de deraf følgende nervøse og dyspeptiske Symptomer.

Gletscherkatarrh: Sneblindhed.

Glia, se Neuroglia.

Glioblastom (*Gliom* [gr. *glia* Lim] + *Blastom* [gr. *blastos* Kim]): hyppig Form af Hjernesvulst af Gliomgruppen, der er malign og forekommer hos voksne. Syn. Glioma multiforme, Glioblastoma multiforme, Spongioblastoma multiforme.

Glioma (gr. *glia* Lim): Svulst af Neuroglia i Hjerne- og Nervevæv. **G. retinae**: Gliomsvulst i Nethinden. Optræder i de tidligste Barneaar. Naar den har naaet en vis Størrelse, vil Pupillen under visse Forhold lyse hvidgult, »amaurotisk Katteøj«. Man skelner mellem **Gl. exophytum** og **Gl. endophytum**, eftersom Gliomet væsentlig vokser ud bag Retina eller fra denne vokser ind i Corpus vitreum.

Gliomatosis (*Glioma*, s. d.): multipel Optræden af Gliomer eller diffus Forøgelse af Gliavæv, jfr. Gliosis.

Gliosarkom (gr. *glia* Lim + gr. *sarkoma* Kødsvulst): ondartet Svulst, væsentligst bestaaende af atypisk Gliavæv.

Gliosis (gr. *glia* Lim): diffus patologisk Forøgelse af Gliavæv.

Glischruria (gr. *glischros* klæbrig + gr. *ouron* Urin): Udtømmelse af traadtrækkende, klæbrig Urin; skyldes Bacterium glischrogenum.

Glisson's (G., Francis, 1597—1677, England) **Slynge**: S., der spændes ned om Hage og Nakke og over Issen sættes i Forbindelse med et Ekstensionsapparat. Benyttes til at udøve et permanent Træk paa Halsen ved Spondylitis cervicalis og ved Behandling af Brud i Hals-hvirvelsøjlen. **G.'s Sygdom**: Rachitis, engelsk Syge.

Glissonitis: Betændelse af Caps. Glissoni el. af Bindevævet, der omgiver Vena porta, A. hepatic. og Galdevejene.

Globulinreaktion (*Globulin* [lat. *globulus* lille Kugle] + lat. *re-* tilbage + lat. *agere* [actum] handle): Nonne-Apelt's Reaktion i Spinalvædsken er en Fældning af Globulinerne med mættet Ammoniumsulfatopløsning. Sml. Bisgaard's Metode.

Globulinuria (gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Globulin i Urinen.

Globulus (lat., dim. af *globus* Kugle):

- 1) lille sfærisk Legeme af enhver Art.
 - 2) lille Pille, almindeligvis indeholdende et Alkaloid eller et homöopatisk Middel.
 - 3) Blodlegeme.
 - 4) Fedtdraabe i Mælk.
- G.-Fornemmelse**: F. af Kugle i Halsen. Symptom ved Hysteri.

Glomerulonephritis (lat. *glomus* [glomer-] Klump, Garnnagle + gr. *nefros* Nyre): Nyrebetændelse, hvor fortrinsvis Glomeruli angribes; deles i: 1) akut G., 2) kronisk G. a) anhypertoniske Tilfælde og b) hypertoniske med henholdsvis normalt og forhøjet Blodtryk; se Nephritis.

Glomerulo-tubulære Nephropatier: Nyresygdomme, hvorunder baade Glomeruli og Tubuli renales er angrebne.

Glosectomia (gr. *glossa* Tunge + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Tungen.

Gloss-agra (gr. *glossa* Tunge + gr. *agra* Fangst), se Glossalgia.

Glossalgia (gr. *glossa* Tunge + gr. *algos* Smerte): Tungesmerte, Neuralgi i Tungen. Syn. Gloss-agra.

Glossina (gr. *glossa* Tunge), se Trypanosoma.

Glossite scléreuse (Fournier) (fr.): sklerøs, fortykket Tunge med bukket Overflade som Følge af »tertiære« syfilitiske Processer.

Glossitis (gr. *glossa* Tunge): Betændelse i Tungen. **G. exfoliativa marginata** = Lingua geographica. **G. superficialis Mølleri**: Form for G., som kan ses ved pernicios Anæmi. Der er superficial Betændelse og forstørrede, røde Papiller langs Randen og ved Spidsen af Tungen. Er ledsaget af Overfølsomhed, sviende og brændende Fornemmelse.

Glosso-cele (gr. *glossa* Tunge + gr. *kele* Brok): Fremfald af Tungen paa Grund af sygelig Forstørrelse af denne. **-plegi** (gr. *plege* Slag): Lammelse af Tungen. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Tilbage synken af Tungen. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): Tungekrampe.

Glottis-krampe (gr. *glottis* Stemmeridse, Strube): krampagtig Tillukning af Struben, = Laryngospasmus. **-ødem** (gr. *oidema* Svulst): ødematøs Svulst, der imidlertid saa godt som aldrig indtager selve Glottis, men Partiet ovenover.

Glutæalrefleks (gr. *gloutos* Sæde + lat. *reflexus* Tilbagebøjning): Kontraktion af Glutæalmusklerne ved Irritation af Huden paa Sædet.

Glutitis (gr. *gloutos* Bagdel): Betændelse i Musklerne i Nates.

Glycerin-agar, -bouillon, -gelatine etc. (gr. *glykeros* sød): Næringssubstrater, som foruden de sædvanlige Bestandde indeholder Glycerin; særlig gunstige for Vækst af Tuberkelbaciller.

Glycogeusia (gr. *glykys* sød + gr. *geusis* Smag): subjektiv sød Smagsforummelse.

Glycosuria (Glykose [gr. *glykys* sød] + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Druesukker (Glykose) i Urinen. Kan være alimentær, efter Indtagelse af store Mængder sukkerholdig Føde. Kan ses ved lav »Sukkertærskel«, ved Forgiftning af Nyrene med Florizidin. Forekommer som Symptom ved forskellige Lidelser, Eks. Diabetes mellitus.

Glycæmia (gr. *glykys* sød + gr. *haima* Blod) = Hyperglykæmi: Til-

stedeværelse af abnormt høj Sukkermængde i Blodet.

Glykuria = Glykosuri.

Gmelin's (G., Leopold, 1788—1853, Tyskland) (Tiedemann—Gmelin) **Prøve til Paavisning af Galdefarvestof i Urinen**: i et Reagensglas hældes forsigtigt lidt Urin ned over rygende Salpetersyre, saa at de to Vædske ikke blandes. Ved Tilstedeværelse af Galdefarvestof i Urinen kommer der paa Overgangsstedet farvede Ringe, rødgult, violet, blaåt, grønt.

Gnathitis (gr. *gnathos* Kæbe): Betændelse i Proc. alveolaris.

Gnathoschisis (gr. *gnathos* Kæbe + gr. *schisis* Spaltning): Kæbespalte.

Godélier's (G., Charles Pierre, 1813—1877, fransk Læge) **Lov**: Peritonæaltuberkulose skal stedsde være ledsaget af en Pleuratuberkulose.

Godets faviques (fr.): Favusskorper = Scutula.

Goepell's Metode: Lukning af store Brokporte ved Indsyning af Sølvfilligran-Net mellem Peritonæum og Fascien.

Golgi's (G., Camillo, 1844—, Italien) **Cyclus**, se Cyclus G. G.'s **Metode**: Farvem. for Nervevæv ved Hjælp af Sølv- eller Kvægsølvsalte.

Golonbov's Symptom: Ømhed ved Percussion over Epifyserne af de lange Rørknogler, særlig Tibia, ved Chlorose.

Gomme (fr.): Betegnelse for en patologisk Proces, der viser sig som en subkutan Knude, der falder hen, bryder igennem til Overfladen med Ulcerationsdannelse og heler med Ardannelse. **G. scrophuleux**: knudeformet, senere henhældende, subcutan Tuberkulose, der ved Perforationen griber over paa den dækkende Hud og danner fistuløse Ulcerationer.

Gonader (gr. *gone* Sæd, Afkom, Kønsgorganer): Kønsgkirtler.

Gon-agra (gr. *gony* Knæ + gr. *agra* Fangst): Knægigt. **-algia** (gr. *algos* Smerte): Knæsmerte, spec. uden paa-viselig Aarsag. **-arthrit** (gr. *arthron* Led): Knæledsbetændelse. **-arthrocace** (gr. *arthron* Led + gr. *kake* Slethed): destruktiv, deformerende, tuberkuløs Proces i Knæledet. **-arthrotomia** (gr.

arthron Led + *gr. tome* Snit): operativ Aabning af Knæleddet.

Gone-cystitis (*gr. gone* Sæd + *gr. kystis* Blære): Betændelse i Sædblæren. **-cystolith** (*gr. lithos* Sten): Concrement i Sædblæren.

Gongylonema neoplasticum (*gr. gongylos* rund + *gr. nema* Traad) (Spiroptera neoplastica): en Nematode, hvis Æg udvikles hos Kakerlaker, særlig *Periplaneta americana*. Ved at fodre Rotter med saadanne inficerede Kakerlaker paaviste **Fibiger** (F., Johannes Andreas Grib, 1867—1928, Danmark), at G. n. fremkalder Papillomer, undertiden Karcinom, særlig i Rottens Formave. **G. pulchrum** (*syn. Scutatum*): en 5—12 cm lang tynd Rundorm, der snylter i Spiserørets Submukosa hos Kvæg, event. ogsaa andre Dyr; i meget sjældne Tilfælde fundet hos Mennesket. Som Mellemvært tjener formentlig visse Gødningbiller.

Gonidier (*gr. gone* Sæd), se Konidier.

Gonin's Operation ved Amotio retinae er baseret paa den Theori, at Løsningen skyldes et Hul i Retina. Det gælder derfor om at lokalisere denne »Rift« og lukke den ved en Termocauterisation gennem Sklera efter først at have udtømt den subretinale Vædske.

Gonio-skopi (*gr. gonia* Vinkel + *gr. skopein* se, undersøge): Undersøgelse af Kammervinklen i Øjet ved en særlig Teknik. **-meter** (*gr. metron* Maal): Apparat i Form af et Brædt, hvorpaa Forsøgsindividet anbringes, og som kan indstilles saaledes i Forhold til Horisontalplanet, at man kan undersøge Indflydelsen af en hvilken som helst Hældningsvinkel paa Individets Ligevægtsførmelse eller Balanceevne.

Gonitis (*gr. gony* Knæ) = Gonarthrit: Betændelse i Knæleddet.

Gonocoele = Spermatocoele.

Gonochorismus (*gr. gonos* Afkom, Sæd + *gr. chorizein* adskille): Adskillelse ved Hjælp af Kønnet.

Gono-kok, **Gonococcus** (*gr. gone* Sæd + *gr. kokkos* Bær [Ordet dannet efter Gonorrhoe(a)]), **Diplococcus gonorrhoeae**: Gram-negativ, oftest intracellulært lejret Diplokok, der findes i Udflodet ved Gonorré. Opd. 1879 af Neisser (N., Albert, 1855—1916, Breslau). **-reaktion**:

Gonokok-Komplementbindingsreaktion som Hjælpe middel til Diagnosen af Gonokokinfektion. **-rrhoea**, **Gonorré** (*gr. rhoë* Flod, egentlig Sædflod): af Gonokokken fremkaldt purulent Betændelse, væsentlig lokaliseret til Urethras og Genitalias Slimhinder. **-rrhoea generalisata**: Almeninfektion med Gonokokker. **-rrhoea spuria** = Balanoposthitis.

Goodpasture's Farvevædske: F., som anvendes til Peroxydosereaktionen til Adskillelse af Lymfocytter og Lymfoblaster. Sammensætningen er: Alkohol 100 g, Nitroprudsiddnatrium, Benzidin, basisk Fuksin aa g 0,05, H₂O₂ 0,5 cm³.

Gordon's (G., Alfred, 1869—, Philadelphia) **Refleks**: Dorsalfleksion af Stortaaen ved kraftig Kniben af Lægmuskulaturen. **G.'s Symptom ved Chorea**: forsinket Slappelse af Quadriceps femoris efter Fremkaldelse af Patellarrefleks.

Gorgeret (fr.): rendeformet Instrument af Træ, forsynet med et Haandtag; benyttes ved Spaltning af Endetarmsfistler for at skærme det omliggende Væv, idet en smal Kniv stikkes gennem Fistlen ind i den i Endetarmen indførte G.

Gosselin's (G., Léon Athanase, 1815—1887) **Fraktur** = Fracture en bec de flûte, s. d., se: Fløjtebrud.

Góth's (G., Lajos, Gynæk., Klausenburg) **Haandgreb**: ved atonisk Uterinblødning komprimeres Uterus ved et »Gaffelgreb« udført af den ene Haands Pege- og Tommelfinger i Egnen omkring Kontraktionsringen, Uterus trænges samtidig opad mod den anden imod Fundus virkende Haand.

Gottstein's (G., Jacob, 1852—1895, Tyskland) **Kniv**: Ringkniv til Fjernelse af de adenoide Vegetationer i Næsesvælget. **G.'s Tamponade**: fast Tamponade af Næsehulen ved Ozæna. Bevirker forøget Afsondring, saaledes at Ozænasårerne løses.

Gould's Index, se Kaup's Index.

Goutte militaire (fr.): fransk Betegnelse for kronisk Gonorrhoe, ved hvilken der kun udskilles en enkelt Draabe Pus om Morgen, d. e. flere Timer efter sidste Vandladning, »Bonjour-Draabe«.

Gouttière (fr.): Rende af flettet Me-

taltraad, indrettet til Lejring af en Underekstremitet.

Gradenigo's (G., Giuseppe, Italien) **Syndrom**: akut Mellemørebetændelse med Abducensparese og Smerter sv. til Udbredningen af Nervus V paa samme Side.

Græfe's (v. G., Albrecht, 1828—1870, tysk Øjenlæge) **Symptom ved Morb. Basedowii**: man lader Pt. fikserer en Genstand og bevæger den langsomt nedad. Idet Pt. drejer Bulbi nedad, vil øverste Øjelaag ikke følge med i samme Tempo, men bliver noget tilbage, saa man ser en bred Rand af Sclera over Cornea.

Gräupner's (G., Salo Ch., nulev. tysk Læge) **Metode til Paavisning af Hjerteinsufficiens**: efter Muskelanstrengelse vil man kun finde ringe Blodtrykstigning, i svære Tilfælde endog et Fald.

Grahamella: stavformige Mikrober, som findes i de røde Blodlegemer hos forskellige Dyrearter. Afgrænsning fra Bartonella omdiskuteret.

Gram's (G., Hans Christian Joachim, 1853—, Danmark) **Farvning**: Bakteriefarvemethode, der har stor Betydning som Kendemærke for Bakterier, idet disse viser typiske Forskelligheder (grampositive og gramnegative B.). Man farver med Methylviolett eller Karbolgentianaviolett, tilsætter Jod-Kaliumopløsning, affarver med absolut Alkohol, hvorved de grampositive Bakterier beholder deres mørkeblaa Farve, medens de gramnegative affarves, og efterfarver tilsidst med Neutralrødt eller Fuksin, der farver de gramnegative Bakterier røde. Difteri- og Miltbrandbaciller, Stafylo- og Streptokokker etc. er grampositive; de vigtigste gramnegative Bakterier er: Meningokokker, Gonokokker, Tyfus- og Colibacillen, Koleravibrionen, den bløde Chankers Bacil.

Graminol (lat. *gramen* Græs): Middelt mod Høfeber: Serum af Heste eller Køer, taget i Græsarternes Blomstrings-tid. Smign. Høfeberserum.

Grandidier's (G., Johann Ludwig, 1810—1878, Neundorf) **Lov**: mandlig Bløder, der gifter sig med en Ikke-Bløder, faar Børn, der ikke er Blødere; men har han Døtre, saa kan disse faa Børn, der er Blødere.

Granula (lat. *granulum* Korn): ganske smaa Piller, hvorefter hver enkelt hyppigt indeholder 1 mg af et stærkt virkende Lægemiddel.

Granularatrophi (lat. *granulum* [dim. af *granum* Korn] + gr. *atrofia* Udtæring): Resultat af en Betændelsesproces med sekundær Skrumpling paa Grund af Bindevævsdannelse. G. anvendes ofte som Betegnelse for Nephritis interstitialis.

Granulationer (lat. *granulum*, dim. af *granum* Korn): smaa, røde Knopper, byggede af Granulationsvæv, d. v. s. ungt Væv af Ten- og Rundceller, forsynet med talrige Kapillærer.

Granulationssvulster (lat. *granulum* lille Korn): svulstagtige Dannelser 1) af specifikt Granulationsvæv, især tuberkuløst Granulationsvæv (Tuberkulomer) eller syfilitisk eller aktinomykotisk Væv. Endvidere 2) Lymphogranuloma samt svulstagtige Dannelser, der opstaar efter simpel kronisk Betændelse, saaledes visse Epulider, Granuloma telangiectaticum o. fl.

Granulationsvæv, se Granulationer.

Granulitis (lat. *granulum* lille Korn): akut Miliærtuberkulose.

Granulocyter (lat. *granulum* lille Korn + gr. *kytos* Hulrum): hvide Blodlegemer, som normalt indeholder Korn ved de sædvanligt anvendte Farvemethoder. Eks. neutrofile, eosinofile, basofile Leukocyter.

Granulocytopenia maligna = Agranulocytose.

Granul-oma (lat. *granulum* [dim. af *granum* Korn]): svulstlignende Dannelse, bygget af Granulationsvæv. **G. annulare** (R. Crocker): godartet Hudlidelse, der særlig findes paa Hænder og Haandled og bestaar af indtil linsestore Knuder ordnede i Ringe eller Buer; er rimeligvis et ringformet Sarkoid. **G. fungoides** (R. Crocker) = Mykosis fungoides. **G. calcarium subcutaneum**: ondartet Lidelse, der viser sig ved spontant eller efter Traumer opstaende, subkutane, fluktuierende Svulster, som indeholder Pus iblandet Kalkkorn. **G. trichophyticum** = Kerion Celsi paa ubehaaret Hud. **G. venereum**, se venetisk Granulom. **-osis rubra nasi**: sjælden, især hos Børn iagttaget Hudsyg-

dom, lokaliseret til Næsens yderste Halvdel, hvor den viser sig som diffus Rødme med smaa, røde Papler og forøget Svedsekretion. **Tandrodsgranulom** skyldes kronisk periodontitis. I disse Granulomer ses af og til Epitelvæv, og da er ofte Udgang for Rodcyster.

Granulopeni (lat. *granulum* lille Korn + gr. *penia* Fattigdom), se Agranulocytosis.

Graphidium strigosum (gr. *grafis* Griffel): en 1—2 cm lang, tynd, rød-farvet Rundorm, der snylter i Ventriklen hos Kanin og Hare. Kan forårsage dødelig Anæmi. Overføres direkte, uden Mellemvært.

Grasping-refleks (eng. *grasp* gribe), se Griberefleks.

Grasset's (G., Joseph, 1849—1918, Montpellier) **Sygdom**: Oedème bleu hos Hysterikere. **G.'s Symptom**: tonisk Kontraktion af Sternocleidomastoideus paa den lammede Side ved Hjerneblødninger.

Graves's (G., Robert James, 1797—1853, Dublin) **Asphyxi**: akut Lungetuberkulose med Kvælningsanfald. **G.'s Sygdom** = Morbus Basedowii.

Gravid (lat. *gravidus*): svanger.

Gravida (lat.): svanger Kvinde.

Graviditas (lat.): Svangerskab = Gestation = grossesse. **G. extraamni-alis**: Amnion er bristet, saa at Fosteret kun ligger omgivet af Chorion og Decidua. **G. extrachorialis** = extramembranacea: Fosteret ligger udenfor Amnion- og Chorionsækken. **G. extrauterina** = Ectocyesis = ektopisk G. = Paracyesis: Svangerskab udenfor Livmoderen. Efter Sædet skelnes mellem: **G. e. abdominalis**: Implantation — primær eller sekundær — i Abdomen; **G. ovarialis**: Implantation i Ovariet, **tubaria**: Implantation i Tuba. Her skelnes atter mellem **G. fimbriata**, **ampullaris**, **isthmica**. **G. interstitialis** = tubo-uterina: Implantation i Pars uterina tubæ. **G. spuria**: indbildt Svangerskab = fausse grossesse = grossesse nerveuse = Pseudocyesis = spurious pregnancy.

Graviditet: se Graviditas.

Grawitz's (G., Paul, 1850—, Tyskland) **Basofilia**: Degenerationstilstand hos røde Blodlegemer, hvorved der i disse findes rigelige, smaa Granula, der

let optager basiske Farvestoffer (basofile).

Greenhow's (G., Edward Headlam, 1814—1888) **Sygdom** = Vagabondhud.

Gregersen's (G., Jens Peter, f. 1881, dansk Læge) **Benzidinprøve**, se Benzidinprøve.

Gren Blok: periodisk el. konstant forekommende Forsinkelse el. fuldstændig Afbrydning af Ledningsevnen for Kontraktionsimpulser gennem en Gren af Hjertets specifikke Muskelsystem (undertiden kaldet Tawaras Gren). Kan skyldes Sklerose i Hjertekarrene med efterfølgende Myomalase, reumatisk Myocarditis o. a. Der skelnes mellem højre el. venstresidig G. B., eftersom h. el. v. Gren af det specifikke Muskelsystem i Ventriklerne er lidende.

Griberefleks: ved Berøring af Haandfladen hos Ptt. med Lidelser i et bestemt Omraade af (modsidige) Pandelap kommer der en kraftig Knytning af Haanden om den berørende Genstand. Syn.: Grasping refleks, réflexe de préhension.

Griesinger's (G., Wilhelm, 1817—1868) **Sygdom**: tyfuslignende Sygdom, forbunden med Ikterus, der forekommer i Havnestæder i Orienten (Alexandria). Ubekendt Ætiologi. **G.'s Symptom**: Ødem bag Processus mastoideus som Følge af Trombose i Emissarievennerne fra Sinus sigmoideus.

Grippe (fr.): epidemisk Influenza.

Gritti's (G., Rocco, XIX Aarh.) **Operation**: supracondylær, osteoplastisk Femuramputation, hvorved Knoglefladen dækkes af Patella, efter at der er savet en tynd Skive af dennes Bagside.

Grocco's (G., Pietro, 1856—1916, florentinsk Kliniker) **Trekant**: i Tilfælde af stort Pleuræakssudat paa den ene Side vil der paa Bagfladen paa den raske Side være et smalt, trekantet, dæmpet Parti ved Siden af Columna; det har Basis nedad, Apeks opad, i Alm. lidt over Ekssudatets øverste Grænse. Oprindelsen til G. T. menes at være en Forskydning af Mediastinum's nederste Del, fremkaldt af Ekssudatet.

Grocer's itch (eng.): »Urtekræmmerfnat, Dermatiter paa Hænder og Underarme hos Personer beskæftigede med Viktualier.

Grossesse (fr.) = Svangerskab. **G. nerveuse** = Graviditas spuria: indbildt Svangerskab.

Grossich's (G., Antonio, 1849—1926, Fiume) **Metode**: Desinfektion af Huden ved Overpensling med Jodtinktur efter forudgaaende Rensning med Benzin el. Alkohol.

Ground itch (eng.) = Uncinariasis cutis.

Gruber—Widal's Reaktion: Widal's Reaktion.

Gruby's Sygdom = Mikrospori.

Grupperet Pigmentering: ejendommelig og sjælden Form af pletvis Pigmentering i den iøvrigt naturlige Nethinde. Er medfødt og uden patologisk Betydning. Syn. nævoid Pigmentering.

Grænsestraaler: kaldes de Røntgenstraaler, der har lang Bølgelængde (haarde Røntgenstraaler har kort Bølgelængde); de anvendes bl. a. overfor Sygdomme i Huden.

Grænsestreng: Betegnelse for den sympatiske Hovedstamme, der ligger paa Siderne af Columna.

Grønblindhed: se Farveblindhed.

ggt., forkortet Receptudtryk for **guttae** = Draaber.

Guajakprøve til Paavisning af Blod, se Deen's Prøve.

Guarnieri's (G., Giuseppe, 1856—1918, Italien) **Legemer**, 1892: rundagtige Legemer, der dannes inde i Epitelcellerne af Kaninens Hornhinde 2—3 Dage, efter at denne er podet i Rids med Pus fra Kopper eller med Vaccine. Se **Paul's** Koppediagnose.

Gubler's (G. = Goblet, Adolphe, 1821—1879, Paris) **Lammelse** = Hemiplegia alternans. Sml. Millard—Gubler. **G.'s Senefortykkelse**: tenformede Fortykkelser af Senerne paa Haandryggen ved Blyforgiftning (Lammelse).

Günzburg's (G., Alfred Otto, 1861—, Frankfurt a. M.) **Prøve**: Paavisning af fri Saltsyre i Ventrikelindhold. En lille Draabe af G.'s Reagens (Phloroglucin 2, Vanillin 1, Spir. alkohol. 30) anbringes paa en Porcellænsskaal og inddampes langsomt over Flamme. I Midten af den indtørrede, lysegule Plet sættes en Draabe af Maveindholdet, og

der opvarmes atter forsigtigt. Ved positiv Reaktion fremkommer en rød Stribe eller Plet.

Guérin's (G., Alph. Franç. Marie, 1817—1895, Kirurg, Paris) **Fold**: Valvula fossae navicularis. **G.'s Fraktur**: Brud gennem haarde Gane, Overkæberanden og Ganebenet.

Guinea-kopper: Framboesia tropica. **-orm**: Dracunculus medinensis.

Guldsaltforgiftning, Graaligfarvning af Hud ved: Chrysiasis.

Guleck's Timeglasssvulst af Rygmarven: fremkommer gennem Destruktion af Hvirvellegemer og Kompression af Medulla ved Svulstmasser.

Gul Feber: akut Infektionssygdom, der navnlig findes i Amerika. Foraarsages af et filtrerbart Virus. Overføres ved en Myg, Aedes aegypti. Symptomer: Kulderystelse, høj Feber, Hovedpine, Lumbago, Opkastninger, Albuminuri, og som Regel efter 3 Dages Forløb stærk Ikterus.

Gullstrand's (G., Allvar, 1862—1930, Stockholm) **Brilleglas**: en Art buede Brilleglas, som giver et godt Billede, ogsaa naar man ser til Siderne, saa at Straalerne gaar gennem Glassets mere perifer Dele.

Gulsot: Ikterus.

Gumma (lat. *gummi* [gr. *kommi*] Gummi): egl. »Gummisvulst«; knudeformet, senere henfaldende og paa Legemets Overflade ulcererende, syfilitisk Betændelse.

Gummios: indeholdende Gdmmata (Gummiknuder).

»**Gummiknuder**« = Gumma.

Gunn's Symptom: ses hos Ptt. med medfødt Ptose af øvre Øjelaag, i Reglen eensidig Ptose. Bestaar i at Øjelaaget løfter sig ved Tygge- og Synkebevægelser eller ved Sidebevægelser af Underkæben. Er en Art Medbevægelse.

Gurgling: Gargarismus.

Gustation colorée (fr.): Optræden af Farveindtryk ved bestemte Smagsfølelser.

Gustometria (lat. *gustus* Smag + gr. *metron* Maal): Prøvelse af Smagssansen.

guttae (lat.): Draaber.

Guttmann's (G., Paul, 1834—1893, Berlin) **Symptom**: ved at lægge Haanden paa den fortørrede Skjoldbrusk-

kirtel ved Morb. Basedowii kan faas en Følelse af Svirren.

Guyon's (G., Fel., 1831—1920, Urolog, Paris) **Installation**: Indsprøjtning af antiseptisk Vædske i Urinrøret.

Gyldne Aare: gammel Betegnelse for Hæmorrhoider (Blødninger herfra letter ofte Smerterne).

Gymnastikknogle: Myositis ossificans circumscripta i Biceps brachii.

Gyn-andria (gr. *gynandros* Hermafrodit [gr. *gyne* Kvinde + gr. *aner* Mand]): Pseudohermafroditisme hos Kvinder (Hypertrofi af Clitoris m. m.). -**atresia** (gr. *a priv.* + gr. *tresis* Genemboring): Forsnævring eller Tillukning af et Parti i den kvindelige Genitalkanal, hyppigst ved Hymen, Orificium uteri externum eller internum.

Gynæko-mastia (gr. *gyne* [gynaik-] Kvinde + gr. *mastos* Bryst): Udvikling af Brystkirtlen hos Mand til kvindelig Type. -**logi** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Sygdommene i de kvindelige Genitalorganer. -**phobia** (gr. *phobos* Frygt): Sygelig Skyhed overfor Kvinder.

Gærdermatose, se Blastomykosis.

Gæring: kemisk Omdannelse, som kan finde Sted i sammensatte organiske Forbindelser, under Indvirkning af et

Ferment, som bl. a. findes i Gærceller. Der opstaar mindre sammensatte Forbindelser. Ofte tænkes ved G. kun paa Kulhydraternes Omdannelse.

Gæringsdyspepsi (Kulhydratdyspepsi) (gr. *dys*-daarlig + gr. *pepsi* Forøjelse): Lidelse, der viser sig ved Diarrhoeer; Afføringen er tynd, klæbrig, sur, irriterende, fyldt med Luftblærer, skummende; den indeholder store Mængder Stivelse. Kan skyldes mangelfuld Evne til at fordøje Kulhydrater i Tyndtarmen. De passerer videre til Tyktarmen, hvor de gærer eller forraadner. Kan ses ved Indtagelse af store Mængder Kulhydrater, forøget Tarmperistaltik, Indtagelse af større Mængder Føde, hvor Kulhydrater er indeholdt i ufordøjelige Cellulosemembraner (Grøntsager, særlig Raakost). I Tyktarmen raadner en Del af Cellulosen, større Mængder Kulhydrat bliver fri til yderligere Forraadnelse eller Gæring.

Gæringsprøve til Paavisning af Sukker i Urin: Urinen (frisk!) koges grundigt ud (15 Minutter), tilsættes frisk Gær og henstilles i Saccharometer. Luftudvikling beviser Tilstedeværelsen af Sukker.

Gærsvampe, se *Saccharomycetes*.

H

Haab's (H., Otto, 1850—1931, Zürich) **Magnet**: meget stor Elektromagnet, »Kæmpemagnet«, til hvis ene Pol Patientens Øje nærmes for at paavise eller fjerne Jernsplinter i Øjets Indre. **H.'s Refleks s. Haab-Piltz' Refleks**: Pupillforsnævring, som ses i mørkt Rum, naar Opmærksomheden koncentrerer paa en til Siden staaende, altsaa indirekte set Flamme, uden at forandre Øjets Stilling; en Opmærksomhedsrefleks.

Haandklonus (gr. *klonos* heftig Bevægelse): rytmiske Trækninger i Fingerbøjerner ved pludselig passiv Udretning af Fingrene.

Haaraffald, se Alopeci og Defluvium capillorum.

Haard Chanker, se Chanker.

Haarde Straaler: stærkt gennemtrængende, endnu i flere Centimeters Dybde af det menneskelige Legeme kraftigt virkende Straaler, der udsendes af Røntgenrør og radioaktive Stoffer; se radioaktiv.

Haarsvulst i Ventriklen = Trichobezoar; lagttaget i enkelte Tilfælde, naar Individet i længere Tid har spist Haar, som sammenfiltrer sig til en tumoragtig Dannelse, der kan udfylde hele Ventriklen (Sindssyge, Hysterikere). Til Trichobezoare har knyttet sig megen Overtro.

Haarsækmidden: Demodex folliculorum.

Habitus (lat., legemlig Beskaffen-

hed): Legemsbeskaffenhed som Udtryk for eller begunstigende Moment for Udvikling af visse sygelige Tilstande. **H. adenoideus**: Børns Udseende ved adenoide Vegetationer.

Habituel (lat. *habitare* pleje at have): opstaaet gennem Tilvænning, ofte tilbagevendende; bruges om Luxation, Abort, Obstipation m. m.

Habitus (lat., Udseende, Legemskstitution): det Ydre som Udtryk for — eller begunstigende Moment ved — en indre Sygdom. **H. adenoides** (W. Meyer, Danmark, 1873): typisk ved adenoide Vegetationer i Næsesvelgrummet: Udseende sløvt, Munden aabentstaaende, Næseroden smal. **H. apoplecticus**: i Reglen korte Individider, ret fede, Halsen kort, Øjnene fremspringende, Huden ofte kongestioneret. **H. glaucomatosus**: det for kron. Glaukom typiske Udseende af Øjnene med let Stase i de forreste Ciliærvener, let uklær Cornea, snævert forreste Kammer; trægt reagerende, let dilateret Pupil, ofte med et grønligt Skær. **H. phthisicus**: mager, skraa Skuldre, indsunken langstrakt Brystkasse med brede Intercostalrum og spids epigastrisk Vinkel, »Adams-æblet« fremspringende, og Skulderbladene staaende ud som Vinger. **H. potatorius**: let Exopthalmus. Huden rød, særlig paa Næsen; oftest noget fed. **H. scrofulosus** med svulne Submaxillarglandler og røde Øjne, ofte med Hudaffektioner.

Habronema (gr. *habros* fin, smuk + gr. *nema* Traad) (syn. Spiroptera): Slægt af Rundorme, der snylter i Ventriklen hos Hest; en Art (**H. megastoma**) boer sig ind i Mavevæggen og fremkalder herved Knuder; to andre Arter (**H. muscae** og **H. microstoma**) findes frit i Maven. Størrelsen varierer fra ca. 1 til 3 cm. Som Mellemvært tjener Fluor (Stuefluor og Stikfluor). Med Fluorne overføres ikke sjældent Ormelarverne til aabne Saar, hvor de da kan bevirke en kronisk Betændelse med Nekrose, Bindevævsdannelse og Ulceration, saa at Saaret meget vanskeligt læges. Disse saakaldte »Sommersaar« ses især paa Lemmerne hos Hesten.

Hackenbruch's (H., Peter Theodor, 1865—1924, Wiesbaden) **Rhombe**: Lo-

kalanæsthesi fremkaldt ved subkutan Omsprøjtning i Rhombeform af Operationsfeltet fra 2 Indstikpunkter.

Hacken-fuss (ty.), se *Pes calcaneus*.

Hadernkrankheit (ty. [*Hader* Klud]): »Kludesorterersygdom«, Miltbrandpneumoni, opstaaet ved Indaanding af Miltbrandbaciller under Kludesortering.

Haenel's Symptom: manglende Smerte ved stærkt Tryk paa Øjeæblet. Skal være karakteristisk for *Tabes dorsalis*.

Haffkine's (H., Waldemar Mordecai Wolff, 1860—1930, Rusland) **Vakciner**: V. af steriliserede Tyfus-, Kolera- og Pestkulturer, dels levende, dels i Form af dræbte Bouillonkulturer; har været brugt i Indien og af Englænderne under Boerkrigen.

Hagedorn (H., Hans Christian, 1888 —, Danmark) og **Norman-Jensen's** (dansk Apoteker) **Metode til Bestemmelse af Blodsukker**: Principet er at lade Druesukkeret reducere Ferricyanid i alkalisk Opløsning til Ferrocyanid og titrere jodometrisk det, der i den kendte Opløsning af Ferricyanid er bleven tilovers. Kun 0,1 cm³ Blod, der opsuges i en Pipette, er nødvendigt til Bestemmelsen.

Hagedorn's (H., Wern., 1831—1894, Chir., Magdeburg) **Naaleholder**: til Sutur med Hagedorn's Naal, der er krummet, flad og skarp.

Hahnemann's (H., Sam. Friedr. Christ., 1755—1843, Læge i Köthen, senere i Paris) **Lære**: Homoeopathi.

Halban's (H., Josef, 1870—, Wien) **Svangerskabstegn**: tiltagende Haarvækst, særlig af Behaaringen omkring Munden og af Lanugo i Ansigtet og paa Kroppen (Hypertrichosis graviditatis).

Haldane's (H., John Scott, f. 1860, England) **Hæmoglobinometer**: Apparat til kalorimetrisk Hæmoglobinbestemmelse. Hæmoglobinet omdannes til Kuliltehæmoglobin ved Gennemledning af Belysningsgas. **H.'s Hæmoglobinstandard**, se Blodets Hæmoglobinindhold.

Hal-ichthyotoxismus (gr. *hals* Salt + gr. *ichthys* Fisk + gr. *toxikon* Gift): Forgiftning, som skyldes saltet Fisk.

Halisteresis (gr. *hals* Salt + gr. *ste-*

resis Berøvelse): Svind af Kalk i Knoglerne ved sygelige Tilstande.

Hall's (H., H. C., 1884—1922, dansk Læge) **Sygdom**, se Degeneratio hepato-lenticularis.

Hall's (H., Marshall, 1790—1857) **Metode overfor Skindøde**: Patienten lægges i Bugleje med sammenrullet Tøj under Brystet, Hovedet støttes af en Assistent. Man trykker paa Ryggen mellem Skuldrene i ca. 2 Sek., drejer Patienten om i Sideleje i 2 Sek., derefter hurtigt tilbage i Bugleje.

Hallarger's Tegn: ved Hysteri er Rektaltemperaturen kun lidt højere end Aksiltemperaturen, undertiden endda lavere end denne.

Hallauerglas (Hallauer, Otto, 1866 —, Øjenlæge i Basel): gule Brilléglass, som særlig absorberer de ultraviolette Stråler.

Hallervorden-Spatz: heredo-degenerativ Hjernelidelse hos Børn med langsomt Forløb, visende sig ved ekstrapyramidal Muskelhypertoni og involuntære Bevægelser, og pat.-anat. ved en karakteristisk Degenerationsproces i Glob. pallidus og Del af Subst. nigra (Status dysmyelinisatus, C. & O. Vogt).

Halles (Berlin 1911) **endonasale Pandehuleoperation**: Resektion af Pandehulen gennem det tilsvarende Næsebor efter Udvidning af Ductus nasofrontalis ved Fjernelse af det omgivende Knoglevæv.

Hallopeau's Sygdom: 1) af engelske og tyske Forfattere undertiden brugt Navn for Pemphigus vegetans. 2) Akrodermatitis continua.

Hallucination (lat. *hallucinatio* [*alucinatio*]): Sansbedrag, der optræder uden reel ydre Foranledning; Symptom ved Psykoser og andre cerebrale Irritationstilstande. Sml. Illusion.

Hallucinations dédoublées (fr.): dobbeltsidige — men indbyrdes forskellige — Hallucinationer.

Hallucinatorisk Forvirring: hallucinationspræget Sindssygdomsform, som Regel af forbigaaende Art; sml. Delirium, Amentia.

Hallux valgus (lat. *allex* el. *allus* [*hallus*] Storetaa; lat. *valgus* skæv): Abduktionskontraktur af Stortaaen, saaledes at 1. Phalanx danner en udad

aaben Vinkel paa mindre end 180° med 1. Mellemfodsb. Sekundært giver Fodtøjets Tryk paa det prominierende Ledhovede af 1. Mellemfodsb. ofte Anledning til periostale Nydannelser og en højst generende Arthritis deformans. **H. varus** (lat. *varus* udadbøjet): Adduktionsstilling af den store Taa; forekommer sjældent alene, men hyppigt ved Klumpfod.

Halo (gr. *halos* rund Tærskelplads, Ring): bruges i Dermatologien ofte som Benævnelse for en af de enkelte Elementer i et Exanthem omgivende ringformet Hyperæmi, omgivet af en rød Halo. **H. glaucomatosus**: ringformig Atrofi af Chorioidea og Pigmentepithel omkring en glaucomatøst exkaveret Papil.

Halsbetændelse: Angina, Pharyngitis.

Halsbrænden: Pyrosis.

Halsdøvhed (throat deafness): D. som Følge af Halslidelser, d. v. s. ved at disse fremkalder Ørelidelser.

Halsribben, Costa cervicalis: over-talligt Ribben, udgaaende fra 7. Hals-hvirvel; kan frembringe sygelige Tilstande ved Tryk paa Kar og Nerver.

Halsted's (H., William Stewart, 1852 —1922, Baltimore) **Sutur**: forsænket, kutan Madrassutur.

Halvbåd: Overskvulping og Frotering med køligt Vand, der naar Patienten til Navlestedet, idet han sidder i et Badekar.

Halvblindhed = Hemianopsia.

Halvgaaen: i Svangerskabets Midte.

Halvhaptener (gr. *haptēin* tilknytte): Antigener, som maa kompletteres med andre Stoffer for at give synlig Reaktion in vitro.

Halvværdilag: Maal for Haardhedsgraden af Røntgen- og Radiumstråler, idet man ved Strålingens H. forstaar Tykkelsen af det Lag Vand (i Alm. regnes hermed), Aluminium, Bly el. lign., der behøves til at nedsætte Intensiteten til det halve.

Hamarto-phobia (gr. *hamartanein* tage fejl + gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt hos Neurastenikere for at have handlet (eller ville handle) forkert.

Hammarsten's (H., Olof, f. 1841, Upsala) **Prøve til Paavisning af Galdefarvestof i Urin**: ca. 10 cm³ Urin

alkaliseres med et Par Draaber Natriumhydroxyd, tilsættes nogle Draaber af en Calciumkloridopløsning. Bundfaldet samles paa et Filter og vaskes flygtigt med Vand, opløses derefter i alkoholisk Saltsyre-Salpetersyre. En grønlig Farve ved Opvarmning heraf viser Tilstedeværelse af Galdefarvestof.

Hammelschwanz hos Hest: Neuritis chronica fibrosa caudae equinae, Lamhed af Halen og Rectum. Aarsag ukendt, Prognose slet.

Hammerschlag's (H., Albert, f. 1863, Wien) **Pepsinbestemmelse:** Ventrikelsaft tilsættes Substrat, der bestaar af en Hønsæggehvideopløsning. Den fordojede Mængde Æggehvide bestemmes ved Esbach's Albuminometer.

Hammertaa: Taa, deformeret ved Flexionskontraktur; i Reglen er Grundphalanx dorsalflekteret, Midt- og Endephalanx plantarflekteret; Deformiteten rammer særlig 2. Taa og kan være medfødt.

Hammond's (H., William Alexander, 1828—1900, Neur., New York) **Sygdom** = Athetosis.

Hampelmannsymptom (ty. *Hampelmann Sprællemand*): ved Möller-Barlow's Sygdom bevirker selv lette Berøringer af de syge Partier Sammentrækning af hele Legemet.

Hanche à ressort (fr.): Lidelse, der ved visse Bevægelser i Hoftelæddet, navnlig Flexion og Indadrotation, viser sig ved Ryk, ledsaget af en smækkende Lyd. Fremkommer ved Skuren af Sene-fibre i Glutæus max. og Tractus iliotibialis mod Trochanter. Findes congenit og efter Traumer.

Handley's (H., William Sampson, nulev., London) **Metode:** Indlæggelse af lange, sterile Silketraade under Huden til Drænage ved Elephantiasis.

Hanetrit: særlig hos Hest forekommende uvilkaarlig, snappende Bevægelse af et eller begge Bagben under Bevægelsen.

Hanot's (H., Victor Charles, 1844—1896, Paris) **Sygdom:** hypertrofisk Levercirrhose med kronisk Ikterus og uden Ascites.

Hansen's Bacil, se Mycobacterium.

H-Antigen (H = Hauch, d. v. s. Fladevæksten paa Overfladen af faste

Substrater hos bevægelige Proteusformer): det Antigen, der er knyttet til Svingtraadsapparatet hos bevægelige Bakterier.

Hapalonychchia (gr. *hapalos* blød + gr. *onyx* [onych-] Negl) = Onychomalaria.

Haphalgnesia (gr. *hafa* Berøring + gr. *algnesia* Smerte): smertefuld Fornemmelse, event. desuden Rysten, Krampe etc., ved Berøring af Huden med bestemte Stoffer, f. Eks. Metaller; ved Hysteri.

Haphophobia (gr. *hafa* Berøring + gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for Berøring.

Haplobakterie (gr. *haploos* enkel + *Bakterie* [s. d.]): Eubacteria.

Haplodermatitis (gr. *haploos* simpel, enkel + gr. *derma* Hud), **Haplodermatitis:** simpel Betændelse i Huden.

Haploid (gr. *haplotos* [haplotd-] enkel, el. gr. *haploos* enkel + gr. *eidos* Udseende, Form): enkelt forsynet med Kromosomer el. Arveanlæg, saaledes at der kun findes en Partner af hvert Kromosom- el. Anlægspaar. De modne Kønsceller har haploid Kromosombesætning, altsaa halvt saa mange som Legemscellerne (sml. diploid). Ogsaa sammensatte Organismer kan være haploide.

Haplont (gr. *haploos* enkel): Organisme med haploid Kromosombesætning.

Hapten (gr. *haptain* tilknytte), Halv-Antigen: A., som nok kan reagere med det tilsvarende Antistof in vitro, men ikke er i Stand til (ved Injektion paa Dyr) at udløse Antistofdannelse, med mindre det »kompletteres» ved Kombination med et passende Proteinstof.

Haptisk Hallucination (gr. *haptain* berøre): Berøringshallucination.

Haptofor Gruppe (gr. *haptain* hæfte + gr. *forein* bære): Molekylgruppen, hvormed et Antigen, f. Eks. Toksin el. Toksoid, hæfter sig til Receptoren, se Ehrlich's Teori.

Hareskaar: Labium leporinum.

Harespat: Fortykkelse paa Bagfladen af Hestens Has som Følge af Seneeller Knoglelidelser.

Haresyfills, se Spirochaetose hos Dyr.

Harlekin-foster: nyfødt, hvis Hud er dækket af et tykt, seborrhoisk Fedt-lag (Seborrhoea universalis cong.).

Harley's (H., George, 1829—1896, England) **Sygdom:** paroxysmal Hæmoglobinuri.

Harris og Benedict's Formel: Varmedannelsen i Løbet af 24 Timer er i Kalorier: hos normale Mænd: $66,473 + 13,7516 w + 5,003 s \div 6,775 a$, hos normale Kvinder: $655,096 + 9,563 w + 1,850 s \div 4,676 a$, hvor w er Vægt i kg, s Legemshøjde i cm og a Alder i Aar.

Harrison's (H., Edward, 1766—1838, England) **Furt:** F. eller Indtrækning omkring Thorax paa Højde med Sternums distale Ende, fremkommer hos rachitiske Børn ved Diaphragmas Træk i de eftergivelige Costæ. Findes ogsaa ved svær Dyspnoe, særlig ved Larynxstenoser.

Hartmann's (H., 1849—1931, Berlin-Heidenheim) **Speculum:** Instrument til Besigtigelse af Næsens Indre.

Harvey's (H., William, 1578—1657, eng. Anatom) **Lære:** L. om Blodomløbet, som H. først har beskrevet (1628).

Hasamiyami: endemisk Sygdom, beskrevet af S. Kotorii; ligner Weil's Sygdom.

Haslinger's (Wien) **Direktoskop,** se Laryngoscopia directa.

Hasse-Mensinga-Pessar: Okklusivpessar af en Gummihætte, anbragt paa en Metalring, til Anbringelse om Modermunden i antikonceptionelt Øjemed.

Haud-Christian's Sygdom, se Haud-Schüller's Sygdom.

Haudek's (H., Martin, f. 1880, Radiolog, Wien) **Niche:** nicheformet Udbugtning paa Randen af Ventrikel-skyggen paa Røntgenogram, ofte visende en lille Luftblære inderst i Nichen. Tyder paa Tilstedeværelse af Ulcus ventriculi.

Haud-Schüller-Christian's Sygdom: kronisk, familiær, total Lidelse hos Børn, i Alm. under 10 Aar, hyppigst hos Drengene. Det er en Form for Xantomatose, med Aflejring af fedtagtig Substans (Cholesterol) i Celler, forskellige Steder i Legemet, fortrinsvis i Kraniets Knogler. Symptomer er: Defekter

i Kranieknoglerne, i Gl. pituitoria med Diabetes insipidus, Dystrofia adiposa genitalis, Dværgvækst; Aflejringer i Orbita med Eksoftalmus. Lever- og Milt-svulst, Pigmentation af Hud; Cyanose, Dyspnø; Ikterus, Stomatitis.

Hauser's Bacil, se B. proteus.

Hausmann's Prøve: til Paavisning af Urobilinogen + Urobilin i Urinen til-sætter man 10 % Kobbersulfat samt Kloroform og omryster. Er Resultatet positivt, farves Kloroformen gul eller rosa.

Haut mal (fr.): Epilepsi.

Havrekur: i Behandlingen af Diabetes mellitus bruges ikke sjældent for at modvirke Acidose under en stræng Diæt at indskyde Dage, hvor man giver Patienterne rigelige Kulhydrater, sædvanlig i Form af Havremel (som Grød el. Vælling). F. Eks. 150—250 g Havregryn tillavet som Havresuppe og tilsat 50—100 g Smør og event. Æg. En videregaaende Behandling med Havre som anbefalet af v. Noorden er baseret paa, at Kulhydrat skulde taales bedre i denne Form end i andre Former, hvilket dog næppe er rigtigt.

Hayem's (H., Georges, 1841—, Paris) **Opløsning til Tælling af røde Blodlegemer:** Kogsalt 1, Natriumsulfat 5, Sublimat 0,1. Aq. dest. 200. Jørgensen's (J., Gustav, 1878—, Danmark) Modifikation indeholder 0,5 Sublimat, men har iøvrigt samme Sammensætning; Blodlegemerne synker heri ikke til Bunds, men holdes opslemmede i Vædsken. **H's Sygdom:** Myelitis apoplectiformis.

Haygarth's (H., John, 1740—1827, England) **Knuder:** Fortykkelse af de smaa Led, særlig paa Fingrene ved Arthritis deformans.

Head's (H., Henry, nulev., England) **Zoner:** hyperæstetiske og hyperalgetiske Partier paa Huden ved Sygdomme i indre Organer. Organlidelsen fremkalder ved kollateral Irritation en Hyperæstesi (event. en Smerte) i det Hudomraade, hvis sensitive Baner udgaar fra samme (fælles) Rygmærvssegment.

Hebephrenia (gr. *hebe* Ungdom + gr. *fren* Sind): Form af Dementia præcox, gerne begyndende lige efter Puberteten.

Heberden's (H., William, 1710—1801, England) **Knuder** (*Gigtffingre*): ærtformede Fortykkelser ved Fingerleddene, særlig paa 2. og 3. Falanx, dog sjældent paa Tommelfingeren. Bestaar i Mod sætning til Tophi af Bennydannelse. Findes særlig hos gamle Mennesker. **H.'s Sygdom** = Angina pectoris.

Hebetomia (gr. *hebe* Kønsele + gr. *tome* Snit) = Hebosteotomia.

Hebetudo (lat.): sjælelig Afstumpethed, Sløvhed. **H. auris**: Tunghørighed. **H. visus**: Synssvækkelse.

Heboidophrenia (Kahlbaum) (gr. *hebe* Ungdom + gr. *eidos* Form + gr. *frēn* Sind): Betegnelse for Dementia præcox simplex.

Hebosteotomia (gr. *hebe* Kønsele + gr. *osteon* Knogle + gr. *tome* Snit): Gennemsavning af Os pubis ved Siden af Symfyser for at udvide et snævert Bækken, saa at spontan Fødsel eller Forløsning per vias naturales kan foregaa. = Gigli's Operat. = Pubiotomi. Cfr. Symphyseotomi.

Hebra's Lichen = Lichen ruber acuminatus. **H.'s prurigo**, se Prurigo Hebræ. **H.'s Sygdom** = Erythema multiforme.

Hecht's Prøve (Prager Læge): en Fældningsreaktion for Syfilis.

Hecker's (H., Karl v., 1827—1882, Gynæk., München) **Lov**: for hver følgende Fødsel (indtil 6.—8.) tiltager Føstervægten med 150—200 g for hvert Barn.

Hecticus, se hektisk.

Hedeslag: Siriasis (s. d.), Insolatio. Viser sig ved Besvimelse, Krampe, høj Feber, skyldes forøget Varmeproduktion i Forbindelse med nedsat Varmeafgift ved uhenigtsmæssig Paaklædning.

Hedrocele (gr. *hedra* Sæde, Bagdel + gr. *kele* Brok) = Hernia rectalis.

Heerfordt's (H., Christian Frederik, f. 1871, dansk Læge) **Symptomkompleks**: Febris uveo-parotidea subchronica.

Hegar's (H., Alfred, 1830—1914, Tyskland) **Dilatator**: graduerede Stave af Metal, Glas eller Hartgummi til successiv Udvidning af Collum uteri. **H.'s Svangerskabstegn**: Paavisningen af et blødt Parti paa Overgangen mellem Collum og Corpus uteri; tidligt Tegn

(fra 4.—6. Uge), men ikke konstant. (Et andet af Hegar angivet Tegn er Muligheden af at frembringe en Tværfoldning paa forreste Uterinvæg ved manuel Eksploration. Er farligt, da Abort herved kan fremkaldes.).

Heiberg (H., Jacob, 1843—1888, Oslo) - **Esmarch's** (E., Johann Friedrich August, 1823—1909) **Haandgreb**: Fremtrækning af Underkæben ved Narkose for at forhindre Tungen i at synke tilbage og forårsage Respirationsbesvær.

Heidelbergers-Menneske, se Homo heidelbergensis.

Heilbronner's Billedprøve til Undersøgelse af Opfattelsesevnens Sikkerhed bestaar i en successiv Fremvisning af en Række Afbildninger med jævn Stigning i Detailleringen — fra det blot skitserede (resp. defekte) til de fuldt udformede.

Heim (H., Ernst Ludwig, 1747—1834) - **Kreysig's** (K., Friedrich Ludwig, 1770—1839) **Symptom**: systolisk Indtrækning af Intercoastalrum ved Symphysis pericardii, sml. Jaccoud's Symptom.

Heim-Kreysig's Tegn, se Kreysig's Tegn.

Heine (H., Jacob v., 1800—1879, Stuttgart) - **Medin's** (M., Karl Oscar, 1847—1927, Sverige) **Sygdom** = Poliomyelitis acuta.

Heineke (H., Walter Herman, 1834—1901, Tyskland) - **Mikulicz's** (M.-Radocki, Johann v., 1850—1905, Breslau) **Pyloroplastik**: Gennemskæring af Pylorus paa langs og Sammensyning af Saaret paa tværs.

Heister's (H., Lorenz, 1683—1758, Anat. & Chir., Altdorf u. Helmstedt) **Mundspærrer**: til at vriste Tandrækkerne fra hinanden.

Heksemælk: Vædske, der kan samle sig i Brysterne hos nyfødte Børn = Lac neonatorum.

Hekseskud: pludseligt opstaaende Lændehold, eventuelt ved Overstrækning af Lændemusklernes. Syn. Lumbago, Myalgia lumbalis.

Hektik (gr. *hektikos* hektisk, brystsyg [egl. adj. til *hexis* Legemskonstitution]), se Febris hectica.

Hektisk Tilstand (gr. *hektikos* hek-

tisk, lidende af Brystsyge [egl. som har en Egenskab]: sygelig T., karakteriseret ved stadig fremadskridende Afmagring, Tab af Kræfter, Feber (ofte højhektisk Feber), Nattesved og ofte Rødme af Kinderne (hektisk Rødme). Ses ved forskellige kroniske Betændelses-tilstande, f. Eks. Tuberkulose.

Helienccephalitis (gr. *helios* Sol + gr. *enkefalos* Hjerne): irritativ, betændelsesagtig Tilstand i Hjernen ved Solstik.

Helio-phia (gr. *helios* Sol + gr. *filia* Kærlighed): abnorm Trang til at opsøge Sollys og en dermed forbunden Ekstase.

-phobia (gr. *fobos* Frygt): sygelig Frygt for Solbestraaling; Photophobia. **-therapia** (gr. *therapeia* Pleje): Behandling med Sollys.

Helko-dermat-osis (gr. *helkos* Saar + gr. *derma* Hud): Hudsygdom med Saardannelse. **-ma**: Saar. **-(mao)sis**: Saar; bruges undertiden syn. med Hospitalgangræn og med Bouton d'Orient. **-gen** (gr. *gignomai* [gen-] bliver til): opstaaet i Tilslutning til et Saar. **-logi** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Saar. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Erstatning af Saardefekter. **-soma tropicum** = Leishmannia tropica.

Heller's (H., Joh. Florenz, 1813—1871, wiensk Patolog) **Sukkerprøve** = Moore's Prøve. **H.'s Æggehvideprøve**: til Paavisning af Æggehvide i en Vædske, sp. Urin. Den filtrerede Vædske hældes forsigtigt ned over Salpetersyre, saa den lægger sig ovenpaa denne. Er Æggehvide til Stede, fældes den paa Grænsen mellem de to Vædske, hvorved dannes en hvid Skive; er meget fintmærkende.

Helmholtz's (H., Hermann Ludwig Ferdinand, 1821—1894) **Ophthalmometer**: Apparat til Bestemmelse af Korneas og Linsens Krumningsradier. Bruges kun til videnskabelige Undersøgelser.

Helminter (gr. *helmins* [helminth-] Orm): Indvoldsorme (enteroparasitisk levende Orme). **Platyhelm.** (gr. *platys* flad), Fladorme og **Nemathelm.** (gr. *nema* [nemat-] Traad), Rundorme.

Helminthiasis (gr. *helmins* [helminth-] Orm): Ormesygdom; bruges særlig om Sygdomme fremkaldt af Indvoldsorme. **-tophobia** (gr. *fobos* Frygt):

sygelig Frygt for at være (eller blive) inficeret med Indvoldsorm.

Helmintologi (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Indvoldsormene.

Helvedesild = Zona, Zoster.

Hemeralopia (gr. *hemera* Dag, gr. *ops* Øje [analogt med *Nyctalopia*): Natteblindhed, d. e. nedsat Syn ved svage Belysninger p. Gr. af nedsat Mørkeadaptation. Findes specielt ved Retinitis pigmentosa, desuden idiopatisk, ved Leverlidelser, ved mangelfuld Ernæring og ved retinale og korioidale Lidelser (Amotio retinae, Chorioretinitis). Endelig dioptrisk betinget ved diffuse Hornhindeuklarheder paa Grund af Pupildilatationen i Mørke.

Hemi-ablepsia (gr. *hemi*- halv + gr. *ablepsia* Blindhed) = Hemianopsia. **-acephalus** (gr. *a*- priv. + gr. *kephale* Hovede): Misdannelse med ufuldstændig udviklet Hoved. **-achromatopsia** (gr. *a*- priv. + gr. *chroma* [chromat-] Farve + gr. *opsis* Syn): Farveblindhed i den ene Synsfeltshalvdel. **-ageusia** (gr. *a*- priv. + gr. *geusis* Smag): halvsidigt Tab af Smagssansen. **-algia** (gr. *algos* Smerte) = Migræne. **-alternans** (lat. *alternare* skifte): afvekslende stærkere og svagere Sammentrækning af de 2 Hjertehalvdele hver for sig (Eksistensen heraf ikke sikkert fastslaaet). **-amblyopia** (gr. *amblys* svagsynet + gr. *ops* [op-] Øje) = Hemianopsia. **-anakusis** (gr. *a*- priv. + gr. *akousis* Hørelse): ensidig Døvhed. **-analgesia** (gr. *analgesia* Ufølsomhed): ophævet Smertefølelse i den ene Legemshalvdel. **-anopsia** (gr. *a*- priv. + gr. *opsis* Syn): Synssvækkelse eller Blindhed paa den ene Retinahalvdel, adskilt fra den anden Halvdel ved en lige vertikal Linie gennem Fiksationspunktet. Hyppigst **homonym H.**, hvorpaa begge Øjne den højre eller den venstre Halvdel er blind, og som skyldes Lidelser i Synsbanen ovenfor Chiasma, hyppigst Apoplexia cerebri. **Heteronym H.** er hyppigst bitemporal, saaledes at den temporale Halvdel mangler i begge Øjnes Synsfelt; skyldes Lidelser i Chiasma, f. Eks. Tryk af Hypofyse-tumore. **Kvadrant-H.**, hvor kun en Sektor af Synsfeltet mangler, ligeledes med en lige vertikal Grænse og med Spidsen ved Fiksationspunktet; skyldes

hyppigst Lidelser i Tractus opticus. -**anosmia** (gr. *a-* priv. + gr. *osme* Lugt): manglende Lugtesans paa den ene Side. -**anæsthesia** (gr. *anaesthesia* Mangel paa Følelse): Følelsesløshed i den ene Legemshalvdel. -**asynergia** (gr. *a-* priv. + gr. *synergia* Samarbejde): halvsidig Asynergi. -**ataxia** (gr. *ataxia* Uorden): halvsidig Ataxi. -**athetosis** (gr. *athetos* uden fast Plads): halvsidig Atetose. -**atrophia** (gr. *atrofia* Mangel paa Næring): halvsidigt Svind, som Regel af Muskelvæv. **H. facialis progressiva**: S. af den ene Ansigtshalvdels Muskler, Fedtvæv, Knogler og Hud paa trofoneurotisk Basis. Syn. Prosopodysmorphia. -**ballismus** (gr. *ballismos* Dansen): halvsidig — f. Eks. posthemiplegisk — Chorea med slyngende, kastende Bevægelser (Læsion i Corpus Cuiysi). -**cephalus** (gr. *kefale* Hovede): Misdannelse med ufuldstændig udviklet Hoved. -**chorea** (gr. *choreia* Dans): halvsidig Chorea. -**chromatopsia** (gr. *chroma* [*chromat-*] Farve + gr. *opsis* Syn) = -**achromatopsia**. -**crania** (gr. *hemicrania* [*hemi-* halv + *kranion* Kranie]): Migræne, periodisk optrædende heftig Hovedpine, mest halvsidig, med forbigaaende Synsforstyrrelser (Flimmer-skotom, Hemioopi), Lysskyhed, Opkastninger, Diarré m. m. — **H. complicata**: atypisk Migræne med Paræstesier, forbigaaende lette Pareser, afatiske Forstyrrelser o. l. En Variant med fremtrædende Synsforstyrrelser kaldes **H. ophthalmica** = Migræne ophthalmique. -**craniosis**: ensidig Hypertrofi af Kranie eller Ansigt. -**drosis** (gr. *hidrosis* Sveden): eensidig (forøget) Svedsekretion. -**hidrosis** = Hemidrosis. -**epilepsia** (gr. *epilepsis* epileptisk Anfald): Epilepsi med eensidige Krampe. Se Jackson-Epilepsi. -**hyperæsthesia** (gr. *hyper* over + gr. *aisthesis* Følelse): halvsidig Overfølsomhed, spec. for Berøring. -**hypæsthesia** (gr. *hypo* under + gr. *aisthesis* Følelse): halvsidig Svækkelse af Sensibiliteten, spec. Berøringsfølelsen. -**laryngektomia** (gr. *larynx* [*laryng-*] Strube + gr. *ektome* Udskæring): halvsidig Fjernelse af Struben. -**myoklonus** (gr. *mys* [*myo-*] Muskel + gr. *klonos* heftig Bevægelse): Muskeltrækninger i den ene Legemshalvdel. -**opsia** s. -**opia** (gr.

opsis Syn, *ops* [*op-*] Øje) = -**anopsia**. -**paraplegia** (gr. *para* ved Siden af + gr. *plege* Slag): Lammelse af den ene Underekstremitet som Følge af en halvsidig Rygmarvsaffektion. -**paresis** (gr. *paresis* Slappelse): lettere -plegi. -**plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af den ene Legemshalvdel ved Affektioner af Baserne fra den modsatte Hjernehemisfære og almindeligvis dennes Capsula interna. — **H. alternans**: (ved ensidig Affektion af Pons og Med. oblong. m. m.) L. af samme Sides Facialis-, (Abducens-, Hypoglossus-) Omraade og af modsatte Sides Ekstremiteter. **H. cruciata**: L. af Armen paa den ene og Benet paa den anden Side. **H. spastica infantilis** = cerebral Børnel. **H. spinalis** = Brown-Séquard's L. -**scotosis** (gr. *skotosis* Formørkelse) = -**anopsia**. -**spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): ensidig Krampe. -**sphygmia** (gr. *sphygmios* Puls): Antallet af Hjerterkontraktioner dobbelt saa stort som Pulstallet. -**systolia** (gr. *systole* Sammentrækning): Forskel i Rytmen for Kontraktion af højre og venstre Ventriskel (Eksistensen heraf ikke sikkert fastslaaet). -**tonia** (gr. *tonos* Spænding): halvsidig tonisk Muskelspænding. -**tremor** (lat. *tremor* Skælven): halvsidig Tremor.

Hemianopisk, se Hemianopsi.

Hemiplegiker: Patient med Hemiplegi (halvsidig Lammelse).

Hemophilus (gr. *haima* Blod + gr. *filein* elske): en særlig af amerik. Bakteriologer anvendt Betegnelse for hæmoglobinofile Bakterier (i videre Forstand). **H. influenzae**: Pfeiffer's Bacil.

Henle-Albee's (H., Ad., f. 1864, Chlr., Dortmund) **Operation**: Transplantation af en Knoglespange fra Skinbenet til Rygsøjlels Tornatpe (for at afstve Ryggen). Anvendes ved tuberkuløs Spondylitis og Rygsøjlebrud.

Hennebert's (nulev., Belgien) **Fistelsymptom**: Fremkaldelse af Øjenbevægelse ved Kompression og Aspiration i Øregangen hos Patienter med Syfilis (næsten altid medfødt S.). Skyldes en forøget Bevægelighed af Stigbøjlen som Følge af syfilitisk Ostitis i Labyrinten. **H.'s Syndrom**: H.'s Fistelsymptom i Forbindelse med ophævet rotatorisk og bevaret kalorisk Labyrintreaktion.

Henoch's (H., Eduard, 1820—1910, Berlin) **Sygdom**: Purpura fulminans, hæmorrhagisk Diatese karakteriseret ved store subkutane Blødninger og meget ondartet Forløb. Ikke forbundet med Trombopeni.

Henry's Reaktion, Melanoflokkulation: en diagnostisk Reaktion ved Malaria, bestaaende i at Patientserum giver Udfnugning af en Opslemning af sort Pigment, fremstillet af det pigmentholdige Lag af Oksens Øje.

Hepar adiposum (gr. *hepar* [hepat-] Lever): Fedtlever d. e. Fedtinfiltration i L., findes i mange Tilfælde ved kronisk Alkoholisme og ved andre Intoksikationer og akutte Infektioner. Giver næppe kliniske Symptomer udover en palpabel, butrandet L. **H. constrictum**: »Snørelvers«, d. e. Afsnøring af en Del af højre Leverlap, der som en særlig Lap kan ligge under Leveren, kun forbunden med denne ved en flad Bindevævsmasse. **H. lobatum**: lappedelt L. som Følge af fibrøse Indtrækninger efter syfilitisk Betændelse. **H. mobile**: Vandrelever som Følge af Slaphed i Leverens Fikseringsligamenter (Lig. coronar., Lig. suspensor. hepat.), oftest sammen med alm. Splanchnoptose.

Hepat-algia (gr. *hepar* [hepat-] Lever + gr. *algos* Smerte): Leversmerter. **-argia** (gr. *argia* Uvirksomhed): Leverinsufficiens. **-ectomia** (gr. *ektome* Udskæring): stor Resektion af Levervæv, f. Eks. ved cystisk Degeneration.

Hepatico-enterostomia (gr. *hepatikos* som hører til Leveren + gr. *enteron* Tarm + gr. *stoma* Aabning): Dannelse af en Anastomose mellem Ductus hepaticus og en Tyndtarmsslynge. **-lithotripsia** (gr. *lithos* Sten + gr. *tripsis* Gniden): Knusning af Galdesten i Ductus hepaticus. **-rraphia** (gr. *rhafē* Søm): Sammensyning af en Incision (el. lign.) i Ductus hepaticus. **-stomia** (gr. *stoma* Aabning): Dannelse af en Fistel fra Ductus hepaticus (til Huden). **-tomia** (gr. *tome* Snit): Incision af Ductus hepaticus.

Hepaticus (gr. *hepatikos* hørende til Leveren), se Ductus hepaticus.

Hepatisation (gr. *hepar* [hepat-] Lever): Omdannelse af Lungevæv til en fast, lufttom Substans, der i Konsistens

ligner Levervæv, ved Udfyldning af Alveolerne i et større Lungeparti med celle- og fibrinholdigt Ekssudat. Ved **rød H.** indeholder Ekssudatet bl. a. røde Blodlegemer, ved **graa H.** fortrinsvis Pusceller.

Hepatisk Autointoxikation (gr. *hepar* [hepat-] Lever): Intoksikation ved svigtende Leverfunktion. Viser sig ved Ophidselse, Delirier, Kramper, Coma samt Hud- og Slimhindeblødninger. Syn. Hepatotoxaemi.

Hepatitis (gr. *hepar* [hepat-] Lever): Betændelse i Leveren. **H. biliaris** sive Cirrhosis hypertrofic. biliaris = Hanot's Sygdom. **H. epidemica**, Icterus catarrhalis (epid.): akut Sygdom med Icterus som Hovedsymptom, smitsom fra Menneske til Menneske. Mikroben ukendt. **H. interstitialis chron.**: overvejende Betændelser i det interstitielle Væv med Proliferation og Skrumpning i Bindevævet: 1) **atrofisk Cirrhose** (Laënnec), Symptomer: (optr. først ret sent i Sygdommen) Ascites, Øsofagusvaricer, Hæmorrhoider, Caput Medusæ, Icterus (sidste to Symptomer sjældne), ofte Miltsvulst. 2) **hypertrofisk Cirrhose**: bortset fra den store Lever væsentlig samme Symptomer som atrofisk C. En særlig Form er **Hanot's Sygdom**, hvor der altid er Icterus, men ingen Ascitis. **H. parenchymatosa (diffusa) akuta**: akut, gul Leveratrofi, af franske Forf. kaldet **Icterus gravis**, men ikke opfattet som en selvstændig Sygdom. Som Følge af Infektioner el. Intoksikationer særlig Fosfor. Leveren lille, Cellerne stærkt degenererede med Fedtophobninger (hvoraf den gule Farve). Symptomer: Icterus, stærk Prostration og Feber. Forløber næsten altid dødelig. **H. suppurativa** sive **purulenta** sive **apostematosa**: cirkumskript H. (Absces), forplantet enten gennem Portaaren el. gennem Galdegangene. **H. syphilitica**: interstitiel H., men mere uregelmæssig (»Flintestenslever«) eller som Gummata.

Hepato-cele (gr. *hepar* [hepat-] Lever + gr. *kele* Brok): Leverbrok; stort Underlivsbrok med Leveren som Indhold. **-omphalocèle** (gr. *omfalos* Navle + gr. *kele* Brok): Navlebrok med Leveren som Indhold. **-pexia** (gr. *pexis* Til-

heftning): Fastsyning af (en nedsunken) Lever til forreste Bugvæg, enten direkte eller ved Hjælp af det overskaarne Ligamentum teres hepatis (Rovsing's Metode). -**phlebitis** (gr. *phleps* [fleb-] Aare): Betændelse af Venerne i Leveren. -**ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Nedsynkning af Leveren, se Chilaiiditi's Symptom. -**rraphia** (gr. *rhafē* Søm): Sammensyning af et Saar i Leveren. -**rrhexis** (gr. *rhēxis* Brud): Sønderrivning, Bristning af Leveren. -**splenomegali** (gr. *splēn* Milt + gr. *megas* [megal-] stor): en undertiden anvendt Betegnelse for Niemann-Pick's Sygdom. -**stomia** (gr. *stoma* Aabning): Incision af Cyste i Leveren og Fastsyning af Cystevæggen til Saarets Rande. -**tomī** (gr. *tomē* Snit): operativt Indsnit i Leveren.

Herba (lat.): Urt, d. v. s. hele den over Jorden værende Del af en Plante; Betegnelse for Plantedel, der anvendes som Lægemiddel.

Hereditaria (lat. *hereditarius* arvelig): arvelig.

Hereditet (lat. *hereditas* Arv): Arvelighed.

Hereditær (lat. *hereditarius*): arvelig, nedarvet. **H. Ataksi**: 1) Friedreich's Sygdom (»F.'s Tabes«), paa medfødt Svaghed i visse Rygmærkssystemer beroende, progressiv Lidelse, der minder om Tabes dorsalis, men mangler dennes Pupillforandringer m. m. 2) Pierre Marie's Sygdom (1893), *hérédó ataxie cérébelleuse*, arvelig Ataksi, der skyldes Atrofi af Lillehjernen. 1° kaldes ogsaa spinale Form, 2° cerebellare Form af h. A.

Heredodegeneratio maculae luteae (lat. *heres* [hered-] Arving + lat. *degeneratio* Udartning): en familiært optrædende Lidelse i Retina. Begynder i 8—14 Aars Alderen og giver stærk central Synsnedsættelse, medens Synsfeltets Ydergrænser holder sig uforandrede.

Heredopati (lat. *heres* [hered-] Arving + gr. *pathos* Lidelse): arvelig Lidelse.

Heredosyphilis (lat. *heres* [hered-] Arving + *Syphilis*) = Syphilis congenita.

d'Herelle's (d'H., Felix Hubert, 1873 —, Canada, senere bl. a. Paris og U.S.A.), (Twort-d'Herelle's F.) **Fænomen**: Oplosning af Bakterier, frembragt af et

filtrerbart Virus (»Bakteriofag«), som vokser i den Bakteriekultur, det opløser. Se ogsaa Filtrerbare Virus.

Herff's (H., Otto v., 1856—1916, Gynæk., Basel) **Klemmer**: til Sammensyning af Saarrande, formet som en lille, fjedrende Metalklo.

Hering's (H., Ewald, 1834—, Tyskland) **Faldeforsøg**: Prøve for Tilstedeværelsen af binokulært Syn. Man skal kunne bedømme, om en Ært el. lign. falder foran eller bagved et Fiksationsmærke i 30 cm's Afstand. **H.'s Stavforsøg**: Prøve af det binokulære Syn. Pt. skal anbringe 3 Stave i samme Plan og lige langt borte fra ham selv, eller angive deres indbyrdes Stilling. Stavnens øvre og nedre Ende er skjult.

Hermafroditisme (gr. *Hermafroditos*, mytisk Væsen, halvt Mand, halvt Kvinde): Produktion af kønsmodne Spermatozoer og Æg i samme Individ: **H. verus** findes ikke hos Mennesket. **H. spurius**, se Pseudoh.; sml. Intersexualisme.

Herman-Perutz' Reaktion: en Fældningsreaktion ved Syfilis.

Hernia (lat. *hernia* Brok): Brok, abnorm Udposning af Peritonæum — Broksækken —, hvori der i Reglen, stadig eller til Tider, findes et Indhold — Contentum — bestaaende af Dele af Underlivsorganerne, hyppigst Tarms el. Omentum majus. — Det mindre modstandsdygtige Parti i Underlivsvæggen, hvorigennem Brokket baner sig Vej, kaldes Brokporten. — Broksækken bestaar af Halsen (Collum), Bunden (Fundus) og det mellemliggende Parti (Corpus). **H. abdominalis** = Hernia ventralis. **H. adiposa**: Fedtb., Udposning af Peritonæum, fremkaldt ved Træk af et præperitonæalt Lipom. Den i Begyndelsen tomme, kegleformede Broksæk kan siden udspiles af Indhold; forekommer hyppigst i Epigastriet i Linea alba. — Undertiden kan et præperitonæalt Lipom simulere et Fedtbrok, idet den overliggende Fascie poses frem som en Broksæk. **H. antevesicalis**, se H. interparietales. **H. bursæ omentalis**, se H. intraabdominalis. **H. carnosae** = Elephantiasis. **H. Cloquetii** (C., Jules Germain, 1790—1883, Paris): Cruralh., der baner sig Vej under (i Stedet for over)

Fascien paa M. pectineus. **H. completa:** B., hvor Broksækken er traadt helt igennem Brokporten og danner en synlig Fremhælvning af Integumenterne i Modsætning til H. incompleta. **H. Cooperi:** Cruralh. med dobbelt eller lapdelt Broksæk, hvoraf den ene Del ligger i Cruralkanal, medens den anden trænger sig frem under Huden gennem Defekter i den overfladiske Fascie. **H. cruralis** = H. femoralis. **H. diaphragmatica spuria:** ikke noget egentlig B., men en Prolaps af Underlivsorganer op i Brysthulen gennem Defekt i Diafragma. **H. diaphragmatica vera:** ægte B., der poser sig op i Brysthulen gennem et mindre modstandsdygtigt Parti i Diafragma (Foramina Morgagni, oesophageum, Bochdalecki, Hiatus aorticus). **H. encystica:** Ingvinalh., der har presset sig ned i et, noget slapt Hydrocele. **H. endopelvica:** B., der trænger sig frem mod de svage Partier i M. levator ani og enten bliver liggende ovenfor denne eller gaar igennem ned i Fossa ischiorectalis. **H. epigastrica,** se H. lineæ albæ. **H. externa:** almindeligste Form for B., der baner sig Vej ud mod Legemets Overflade og buler denne frem. **H. femoralis:** Laarb., der fra Fovea femoralis trænger gennem Canalis femoralis frem i Fossa ovalis, medialt for V. femoralis, overfladisk for Fascia pectinea; Varianter: se Cooper's og Cloquet's B. **H. funicularis:** Lyskeb., der er trængt et Stykke ned langs Funiklen uden at være naaet ned i Scrotum. **H. funiculi umbilicalis:** Navlesnorsb., der ikke er noget egentlig B., men en Misdannelse, idet Broksækken ikke fremkommer ved en Udposning, men som Følge af en mangelfuld Lukning af Bugvæggen til Navlen. Broksækken dækkes af Gelatina Whartoniana og Amnion. Størrelsen varierer fra ganske smaa til meget store Hernier, hvori samtlige Abdominalorganer kan findes som Indhold. **H. glutæa inferior** = H. infrapiriformis. **H. glutæa superior** = H. suprapiriformis. **H. iliaca,** se H. interparietalis. **H. incompleta:** B., hvor Funduspartiet af Broksækken endnu ligger i Brokporten. **H. infrapiriformis:** Form for H. ischiadica, der trænger sig frem under M. piriformis gennem Foramen

infrapiriforme sammen med A. glutæa inf. og N. ischiadicus. Dækket af M. glutæus max. gaar det ned mod Randen af denne. **H. ingvinalis bilocularis, unilocularis,** se H. interparietalis. **H. ingvinalis interstitialis, præperitonealis subcutanea,** se H. interparietalis. **H. ingvinalis lateralis s. externa s. indirecta s. obliqua:** almindelige Form for Lyskeb., der fra Fovea ingvinalis lateralis trænger frem gennem Ingvinalkanalen. Ved H. ingvinalis congenita danner den aabentstaaende Processus vaginalis peritonæi den medfødte Broksæk, medens denne ved H. ingvinalis acquisita dannes paa sædvanlig Vis. **H. ingvinalis medialis s. interna s. directa s. recta:** noget mindre hyppig Form for Lyskeb., der fra Fovea ingvinalis medialis trænger ud gennem Annulus ingvinalis subcutaneus og en sjælden Gang kan naa helt ned i Scrotum. **H. internæ:** ret sjælden forekommende Gruppe af B., der dannes intraperitonæalt (retroperitonæalt) eller trænger op i Brysthulen, men aldrig præsenterer sig paa Legemets Overflade. **H. interparietales:** Gruppe af laterale Ingvinalh., der allerede fra selve Ingvinalkanalen eller lige udenfor denne baner sig Vej i eller mellem Bugvæggens forskellige Lag 1) i det præperitonæale Fedtvæv (H. ingv. præperit.), 2) mellem de enkelte Muskler (+ Fascia transversalis) (H. ingv. interstitialis), 3) i det subkutane Fedtvæv (H. ingv. subcutanea). Disse forskellige Former kan atter trænge frem medialt foran Blæren (H. antevesicalis) eller lateralt hen mod Os ileum (H. iliaca). Endvidere kan det ske, at en Del af Broksækken baner sig Vej interparietalt, medens en anden Del som sædvanlig følger Funiklen, saaledes at man faar et **Hernia bilocularis** i Modsætning til H. unilocularis, hvor Broksækken kun findes interparietalt. **H. interstitialis:** Lyskebrok, der endnu ligger indenfor Ingvinalkanalen (inkomplet Brok). **H. intraabdominales:** B., der trænger sig frem gennem forskellige Recesser i Peritonæalhulen. Typiske er følgende (hvoraf de almindeligst forekommende nævnes først): **H. recessus duodeno-jejunalis** (Treitz' Hernie), **H. bursæ omenta-**

lis, H. recessus retrocoecalis, ileo-coecalis sup., ileo-coecalis inf. s. ileo-appendicularis, H. recessus intersigmoidei. H. irreponibilis: B., hvis Indhold paa Grund af Sammenvoksning med Broksækken, Indeklemning eller betydelig Størrelse ikke kan presses tilbage i Abdominalhulen. **H. ischiadica:** B., der trænger sig frem gennem Foramina ischiadica; se nærmere under Hernia suprapiriformis, infrapiriformis. spinotuberosa. **H. labialis (anterior):** Lyskeb. hos Kvinden, der gennem Canalis Nuckii eller langs Lig. rotundum er trængt ned i Labium majus. **H. labialis posterior = H. pudendalis. H. lienalis = Lienocele. H. lineæ albae s. epigastrica:** Fedtb., lokaliseret til Linea alba, næsten udelukkende i Epigastriet. **H. Littrica** (Littre, Alexis, 1658—1726, Paris): Littre's H., B., hvori kun en Del af den konvekse Side af en Tarmslynge findes som Indhold. **H. lumbalis:** B., der trænger sig frem gennem Trigonum Petiti. **H. obturatoria:** B., der trænger ned gennem Canalis obturatorius, frem over øverste Rand af M. obtur. ext., ned bag M. pectineus; kommer til at ligge i en Trekant, der medialt begrænses af Adductor longus, lateralt af Vasa femoralia, opad af Ramus horiz. ossis pubis. Forekommer hyppigst hos gamle Kvinder. **H. parumbilicalis:** H. lineæ albae i umiddelbar Nærhed af Umbilicus. **H. perinealis:** B., der trænger ned gennem Diafragma pelvis (særlig M. levator ani), lateralt eller medialt med Prolaps af Rectum eller Vagina. **H. rectalis, vaginalis. H. pudendalis:** Perinealh., der trænger sig frem i bageste Del af Labium majus. **H. recessus duodeno-jejunalis, retrocoecalis etc.** se H. intraabdominales. **H. rectalis:** Perinealh., der poser Rectalvæggen frem = **Hedrocele. H. reponibilis:** B., hvis Indhold ved et passende roligt Tryk (Taxis) kan presses tilbage i Abdominalhulen. **H. retroperitonæalis = H. intraabdominalis. H. scrotalis:** Lyskeb. (i Reglen lateralt), der er trængt helt ned i Scrotum. **H. semilunaris (semicircularis),** se H. ventralis lateralis. **H. spinotuberosa:** sjældneste Form for H. ischiadica, der baner sig Vej ud gennem Foramen ischi-

adicum minus, opad og fortil for M. obturator. int. **H. suprapiriformis:** almindeligste Form for H. ischiadica, der trænger sig frem over M. piriformis (gennem Foramen suprapiriforme) sammen med Vasa glutæa sup. og dækket af M. glutæus max. gaar ned mod Randen af denne. **H. supravesicalis:** sjælden Variet af H. ingvinalis medialis, hvor B. baner sig Vej fra Fovea supravesicalis ud gennem Annulus ingvinalis subcutaneus. **H. umbilicalis adultorum:** Navleb. hos voksne, fremkommer efter at Navlearret paa en eller anden Maade er blevet stærkt udspilet (især ved Svangskab) og derved blevet mindre modstandsdygtigt mod det intraabdominale Tryk. **H. umbilicalis infantum:** Navleb., der fremkommer, efter at Navlearret er dannet. Som Følge af for stærkt intraabdominalt Tryk poses Peritonæum med Fascia transversalis hen over Fascia umbilicalis ud gennem Hullet mellem øverste Rand af Navleringen og Vena umbilicalis. **H. vaginalis (anterior, posterior):** medialt Perinealh., der poser forreste eller hyppigere bageste Vaginalvæg frem = Colpocele = Elythrocele. **H. ventralis:** B., der uden bestemt System trænger gennem mindre modstandsdygtige Partier i Bugvæggen (Cicatricer!). **H. ventralis lateralis:** B., der trænger ud gennem mindre modstandsdygtigt Parti i Linea semilunaris Spigelii eller andet Steds, hvor Væggen perforeres af større Kar eller Nervestammer.

Hernie de force (fr.): pludseligt, ved et Ulykkestilfælde opstaaet Hernie.

Hernio-enterotomia (lat. *hernia* Brok + gr. *enteron* Tarm + gr. *tome* Snit): Herniotomi, hvor der tillige foretages Aabning af en Tarm (for at udtømme dens Indhold). **-laparotomia** (gr. *lapara* Lysken + gr. *tome* Snit): Herniotomi, ved hvilken særlige Forhold nødvendiggør en større Aabning af Underlivshulen. **-logi** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Brok. **-tom** (gr. *tomos* skærende): Brokkniv, Kniv, spec. konstrueret til at incidere Brokringen med. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Brokoperation. **H. externa:** Frilægning af Broksækken. **H. interna:** Aabning af Broksæk og Reponering af Indhold. **Radikal H.,** se

under: Bassini, Czerny, Kocher, Laméris, Lassen, Lorthioir, Lucas-Championnière, Mc Ewen, Rovsing.

Heroisk Middel (gr. *heroikos* hørende til en Helt): stærkt virkende, ikke ufarligt Middel.

Herpes (gr. [*herpein* krybe]): akut Udbrud af grupperede Blærer, ofte paa hyperæmisk Bund. Affektionen er hypigst stærkt begrænset, tørrer spontant ind, er stærkt lokaliseret til Ansigt og Genitalia (**Herpes faciei**, **progenitalis**); de almindeligste Betegnelser er **H. catarrhalis**, **H. circumscripta** og **H. simplex**. **H. cingulum** = Zoster. **H. circinatus** = Erythema multiforme. **H. circinatus bullosus** = Dermatitis herpetiformis. **H. conjunctivæ** = Phlyctæne. **H. crétacé** (Devergie) = (visse Former af) Lupus erythematosus. **H. crustaceus** = Impetigo (contagiosus). **H. desquamans** = Herpes tonsurans. **H. esthiomenes** = Lupus vulgaris. **H. farinosus** = H. tonsurans. **H. gestationis**: (ofte meget storblæret) Dermatitis herpetiformis hos Gravidе og Barselkvinder. **H. iris** = Erythema iris. **H. phlyctænoïdes** = Dermatitis herpetiformis. **H. pyæmicus** = Impetigo herpetiformis. **H. sexualis**: H., som staar i Relation til fysiologiske eller patologiske Processer i Kønsganerne; behøver ikke at fremkomme paa Genitalia, f. Eks. Menstruationsherpes i Ansigtet. **H. tonsurans** = Trichophyti (især paa den ubehaarrede Hud). **H. tonsurans maculosus** (Kaposi) = Pityriasis rosea. **H. vacciniformis** (Fournier) = Pemphigus contagiosus. **H. vegetans** = Impetigo herpetiformis. **H. zona** = **H. zoster** (gr. *zoster* Bælte): »Helvedesild«, akut Optræden af Blærer i Huden, følgende Hudsegmenterne paa den ene Legemshalvdel, med brændende, neuralgiske Smærter. Skyldes Betændelse i Spinalganglierne. Syn.: Zoster, Ignis sacer.

Herpétides exfoliantes (fr.): især tidligere brugt Samlingsnavn for en Række baade benigne og maligne Erythrodermier, der optræder sekundært i Tilslutning til forskellige andre Hudsygdomme; har rimeligvis intet med de oprindelige Sygdomme at gøre, men er toksiske (Erytemer og) Erythrodermier.

Herpétisme (fr.): af franske Forfattere opstillet, rent hypotetisk Diatese som Aarsag til en Mængde blæredannende Hudsygdomme.

Herrmannsdorfer (H., Ad., 1889—, Kirurg, Berlin) - **Diæt**: 1) acidose-givende Protein- og fedtholdig Diæt egnet for Lægning af Saar; 2) modificeret Gerson-Diæt.

Herter-Heubner's Sygdom, se Mb. coeliacus.

Herter's (H., tysk Læge) **Sygdom** = Gee-Herter's Sygdom = Stetorrhoea idiopatika.

Hertwig - Magendie's Skelestilling: ses hos Dyr, hvis Øjne er rettede til Siderne. Ved Sideleje drejer det nederste Øje sig opad, medens det andet drejes nedad. Er kun antydningssvis set hos Mennesker.

Herxheimer's Reaktion = Jarisch-Herxheimer's Reaktion.

Hesselbalch's (H., Franz Kaspar, 1759—1816, Tyskland) **Hernie** = Cooper's Hernie.

Hessing's (H., Friedrich, 1838—1918, Göggingen) **Korset**: Stofkorset forstærket med Staalstivere til Støtte for Kroppen ved scoliotiske Forandringer.

Hestedød, afrikansk, Paardenziekte, Dunkopziekte, Dikkopziekte (holl.): Hestesygdom i Central- og Sydafrika, en perakut, septikæmisk og en akut eller pulmonal (Dunkop) og en subakut eller kardial Form (Dikkop). Letalitet: Dikkop-Form 90%, Dunkop-Form 99%. Aarsag: Virus. Smitter ikke fra Dyr til Dyr, men formentlig gennem Mellemed.

Hesteskonyre: medfødt Misdannelse, hvorved Nyrenes nederste Poler er voksende sammen foran Columna; de to Ureterer passerer da ned foran det sammenvoksede Parti.

Heteradelphus (gr. *heteros* en anden + gr. *adelphos* Broder): Misdannelse, ved hvilken der paa Bryst eller Underliv findes fastvokset hovedløse Rudimenter af et andet Individ (Parasit).

Heterakis: Slægt af smaa Rundorme (ca. 1—2 cm lange), der snylter navnlig i Coecum hos Fugle. Overføres direkte, uden Mellemvært. Nærbeslægtet med Slægten Capillaria. **H. gallinae**: hos Høns og andre Hønsfugle; meget hyp-

pig. Undertiden Massedødsfald blandt Kyllinger. **H. dispar**: hyppig hos Svømmefugl.

Hetero-bakterieterapi (gr. *heteros* en anden, forskellig), se Proteinterapi. **-chromia** (gr. *chroma* Farve): uensartet Farve af de to Irides eller forskelligt farvede Sektorer paa det ene. Ofte bestaar Anomalien i, at det ene eller en Del af det ene Øjes Iris er lys blaa. Dette Øje er ofte tilbøjeligt til snigende Iridocyklitis og til Kararakt. **-chylia** (gr. *chylos* Saft): Skiften af Achyli med normal Sekretion el. Hypersekretion af Ventrikklen. **-dystrophia** (gr. *dys*- daarlig + gr. *trofe* Ernæring) (Pfaundler): ved artsfremmed Næring forarsaget Dystrofi hos Spædbørn. **-fæni** (gr. *fainein* vise): et Gen kan under forskellige Kaar frembringe forskellige Egenskaber. Sml. Polyfæni. **-gametisk** (*Gamel* [s. d.]): dannet af uensartede Kønsceller. Sml. heterozygot. Heterogametisk Køn: det Køn, der har et x- og et y-Kromosom. **-genesis** (gr. *genesis* Skabelse): forskelligartet, afvigende Udvikling. **-gonia** (gr. *goneia* Avling): Generations-skifte af to kønnede, men forskelligt byggede Generationer. **-infection** (lat. *inficere* smitte): Smitte, der er tilført den fødende eller Barselkvinden udefra, cfr. Autoinfektion. **-kromosom**: Kønscromosom. **-log** (gr. *logos* Tale [Analogidannelse til *homologos*, s. d.]): abnorm, afvigende fra Typen, ikke homolog. **-lysiner** (*Lysin* [s. d.]): Hæmolysiner i Serum, der kan opløse Blodlegemer, stammende fra en anden Dyreart (sml. *Iso-lysiner*). **-pagus** (gr. *pegnymi* forbinde, gøre fast): Dobbeltmisdannelse, ved hvilken der paa Forfladen af Hoved-individet findes fastvokset et rudimentært Individ, der i Reglen er forsynet med Hoved. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse) = *Allopathia*. Sml. *Homöopathia*. **-phasia** (gr. *fasis* Tale) = *Paraphasia*. **-phemia** (gr. *femi* siger): Fortalelse. *Paraphasia*. **-phoria** (gr. *fora* Bevægelse): Ligevægtsforstyrrelse mellem Øjets Muskler, latent Skelen. **-phrasia** (gr. *frasis* Talen) = *Paraphasia*. **-phthalmus** (gr. *ophthalmos* Øje) = *-chromia*. **-plasia** (gr. *plasis* Dannelse): Udvikling af en Svulst eller Nydannelse paa Basis af et Væv af anden Art. **-pla-**

stik (gr. *plastike* Kunsten at forme): Transplantation af Væv fra en Dyreart til en anden. **-sexualitet** (lat. *sexus* Køn): normale, mod Personer af det modsatte Køn rettede Sexualdrift. **-sis**: fornyet Frodighed, der fremkommer ved Krydsning af to indavlede Linier, jfr. Indavlsdepression. **-taxia** (gr. *taxis* Orden): Situs transversus viscerum; omvendt Leje af alle Organerne, saa venstre overalt bliver højre. **-tonia** (gr. *tonos* Spænding): Abnormiteter og Svingninger i Spænding (Tonus). **-topia** (gr. *topos* Sted): Udvikling paa forkert Sted. **-topia dentis** = *Transpositio* = den Tilstand, ved hvilken to Tænder har byttet Plads. **-tricha** (gr. *thrix* [trich-] Haar), se *Ciliata*. **-zygote** (*Zygote* [s. d.]): Zygote med uensdobbelt Anlægspræg, d. e.: de Zygoten dannende Gameter har forskelligt Anlægspræg.

Heterogenetisk Antigen: Forssman-Antigen.

Heubner's (H., Johann Otto Leonhardt, 1843—1912) **Sygdom**: Endarteriitis obliterans syphilitica af Hjernearterierne.

Heurteloup's (H., Charles Louis Stanislas, 1793—1864) **Percuteur** = Lithoklast, s. d., hvor den ene Branche hamres mod den anden.

Hexapoder (gr. *hex* seks + gr. *pous* [pod-] Fod): Insekter.

Hey's (H., William, 1736—1819, England) **Hernie** = Cooper's Hernie. **H.'s Operation**: Amputation af Foden lige foran Tærnes Rodled.

Hicks, se Braxton Hicks.

Hidr-adenitis (gr. *hidros* Sved) = Hidrosadenitis. **-adenoma** (gr. *aden* Kirtel): Svedkirtelsvulst opstaaet ved Betændelse i Kirtelvævet, oftest i Armhulen, hvor de største Svedkirtler findes.

Hidroa = *Hydroa*.

Hidro-cystadenoma (gr. *hidros* Sved + gr. *kystis* Blære + gr. *aden* Kirtel) = Hidradenoma. **-cystoma** (gr. *kystis* Blære): cystisk Svulstdannelse i en Svedkirtels Udførselsgang, sandsynligvis ved Tillukning af denne; findes især i Ansigtet. **-cystoma tuberosum multiplex** = *Lymphangioma tuberosum multiplex*. **-dermia** (gr. *derma* Hud): Abnormitet i Svedsekretionen. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): profus Svedsekretion.

higra:
= *abnorm*
af *phete*.

-sadenitis (gr. *aden* Kirtel): Betændelse i en Svedkirtel og det denne nærmestliggende Væv. **-sadenitis destruens** = Aknitis. **-sadenitis suppurativa disseminata** = -sadenitis destruens. **-schesis** (gr. *schesis* Tilbagehold): Standsning af Svedsekretionen. **-sis**: patologisk forøget Svedsekretion.

Highmoritis (H., Nathaniel, 1613—1685, engelsk Anatom): Betændelse af Kæbehulen (Antrum Highmori).

Hikke: Singultus.

Hikkesyge, se Singultus epidemicus.

Hilustegning (lat. *hilum* Ubetydelighed): Skygger paa Røntgenbilledet af Blodkar, Bronchier og Lymfeglandler, der udgaar fra Lungens Hilus.

Hindbærtunge: naar Tungens Papiller er stærkt fremspringende og røde, kan Overfladen faa en Lighed med et Hindbær (særl. v. *Scarlatina*).

Hinde = Æghinde. **-bristning**: den spontane B. af Æghinderne. **-sprængning**: operativ Sønderrivning af Æghinderne for at udtømme Fostervandet.

Hindenlang's (H., Karl, 1854—1884, tysk Læge) **Prøve**: hvis der ved Tilsætning af Metafosforsyre til Urin kommer et hvidt Bundfald, er det Tegn paa Albuminuri.

Hinsberg's (Breslau 1921) **Ozoraoperation**: Næsens mod Kæbehulerne grænsende Sidevægge deplaceres ind mod Næseskillevæggen og fikseres her med Aluminiumbronzetraad tværs gennem Sidevægge og Næseskillevæg.

v. Hippel's (H., Arthur, 1841—, Tyskland) **Sygdom** = Vasculosis retinae s. Angiogliomatosis retinae: ejendommelig Nethinddelidelse med een eller flere angiomatøse Knuder, hvortil der fra Papillen fører en stærkt dilateret Arterie og Vene. Senere udbredte Eksudater i Retina og Amotio. Udgår ofte en Del af en Lindau's Sygdom.

Hippobosca (gr. *hippos* Hest + gr. *boskas* som ernærer sig) **equina**, Hestelusfluen, et til Pupipara hørende tovinget Insekt, knapt 1 cm langt, med stikkende Munddele. Suger Blod, navnlig af Hest, eventuelt ogsaa af andre Dyr og Mennesket.

Hippokrates (460—377 f. Kr., Grækenland) **Ansigt**, se Facies **H. H.'s Fingre**: Trommestikfingre; yderste Del

af Fingrene er tykkere og Neglene mere hvælvede end normalt, særlig ved Tuberkulose eller kroniske Suppurationer.

Hippuria (*Hippursyre*, af gr. *hippos* Hest + gr. *ouron* Urin): Forekomst af større Mængder af Hippursyre i Urinen (ses ved Diabetes mellitus).

Hippus (gr. *hippos* Blinken med Øjnene [egl. Hest]): hyppig Skiften af Pupillens Størrelse uden ydre Aarsag.

Hirnschwellung (Reichardt, ty.): Volumenforøgelse af Hjernen uden Ødem, medførende Hjernetryk; er beskrevet ved Infektioner og visse endogene Hjernesygdomme (Epilepsi, Katarakt).

Hirschberg's (H., Julius, 1843—, Berlin) **Haandmagnet**: lille Elektromagnet, hvis Spids kan indføres i Øjet gennem et Saar for at fjerne Jernstykker.

Hirschsprung's (H., Harald, 1830—1911, København) **Sygdom**, **Megacolon congenitum**: medfødt Hypertrofi og Dilatation af nederste Del af Tyktarmen. Beskrevet af Hirschsprung i 1886. Symptomer: Forstoppelse og Udspilling af Abdomen.

Hirsuties (lat. *hirsutus* lodden) = Hypertrichosis.

Hirsutisme (lat. *hirsutus* tæt bevokset med Haar): abnorm Behaarning hos Kvinder, særlig ved Binyrebarksvulster.

Hirsutus homo (lat., »haarbevokset Menneske«) = Pilosus homo.

Hirudo medicinalis (lat.): Lægeiglen. Anvendtes navnlig tidligere meget til Blodsugning i terapeutisk Øjemed. Sekretet fra Iglens Læbekirtler hindrer Blodets Koagulation.

Hiss' (H., Philipp Hauson, 1868—1913, U. S. A.) **Bacil**: en Dysenteribacil, hørende til Flexnergruppen.

His-Tawara's (H., Wilhelm, f. 1863, tysk Kliniker; T., japansk Patolog) **Bundt**, se atrioventrikulære Lednings-system.

Histiocyter (gr. *histon* Væv + gr. *kytos* Hulrum): multipotente Vævsceller, som efter Omstændighederne kan optræde som fagocyterende Vandreceller, Polyblaster (Maximow), Makrofager (Metzchnikow), Klammatocyter (Ranvier) eller udvikle sig til Fibroblaster.

De udgør en væsentlig Bestanddel af det reticulo-endotheliale (Aschoff-Kiyono) eller histiocytære (Maximow) System.

Histo-genese (gr. *histos* Væv + gr. *genesis* Oprindelse): Opstaaen af Vævene — Vævenes Udvikling under normale og patologiske Forhold. -**gen Immunitet** (gr. *gignomai* [gen-] fødes, opstaaer): Vævs-Immunitet, af Blodets Indhold af Immunstoffer uafhængig Immunitet, som kan være begrænset til enkelte Organer. -**id** (gr. *eidōs* Form) = histioid: vævsagtig — fra Vævet stammende. -**logi** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om den finere Bygning af Vævene. -**lyse** (gr. *lysis* Opløsning): gradvis Opløsning af Væv. -**monas** (gr. *monas* ene, Enhed) **meleagris**: en eencellet Organisme, der er Aarsag til en nekrotiserende Typhlohepatitis hos Kalkuner (»Blackhead«); dens Stilling i Systemet uklar; regnes oftest til Flagellaterne og beslægtet med Trichomonas. -**pathologi** (gr. *pathos* Lidelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om de finere patologiske Forandringer i Vævet. -**retension** (lat. *retentio* Tilbageholdelse): Tilbageholdelse af Stoffer i Væv, specielt af NaCl. -**tripsia** (gr. *tripsis* Gniden): Knusning af Væv.

His (H., 1863—, Berlin) -**Werner's Sygdom**: Febris quintana.

Hittorf (H., Joh. Wilh., 1824—1914, Fysiker, Münster) -**Rør**: Geissler'ske Rør, særligt brugt til Undersøgelse af Katodestraaler.

Hitzig's (H., Julius Edward, 1838—1901, Halle) **Bælte**: følelsesløst B. paa Trunkus i Højde med Mamma (ved Tabes dorsalis).

Hjerne-apopleksi: Adoplexia cerebri. -**betændelse**: Encephalitis. H. anvendes i populær Sprogbrug ofte for Meningitis. -**betændelse hos Hest**, akut eller kronisk: ses efter længere Jernbanetransporter. Prognosen ugünstig, 50 % dør og 50 % faar Kuller. -**blødhed** (ved Aareforkalkning): Emollio cerebri, Encephalomalacia. -**blødning**: Hæmorrhagia cerebri. -**brok**: Udposning af Hjernevæv gennem Kraniedefekt, oftest efter dekompressiv Trepanation. -**hernie** (lat. *hernia* Brok), se Hjernebrok. -**lidelse** (i Almindelighed): Encephalopathia. -**rystelse**: Commotio

cerebri, Concussio cerebri. -**sklerose** (gr. *skleros* haard), **diffus**, se Encephalitis periaxialis diff. -**stammen**: Samlebetegnelse for Basalganglierne, Pedunklerne, Firhøjene, Pons og Medulla oblongata. -**tryk**: intrakranielle Tryk; ofte anvendt i Betydningen: **forhøjet** intrakranielt Tryk. -**ventriklerner**: 4 smalle, spalteformede, indbyrdes kommuniserende Hulrum i Hjernen; i hver Hemisfære er der en »Sideventrikel«, 3. Ventrikel er under Corpus callosum, 4. Ventrikel under Cerebellum. Danner tillsammans »Ventrikelsystemet«.

Hjerte-betændelse: Carditis, Endocarditis, Myocarditis. -**blok**, se Blok. -**dæmpning**: 1) absolutte eller lille H.: den Del af Hjertet, der ikke dækkes af Lunge: opad C. IV, t. h. venstre Sternalrand og t. v. til et Punkt i 5. v. I. C. beliggende indenfor Papillærlinien. 2) relative eller store H. eller Hjertets omtrentlige Grænser: opad til C. III, t. h. langs h. Sternalrand, t. v. til Ictus. -**fejlceller**: store, rundagtige Celler med Kerne og rigelige, gulbrune Pigmentkorn; de er rimeligvis Alveolærepiteletter, muligvis Leucocyter; findes i Ekspektorat som Symptom paa kronisk Stase i Lungerne. -**flimren**: meget svage, uregelmæssige Hjertekontraktioner. -**forøgelse**, -**forstørrelse**: Auxocardia, Hypertrofia cordis, Bucardia. -**hindebetændelse**: Pericarditis. -**neurose** (gr. *neuron* Sene, Nerve), se Neurasthenia cordis. Viser sig ved nervøse Hjertetilfælde (Hjertebanken, Ekstrasystoler, paroksysmal Takykardi m. m.). -**revolution**: en Systole med sin efterfølgende Diastole. -**slag**: Aarsag til pludselig Død i Reglen ved Tilstopning af Hjertets Kar eller Lungearterien. -**sygdom**: Cardiopathia, Morbus cordis. -**tamponade** (fr. *tampon* Prop): Op-hobning af Blod i Pericardiet med deraf følgende Stilstand af Hjertet.

Hjulben: Genu varum.

Hochenegg's (H., Julius, 1859—, Wien) **Metode ved Resectio recti**: Ekstirpation af Slimhinden i Analportionen, Nedtrækning af øverste Tarmstykke og Fiksering af dette til Huden. **H.'s Symptom**: stærk Luftansamling i Endetarmen.

Hochsinger's (H., Karl, 1860—,

Wien) **Haandfænomen**: Knytning af Haanden, fremkaldt ved Tryk paa Nervus ulnaris i Sulcus bicipitis; Symptom paa Tetani.

Hodge's (H., Hugh Lennox, 1796—1873, Gynækolog, Philadelphia) **Pessar**: Støttepessar ved Behandling af Retroflexio uteri.

Hodgkin's (H., Thomas, 1798—1866, England) **Sygdom**: Lymphogranulomatosis.

Hodgson's (H., Joseph, 1788—1869, londonsk Læge) **Sygdom**: Insufficiens af intakte Aortaklapper ved Dilatation af Aorta ascendens.

van der Hoeve's Symptom: Forstørrelse af Mariotte's Plet ved Betændelse i Næsens Bihuler.

Hofacker (H., Joh. Dan, 1788—1828) **-Sadler's** (S., Mich. Thom., 1834—1923, eng. Læge) **Lov**: efter denne skal Aldersforskellen mellem Forældrene spille en Rolle ved Kønsbestemmelsen: er Moderen ældst fødes Piger — og omvendt (ikke almen gyldigt!).

Hoffa (H., Albert, 1859—1907, Berlin) **-Lorenz's** (L., Adolf, 1854—, Wien) **Operation**: blodig Reposition ved congenit Hofsteluxation.

Hofmann's (H.-Wellenhof, Georg v., Østrig) **Bacil**, se *Corynebacterium*.

Hoffmann's Indeks:

$$\frac{\text{Legemshøjde} \div x}{x}$$

hvor x er Højden af Symfysens Midte over Gulvet.

Hofmeier's (H., Max, 1854—1927, Gynæk.) **Impression af Fosterhovedet i det forsnævrede Bækken**: hvis Vekraften ikke kan drive Fosterhovedet ned i Bækkenet, fattes Hovedet gennem Bugvæggen og presses ned i Bækkenindgangen.

Hog-cholera (eng.): Svinepest.

Holmgreen's (H., Alarik Frithjof, 1831—1897, Upsala) **Prøve**: P. for Farveblindhed ved Hjælp af Uldgarnsdukker af forskellig Farve.

Holo-acardius (gr. *holos* hel + gr. *a-* priv. + gr. *kardia* Hjerte): Misdannelse uden Hjerte. **-gami** (gr. *gamos* Ægteskab): Kopulation mellem 2 almindelige vegetative Celler. **-rachischisis** (gr. *rhachis* Rygrad + gr. *schisis*

Spaltning): medfødt Spaltning af hele Hvirvelsøjlen. **-tricha** (gr. *thrix* [trich-] Haar), se *Ciliata*.

Holz knecht's (H., Guido, 1872—1931, Radiolog, Wien) **Fænomen**: ved Indaanding forskydes Mediastinalskyggen sig ved Stenose af en Bronchus henimod dennes Side. **H's Maveform**: Maven viser sig i Røntgenbilledet noget skraatstillet, med Pylorus dybest. **H's Skala**: Farveskala til Sabouraud-Noiré-Radiometeret.

Homilopathia (Kraepelin) (gr. *homileein* have Samkvem + gr. *pathos* Lidelse): ved det menneskelige Samkvem og dermed følgende psykiske Virkninger fremkaldt Sindssygdom.

Homme aux petits papiers (fr.) (Charcot): Neurasteniker, som i Konsultationen medbringer omhyggelige Notater om sine Symptomer.

Homo (lat., Menneske) **aurigniacensis**: Fortidsmenneske fra Stenalderen, opkaldt efter Findestedet Aurignac i Frankrig (1909). **H. heidelbergensis**: Stenaldermenneske, hvis Underkæbe blev fundet ved Heidelberg 1907. Ældre end Neandertalmennesket. **H. mousteriensis**: Stenaldermenneske, hvis Skeletdele blev fundet i 1908 ved le Moustier. **H. neandertalensis**: Menneskerace fra den ældre Stenalder (Istid, Diluvialtid). Det første Kranium blev fundet i 1856 i Neandertal mellem Elberfeld og Düsseldorf. Bedre Betegnelse er *Homo primigenius*. **H. primigenius** (lat. *primigenius* oprindelig): diluvial Ur-Menneskerace, forskellig fra *Homo sapiens*. Til denne Race henregner man bl. a. *H. neandertal.*, *moustiens.*, *heidelberg.* o. a. **H. sapiens** (lat. *sapiens* fornuftig, klog): nulevende Mennesketype (egentlig det med Fornuft begavede M.). **H. silvestris** (lat. *silvester* el. *silvestris* hørende til en Skov): Skovmenneske, behaaret Menneske.

Homodonti (gr. *homos* samme + gr. *odous* [odont-] Tand): Tandække bestaaende af ensartede Tænder.

Homoeopathia (gr. *homoios* lignende + gr. *pathos* Lidelse) (Hahnemann): Behandlingsmaade gaaende ud paa at anvende som Lægemidler mod en Sygdom Stoffer, der hos sunde Individuer fremkalder samme Symptomer som Syg-

dommen hos Patienten (*similia similibus curantur*); cfr. *Allopathia*. -**plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): Plastik-Transplantation af Væv fra et Individ af samme Art. -**therapi** (gr. *therapeia* Pleje): Homoeopathi.

Homogam (gr. *homos* ens, samme + *Gamet* [s. d.]): homogametisk, Homozygot.

Homogametisk: dannet af ensartede Kønsceller. Sml. Homozygot. Homogametisk Køn: Det Køn, der har to x-Kromosomer.

Homogenisering (gr. *homogenes* af samme Slægt): Omdannelse af en uens Blanding til en jævn, f. Eks. H. af Sputum med Opløsning af de enkelte Klatrer. **H. af Expectorat**: Omdannelse af Slimet i Ekspektorat til en tyndt-flydende Vædske for at »frigøre« Tuberkelbaciller, saa at man ved en videre Behandling har større Mulighed for at kunne paavise dem. Se Antiforminmetode og Autodigestionsmetode.

Homolog (gr. *homologos* overensstemmende): af samme Slags, tilsvarende. **H.t Antigen**: en Bakteriestamme eller -type og et dermed fremstillet Serum kaldes homologe. **H.t Irritant**: adækvat I. **H.e Organer**: O. hos forskellige Dyr eller Planter, som svarer til hinanden i udviklingshistorisk Henseende, men som ikke behøver at have samme Funktion.

Homologe Tvillinger (gr. *homologos* overensstemmende): fuldstændig, ved Amnionblade adskilte Tvillinger indenfor samme Chorion (∴ eenæggede Tvillinger).

Homologt polymere (*Homolog*, s. d.; gr. *polys* megen + gr. *meros* Del) **Gener**, se ensvirkende Gener.

Homomere (gr. *homos* samme + gr. *meros* Del) **Gener**, se ensvirkende Gener.

Homo-plastik (gr. *homos* samme + gr. *plassein* forme): Transplantation af Væv fra et Individ til et andet af samme Art. -**sexualitet** (lat. *sexus* Køn): pervers Kønssdrift, rettet mod Individet af samme Køn. -**transplantation** = Homoplastik. -**zygote** (gr. *zygoein* forbinde under Aag): Zygote med ensdobbelt Anlægspræg, d. e. begge Gameter i samme Zygote har samme Anlægspræg.

Homozygot (*Zygote*, s. d.): med ens-

artede Arveanlæg i et eller flere Anlægspaar. Sml. heterozygot.

Hookworm disease (eng.) = Ankylostomiasis; Tropesygdom, der skyldes Indvoldsormen Ankylostoma duodenale. **H. anemia** (eng.): Anæmi ved H. disease.

van Hoorn's (v. H., Johan, 1661—1721, Sverige) **Haandgreb**: anvendes ved Forløsning af Hovedet med Ansigtet fortil ved Underkropsstilling. Fremhjælpsningen sker (nu) ved at løfte Fosterkroppen stærkt, idet Benene føres hen over Moderens Bug (van Hoorn fattede tillige om Fosterets Hals og indførte en Haand i Vagina for at gøre Nakken fri) — jfr. Pragerhaandgrebet.

Hopkins's (H., Frederick Gowland, f. 1861, Physiol., Cambridge) **Metode**: Bestemmelse af Urinsyre Indhold af Urinsyre ved Udfældning af denne som Ammoniumurat og Titration med Kaliumpermanganat.

Hoppe (H., Johann Ignaz, 1811—1891, Schweiz) -**Goldflam's** Sygdom = Myasthenia gravis pseudoparalytica. Syn. Erb-Goldflam's Sygdom.

Hordeolum (lat. *hordeolus* Bygkorn): suppurativ Betændelse i de til Cilieme knyttede (Moll'ske og Zeiss'ske) Glandler (**H. externum**) eller de Meibom'ske Glandler (**H. internum**). Optræder hyppigt ved kroniske Blefariter.

Horizocardia (gr. *horizon* Horisont + gr. *kardia* Hjerter): horisontalt liggende Hjerter: skyldes udtalt ekscentrisk Hypertrofi eller Dilatation af begge Ventrikler.

Hormoner (gr. *hormaein* sætte i Bevægelse): Stoffer, der produceres i den dyriske Organisme af specielle Organer eller Væv, og som ad Blod- eller Lymfevejen føres over i Kredsløbet; de anvendes af Organismen, hyppigst til Regulering af forskellige fysiologiske Funktioner. Hormoner kaldes ogsaa **Inkreter** (lat. *in* inde i + lat. *cernere* [cretum] sie, adskille), d. v. s. internt secernerede Stoffer, i Modsætning til Sekreter.

Horn's (H., C. ten, Kirurg, Holland) **Symptom** ved akut Appendicitis: Smerteytring ved Træk i Sædstrengen.

Horner's (H., Johann Friedrich, 1831—1886, Zürich) **Hulmejsel**: Instrument til Fjernelse af Fremmedlegemer fra

Cornea. H.'s Symptomkompleks: Forsnævring af Pupillen, formindsket Øjelaagsspalte, Enoftalmus; tilskrives Paavirkning af Halssympatikus fra Mediastinalsvulster, Skrumpning af Lunge-spidsen, Rygmarvssygdomme m. m. Ofte ingen paaviselig Aarsag.

Horner-Tranta's Punkter: ganske smaa, hvidgule Pletter i Limbusfortykkelserne ved Conjunctivitis vernalis.

Hornhinde-betændelse: Keratitis; -plet: Macula corneae.

Horn-kløft: Revne i Hornvæggen i Hestens Hov paa langs ad dennes Traade. -**kræft** = Pladeepithelcarcinom med Dannelse af »Hornperler«. -**slange**, se Cerastis. -**spalte:** Adskillelse i Hornvæggen i Hestens Hov paa tværs af dennes Traade. -**søjle:** søjle- eller kegleformet Hornnydannelse paa Hornvæggenes Indside hos Hest.

Horofter (gr. *horos* Grænse + gr. *opter* Spejder): en Linie eller Flade, lagt gennem det af Øjnene fikserede Punkt og indeholdende alle de Punkter, der falder paa identiske Steder paa de to Nethinder. Horofteren indeholder saaledes alle de Punkter, der ses enkelt, naar den samme Fiksation bibeholdes.

Horripilatio (lat., »Stritten af Haarene« [*horrere* stritte + *pilus* Haar]) = Cutis anserina: Gaasehud.

Horror fusionis (lat. *horror* Skræk; lat. *fusio* Smelten): Tilstand hvor Patientten søger at undgaa at Billedet falder paa det skelende Øjes Fovea, fordi det da forvirrer ham. Kan især findes efter Skeleoperationer.

Hospitalismus, »Hospitalssygdom«: forskellige nervøse Forstyrrelser, ofte af hysterisk Art, fremkaldt ved Hospitalsophold.

Hospitalsgangræn (gr. *gangraina* Koldbrand): nu sjælden, tidligere paa Grund af mangelfuld Antiseptik meget hyppig, endemisk optrædende, smitsom Gangræn paa Hospitalsafdelinger, udgaaende fra Operationssaar og ofte ledsaget af Sepsis.

Hottentotisme: Talefejl bestaaende i, at ikke andre Konsonanter end t kan udtales.

Hottentot-Skørt (Forklæde): Hypertrofi af Labia minora paa Grund af medfødt Misdannelse, kronisk Betæn-

delse eller Nydannelse. Findes i sin mest udprægede Form normalt hos visse Folkestammer.

Hotz's Operation for Entropion og Trichiasis paa øvre Øjelaag: Excision af en Hud- og Muskelstrimmel foran den øverste Del af Tarsus. Ved Suture-ringen trækkes nedre Saarlæbe opad ved at Traaden føres gennem den øvre Bruskrand.

Hour-glass contraction (eng.): timeglasformet Kontraktion af Uterus efter Barnets, men før Efterbyrdens Fødsel, idet Ringmuskulatur i Uterus afsnører øverste Del af Uterus med Placenta fra nederste Del. Syn.: enchatonement du placenta. Cfr. Stricturea uteri.

Howard's (H., Benjamin Douglas, 1840—1900, New York) **Metode til kunstigt Aandedræt:** rhythmiske Kompressioner af nederste Del af Thoraksvæggen.

Howell-Jolly's (H., William, f. 1860, amerik. Fysiolog; J., G., nulev., fransk Læge) **Korn:** basofile, runde Korn i de røde Blodlegemers Protoplasma; maa opfattes som Kernerester. Ses særlig ved Anæmier. **H.-Romberg's Symptom:** Neuralgia obturatoria.

Hoved-nystagmus, se Nystagmus. -**pine**, se Cephalalgia, Migræne. -**stemme:** Føltestemme. -**stilling:** Fosterleje, hvor Hovedet er forliggende. **Uregelmæssig H.:** Fællesbetegnelse for de Tilfælde, hvor Fosterhovedets Holdning er en anden end ved den almindelige Issestilling, eller Hovedet ved sidstnævnte drejes paa uregelmæssig Maade ved Passagen ned gennem Bækkenet. -**tetanus**, se Roses Hovedtetanus.

Hov-kræft, se Hovpapillom. -**papillom** (*Papilloma*, s. d.): en specifik Nydannelse af papillomagtige Svulster i Læderhuden i Hestens Hov.

Huchard's (H., Henri, 1844—1910, parisisk Læge) **Sygdom:** Tilstand med konstant forhøjet Blodtryk efter H.'s Mening den egentlige Aarsag til Arteriosclerosis.

»Hud-afskrabning«: Excoriation, voldelig Fjernelse af Epidermis med Blødning fra Corium. -**bremser**, se Hypoderma. -**emphysem** (gr. *emfysema*): Luftansamling i Underhuden. -**horn**,

se Cornu cutaneum. **-reaktion**, Kutanreaktion: diagnostisk Reaktion, bestaaende i, at man indbringer et Stof (Tuberkulin eller andet allergisk virkende Stof; Toksin) i Huden, enten i et Rids (Kuranreaktion i snævrere Forstand, f. Eks. Pirquet's Reaktion, s. d.), ved Injektion (se Intrakutanreaktion) eller ved Indgnidning (se Moro's perkutane Tuberkulinreaktion). **-refleks** (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): Muskelkontraktioner, udløst ved Irritation af visse Hudomraader. **-ødem** (gr. *oidema* Svulst): Lymfeansamling i Huden.

Hueter's (H., Karl, 1838—1882, Tyskland) **Haandgreb**: ved Indførelse af Ventrikelsonde trykker man med venstre Pegefinger Tungen stærkt fortil og nedad, hvorved Epiglottis og Cart. cricoidea bliver trukket fortil.

Hugorme, se Giftslanger og Vipera.

Hukommelsestab, se Amnesia.

Hul-meisel: rendeformet Knoglemejsel. **-sonde**: rendeformet Sonde.

Humaniseret Lymfe (lat. *humanus* menneskelig): Sekret fra Pustlerne af vaccinerede Børn. Brugtes tidligere til Vaccine, men er nu opgivet til Fordel for Vaccine, dyrket paa Kalve.

Humor (lat.): Fugtighed, Vædske, Legemssaft. Den hippokratiske og galenske Medicin adskilte følgende Safter: Blod, gul og sort Galde, Slim.

Humoralpatologi (lat. *humor* Vædske + gr. *pathos* Lidelse + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om en sygelig Sammensætning af Vædskerne i Legemet som Aarsag til Sygdommene. Modsætning til Cellularpatologi.

Hunde-galskab, se Lyssa. **-næse**, se Bulldognæse. **-syge**: en specifik, smitsom Hundesygdom, hvor der paa Grund af Organismens Svækkelse ses talrige Sekundærlidelser: Enteritis, Pneumoni, Slimhindekatarrher. Aarsag: Virus. Prognosen meget forskellig, afhængig af Sekundærlidelserne. Følgesygdom: toniske eller kloniske Kramper og andre nervøse Lidelser. Inkubations-tid 4—8 Dage. Vaccination kan foretages.

Hunger: Lykorexia. **-Afføring**: karakteristiske mørke Fæces fra fastende Individer, specielt Spædbørn, der paa Grund af akut Gastroenteritis kun har

faaet kogt Vand. **-Dag**: Dag under Diabetesbehandling, hvor Patientten kun faar Grøntsager. **-Smerte** = Hunger-Pains. **-tyfus**, se Typhus exanthematicus.

Hunger-pains (eng.): Smerter i Epigastriet kommende 3—6 Timer efter Indtagelsen af et Maaltid, ofte naar det næste Maaltid nærmer sig. Er ofte forbundet med en sultlignende Sug og lindres i Reglen ved Indtagelsen af Føde. H.-p. fremkommer særligt udpræget hos Patienter, som lider af Ulcus duodeni el. ventriculi.

Hunt's (H., James Ramsay, 1872—, New York) **Atrofi**: neuritisk Atrofi af de smaa Haandmuskler uden sensitive Forstyrrelser. **H's Syndrom**: 1) progressiv, cerebellar Tremor. 2) Facialisparalyse, Øresmerter, Herpes auris.

Hunter's (H., John, 1728—1793, London) **Chanker**: haard Chanker, se Chanker. **H's Induration** = H's Chanker. **H's Operation for Aneurysme**: Ligatur af Arterien et Stykke proksimalt for Aneurysmet.

Huntington's (H., Georges, 1850—1916, Amerika) **Chorea** = Chorea hereditaria chronica: arvelig, kronisk, progredierende Chorea, der begynder i 30—50 Aars Alderen og fører til Demens.

Huppert's (H., Hugo, 1832—1904, Læge, Prag) **Sygdom** = Kahler's Sygdom = multiple Myelomer. **H's Prove**: man tilsætter Kalkmælk ($\text{Ca}(\text{OH})_2$) til Urinen og koger Bundfaldet med svovlsyreholdigt Alkohol. Hvis der findes Bilirubin, bliver Alkoholen grøn.

Hutchinson's (H., Jonathan, 1828—1913, England) **Facies**: ejendommelig, stift Ansigtsudtryk ved Ophthalmoplegia externa med Ptose og ubevægelige Øjne. **H's Maske**: Paræstesi ved Tabes; Fornemmelse som om Ansigtet var dækket af en Maske eller overtrukket med en Hinde. **H's Prurigo** = Prurigo æstivalis. **H's Pupil**: Dilatation af Pupillen paa samme Side som Læsionen og Kontraktion af den anden — f. Eks. ved meningeale Hæmorrhagier, som komprimerer N. oculomotorius (III) paa Basis cerebri. **H's Trias (Triade)**: Kombination af H's Tænder, parenkymatøs Keratitis og nedsat Hørelse (Døvhed) af labyrinth Natur; findes ved

Syphilis congenita. H.'s Tænder: for Syphilis congenita karakteristisk Deformitet af de blivende Fortænder, især kendetegnet ved Konkavitet af Tandens skærende Rand.

Hutinel's (H., 1849—, fransk Læge): **Erytem:** akut E., som kan ledsage enkelte ellers ikke exanthematiske, febrile Sygdomme.

Hvidt Blodlegeme: Leukocyt.

Hviletremor (lat. *tremor* Rysten): T., der er til Stede, naar Pt. er i Hvile, og som aftager eller svinder, naar Pt. udfører vilkaarlige Bevægelser.

Hvinskhed, se Nymfomani.

Hyalin (gr. *hyalos* Glas): glasagtig, tilsyneladende strukturløs. **H. Brusk** = Ledbrusk. **H. Degeneration:** Opsvulmning og Sammenklæbning af fibrose Bindevævsbunder til strukturløse Masser med karakteristiske Farvereaktioner.

Hyalinose (gr. *hyalos* Glas): Forekomst og Dannelse af hyaline Masser.

Hyal-itis (gr. *hyalos* Glas): Betændelse i Corpus vitreum. **H. punctata:** H. med fine Opaciteter. **-oiditis** gr. *eidos* Form): 1) = Hyalitis. 2) Inflammation af Membrana hyaloidea (som omgiver Corpus vitreum). **-onyxis** (gr. *nyxis* Stikken): Punktion af en kataraktøs Linse gennem Corpus vitreum = Skleronyxis. **-oplasma:**

Hybrid (lat. *hybrida* stammende fra Dyr af forskellig Art): 1) Bastard. 2) blandet, sammensat; heterozygot.

Hydarthros (gr. *hydor* Vand + gr. *arthron* Led): Ansamling af serøs Vædske i et Led.

Hydatide (gr. *hydatis* Vandblære): Echinokokblære. **-svirren:** frémissement hydatique, ejendommelig Vibration, der kan fremkaldes ved Perkussion af Echinokokblæren. Kan have diagnostisk Betydning.

Hydradenitis = Hidradenitis.

Hydramnion = Hydramnios = Polyhydramnia (gr. *hydor* Vand + gr. *amnion* Fosterhinde): for rigelig Mængde af Fostervand.

Hydrar-gyria (gr. *hydrargyros* Kviksølv [*hydor* Vand + *argyros* Sølv]): (egentlig syn. med Mercurialisme) bruges i Almindelighed udelukkende som Benævnelse for de Kviksølvforgiftninger ledsagende Hudfømener, især

Erythemer. **-gyrismus, -gyrosis** = Mercurialisme.

Hydrargyrosis (gr. *hydrargyros* Kviksølv): Mercurialisme, Kvægsølvforgiftning.

Hydarthros, se Hydarthros.

Hydrencephalocele (gr. *hydor* Vand + gr. *enkefalos* Hjerne + gr. *kele* Brok): Hjernebrok, der indeholder Dele af de udspilede Hjerneventrikler.

Hydriatria (gr. *hydor* Vand + gr. *iatreia* Helbredelse) = Hydroterapi.

Hydroa (gr. *hydor* Vand, el. gr. *hidros* Sved): eksakt Definition ikke mulig, brugt af Hippokrates for Sudamina, ellers brugt som Betegnelse for enhver blæreformet Eruption; bruges nu væsentlig kun i-følg. Forbindelser: **H. bullosa** = Pemphigus. **H. de Bazin** = Erythema multiforme. **H. febrilis** = Herpes faciei. **H. gestationis, H. gravidarum** = Herpes gestationis. **H. herpetiformis** (Tilbury Fox 1880) = Dermatitis herpetiformis. **H. puero-rum, H. vaccini-formis** = H. æstivalis. **H. æstivalis:** kronisk, recidiverende Hudsygdom, der skyldes Lysets Indvirkning og i Almindelighed begynder i den tidlige Barnealder. Karakteristisk for Lidelsen er en Kombination af akut optrædende, flerrummede Blærer og smaa Ar efter saadanne.

Hydro-cardia (gr. *hydor* Vand + gr. *kardia* Hjerter) = Hydropericardium. **-cele** (gr. *kele* Brok) **colli congenita:** Cyste, beklædt med fimrende Cylinder-epithel og fyldt med serøs Vædske, fremkommen ved mangelfuld Lukning af en Branchialfure; cfr. *Fistula colli congenita*. **H. muliebris:** serøs Ansamling i Canalis Nuckii. **H. testis:** »Vandbrok«, Ansamling i Tunica vaginalis propria af serøs eller serofibrinøs Vædske. Er Proc. vaginalis aabentstaaende i hele sit Forløb, tales om **H. proc. vaginalis congenita**; er den kun aabentstaaende langs Funiklen, har man **H. funiculi spermatici**; begge Former kan eventuelt kommunikere med Peritonæalhulen, **H. communicans**. Findes der i den aabentstaaende Proc. vaginalis baade et Hernie og en serøs Ansamling, har man et **H. herniosa. -cephalocele** (gr. *kefalos* Hovede + gr. *kele* Brok): Hjernebrok, hvis Indhold er Cerebro-

spinalvædske. **-cephaloid** (gr. *kefale* Hovede + gr. *eidos* Form) (Marshall Hall): Symptomkompleks, lagttaget ved toksiske Tilstande, spec. under Cholerine, hos Smaabørn, klinisk visende sig ved Meningismus, spastiske Kontrakturer, universelle Kramper, Skelen, Koma m. m. og patologisk-anatomisk ved Ødema meningum og akut Hydrocephalus internus. **-cephalus** (gr. *kefale* Hovede): »Vand i Hovedet»; intrakraniell Forøgelse af Cerebrospinalvædskeens Mængde som Følge af Stase eller irritative Tilstande i Meninges og Plexus chorioideus ved Tumores, Betændelser, Traumer, Rachitis m. m. — Ved **H. externus** er Vædskeansamlingen stærkest i Subarachnoidalrummet, ved **H. internus** i Hjerneventriklernes. — Hos Børn medfører **H.** ofte en betydelig Forøgelse af det eftergivelige Kraniums Omfang. **H. acutus**: ældre Betegnelse for Meningitis tuberculosa. **-kinesis** (gr. *kinesis* Bevægelse): Oprindelse til Dannelse af Hydroper. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): Lyst til Selvmord ved Drukning. **-meningitis** (gr. *meninx* Hinde) = Descemetitis. **-meningocele** (gr. *meninx* Hinde + gr. *kele* Brok): Brok, bestaaende af Hjernehinder med Indhold af Cerebrospinalvædske. **-metra** (gr. *metra* Livmoder): serøs-slimet Ansamling i Livmoderen ved Tillukning af Modermunden, efter at Menopausen er indtraadt. **-(o)mfalus** (gr. *omfalos* Navle): svulstagtig Udspilling af Navlen ved Ascites. **-myelia** (gr. *myelos* Marv): Vædskeansamling i Rygmarvens (udspilede) Centralkanal. **-myelocoele** (gr. *myelos* Marv + gr. *kele* Brok): Spina bifida, hvor Broksækken indeholder baade Spinalvædske og Dele af Rygmarven. **-nephrosis** (gr. *nefros* Nyre): Dilatation af Pelvis (eventuelt ogsaa af Ureter) med sekundær Tilgrundegaaen af Nyreparenchymet, beroende paa Tilstopning af Urinafløbet (Sten, Svulster, Kompression m. m.). Vædsken bliver efterhaanden kun meget lidt urinholdig. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse) = Hydroterapi. **-pericardium** (gr. *perikardios* det som ligger omkring Hjertet): Ansamling af serøs Vædske i Pericardiet. **-phiinae** (gr. *ofis* Slange), se Giftslinger. **-phobia** (gr. *fobos* Frygt): »Vandskræk»,

bruges meget syn. med Lyssa («Hundegalskab»), fordi Synkning, ja alene Synet af Vand ved denne Sygdom fremkalder voldsomme Svælgkramper. **-phtthalmus** (gr. *ofthalmos* Øje) = Buphtthalmus. **-pneumopericardium** (gr. *pneuma* Luft + *perikardios* det som ligger omkring Hjertet): Ansamling af Luft og serøs Vædske i Pericardiet. **-pneumothorax** (gr. *pneuma* Luft + gr. *thorax* Bryst): Ansamling af Luft og serøs Vædske i Pleurahulen. **-rrhachis** (gr. *rhachis* Rygrad): abnorm Ansamling af Vædske i Rygmarven, ved **H. externus** i Arachnoidealarummet, ved **H. internus** i Centralkanalen (Hydromyelia). **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): forøget Vandindhold i Urinen. **H. amnialis**: Afgang af virkeligt Fostervand under Svangerskabet. **H. decidualis**: Afsondring af Vædske fra Rummet mellem Decid. vera og capsularis eller mellem Decid. capsul. og Chorion. **H. gravidarum**: Afgang af vandig Vædske fra Livmoderen under Svangerskabet. **H. nasalis**: Vandigt Udflod fra Næsen = Rhinitis vasomotorica. **-salpinx** (gr. *salpinx* Trompet): Vædskeophobning i Æggelederen, serøs-slimet Ansamling i Salpinx, i Reglen ved Betændelsestilstande, hvor i det mindste den abdominale Ende af Salpinx er tillukket. **-sarcocele** (gr. *sark* [sark-] Kød + gr. *kele* Brok): kronisk opstaaet Svulst af Testis, i Forbindelse med Hydrocele. **-therapia** (gr. *therapeia* Pleje): metodisk Anvendelse af Vand, Damp eller Is til udvortes Brug som Behandling af Sygdomme. **-thorax** (gr. *thorax* Bryst): Ansamling af serøs Vædske i Pleurahulen som Følge af Transsudation.

Hydrosadenitis = Hidrosadenitis.

Hydrotitis (gr. *hydor* Vand + gr. *ous* [ot-] Øre): Ansamling af vandig d. e. mucøs eller serøs Vædske i Mellemøret (ogsaa Hydrotis).

Hydrops (gr., Vattersot): patologisk Vandholdighed af Vævene (sml. Anasarka, Ødem) eller af et Hulorgan, f. Eks. Hydrops vesicae felleae, Udspilling af Galdeblæren af Vædske.

Hydropsia (gr. *hydrops* Vattersot): Vandansamling — Hydrops — i præformerede Huler.

Hydræmia (gr. *hydor* Vand + gr.

haima Blod): forøget Vandholdighed i Blodet. (Samtidig formindsket Tørstofindhold).

Hyfomyceter (gr. *hyfe* Væv + gr. *mykes* Svamp), Eumyceter: Skimmel-svampe i videre Forstand, Svampe (klo-rofylløse Planter), hvis vegetative Del bestaar af et traadformigt Væv (Hyfer).

Hygieine (gr. *hygieinos* helbredende, sund): Sundhedslære, saavel den enkelte som Samfundets; indbefatter alle de Faktorer, der kan være medvirkende hertil.

Hygroma (gr. *hygros* flydende, vaad): kronisk, serofibrinøs Betændelse i en Bursa. **H. duræ matris**: Cyste i Dura med serøst Indhold, opstaaet efter en resorberet Blødning. **H. cysticum colli congenitum**: cystisk Lymfangiom, ud-gaaende fra Submaxillærregionen.

Hymen (gr., Hud, Hinde): Hinde, der delvis lukker Vagina hos Jomfruen og sprænges ved første Coitus (Deflorationen). De forskellige Former af H. har retsmedicinsk Betydning: **H. annularis**: oval, ringformet Hinde, **H. cribriformis**: lukkende Hinde med smaa Huller, **H. dentatus**: H. med fint takket Rand, **H. falciformis**: H. med seglformet Rand, **H. fimbriatus**: H. med talrige, smaa Indsnit, **H. imperforatus**: fuldstændig lukkende Hinde, **H. labii-formis**: H. med langstrakt, oval Aabning, saa der dannes ligesom et tredje Par Skamlæber. **H. lobatus**: H. med lappet Rand, **H. semilunaris**: H. danner kun bagtil en halvmåneformet Hinde, **H. septus**: Aabningen i H. er med en Bro delt i 2.

Hymenalis: hørende til Hymen.

Hymenolepis (gr. *hymen* Hud, Hinde + gr. *lepis* Skæl, Skæl): Slægt af Bændelorme med talrige Arter; især hos Fugle i Tarmen. Størrelse forskellig, op til 20—30 cm i Længden. Tintestadiet er et Cysticeroid, der navnlig forekommer hos Ferskvandskrebs (bl. a. Kope-poder); overføres oftest med Drikke-vand, der indeholder inficerede Krebs-dyr. **H. nana** (syn. *Tænia nana*) hos Mennesket i Italien, Ægypten og Ame-rika. Tinten (Cysticeroidet) udvikler sig i Tarmvæggen hos samme Vært (ingen Mellemvært).

Hyp-aciditet (gr. *hypo* under + lat.

aciditas Syre), Subaciditet: formindsket Syreindhold, sp. i Ventrikelsaften. **-akusis** (gr. *akousis* Hørelse): nedsat Hørelse. **-albuminose** (*Albuminose* [lat. *albumen* Æggehvide]): formindsket Æggehvideindhold i Serum. **-algesia** (gr. *algēsis* Smerte): Nedsættelse af Smertefølelsen. Sml. Analgesia. **-azoturia** (fr. *azote* Kvælstof [gr. *a-* priv. + gr. *zotikos* levende, som giver Liv] + gr. *ouron* Urin): formindsket Indhold af kvælstofholdige Stoffer i Urin.

Hyper-aciditas larvata (gr. *hyper* over + lat. *aciditas* Syre): forøget Syreindhold i Ventriklen uden kliniske Symptomer. **-aciditet**: forøget Syreindhold spec. i Ventrikelsaften. **-akanthosis** (gr. *akantha* Torn) = Akanthosis; bruges desuden som Benævnelse for Sygdomme, hvis mikroskopiske Billede især kendetegnes ved Akanthose, f. Eks. Condylomer og Vorter. **-albuminose** (*Albuminose* [lat. *albumen* Æggehvide]): forøget Æggehvideindhold i Serum. **-algesia** (gr. *algēsis* Smerte): sygeligt forstærket Smertefølelse. **H. acustica** = Hyperaesthesia a. = Hyperaesthesia a. dolorosa: Overømfindtlighed for Lyde. **-chlorhydria**: forøget Saltsyreindhold i Ventrikelsaften. **-chromasia**, **-chromatismus**, **-chromatosis** (gr. *chroma* [chromat-] Farve): forøget Pigmentering eller Pigmentdannelse. **-chromaemia** (gr. *chroma* Farve + gr. *haima* Blod): Forøgelse af Blodets Indhold af Hæmoglobin. Kan ses ved inkompen- serede Hjertelidelser, ved længere Tids Ophold i tynd Luft, ved Vædske- tab, langvarige Diarrhoer, ved Polycythæmia. **-daktylia** (gr. *daktylos* Finger): overtallige Fingre (eller Tæer). **-dynamia uteri** (gr. *dynamis* Kraft): for kraftige Veer. **-emesis** (gr. *emesis* Opkastning): meget stærk Opkastning. **H. gravidarum**: meget stærke Svangerskabsbrækninger. **H. perniciosa**: faretruende S. **-epi- drosis** = Hyperhidrosis. **-ergi** (gr. *energeia* Virksomhed [ergon Værk]): Allergi, for saa vidt Reaktionsvejen er forøget. **-extension** (lat. *extensio* Udstrækning): abnorm stærk Strækning i et Led. **-galaktia** (gr. *gala* [galakt-] Mælk): over- dreven Mælkeafsondring. Cfr. Galaktor- rhoea. **-geusia** (gr. *geusis* Smag): over- følsom Smagssans. **-globulia** (lat. *glo-*

bulus lille Kugle) = Polycytæmia. -**glycorachi** (gr. *glykys* sød + gr. *rhachis* Rygrad): Forøgelse af Sukkermængden i Spinalvædsken. -**glycæmia** (gr. *glykys* sød + gr. *haima* Blod): forøget Indhold af Druesukker i Blodet. -(**h**)**idrosis** (gr. *hidrosis* Sveden): (stærkt) forøget Svedsekretion. **H. oleosa** = Seborrhoea. -**inos** (gr. *is* [in-] Fiber): forøget Fibrinmængde i Blodet. -**involutio uteri** (lat. *involvere* rulle ind, indvikle): overdreven stærk Involution af Uterus i Puerperiet. -**keratosis** (gr. *keras* [kerat-] Horn): stærk Forøgelse af Hudens Hornlag. **H. centrifuga** = Porokeratosis. **H. follicularis** = Lichen ruber. **H. linguae** = Lingua nigra. **H. pharyngis**: abnorm stærk Forhornning af Svælgslimhindens Epithel, hvorved der dannes spredte, hvidlige Horntoppe eller Hornkugler, særligt paa Mandlerne. **H. universalis congenita** = Keratoma intrauterinum. -**kinesis** (gr. *kinesis* Bevægelse): sygeligt forstærket Muskelvirksomhed; Krampe. -**kromia** = Hyperchromatosis. -**kromier** (gr. *chroma* Farve): Samlingsnavn for Lidelser, der kendetegnes ved forøget Hudpigmentering. -**latio** (lat. *ferre* [latum] bære, drive): Overdriven. Tilbøjelighed hos Neurotikere o. a. til at overdrive deres Symptomer og Reaktionen. -**leukocytosis** (gr. *leukos* hvid + gr. *kytos* Hulrum): stærk Forøgelse af Leukocyterne i Blodet. -**masti** (gr. *mastos* Bryst) = Polymasti: overtallige Mammæ. -**metropia** (gr. *metron* Maal + gr. *ops* [op-] Øje): Refraktionsanomali, bestaaende i at Øjet er for kort i Forhold til dets Brændvidde. Parallelt indfaldende Straaler mødes følgelig bag Nethinden, med mindre man ved Akkommodation kan bringe dem til at mødes paa denne. Paavises ved, at Pt. i Modsætning til Emmetroper kan se klart paa Afstand med konvex Glas. Det stærkeste Glas angiver **den manifeste H.'s** Grad. Ved Atropinisering (Akkommodationen lammes) paavises yderligere **den latente H.**, som sammen med den manifeste H. udgør **den totale H.** Absolut H. d. e. H., som ikke kan overvindes af Akkommodationen. **H. axialis** s. Aksehypermetropi er den sædvanligste og skyldes en for kort Øjeakse, i Modsætning til Former,

hvor Øjets brydende Kraft er nedsat (**corneal, lent**al samt **aphakisk H.** ved manglende Linse). -**mimia** (gr. *mimia* Efterlignen): sygeligt forøget Mimik, saaledes ved Pseudobulbæparalyse. -**mnesia** (gr. *mnesis* Erindring): abnormt forstærket Erindring. -**mobilitet** (lat. *mobilitas* Bevægelighed): abnorm stærk Bevægelighed i et Led. -**onychi(a)** = -**onychosis** (gr. *onyx* [onych-] Negl): abnorm stærk Udvikling af Neglene. -**opia** (gr. *ops* [op-] Øje) = -metropia. -**orexia** (gr. *orexis* Appetit): Ulvehunger. -**osmia** (gr. *osme* Lugt): overfølsom Lugtesans. -**ostosis** (gr. *osteon* Knogle) = Periostosis: nydannet Knoglemasse, der danner en diffus Fortykkelse om hele Knoglen. -**parathyreosis** (*Parathyreoidea* [gr. *para* ved + gr. *thyreos* Skjold]): forøget Funktion af Gland. parathyreoidea. -**phalangia** (gr. *phalanx* Led): 1) overtallige Phalanger i Fingre (eller Tær). 2) abnorm Længde af en Phalanx i en Finger, der da har færre Led end sædvanligt. -**phoria** (gr. *fora* Bevægelse): Tilstand, hvor Øjets Akse i Ligevægtstilstand vender opad i Forhold til det andet Øjes Akse. I Alm. = latent Opadskelen. -**pinealismus** (lat. *pinealis* [sc. *glandula*] [*pinea* Fyrrekogle]): Symptomer som Følge af forøget Funktion af Gland. pinealis. -**pituitarismus** (lat. *pituita* Slim): Symptomer som Følge af forøget Funktion af Gland. pituitaria (Hypofysen). A. af Hypofysens forreste Lap: Akromegali. B. af Hypofysens bageste Lap: Diabetes insipidus (?). -**plasia** (gr. *plasis* Dannelse): forøget Masse af et enkelt Vævs-element i Forhold til de øvrige. Sml. Hypertrophi. Modsætning: Hypoplasi. -**prosexia** (gr. *prosexis* Opmærksomhed): sygeligt forhøjet Opmærksomhed. -**pselaphesia** (gr. *pselafesis* Berøring): abnormt forøget Berøringsfølsomhed; sammenlign ogsaa Haphalgesi og Polyæstesi. -**pyrexia** (gr. *pyrexia* Feber): meget høj Feber, over 41° C. -**refleks**i (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): abnorm stærk Refleksirritabilitet. -**sarcosis** (gr. *sarx* [sark-] Kød) = Elephantiasis. -**sekretion** (lat. *secernere* [secretum] udskille): forøget Kirtelafsondring sp. fra Ventriklen. -**somni** (lat. *somnus* Søvn): forøget Trang til Søvn. Forekommer

særligt ved Encephalitis epid. (leth.) og ved Svulster i Omegnen af 3. Ventrikel. se Somnolens. -**tensio** (lat. *tensio* Spænding): forøget Tryk, sml. Hypertonia. -**thermia** (gr. *therme* Varme): usædvanlig høj Legemstemperatur. -**thymia** (gr. *thymos* Sindsstemning): Exaltation. -**thymisation** (gr. *thymos* Brystkirtel hos nyfødte Dyr): forøget (intern) Sekretion af Thymus og dets Følger: Status thymico-lymfaticus, Thymusdød. -**thyreosis** (-**thyreoidismus**) (gr. *thyreos* Skjold): forøget (intern) Sekretion af Gland. thyreoidea og dets Følger. Symptomerne er som Helhed analoge med Symptomerne ved Morbus Basedowii. -**tonia** (gr. *tonos* Spænding): forøget Spænding, sml. Hypertensio. **H. oculi**: forøget Spænding i Øjet, f. Eks. ved Glaucom. -**trichiasis** = **Hyperttrichosis** (gr. *thrix* [trich-] Haar): usædvanlig stærk Haarvækst paa Partier, der normalt er mindre stærkt behaarede, f. Eks. Skæg hos Kvinder o. s. v. -**trichosis** (gr. *thrix* [trich-] Haar) **graviditatis**, se Halbau's Svanerskabstegn. -**trophia** (gr. *trofe* Ernæring): forøget Masse af samtlige Væv i et Organ eller en Legemsdel. (-**tymi**) -**thymia** (gr. *thymos* Sindsstemning): forhøjet Grundstemning ved manisk Exaltation. -**tymiker** (gr. *thymos* Sindsstemning): Psykopater med forhøjet Grundstemning, mindende om de konstitutionelt Hypomane. -**ventilation** (lat. *ventilare* vifte): forceret Aandedræt. **H.-s.-epilepsi** (gr. *epilepsis* epileptisk Anfald) (O. Förster, nulev., Neurolog, Breslau): ved H. fremkaldt epileptisk Anfald. **H.-s.-migræne** (fr. *migraine*): ved H. fremkaldt Migræne. -**vigilitet** (lat. *vigil* vaagen): Aarvaagenhed; den letvakte Opmærksomhed, som man særlig ser ved Mani. Adj. hypervigil. -**æmia** (gr. *haima* Blod): forøget Blodholdighed paa et begrænset Omraade. **Aktiv H.**: forøget Blodtilstrømning. **Passiv H.**: hæmmet Blodaflob (Stase). -**æsthesia** (gr. *aisthesis* Sansen, Følelse): sygeligt forstærket Berøringsfølelse, gerne forbunden med et Skær af Ubehag. Ogsaa brugt om sjælelig Overfølsomhed.

Hypernefrom: Form for Nyrekræft.

Hyphedonia (gr. *hypo* under + gr. *hedone* Lyst): Frigiditet.

Hyphidrosis (gr. *hypo* under + gr. *hidrosis* Sveden): nedsat Svedsekretion.

Hyp-hæma (gr. *hypo* under + gr. *haima* Blod): Blodudtrængning i Øjets Camera ant., samlende sig i Følge Tyngden nedadtil i dette. -**hæmia** (gr. *haima* Blod): 1) Blodunderløbning; stor Fladeblødning uden skarp Begrænsning (Sufusio sanguinis). 2) = Hypoæmi.

Hypidrosis = Hyphidrosis.

Hypinosis (gr. *hypo* under + gr. *is* [in-] Fiber): formindsket Fibrinogendhold i Blodet.

Hypnagog Tilstand (gr. *hypnos* Søvn + gr. *agogos* førende) = »Dämmerzustand«.

Hypnagoge (gr. *hypnos* Søvn + gr. *agogos* førende) **Hallucinationer**: H., der optræder paa Overgangen mellem vaagen Tilstand og Søvn.

Hypnalgia (gr. *hypnos* Søvn + gr. *algos* Smerte): i Drømme optrædende Smarter.

Hypnolepsia (gr. *hypnos* Søvn + gr. *lepsis* Anfald): Anfald af uimodstaaelig Trang til Søvn.

Hypnose (Braid) (gr. *hypnos* Søvn): søvnliggende Tilstand, fremkaldt ved Suggestion i Forbindelse med ensformige Sanseindtryk (Fiksation af blanke Genstande, rytmiske Strygninger o. l.). Under H. er Individets suggestive Paavirkelighed af Hypnotisøren forøget. Se Mesmerismus.

Hypnotika (gr. *hypnotikos* søvndyssende): Sovemidler.

Hypnotismus (gr. *hypnos* Søvn): Læren om Hypnosen og dens Anvendelse. Bruges undertiden ogsaa i samme Betydning som Hypnose.

Hypo-chlorhydria (gr. *hypo* under + *Chlorhydria*): formindsket Saltsyreudskillelse i Ventriklen. -**chloruria** (*Chlorid* + gr. *ouron* Urin): formindsket Udskillelse af NaCl i Urin. -**chondria** (gr. *hypochondrios* under Brystbrusket [chondros Brusk]): psychopatisk Tilstand af depressiv Natur med ængstende Sygdomsforestillinger og Fornemmelser; »indbildt Syge«. -**chondriet** (s. *Hypochondria*): Region paa Abdomen liggende opadtil og til Siden indenfor Ribbensbruskene. -**chyma** (gr. *chyma* Flod,

Væde): gammel Betegnelse for Cataract, som i Oldtiden ansaas for en Udtrængning af uklare Vædske mellem Iris og Lens. **-derma** (gr. *derma* Hud), Hudbremser: Gruppe af Bremser (Østrider), som i Larvestadiet snylter under Huden. Af særlig Betydning er **H. bovis** og **H. lineatum**, Oksebremsen, der snylter hos Kvæg. Stor økonomisk Betydning, bl. a. ved Værdiforringelse af Huder, formindsket Mælkeydelse m. m. Larver af Oksebremsen kan forvildet optræde under Huden hos andre Dyr (Hest) og hos Mennesket (*Larva migrans*). Næstaaende Bremser snylter under Huden hos forskellige Drøvtyggere (Rensdyr, Hjortevildt). **-dermal** (gr. *derma* Hud) = subkutan. **-fysectomia** (*Hypofysis* (gr. *hypo* under + gr. *fyomai* vokser) + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Hypofysen. **-galaktia** (gr. *gala* [galakt-] Mælk): meget sparsom Mælkeafsondring. **-gastriæ** (gr. *hypogastrios* under Bugen [gaster Bug]): den Del af forreste Bugvæg, der ligger under en Linie gennem de to Spinæ illi ant. sup. **-globulia** (lat. *globulus* lille Kugle): abnormt lavt Tal af (røde) Blodlegemer. **-glychorachi** (gr. *glykys* sød + gr. *rhachis* Rygrad): Formindskelse af Sukkermængden i Spinalvæsken. **-glycæmia** (gr. *glykys* sød + gr. *haima* Blod): abnormt lavt Druesukkerindhold i Blodet. Skal f. Eks. findes ved Addison's Sygdom. **-gnathia** (gr. *gnathos* Kæbe): 1) Misdannelse, paa hvilken der paa Underkæben findes et rudimentært Hoved, 2) ufuldstændig Udvikling af Underkæben. **-hidrosis** = **-idrosis** = **Hyphidrosis**. **-kapni** (gr. *kapnos* Røg): formindsket Kulsyremængde i Blodet. **-kinesis** (gr. *kinesis* Bevægelse): Formindskelse af Bevægeligheden; Parese. **-leukocytosis** (gr. *leukos* hvid + gr. *kytos* Hulrum) = Leukopenia. **-leukotisk Angina** (gr. *leukos* hvid [+ gr. *kytos* Hulrum]): kliniske Billede ligner Agranulocytose. Blodbilledet viser lavt Leukocytaltal, højt Procenttal af mononucleære neutrofile Celler. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): lettere Grad af manisk Eksaltation. **-metrophia** (gr. *metron* Maal + gr. *ops* [op-] Øje) = Myopia. **-mnæsia** (gr. *mnæsis* Erindring): Hukommelsessvækkelse. **-menorrhoea**

(gr. *men* Maaned + gr. *rhoë* Flod): sparsom Menstruationsblødning. **-noderma** (gr. *hyponomos* underjordisk Gang, Mine + gr. *derma* Hud) = Creeping eruption. **-parathyreosis** (*Parathyreoidea* [gr. *para* ved + gr. *thyreos* Skjold]): formindsket Funktion af Gld. *parathyreoidea*. Cfr. Tetania. **-pharyngoskopi** (gr. *pharynx* Svælg + gr. *skopein* undersøge): Undersøgelse af den nederste Del af Svælget (Hypopharynx) med et stort Strubespejl efter at Struben med en særlig, krummet Sonde er trukket fortil. **-pituitarismus** (*Pituitarin* [lat. *pituita* Slam]: formindsket (intern) Sekretion af Hypofysen og dets Følger. Cfr. Dystrofia adiposo-genitalis. **-plasia** (gr. *plasis* Dannelse), se Hyperplasia. **-pyon** (gr. *pyon* Pus) Pusansamling nedadtil i Camera ant. af Øjet; som Følge af Iritis eller Keratitis, specielt ved Ulcus serpens. **-rchisme** (gr. *orchis* Testikel): mangelfuld Udvikling og Funktion af Testes. **-sarka** (gr. *sark* [sark-] Kød): Anasarca, Vædskeophobning i Vævene, Vattersot. **-sfagma** (gr. *sfazein* slagte): Blødninger under Konjunktiva. **-smia** (gr. *osme* Lugt): nedsat Lugtesans. **-somnia** (gr. *soma* Legeme): daarlig Vækst. **-spadia** (gr. *hypo* under + gr. *spaein* trække): Hæmningsmisdannelse, hvorved Urinrøret munder paa Undersiden af Penis eller er aabent paa Undersiden helt hen til Pars membranacea. I svære Tilf. er Penis rudimentær, Præputium mangelfuld udviklet og Scrotum delt, hvorved der fremkommer en Pseudohermaphroditismus externus masculinus. **-stasis** (gr. *stasis* Stillestaaen): Blodoverfyldning af de deklive Partier særlig i Lungerne, findes som et Symptom paa nedsat Funktion af Hjertet. Post mortem findes H. i den nedadvendende Del af Legemet, paa Huden som blaarød Farvning, i Organerne som Blodoverfyldning. **-sthenuria** (Koranyi) (gr. *sthenos* Styrke + gr. *ouron* Urin): asthenisk Tilstand af Nyrerne, hvorved der udsondres en Urin, hvis osmotiske Spænding ikke afviger meget fra Blodets. **-thyreosis** (gr. *hypo* under + gr. *thyreos* Skjold): nedsat Funktion af Gland. thyreoid. og dets Følger. Cfr. Myxødem. **-tonia** (gr. *tonos* Spænding): nedsat Spænding f. Eks. i Øjet,

af Musklerne m. m. -**trichosis** (gr. *thrix* [*trich*] Haar): abnormt svag Haarvækst paa normalt mere behaarede Partier. -**zoturia** (fr. *azote* Kvælstof + gr. *ouron* Urin): formindsket Kvælstofindhold i Urinen. -**æmia** (gr. *haima* Blod): formindsket Blodmængde.

Hypofysær Dværgvækst' se Nanismus.

Hypofysegangstumor (gr. *hypo* under + gr. *fyomai* vokser), se Kraniofaryngeom.

Hypostasi (gr. *hypostates* Underordnet): (i Arvelighedslæren) en Egenskab (den hypostatiske) hindres i at komme til Udvikling (eller dækkes) af en anden stærkere Egenskab (den epistatiske), hvormed den ikke er allel. Sml. Recesivitet.

Hypotricha (gr. *hypo* under + *thrix* [*trich-*] Haar), se Ciliata.

Hypsophobia (gr. *hypsos* Højde + gr. *fobos* Frygt): Højdefrygt, forbundet med Svimmelhedsfølelse.

Hypæsthesia (gr. *hypo* under + gr. *aisthesis* Følelse): Nedsættelse af Berøringsfølelsen. Sml. Anaesthesia.

Hysteralgia (gr. *hystera* Livmoder + gr. *algos* Smerte): Smarter i Livmoderen.

Hysteria (gr. *hystera* Livmoder): »Modersyge», paa medfødte Anlæg beroende Neurose med stærk Tilbøjelighed til Sindsbevægelser (Affektivitet) og specielt til en udpræget følelsesbetonet Genoplevelen af disse i Erindringen, i Forbindelse med abnorme legemlige Reaktionsfænomener, der maa opfattes som Udslag af en forhøjet (Auto-) Suggestibilitet (Anæsthesier og Hyperæsthesier, Ovari, Klavus, Globus, Lammelser, Kramper, Amnesi, Taagetilstand etc.). Se Psykogenia.

Hystero-cele (gr. *hystera* Livmoder + gr. *kele* Brok): Brok, hvori Uterus findes som Indhold. -**cleisis** (gr. *kleisis* Lukning): Lukning af Uterincaviteten til Vagina ved vesico-uterine Fistler. -**epilepsia** (gr. *epilepsis* epileptisk Anfald): tidligere benyttet som Betegnelse for »grande hystérie» med Anfald af epileptoidt Udseende. Nu almindeligvis brugt om Kombinationen af Hysteri med Epilepsi. -**mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Nymphomania, Andromania. -**pexia** (gr. *pexis* Tilheftning):

Fastsyning af Livmoderen til forreste Abdominal- eller Vaginalvæg ved Retrodeviation. -**phor** (gr. *phoros* bærende) = Pessarium = Moderring. -**ptosis** (gr. *ptosis* Fald): Nedsynkning af Livmoderen. -**stomatocleisis** (gr. *stoma* Mund, Aabning + gr. *kleisis* Lukning): Lukning af Cervikalkanalen ved vesico-uterine Fistler. -**stomatotomia** (gr. *stoma* [*stomat-*] Mund, Aabning + gr. *tome* Snit): blodig Udvidning af Modermunden — for f. Eks. at muliggøre hurtig Forløsning per vias naturales. -**tokotomia** (gr. *tokos* Fødsel, Barn + gr. *tome* Snit): Kejsersnit. -**tomia** (gr. *tome* Snit): Aabning af Livmoderen ved Snit. -**trachelorrhaphia** (gr. *trachelos* Hals + gr. *rhafē* Søm) = Emmet's Operation. **H. anterior vaginalis**: vaginalt Kejsersnit, s. d.

Hystero-fren Zone (*Hysteri* [gr. *hystera* Livmoder] + gr. *fren* Sind): Sted paa Legemet, hvorfra man ved Tryk kan standse hysteriske Anfald.

Hystero-gen Zone (*Hysteri* [gr. *hystera* Livmoder] + gr. *gennaein* frembringe): Sted paa Legemet, hvorfra man ved Tryk kan udløse hysteriske Anfald.

Hysteroid (*Hysteri* [gr. *hystera* Livmoder] + gr. *eidōs* Form): hysterilignende, syn. hysteriform.

Hysterosalpingographia (gr. *hystera* Livmoder + gr. *salpinx* Trompet + gr. *grafein* skrive): Røntgengennemlysning af Uterus og Salpings ved Hjælp af Kontrastof.

Hystrektomia (gr. *hystera* Livmoder + gr. *ektome* Udskaering): operativ Fjernelse af Uterus. **H. abdominalis**: Samme Operation udført per laparotomiam.

Hystriciasis, Hystric(h)ismus, Hystrix (gr. *hystrix* Pindsvin) = Ichthyosis hystrix.

Hælesmerte: Talalgia.

Hæmagglutination og Hæmagglutinin (gr. *haima* Blod), se Agglutination og Isohæmagglutination.

Hæmalopia (gr. *haimaleos* blodig + gr. *ops* [op-] Øje): 1) Sygdom i Øjet, hvorved Genstande ses med et rødtligt Skær. 2) = Hæmophthalmus: Samle navn for Blodudtrædning i Øjet i Corpus vitreum, Camera ant. o. s. v.

Hæmamoeba (gr. *haima* Blod + *Amoeba* [gr. *amoibos* afvekslende]): Celle

i Blodet med amøbeagtige Bevægelser; er anvendt overfor 1) Malaria Plasmodier. 2) andre amøboide Parasiter i Blodet. 3) Arter af hvide Blodlegemer med amøboid Bevægelse.

Hæmangioblastom (gr. *haima* Blod + gr. *angeion* Kar + *Blastom* [gr. *blastos* Kim]): Karsvulst i Centralnervesystemet, særlig i Cerebellum, med Cystedannelse. Syn. Angioblastoma, Hæmangioma, Lindau-Tumor.

Hæmangioendothelioma (gr. *haima* Blod + gr. *angeion* Kar + *Endothelioma* [s. d.]): sjældent forekommende, ondartet Svulst, der udgaar fra Blodkarrenes Endothel.

Hæmangioma (gr. *haima* Blod + gr. *angeion* Kar): godartet Svulst, der er bygget op af Blodkar.

Hæmangiomatosis (gr. *haima* Blod + *Angioma* [gr. *angeion* Kar]), se Lindau's Sygdom.

Hæmangiosarkom (gr. *haima* Blod + gr. *angeion* Kar + gr. *sarkoma* Kødsvulst) = Angiosarkom: 1) Sarkom udgaende fra Karvægsceller. 2) meget karligt Sarkom.

Hæmarthros (gr. *haima* Blod + gr. *arthron* Led): Blodansamling i et Led.

Hæmat-: Se endvidere Hæm(o)- og Hæmato-.

Hæmatemesis (gr. *haima* Blod + gr. *emesis* Opkastning): Opkastning af mørkt, klumpet Blod, som stammer fra Fordøjelseskanaalen, i Alm. fra Ventriklens.

Hæmatencephalia (gr. *haima* Blod + gr. *enkefalos* Hjerne): Hjerneblødning.

Hæmat(h)idrosis (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *hidrosis* Sveden): »Blodsved»; Sved, som er farvet rødlig af Mikrober el. af Blod fra Blødning i Huden.

Hæmatin (gr. *haima* Blod): et af Oxyhæmoglobinet's Spaltningssprodukter; Spaltningen kan ske ved Paavirkning af Syrer el. Alkalier, el. ved Fordøjning med Pepsin el. Trypsin. Kan findes i Fæces, f. Eks. ved Mave-Tarmblødninger.

Hæmatinuria (Hæmatin [gr. *haima* Blod] + gr. *ouron* Urin): Forekomst af Hæmatin i Urinen. En ældre Betegnelse for Hæmoglobinuri el. Methæmoglobin-

uri, for saa vidt en uheldig Betegnelse, da Stoffet Hæmatin ikke udskilles i Urinen.

Hæmato-cele (gr. *haima* Blod + gr. *cele* Brok): »Blodbrok». **H. testis** (jfr. Hydrocele): Blodansamling i Tunica vaginalis testis. **H. (ante-)retrouterina**: Blodansamling foran eller langt almindeligere bagved Uterus i Fossa Douglasi, hyppigst ved bristet Ekstrauterinringraviditet. **-chyluria** (gr. *chylos* Saft + gr. *ouron* Urin): Urinudtømmelser indeholdende saavel Blod som Chylus særlig ved Filariasis. **-cytolysis** (gr. *kytos* Hulrum + gr. *lysis* Opløsning): Opløsning af Blodlegemerne. **-gen** (gr. *gignomai* [gen-] opstaar): stammende fra Blodet. **-globulin** (lat. *globulus* lille Kugle) = Hæmoglobin. **-idin** (gr. *eidosis* Form) (Virchow): Substans, der i Legemet opstaar ved, at Hæmatin afgiver Jern og optager Vand. Opstaar i Blod, der er udtraadt af Karrene, bl. a. i Corpora lutea, som klinorhombiske Prismers. Sandsynligvis identisk med Bilirubin. **-kolpos** (gr. *kolpos* Skød): Ansamling af Menstrualblod i Skeden ved (medfødte eller erhvervede) vaginale Atresier. **-krit** (gr. *krinein* bestemme): Apparat til Bestemmelse af Blodlegemernes Volumen i Forhold til Plasmaet. **-logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Blodets Beskaffenhed ved normale og patologiske Forhold.

Hæmatoma (gr. *haima* [haimat-] Blod): svulstlignende Blodansamling, »Bule». **H. neonatorum** = Cephal-hæmatom. **H. vulvæ & vagina**, se Thrombus vulvæ.

Hæmatometra (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *metra* Livmoder): Blodansamling i Uterus ved Tillukning i Cervikalkanalen.

Hæmatommola (Hæmatoma [s. d.] + lat. *mola* Misfoster) = Mola tuberosa = Breus' Mola.

Hæmatomphalus (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *omfalos* Navle): Navle-hæmatom.

Hæmatomyelia (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *myelos* Marv): Blødning i Rygmarven, oftest af traumatisk Oprindelse.

Hæmatopinus (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *pinein* drikke): Slægt af Lus;

forekommer hos forskellige Pattedyr (Hest, Svin, Kvæg, Ged, Hund). Svine-lusen (*H. suis*) er ca. $\frac{1}{2}$ cm lang, de andre kun 2—3 mm.

Hæmatoporfyrin, -er (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *porfura* Purpurfarve): Stoffer som kan dannes af Blodfarvestoffer, f. Eks. Hæmatin, ved Behandling med stærke Syrer; det er syntetiske Stoffer, som ikke forekommer i biologiske Vædske el. Afsondringer. De har tidligere været opfattede som identiske med visse Stoffer, Porfyriner, som kan forekomme i Urin og Fæces og har givet Navn til en Sygdom, Hæmatoporfyrinuri. -uri (gr. *ou-ron* Urin): 1) Udskillelse af H. i Urinen (forekommer ikke. I Urinen kan udskilles beslægtede Stoffer, Porfyriner). 2) Anvendt som Betegnelse for en Sygdom, med et bestemt Symptombillede, og ledsaget af Udskillelse af store Mængder H. i Urinen.

Hæmatopota (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *potos* Dranker): »Regnbremser», »Blindbremser», Slægt af blod-sugende Fluer (Tabanider), der hyppigt angriber Dyr og Mennesker i det fri.

Hæmatorachis (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *rhachis* Rygrad): Blødning i Spinalkanalen.

Hæmatoxylin (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *xylon* Træ): Farvestof, der vindes af Blaatræ, et af de bedste Midler til Farvning af Cellekerner.

Hæmaturia (gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *ou-ron* Urin): Udskillelse af Blod i Urinen. Er Blodtilblandingen rigelig, har Urinen Blodfarve, ved mindre Mængder kan den derimod være »kødvandsfarvet» el. svagt grønlig.

Hæmin (gr. *haima* Blod): Stof, som kan dannes f. Eks. af Hæmatin ved Paa-virkning med Saltsyre. Det er et blaa-sort krystalinsk Stof, uopl. i Vand, fortyndede Syrer, Alkohol o. l.; opl. i Alkohol tilsat Syre. Krystallerne er, set i Mikroskop, langstrakte, skraat af-skaarne Stave, optræder enkeltvis el. i Grupper, dannende Kors el. Stjerner; de dannes let, Eks. naar Hæmoglobin el. indtørret Blod opvarmes svagt med Is-eddike og Natriumklorid, hvilket anvendes til Paavisning af Blod.

Hæmning: bruges som særlig Beteg-

nelse for en ad nervøs Vej fremkaldt Forsinkelse resp. Standsning af visse Organfunktioner, f. Eks. Vagus' Virkning paa Cor, Splanchnicus paa Tarmen etc. I Psykiatrien forstaas derved Besværliggørelsen af Forestillingsafløbet og Nedsættelsen af Handlekraften under melankolske Tilstande. Sml. Spærring.

Hæmningszone: det Forhold, at en Seroreaktion (f. Eks. Agglutination) udebliver i visse Koncentrationer af et Serum, medens den indtræder saavel i større som i mindre Koncentrationer.

Hæmo-chromatosis (gr. *haima* Blod + gr. *chroma* Farve): Lidelse, som skyldes en Fejl i Organismens Jernstofs-kifte. Hæmoglobin bliver til Hæmosiderin, som aflejres forskellige Steder i Organismen, fortrinsvis Mave; Alkohol skal kunne fremme Lidelsen. Glykosuri ses, men kan mangle. Almen Svækkelse, fremadskridende Pigmentation af Huden, mørkebrun eller blaalig, Forstørrelse af Leveren (Cirrhosis), er Symptomer. Hæmosiderinet kan findes i Muskler og Kirtler. I Blodet forekommer ingen Forandringer. **H. corneae**: Durchblutung der Hornhaut. -**conia** (gr. *konis* el. *konion* Støv), se Blodstøv. -**cytolysse**, se Hæmolyse. -**cytometer** (gr. *kytos* Hulrum + gr. *metron* Maal): Apparat, som kan anvendes til Tælling af Blod-legemer; det bestaar i Almindelighed af 2—4 Pipetter til Afmaalning og Fortynding af Blod og af et Tællekammer. -**dynamik** (gr. *dynamis* Kraft): Lære om Blodets Strømning, Tryk, Pulseren. -**dynamometer** (gr. *dynamis* Kraft + gr. *metron* Maal): Apparat til Blodtryksmaaling. -**globinofile Bakterier** (Hæmoglobin [gr. *haima* Blod + lat. *globus* Kugle] + gr. *filein* elske), se Bac. influenzae. Det er tvivlsomt, om der findes andre h. B. i strengere Forstand. -**globinometer** (gr. *metron* Maal): Apparat, ved Hjælp af hvilket man kan bestemme Blodprøves Indhold af Hæmoglobin. -**globinprocenten**: En-Blodprøves Indhold af Hæmoglobin, udtrykt i Procent af det normale. Der findes forskellige »Hæmoglobinskalaer», det vil sige, at forskellige Hæmoglobinmængder — g pr. 100 cm³ Blod — er sat lig »det normale» eller lig 100 %. Efter en anden Skala sættes den til 18,5 g — efter en

trede 16,6 g. -**globinstandard**: Talstørrelser som har været lagt til Grund for et Hæmoglobinometers Standardisering, det Antal g Hb. pr. 100 cm³ Blod, som man sætter lig 100 %. Eks. Haldane's Standard er 14 g Hb. pr. 100 cm³ Blod = 100 % (se løvr. Blodets hæmoglobinindhold). **globinuria** (gr. *ouron* Urin): Tilstedeværelse af Hæmoglobin i Urinen (se Hæmoglobinæmia). **-globinuri** ses hos Dyr ved forskellige Lidelser i Form af Udskillelse af Hæmoglobin (Myoglobin) i Urinen. **Hest**: H. kaldes populært Nyrebetændelse, er specifik for Hesten, opstaar hos kraftigt fodrede Heste efter nogle Dages Hvile. Sympt.: Under Arbejdet tiltagende Stivhed i Bagparten, falder, kan ikke rejse Bagparten, sveder, Lændemuskulaturen haard og svullen. Urinen porterfarvet. Temp. stiger, Pulsen hurtig, Lammelse af Vesica og Rectum. Døden indtræder ofte efter 2—3 Dage; hvis Dyret lever ses ofte en udtalt Atrofi af bestemte Muskelgrupper, sp. Quadriceps fem., dog ogsaa f. Eks. Semitendinosus og S. membranosus og Psoas. Sjældent ses Atrofi af Forpartens Muskler. Aarsagen ikke klarlagt. Muskellidelsen er primær, Hæmo(Myo)globinurien sekundær og antages at skyldes Musklernes Overfyldning med Mælkesyre. Prognosen: i lettere Tilfælde Helbredelse, i Reglen i Løbet af faa Dage. I sværere Tilf. enten dør Dyrene eller faar uheldbredele Muskelatrofier. **H. hos Kvæg** deles i parasitære — Piroplasmose — se denne og ikke parasitære, der ses som Følge af Overanstrengelser ved lange Marchture, Paavirkning af toksiske Stoffer, hos Kalve i daarligt Vejr, samt hos Kælvekøer (**puerperale H.**). **-globinæmia** (gr. *haima* Blod): Tilstedeværelse af Hæmoglobin i Blodplasmaet udenfor de røde Blodlegemer. Det kan bl. a. ses ved forskellige Infektionssygdomme, ved større Forbrændinger og Forfrysninger, Forgiftning med Kaliumklorat o. a.; naar den frie Hæmoglobinnmængde i Blodet naar en vis Koncentration, udskilles det i Urinen (= Hæmoglobinuria). **-gram** (gr. *gramma* Skrifttegn): talmæssig Angivelse af et Blodbilledes Sammensætning. **-klastisk** (gr. *klaein* brække, bryde) **Krise**: Tilstand med Leukopeni og Blodtryks-

fald, som kan ses hos Patienter med Leverinsufficiens nogen Tid efter, at de har drukket en vis Portion Mælk paa fastende Ventrikel. (Se Widal's Leverfunktionsprøve). **-konier**, Hæmoconia (gr. *konis* el. *konia* Støv): »Blodstøv», ganske smaa Korn med livlige, molekulære Bevægelser, stærkt lysbrydende, forekommende i Blodplasma. Deres Natur er ukendt; nogle mener, de er Fedtkorn el. Rester af henfaldne Leukocyter. **-lyse** (gr. *lysis* Opløsning): herved forstås, at de røde Blodlegemer brister, Hæmoglobinet skiller sig fra Stromæet og gaar over i Opløsningen. H. kan foregaa, hvis Blodlegemer kommer i en hypotonisk Opløsning el. behandles med Stoffer, som opløser de fedtagtige Stoffer, hvoraf deres Membran bestaar, f. Eks. med Æter, Acetone, Kloroform o. a., ved Opvarmning (65°—68°). Behandling med Syrer el. Baser, el. ved visse Gifte, f. Eks. Slangegift. **-lysiner** (gr. *lysis* Opløsning): Stoffer, der er i Stand til at opløse røde Blodlegemer. Man tænker herved særlig paa Stoffer, som findes i Bakteriekulturer, i Slange o. l. Gifte samt i Dyr og Menneskers Serum, enten normalt eller en Følge af Immuniseringsprocesser. Man skelner mellem enkle og komplekse H., d. v. s. saadanne, som kun i Forbindelse med Komplement kan opløse røde Blodlegemer. **-lysinreaktion**, se Weil-Kafka's H. **-lytisk Anæmi** = hæmolytisk Ikterus. **-lytisk Ikterus** (gr. *lyein* opløse): sjælden, kronisk hereditær Lidelse, der er karakteriseret ved periodevis optrædende stærk Hæmolyse af Blod med Ikterus, Splenomegali, Urobilinuri, Forstørrelse af Leveren, Anæmi; Erythrocyternes Resistens er nedsat; der er Mikrocytose. **-lytisk System** (gr. *lyein* opløse): S., bestaaende af en eller anden Slags røde Blodlegemer, f. Eks. Faareblodlegemer, en mod disse specifikt indstillet Amboceptor (f. Eks. inaktiveret Serum fra Kaniner, der gentagne Gange er injiceret med Opslemning af Faareblodlegemer) samt Komplement (f. Eks. frisk Marsvineserum). I et saadt System opstaar der Hæmolyse, hvis der ikke er Stoffer til Stede, der binder Komplementet paa anden Maade. **-metter** (gr. *metron* Maal) = Hæmoglobino-

meter. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Blodsygdom. **-pathologia** (gr. *pathos* Sygdom + gr. [*logos* Lære]: Læren om Blodsygdomme. **-pericardium** (gr. *perikardios* det der ligger omkring Hjertet): Ansamling af frit Blod i Pericardiet. **-philia** (gr. *philein* holde af): Blodersygdom, sygelig Tilbøjelighed til Blødning paa Grund af nedsat Koagulationsevne af Blodet (mangelnde Trombochinase). Sygdommen er medfødt, oftest stationær gennem hele Livet. Om Arveligheden se: Grandidier's Lov. **-(o)phthalmus** (gr. *ophthalmos* Øje): Blodutrødning i Øjet, i Corpus vitreum eller i Camera ant. (Hyphæma). **H. externus**: Blodutrødning i Orbita eller Øjelaag. **-pneumothorax** (gr. *pneuma* Luft + gr. *thorax* Bryst): frit Blod og Luft i Pleurahulen. **-ptoë** eller **-ptysis** (gr. *ptysis* Spytning [Betydn. af *ptoë* usikker]): Blodopspytning, Blodhoste, Udømmelse af Blod fra Lunge eller Bronkier. Første Benævnelse ved større, anden ved mindre Blødninger. **-rrhagia** (gr. *haimorrhagia*): Blødning. **-rrhagin** (gr. *rhegnymi* [*rhag-*] bryder): Bestanddel af Slangegift, som forårsager Blodutrødninger ved Beskadigelse af Karendotelet. **-rrhagisk Diatese**: en Gruppe Sygdomme sammenfattes under dette Navn. Karakteristisk er dels Tilbøjelighed til Blødning, dels Optræden af multiple Blødninger paa forskellige Steder af Kroppen. Til Gruppen henregnes: 1) Scorbut (inkl. Barlow's Sygdom). 2) Purpura, Morb. maculos. Werlhoffii. 3) Hæmophili. **-rrhagisk Septicæmi**, se Septicæmia hæmorrhagica. **-rrholder** (gr. *haimorrhoides* [*haima* Blod + *rheein* flyde]): varicose Udvidninger af Endetarmens Vener. Alt eftersom Hæmorrhoiderne findes udenfor, ud for eller indenfor Sfincter benævnes disse: eksterne, intermediaere, interne. **-sialemesi** (gr. *sialon* Spyt + gr. *emein* kaste op): Opkastning af blodig Vædske stammende fra en Blødning i Mundhulen, hvor Blodet saa i Forvejen er sunket. Ikke ualmindeligt ved Hysteri. **-siderin** (gr. *sideros* Jern): jernholdigt gulligt Blodfarvestof, der fremkommer ved Henfald af røde Blodlegemer. **-siderinring paa Cornea** (gr. *sideros* Jern): Fleischer's Ring ved Ke-

ratokonus. En gulbrun eller grønlig Pigmentring, som omgiver Basis af Keglen ved Keratoconus. Ligger i de overfladiske Lag af Hornhinden. **-spermatisumus** = Hæmatospermi. **-sporidier** (gr. *sporos* Frø, Sæd): Orden af Protozoer (Sporozoe), der snylter hovedsagelig i Blodceller. Som Regel Generations-skifte (kønnet—ukønnet Formering). Overføres af blodsugende Mellemværter (Insekter, Mider). Herunder bl. a. Plasmodium, Proteosoma, Hæmoproteus og Babesia. **-stasis** (gr. *stasis* Standsning): Blodstandsning. **-thorax** (gr. *thorax* Bryst): Blødning i Pleurahulen. **-toksiner**: Hæmolysiner, producerede af Bakterier. **-tropin**, se Bakteriotropin.

Hæmonchus contortus (gr. *haima* Blod + gr. *onkos* Modhage; Masse) (syn. Strongylus contortus): en 1—3 cm lang tynd, rødlig Rundorm, der snylter i Løben hos Faar, Ged og andre Drøvtyggere. Blodsuger, der fremkalder Ernæringsforstyrrelser og Anæmi; hos unge Dyr ofte dødeligt Forløb. Overføres direkte efter en vis Udvikling i det fri.

Hæmopis (gr. *haima* Blod + gr. *opi-zein* uddrage Saft, **sanguisuga** (syn. Limnatis nilotica): Hesteigle. En i Ferskvand levende, 8—18 cm lang Igle, der undertiden sætter sig fast og suger Blod i Mundhule og Svælg hos drikkende Dyr.

Hæmoproteus (gr. *haima* Blod + *Proteus* græsk Havgud som stadig skiftede Skikkelse): Protozoer hørende til Hæmosporidierne. Snylter i de røde Blodlegemer hos forskellige Fugle (Duer, Risfugle o. a.). Overføres af Myg (Culex).

Hængebug (lat. Abdomen pendens) skyldes slap Bugmuskulatur; medfører Nedsynken af Underlivsorganer (se ogsaa Gastro-Enteroptosis).

Hængeleje (Walcher, Gustav Adolf, 1856—1935, Tyskland): den fødende anbringes med Sædet paa Randen af Lejet, medens Benene hænger frit ned. Herved forlænges Conjugata vera, saa at Hovedet i visse Tilfælde kan trænge ned gennem øverste Bækkenåbning.

Hængende Hjerter = Cor pendulum eller Bathycardia.

Hængende Hoved: Rygleje med Nakken strakt bagover, saa Hovedet er lejret lavere end Brystet. Anvendes ved

Operationer i Mund- og Næsehule for at hindre Blod i at løbe ned i Luftrøret.

Hængning: Suspensio.

Hæshed: Blaesitas, Raucedo.

Hæsitatio (lat.): Hæsiteren, stødvis, nølende Tale, særlig ved Dementia paralytica.

Hævertdrænage, se Buelau's Aspirationsdrænage.

Høbacillen: B. subtilis.

Høfeber (Catarrhus æstivus, Bostock's Katarrh): hos særligt disponerede Individuer paa bestemte Aarstider (i Danmark hovedsagelig i Juni) optrædende, akut, recidiverende Katar af Næsens, Øjets og Respirationsorganernes Slimhinder, ofte af asthmatiske Karakter. Skyldes en allergisk Reaktio overfor forskellige Plante-, særlig Græsarters Pollenkorn. **H.-Serum**, se Pollantin. **H.-Vaccine:** fremstilles af Pollen, saa vidt muligt af de samme Plantearter, hvis Pollen fremkalder H. hos den Patient, som skal behandles.

Højdealder: A., der normalt svarer til et Barns Højde.

Højdeskifte, se Wintrich's H., Gerhardt's H., Friederich's H., respiratorisk Højdeskifte, Skoda's Fænomen, William's Trachealtone.

Højresidig Overvægt: Betegnelse, som anvendes om en Abnormitet i Elektrokardiogrammet; den er karakteriseret ved at R_I er lille, S_I stor, R_{III} stor og S_I lille. Det betyder, at de elektriske Fænomener, som er registrerede fra højre Ventrikel, er de fremherskende; kan skyldes Hypertrofi af h. Ventrikel.

Hønssebryst, Pectus carinatum sive gallinaeum: Deformitet, der viser sig ved, at Brystet er afladt fra Side til Side med kamagtig, fremspringende Brystben; Brystkassens horisontale Tværnit er næsten trekantet. Kan fremkomme p. Gr. af Rachitis. **-difteritis:** Lidelse i Mundens og Svælgets Slimhin-

der med difteriske Membraner. Angriber forskellig Slags Fjerkræ. Aarsag: Virus. Inkubationstid 4—6 Dage. **-kolera**, Cholera (s. d.) avium: akut højfebril Fjerkræsygdom. Symptomer: Temp. 42—43°, hængende Vinger, cyanotisk Kam. Aandenød, Død i Løbet af 1 à 2 Dage; mere kronisk Forløb kan ses. Aarsag: Bact. (bipolaris) avisepticus, tilhørende Pasteurellagruppen (s. d.). Letalitet ca. 95%. **-kopper**, Epithelioma contagiosa: menes at være identisk med Hønsedifteri; Betegnelsen bruges, naar Lidelsen angriber Huden. **-milde:** Dermanyssus gallinae. **-pest:** smitsom, akut, dødelig Infektionssygdom hos Høns, Gæs og Ænder. Symptomer: Appetitløshed, Mathed, alm. Lammelse, Kam og Hagelapper cyanotiske, Aandenød, Temp. 43—44°. Aarsag: Virus. **-tyfus**, hvis Diarrhoe. Lidelse hos Høns, specielt Kyllinger. Lidelsen angriber Hønsenes Æggestok, saaledes at Ægget inficeres, heraf udrugede Kyllinger kan smitte store Flokke af andre Kyllinger. Symptom hos K.: voldsom Diarrhoe og hurtig Død, enkelt kan leve og føre Sygdommen videre. Ved Sektion ses Nekrose i Hjertet, Lunger og Lever. Aarsag: Bac. typhi gallinarum, Bac. pullorum.

Høre-grænse, se Limen. **-relief:** grafisk Opstilling af et Individ's Perceptionstider for samtlige Toner i en kontinuerlig Tonerække, udregnede procentvis i Forhold til de normale Perceptionstider. **-skotom** (gr. skotoma Svimmelhed [skotos Mørke]): Høreskygger kaldes det Fænomen, at en Patient paa det syge Øre hører en Lyd i indtil en vis Afstand, hvorefter den paa en Strækning forsvinder (uden blinde Plet) for derefter atter at vende tilbage i en større Afstand. Dette sidste skyldes Lydreflekser til det andet, bedre hørende Øre, der derfor ikke maa være tillukket, hvis man vil have Fænomenet frem.

I

-iasis: græsk Endelse, brugt ved Dan- nelsen af Substantiver af Verber paa -ao; betegner en Tilstand. Eks.: **Psoriasis** af *psorao* har Udslet, klør.

Icard's Prøve: holdes et med Bly- acetat vædet Papir foran Næsen paa et Lig, kan man faa en Sortfarvning paa Grund af udviklet Svovlbrinte.

Ichnogram (gr. *ichnos* Spor + gr. *gramma* Tegn): Aftegning af Gangspor.

Ichorrhæmia (gr. *ichor* Blodvand, Vædske, Materie + gr. *haima* Blod): Septikæmi: Blodforgiftning.

Ichorrhoea (gr. *ichor* Edder, Blod- vand + gr. *rhoë* Flod): tyndflydende, stinkende Saarsekret.

Ichthyismus (gr. *ichthys* Fisk): »Fiskefor- giftning«, ved Nydelse af for- dærvet Fisk.

Ichthyosis (gr. *ichthys* Fisk): »Fiske- hud«, medfødt, ofte familær Forhor- ningsanomali, der viser sig ved Tørhed, stadig Skældannelse og Hyperkeratose. **I. alba**: I. med hvide Skæl. **I. anserina scrophulosorum** = Keratosis pilaris. **I. buccalis** = Leukoplakia. **I. conge- nita** = Keratoma intrauterinum. **I. cornea** = 1) Keratoma intrauterinum. 2) I. hystrix. **I. cyprina**: I., som ligner en Karpes Hud. **I. follicularis**: sjælden brugt Benævnelse for visse, ikke nær- mere klassificerbare, follikulære Kera- toser. **I. furfuracea**: I. med klidformet Afskalning. **I. foetalis** = Keratoma intrauterinum. **I. hystrix**: særlig høj Grad af I., hvor Huden er dækket af vorte- og tornformede Skældannelser. **I. intrauterina** = Keratoma intraute- rinum. **I. linguae** = Leukoplakia. **I. li- nearis**: fejlagtigt, undertiden brugt, Navn for visse systematiserede Nævi. **I. nacrée** = I. nitida. **I. nigricans**: I. med brune eller brunsorte Skæl. **I. ni- tida**: I. med perlemorsagtigt glinsende Skæl. **I. palmaris et plantaris conge- nita** = Keratosis palmaris et plantaris congenita. **I. paratypica**: I., hvor de normalt mindst angrebne Hudpartier, f. Eks. Ledbøjningerne, er stærkest (eller udelukkende) angrebet. **I. sauroderma**:

»Krokodillehud« stærkt udtalt I. med tykke Skælplader. **I. scutula**: »Skil- paddehud«, moderat I. med store Flader. **I. sebacea** (Kaposi) = Keratoma intra- uterinum. **I. sebacea neonatorum** = Cutis testacea. **I. senilis** = I. tabescen- tium. **I. serpentina**: »Slangehud«, I., hvor Huden er inddelt i ret store Skæl- plader. **I. spinosa** = Ichthyosis hystrix. **I. tabescens**: Hudlidelse af ukendt Aarsag i Form af diffus Atrofi, Tørhed og Skældannelse, der undertiden op- træder hos Oldinge og meget afkræftede Individer. **I. testacea** = Cutis testacea. **I. vulvæ** = Elephantiasis vulvæ med stærk Fortykkelse af Hornlaget.

Ictero-hæmaturia (gr. *ikteros* Gul- sot + gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *ouron* Urin:) Ikterus og Udskillelse af Blod i Urinen samtidig. **I.-hæmoglo- binuria** (Hæmoglobin + gr. *ouron* Urin): Ikterus og Udskillelse af Blodfarvestof i Urinen samtidig.

Icterus (gr. *ikteros* Gulshot): Gulshot, fremkommer naar Galden gaar over i Blodet, hvorfra den infiltrerer Vævene (Gulfarvn. af Hud og Slimhinder) og gaar over i Urinen. Virchow indførte Adskillelsen mellem 1) **hæmatogen** (anhepatisk) I., hvor Galdefarvestoffet skulde være dannet i Blodet ved Hæmo- globinets Henfald og Omdannelse, og 2) **hepatogen** (plejokrom) I., hvor Galdefarvestoffet enten fra Galdegan- gene ved Retention eller direkte fra Le- vercellerne ved Diffusion skulde gaa over i Blodet. Nogle betragter dog en- hver Ikterus som hepatogen. Sympto- mer ved I.: langsom Puls, Huddkøe, lyse Fæces, mørk Urin. I.-former: **I. catar- rhalis** (sive benignus): Hepatitis epi- demica, en infektiøs Betændelse i Leve- ren. **Ictère émotif** (Chauffard): I. som Følge af psykiske Paavirkninger (Ærg- relse?). **I. gravis**: a) Hepatitis diffusa acut., ikke nogen selvstændig Sygdom. b) Cholangitis suppurativa. **I. hæmo- lyticus**, se Hæmolytisk Ikterus. **I. in- fectiosus** (Well's Sygdom; s. d., 1886): med Miltsvulst og Nefritis forløbende

infektios I., fremkaldt af en Spirochaete. **I. melas** (gr. *melas* sort): særlig stærk Ikterus. **I. menstrualis**: optræder undertiden ved udebleven Menses. **I. neonatorum**: skyldes antagelig en Destruktion af røde Blodlegemer. **I. saturninus**: ved akut Blyforgiftn., er forbundet med Urobilinuri.

Icterusindex a. m. Meulengracht (M., Einar, f. 1887, dansk Læge): kvantitativt Udtryk for Blodplasmaets Farve, bestemmes ved Sammenligning med en Ferrikloridopløsning. Afhænger væsentligst af Galdefarvestofferne, er normalt mindre end 5.

Ictus (lat.): Slag, Stød, pludselig indtrædende Symptom. **I. cordis**: Apex cordis' Anslag mod Thoraxvæggen. **I. immunisatorius**: den Stimulation af Organismens Forsvarskraft, som fremkommer, naar talrige Mikrober pludselig gaar til Grunde som Følge af Kemo-terapi. **I. laryngis**: Syn. Vertigo laryngis. Anfald af ubehagelig Fornemmelse i Struben med tør Hoste og efterfølgende Svimmelhed, der kan gaa over i et epileptisk Anfald. **I. solis**: Hedeslag, Solstik.

Id (gr. *idios* privat, særegen): Arveanlæg.

Idant (*Id*, s. d.): Kromosom, sammensat af flere Ider (ældre Udtryk).

Idéflugt, se Tankeflugt.

Identiske Nethindepunkter: Punkter i de to Øjne, der dækker hinanden i det binokulære Synsfelt. Kaldes ogsaa Dækpunkter eller korresponderende Punkter.

Idio-glossia (gr. *idios* egen + gr. *glossa* Tunge): Taleforstyrrelse, beroende paa manglende Evne til at frembringe Strube- og Ganelyde. **-metritis** (gr. *metra* Livmoder): Betændelse i Livmoderens Muskulatur. **-neurosis** (gr. *neuron* Nerve): Forstyrrelse af Hudnervernes Funktion uden samtidige trophiske og vasomotoriske Fænomener. **-patisk** (gr. *pathos* Lidelse): anvendes som Betegnelse for en Lidelse, der optræder selvstændig uden Afhængighed af andre. **-plasma** (gr. *plasma* det formede): Arveplasma, -masse, -substans. Den Substans i Kønscellerne, der er Bærer af Arveanlæggenes. Sml. Kimplasma. **-syndrasia** (gr. *idiosyndrasia*

ejendommelig Blanding af Legemssalterne): individuel (personlig) Modtagelighed eller Modvillie overfor Ting, der normalt ikke paavirker stærkt, men hos visse Mennesker har en stærk Virkning, f. Eks. kan visse Mennesker efter Nydelse af Krebs, Jordbær el. a. faa et meget stærkt Urticariaudslæt eller blive syge af Lugten af Heste.

Idiopatisk Kirtelfeber (gr. *idios* egen + gr. *pathos* Lidelse), se infektios Mononukleose. **I. Steatorré** (gr. *steat*-] Talg + gr. *rhoë* Flod): (Gee 1888, Hess Thaysen 1932): karakteriseret ved lyse, fedtede, voluminøse Afføringer; Flatulens, event. Diarrhoe; Afmagring; undertiden Anæmi, Stomatitis aftosae, ekzematøse Hudaffektioner, Pigmenteringer, Tetani. Fæces indeholder rigelige Mængder Fedt; Blodsukkerbelastningskurven er flad; Blodplasmaets Kalkindhold ofte lavt. **I. S.** skyldes en Tarmlidelse med nedsat Evne til Resorption af Fedt og Kalk (Kalksæber), og Vitaminer (A, B, D).

Idiotia (gr. *idiotes* Privatmand, Læge-mand, ukyndig): stærk Aandssvaghed, beroende paa medfødt eller i de første Leveaar opstaaet organisk Hjernelidelse med deraf resulterende Standsning af den aandelige Udvikling. Sml. Imbecillitet, Fatuitet, Demens.

Idiotypus (gr. *idios* egen + gr. *typos* Form, Billede): Genotype.

Idiovariation (gr. *idios* egen + lat. *variatio* Forskellighed): Mutation.

Idrosis = Hidrosis: Sved.

Ignipunktur (lat. *ignis* Ild + lat. *punctura* Stik): P. med Paquelin's Thermocauter, i gamle Dage med glødende Jern (Ferrum candens).

Ignis (lat.): Ild. **I. persicus**: gammel Betegnelse for Karbunkel. **I. sacer**: gammel Betegnelse dels for Ergotismus Forgiftn. m. Sekale, dels for Zoster. **I. St. Antonii**: gammel Betegnelse for Erysipelas.

Ileadelphus (*Ileum* [gr. *eileein* el. *eilyein* rulle, krumme] + gr. *adelphos* Broder): Dobbeltmisdannelse med Fordobling af Bækken og Underkstremiteter.

Ileitis (*Ileum* [gr. *eileein* el. *eilyein* rulle]): Enteritis lokaliseret til Ileum.

Ileo-caecal (*Ileum* [gr. *eileein* el. *eilyein* rulle] + *Caecum* [lat. *caecus* blind])

Gurglen: gurglende Lyd, som undertiden høres (og støles) i Begyndelsesstadiet af Tyfus abdominalis ved Tryk paa Ileocoecalstedet. -**colostomia** (gr. *kolon* + gr. *stoma* Aabning): Dannelse af en Anastomose mellem Ileum og Colon. -**ileostomia**: Dannelse af en Anastomose mellem 2 Ileumslynger. -**rectostomia** (*Rectum* [lat. *rectus* lige] + gr. *stoma* Aabning): Dannelse af en Anastomose mellem Ileum og Rectum. -**thoracopagus** (gr. *thorax* Bryst + gr. *pegnymi* [pag-] tilhæfter): Dobbeltmisdannelse med sammenvoksede Kroppe. -**typhus**: Typhus abdominalis.

Ileus (gr. *eileos* Tarmslyng): Tilstand, hvorved Tarmpassagen er hindret. Ved **mekanisk I.** skyldes Hindringen en direkte Aflukning af mange forskellige Aarsager (Adhæreencer, Strengdannelser, Incarceration, Invagination, Aksedrejning, Svulster o. l.). Ved **paralytisk (dynamisk) I.** er Tarmperistaltiken lammet, i Reglen som Følge af Peritonitis.

Illaqueatio (lat. *laqueus* Slynge): allerede af Celsus beskrevet Operation til at rette de enkelte Cilier ved Distichiasis og Trichiasis: fin, krummet Naal stikkes ind ved Ciliet og derfra ud gennem Huden, der hvor Haaret skal placeres. Med fin Slynge trækkes Haaret med igennem Stikkanalen.

Illusion (lat. *illusio* [illudere bedrage]): Sansbedrag, der beror paa Mistydning af reelle Sansindtryk (en Klædning opfattet som et Menneske o. l.). Sml. Hallucination.

Illutamentum (lat. *lutare* besmøre med Ler): Gytjebad (Slambad) — oftest kombineret med Massage.

Imaginatio (lat.): Indbildningskraft.

Imbecillitas (lat., Svaghed): lettere Aandssvaghed, beroende paa medfødt eller tidligt i Barndommen indtraadt Hæmning af den aandelige Udvikling. Sml. Idiomi, Demens.

Imbibition (lat. *imbibere* inddrikke): Indsugning af Vædske i et Legeme uden Opræden af kemiske Forandringer, imbiberet med.

Imlach's Fedtprop: Fedtvæv i Kvinde's Lyskekanal, fortsættende sig ud i Labium majus.

Immediat (lat. *immediatus* uden

Mellemed) **Protese:** P. til foreløbig (provisorisk) Brug (i Modsætning til en »blivende« P.).

Immersions-linser (lat. *immersio* Neddykning): Mikroskobjektiver, der er beregnet til at dypes ned i en Draabe Immersionsolie, der anbringes paa Objektet. Man opnaar herved større Lysmængde og skarpere Begrænsning trods stærk Forstørrelse. Modsætning: Tør-linse, hvor der er Luft mellem Objekt og Objektivlinse. -**olie:** Cedertræsolie, der ved Inddampning faar en ganske bestemt Lysbrydning, svarende til den anvendte Immersionslinse. Vilh. Jensen's I.: Blanding af Paraffinum liquidum og α -Brom-Naftalin, hvorved opnaas en Vædske med den ønskede Lysbrydning. Den sidste stivner ikke ved Henstand som Tilfældet er med Cedertræsollen.

Immigration (lat. *immigrare* indvandre): Indvandring i Vævene, f. Eks. af hvide Blodlegemer ved Betændelse.

Immobilisering (lat. *immobilis* ubevægelig): Handling, der gør en Legemsdel ubevægelig, stiller den i Ro, f. Eks. et brækket Ben ved Hjælp af en Båndage.

Immunisering (lat. *immunis* fri for, ren): Fremkaldelse af Uimodtagelighed mod en bestemt Sygdom. Kan udføres enten ved at tilføre Individet Sygdomsvækkeren i afsvækket eller dræbt Form (**aktiv I.**) eller ved at tilføre Antistofferne (dannede i et andet Dyr eller Menneske) mod samme Sygdom (**passiv I.**). Ved I. i videre Forstand forstaaes enhver Behandling af en Organisme med Antigen, hvorved der fremkommer Antistofdannelse, uden Hensyn til om der herved fremkommer nogen Beskyttelse eller maaske tværtimod en forøget Modtagelighed. Ved **kombineret I.** (Simultanpodning, Sero-Vakination) tilfører man Individet samtidig baade Antigen og Antistof. Formaålet hermed kan være enten at svække Antigenets Giftvirkning (saaledes ved den i en Aarrække meget anvendte Vakination mod Difteri med Toksin-Antitoksinblandinger), eller man tilsigter ved Seruminjektionen at tilvejebringe en hurtigt udviklet passiv Immunitet, som kan holde sig indtil den af Vakcinen fremkaldte

aktive Immunitet er udviklet. Ved Vakination mod Difteri kan man saaledes samtidig give to adskilte Injektioner af Difteriserum og Difterianatoksin.

Immunitet (lat. *immunitas* Frihed for noget): medfødt eller erhvervet Uimodtagelighed mod en Sygdomsvækker eller dens Giftstoffer. Den erhvervede I. beror paa Dannelsen af Immunstoffer under Forløbet af en Infektions sygdom eller som Følge af kunstig Tilførsel af Antigen eller Antistof (se Immunisering). Immunstofferne behøver ikke at cirkulere i Blodet, men kan ogsaa være bundne til Cellerne («sessile»). En Immunitetsproces angaar som Regel Organismen som Helhed. Begrebet lokal I. hævdes særlig af Besredka (se ogsaa Antivirus).

Immuno-Kemi (lat. *immunis* fri for, ren): kemisk og fysisk-kemisk Analyse af Antigener, Antistoffer og Reaktionserne mellem dem.

Immun-Opsoniner: O., som dannes ved Immunitetsprocesser, modsat naturligt tilstedeværende O. -terapi: Fællesbetegnelse for Vakcineterapi og Sero-terapi.

Immunserum (lat. *immunis* fri for, ren + *Serum* [lat., vandklar Vædske, Valle]): S., der indeholder Antistoffer.

Immunstof, se Antistof.

Imperative (lat. *imperare* befale) **Hallucinationer**: H., særlig Hørelseshall., af bydende Karakter.

Imperforatio (lat., negativ Partikel *in-* + *perforare* gennembore): medfødt Mangel paa en naturlig Aabning = Atresia.

Impermeabel (lat. *impermeabilis* [permeare vandre igennem]): uigennemtrængelig.

Impetiginisation (lat. *impetigo* Skurv): Optræden af Impetigo i en tidligere bestaaende Hudlidelse, som da siges at være impetiginiseret.

Impetiginosus (lat., skurvet): impetiginøs, impetigoagtig.

Impetigo contagiosa, parasitaria, vulgaris (lat. *impetigo* Skurv): meget almindelig Hudsygdom, der i Almindelighed skyldes Streptokokker, og bestaar af hurtigt bristende Pustler, der efterfølges af Skorpedannelse; heler uden Ardannelse. I. Bockhart = Folli-

culitis vulgaris. I. **bullosa**: I. med særligt store Blærer. I. **circinata**: I., der breder sig fra Randen af bestaaende Elementer. I. **herpetiformis** (Hebra-Kaposi): sjælden, væsentlig hos gravide og fødende iagttaget Lidelse, der viser sig ved Udbrud af grupperede Pustler som hurtigt dækkes af Skorpe, medens nye Pustler fremkommer i Randen. Lidelsen ledsages af svære Almentilfælde som en Sepsis og ender ofte med Døden. I. **rodens** (Devergie) = Akne necrotica. I. **scabiosa**: I. opstaaet i Kradsninger paa Grund af Scabies. I. **staphylogenes** = I. Bockhart. I. **syphilitica**: pustulose, skorpedannende Syfilider.

Implantatio (lat. *in* i + lat. *plantatio* Plantning): Indplantning. I. **dentis**: Indheling af en Tand i en tom Alveole, sml. Transplantatio og Replantatio.

Impotentia (lat., Afmagt): Impotens, manglende Evne til at fuldbyrde Kønsakten paa naturlig Maade. I. **coëundi**: I. i egentlig Betydning, manglende Evne til ved Samleje at anbringe Sæden paa rette Sted i Kvindens Kønsorganer, f. Eks. ved mangelfuld Erektion, høj Grad af Hypospadi o. s. v. I. **generandi**: manglende Evne til at producere forplantningsdygtig Sæd.

Impressio (lat.): Indtrykken, Indtryk; se Hofmeier, P. Müller.

Impression (lat. *impressio* Tryk, Indtryk): Fordybning. I.'s **Fraktur**: et Brud fremkaldt ved Tryk.

Impubertet (lat. *in-* neg. + lat. *pubertas* Pubertet): endnu ikke opnaaet Pubertet.

Imprægnatio (lat. *imprægnare* besvange [prægnans frugtsommelig]): Befrugtning = Conceptio = Foecundatio.

Impulsiv Sindssygdom (lat. *impellere* [impulsum] drive frem): Psykose med Tilbøjelighed til hurtige, uoverlagte Handlinger; ved maniske Tilstande, hos degenerative Individuer etc.

Impulsive Handlinger: hurtige, uoverlagte Handlinger.

Inaciditet (lat. *in-* neg. + lat. *aciditas* Surhed, Syre): Anaciditet, Mangel paa Mavesyre.

Inagglutinabel (lat. *in-* neg. + lat. *agglutinare* klæbe sammen): som ikke kan agglutineres. Benyttes særlig om

inagglutinable Modifikationer af Bakterier, som ellers kan agglutineres af bestemte Sera.

inaktivere (lat. *in-* neg. + lat. *activus* virksom): gøre uvirksom. Enzym inaktiveres f. Eks. ved Ophedning. **Inaktivitet Serum**: S., der ved Ophedning eller Henstand har mistet sit Komplement.

Inaktivitetsatrofi (lat. *in-* neg. + lat. *activus* virksom + gr. *atrofia* Udtøring): Svind af Muskler etc. som Følge af ophævet Brug.

Inanition (lat. *inanis* tom): Sult. Enten fuldstændig Mangel paa Ernæring eller en Tilstand, hvor den tilførte Næring er utilstrækkelig (Febersygdomme, Forsnævringer i Spiserøret el. lgn.), hvorved der udvikles en alm. Slappelse og Anæmi.

Incarceratio (lat. *incarcerare* inde-spærre [*carcer* Fængsel]): Indklemning, hyppigst af Indholdet i en Broksæk. **I. elastica** fremkommer, naar en Tarmslynge el. lgn. ved et voldsomt Tryk presses ned gennem en Brokport, der da slutter for stramt om den. Ved **I. stercoracea** fyldes den tilførende Tarmslynge efterhaanden saa stærkt af Tarmindhold, at den fråførende sammentrykkes. Ved den **retrograde Incarceration** indklemmes et Tarmstykke, der ligger i Abdomen. Dette kan ske, naar der findes to Tarmslynger i Broksækken og det mellemliggende Tarmparti, der rager ind i Abdomen, bliver klemt eller snøret sammen. **I. placentæ**: Tilbageholdelse af Placenta paa Grund af Sammensnøring af Uterus nedenfor Placentartilheftningen, event. omkring den delvis løsnede Placenta. = enchantonement du placenta. Cfr. Hour-glass contraction, Strictura uteri.

Incarnatio ungvis (lat. *in* i + lat. *caro* [*carn-*] Kød) = Unguis incarnatus: nedgroet Negl.

Incest (lat. *incestus*): Blodskam. Par- ring mellem direkte beslægtede Indi- vider: Forældre og Børn eller Søsken- de indbyrdes.

Incipiens (lat. *incipere* begynde): frembrydende, spirende, truende, over- hængende eller begyndende.

Incisio (lat., Skæren): Indsnit.

Inclinatio pelvis (lat.): Bækken- hældningen, — Vinklen (ca. 60°) mellem

Bækkenindgangens Plan og det vand- rette Plan i staaende Stilling.

Inclusio foetalis (lat. *inclusio* Inde- lukning; lat. *foetus* Foster): dobbelt Mis- dannelse, hvor det ene Individ optræder som en lille Parasit paa det andet.

Incontinentia (lat.): Mangel paa Continens, d. v. s. Evnen til at holde noget i sig. **I. alvi**: ufrivillig, uvilkaarlig Afgang af Afføring. **I. urinæ**: ufrivillig, uvilkaarlig Afgang af Urinen. **I. urinæ paradoxa**: sivende Afgang af Urin, Til- stand, som fremkommer ved Prostata- hypertrofi, naar den overfyldte Blære presser Urinen gennem Sfinkter.

Incoordinatio (lat. *in-* neg. + lat. *coordinatio* Ordning, Tilpasning): Mod- sætningen til Koordination. Syn. Ataxia.

Incrustatio (lat. *incrustare* over- trække med Skorpe [*crusta*]): skorpe- agtig Indlejring eller Aflejring af Salte eller Saarvædske.

Indaandingsbehandling: Inhala- tionsterapi, s. d.

Indagatio (lat., Efterforskning) = Exploratio.

Indavl: (hos Dyr og Planter) fortsat Krydsning mellem beslægtede Individ- der. **I.'s-depression**: Svækkelse el. Svag- hedstilstand med aftagende Størrelse, formindsket Frugtbarhed etc., der ind- træder ved fortsat Indavl. **I.'s-mini- mum**: stationær Tilstand, som Indavls- depressionen kan føre til.

»**Indbildt Syge**» = Hypochondria.

Indblæsning: Insufflation, s. d.

Inddrypning: Instillation, s. d.

Indklemning, se Incarceratio.

Index (lat., Angiver, Register) **ce- phalicus** (gr. *kefalikos* hørende til Ho- vedet): Hovedets Længde-Breddein- deks:

Hovedets største Bredde $\times$ 100
H.s største Længde (i Sagittalplanet).

I. colorimetricus, se Farveindex. **I. ponderalis** (Livi) (lat. *pondus* [*ponder-*] Vægt):

$$1000 \times \sqrt[3]{\text{Legemsvægten}} \\ \text{Legemshøjden}$$

I. saturationis, se Saturationsindex.

I. scelicus (gr. *skelos* Laar el. gr. *skelis* et Dyr's Bagben og Hofte):

$$\frac{\text{Legemshøjde} \div \text{Siddehøjde} \times 100}{\text{Siddehøjde}}$$

I. thoracicus (gr. *thorax* Brystkasse, Bryst):

$$\frac{\text{Sigaltale Thoraxdiameter} \times 100}{\text{Transversale Thoraxdiameter}}$$

I. volumetricus, se Volumenindex.

Indhold: Contenta.

Indican Prøve, se Jaffe's Prøve.

Indicanidrosis (*Indican* [*Indigo*, af gr. *indikon* indisk sort, *Indigo*] + gr. *hidrosis* Sveden): Udskillelse af Indican i Sveden.

Indicanuria (*Indican* + gr. *ouron* Urin): forøget Udskillelse af Indican (Indoxyl-Svovlsyre) i Urinen. Væsentlig afhængig af Tarmforraadnelsen. (Paavises ved Jaffe's Prøve).

Indicatio (lat. *indicare* angive): Motivering for et terapeutisk Indgreb. **I. causalis**: Uskadeliggørelse af Lidelsens Aarsag. **I. curativa s. morbi**: Helbredelse af selve Sygdommen (omfatter ogsaa *I. caus.*). **I. prophylactica**: Motiv. til Foranstaltninger for at undgaa Udbredelse af Sygdom. **I. symptomatica**: Motiv. til Behandling af Symptomer. **I. vitals**: Motiv. til Indgreb ved truende Livsfare.

Indice numérique (fr.): se **Pignet's Indeks**.

Indigestio (lat. *in-* neg. + lat. *digestio* Fordøjelse): let Fordøjelsesanomali.

Indisposition (lat. *in-* neg. + lat. *dispositio* Inddeling, Ordning): Upasselighed.

Indolent (lat. *in-* neg. + lat. *dolere* føle Smerte): 1) smertefri; især brugt om Hævelser, f. Eks. af Kirtler som Udtryk for en ikke-suppurativ Tendens. 2) psykisk indifferent, ligegyldig, trægt reagerende.

Indolreaktion: Paavisning af Indoldannelse i Bakteriekulturer. Som Næringssubstrat hertil er trypsinfordøjet Kasein særlig egnet; Ehrlich-Böhme's Reagens (s. d.) hældes oven paa Kulturen; den positive Reaktion viser sig ved rød Skive paa Grønseflader.

Indprentningsprøve, se Ranschburg's Ordparprøve.

Indre Sekretion (lat. *secernere* [*secretum*] udskille, afsondre): Sekretion af

Hormoner fra lukkede Kirtler direkte til Blodkarrene.

Indsugning, i Luftvejene el. i Sprøjte f. Eks.: Aspiration.

Induceret Sindssyge (lat. *inducere* føre ind, forlede til), se Folie à deux.

Induratio (lat. *indurare* hærde [*durus* haard]): Forhærdning af Væv ved Bindevævsdannelse; bruges ofte syn. med haard Chanker. **I. adiposa**: Fedtsclerem, se Sclerema. **I. Hunteri** = Hunter's *I. I. penis plastica* (Walsch, Sachs): plastisk Induration af Corpora cavernosa. **I. plastica corporae cavernosae**, se plastisk *I. af Corpora cavernosa*. **I. telæ cellulosa** = Sclerema neonatorum.

Induration: ofte brugt. Syn. med haard Chanker.

Induration fibreuse (Trillot) (fr.) = plastisk *I. af Corpora cavernosa penis* = **I. plastique des corps caverneux** (Delaborde, Jacquet).

Indurativ (lat. *indurare* hærde): Proces ledsaget af Fortykkelse eller forøget Konsistens. **I. Betændelse** = fibros *B. I. Oedem*: bruges som Betegnelse for det haarde og faste Ødem, der jævnligt findes i Genitalia externa i Tilslutning til frisk Smitte med Syfilis.

Inebriatio (lat. *inebriare* gøre drukken): Fuldskab, Drukkenskab, Tilstand forårsaget ved rigelig Spiritusnydelse. Syn. Alkoholismus acut.

Inertia uteri (lat. *inertia* Træghed, Uvirksomhed; lat. *uterus* Livmoder): Vesvækkelse, specielt primær Vesvækkelse. Cfr. Exhaustio uteri.

In extremis (lat. [*in* i; *extremus* yderst]): i de sidste Livsøjeblikke.

Infanticidium (lat.): Barnemord.

Infantil (lat. *infantilis* barnlig): vedrørende Børn, forekommende i Barnealderen. **I. Skorbut**, se Barlow's Sygdom.

Infantilismus (lat. *infans* [*infant*] spædt Barn; *infantilis* barnlig): Vækst-anomali, hvorved Individet, der normalt skulde have gennemgaaet Pubertetsudviklingen, bliver staaende paa et barnligt, uudviklet Stadium: manglende Længdevækst, Behaar, Genitaludvikling etc. Ogsaa den aandelige Udvikling er standset. Ætiologien er uopklaret.

Infarkt (lat. *infarcire* stoppe ind i):

1) Vævsforandring ved Tilstopning af en Arterie med en ikke inficeret Embolus eller ved Thrombose, a) **anæmisk I.** med Blodtomhed af Vævet; b) **hæmorrhagisk I.** med Blodoverfyldning, typisk i Staselunge, eller med en inficeret Embolus c. septisk Infarct. 2) Aflejringer af visse Stoffer i Organer: Urinsyre-, Kalkinfarct (gammel Betegnelse).

Infektion (lat. *inficere* smitte): den Tilstand, som fremkommer, naar et Smitstof (Bakterie, Protozo, Virus) er trængt ind paa en Organismes indre Funktionsomraade og har formeret sig der. I videre Forstand taler man om I., naar en Organisme eller Genstand (f. Eks. et bakteriologisk Næringssubstrat) huser levende Mikroorganismer paa sin Overflade eller i sit Indre. »Inficeret« Bakteriekultur: Kultur, som foruden den Bakterie, man ønsker at arbejde med, tillige indeholder Bakterier af anden Oprindelse.

Infektions-immunitet (*Infektion* [s. d.] + lat. *immunitas* Frihed for noget): en absolut eller relativ, specifik Immunitet mod ny Infektion, der kun bestaar, saa længe Organismen er manifest eller latent inficeret. -**sygdom**: Sygdom, ved hvis Opstaaen og Udvikling Infektion er en Faktor af væsentlig Betydning.

Infektios Mononukleose (lat. *inficere* [infectum] smitte; gr. *monos* ene + lat. *nucleus* Kærne): infektios Lidelse, som ofte kan optræde epidemisk, hyppigst hos Børn og unge Mennesker; Inkubationstiden er 5—12 Dage. Karakteristisk er høj Feber, Rødme, Svulst i Fauces, undertiden med differilignende Belægninger, Svulst af Lymfekirtler paa Halsen og ofte tillige andre Steder (Drüsenfieber), Leukocytose (→ 40,000) og Tilstedeværelse af forøget Antal mononukleære Celler af lymfoblastisk Type. Undertiden ses Lever- og Milt-svulst, et diffust rødt Udslet paa Truncus, hæmorrhagisk Nefritis. Blodet indeholder heterofilt Antistof.

Inferioritas (lat. *inferior* ringere) **intellectuallis**: lettere Intelligensdefekt. Sml. Sinker.

Infertibilitet (lat. *infertilis* ufrugtbar): Ufrugtbarhed.

Infibulatio (lat. *in* i, til + lat. *fibula*

Spænde): Tilstopning eller Plombering af Genitalorganer for at forhindre Coitus eller Onani.

Infiltratio (s. *infiltrativ*): Indtrængen af Vædske, Celler, Pigment m. m. **mellem** Vævsceller i Modsætning til Aflejring i Celler, hvor Tilstedeværelsen af fremmede Stoffer ofte vil betyde Degeneration. **Infiltrationsanæsthesi**: lokal Bedøvelse ved diffus Infiltration og Udspilning af Vævet ved Indsprøjtning af tynde Opløsninger af lokaltbedøvende Midler.

Infiltrativ (mlat. *filtrum* Filt [vistnok af germansk Opr.]): infiltrerende.

Inflammatio (lat.): Betændelse.

Inflammatorius (lat. *inflammatio* Betændelse): hørende til Betændelse (Inflammatio).

Inflexibel (lat. *inflexibilis*): ubøjelig (se ankylotisk).

Influenza (it.; egl. Indflydelse): Grippe, Catarrhus epidemicus, akut Infektionssygdom, der med 30—40 Aars Mellemrum pludselig breder sig i store Pandemier. Sidste Pandemi 1918—1920. Sygdommen skyldes et filterbart Virus. Symptomer: stærk Træthed, Muskelsmerter, Næseblødning, Feber af 3—4 Dages Varighed. Prognosen er god, hvis der ikke optræder Komplikationer (Bronchitis, Bronchopneumonier, Empyem etc.). -**bacillen**, se B. influenzae. I. **hos Hest**: akut højfebril Lidelse. Symptomer: Ødem i Benene og Conjunctiva. Sygdommen varer kun faa Dage, men drægtige Hopper kaster. Letalitet 0,5—1%. Aarsag: Virus, der findes i Blodet; Hingste kan være Smittebærere i flere Aar og overføre Smitten ved Parringen. Inkubationstid 4—6 Dage.

Infractio (lat., Brud [*infringere* knække]): ufuldstændigt Brud eller Indknæk, Sprække i en Knogle.

Inframammær Ømhed (lat. *infra* nedenfor + lat. *mamma* Bryst): Trykømhed lige under Mamma ved Hysteri.

Infus, se Infusum.

Infusion (lat. *infusio* Indgydning, Indsprøjtning): Indførelse af større Vædskemængder, særlig fysiol. Kogsaltopløsn., f. Eks. under Huden, i en Vene eller i Rektum, uden at anvende stærkt Tryk.

Infusionsdyr (*Infusion* [lat. *infundere* [infusum] hælde paa]; Dyrene blev først lagttaget i Infusionen o: Udtræk af Hø o. l.). se Ciliata.

Infusum (lat. *infundere* [infusum] overhælde): The, Lægemedelform, Udtræk af Plantedroger fremstillet ved Overhældning med kogende Vand, hvorefter de udtrukne Plantedele frases.

Ingesta (lat. *ingerere* [ingestum] bringe ind i): indførte faste el. flydende Næringsmidler.

Inguinalis (lat.): tilhørende Lyske-regionen.

Inhalatio (lat. *inhalare* aande paa; el. lat. *in* ind + lat. *halare* aande): Indaanding, særlig af Medikamenter i Dampform eller i meget fintfordelt Form ved Hjælp af særlige Apparater.

Inhalationsterapi (lat. *inhalare* lade uddunste imod + gr. *therapeia* Pleje): Behandling af de øvre Luftveje med Indaanding af forstøvede (eller dampformige) vandige og olieede Vædsker.

Intelligencephalus (gr. *inion* Nakkemuskler + gr. *enkefalos* Hjerne): Misdannelse med Hjernen udenpaa Baghovedet.

Intidymus (gr. *inion*, Nakkemuskler + gr. [*di*] *dymos* dobbelt, Tvilling): Dobbeltmisdannelse med to ved Nakken el. Bagsiden sammenvoksede Hoveder.

Inlops (gr. *inion* Nakkemuskler + gr. *ops* Øje): Dobbeltmisdannelse med et Øje i et bagud vendende ufuldstændigt Ansigt, og fortil et som Regel veludviklet Ansigt.

Initialsklerose (lat. *initium* Begyndelse + gr. *skleros* haard): første Symptom paa erhvervet Syfilis, Indurationen, som senere bliver excorieret, haard Chanker.

Injectio (lat. *inijcere* [injectum] kaste el. gyde ind i): Indsprøjtning af en Vædske (oftest under Huden). Adj. *inijceret* kan ogsaa betyde, at der findes aktiv Hyperæmi, f. Eks. *inijcerede Tarme* ved Peritonitis i Begyndelsesstadiet.

Indjektion, se Injectio.

Inkontinens, se Incontinentia. **Emotionel I.**: i Reglen Betegnelse for Tvangsemotioner.

Inkreter, se Hormoner.

Inkretion (lat. *incernere* [incretum] sigte): indre Sekretion.

Inkrustation, se Incrustatio.

Inkubation (lat. *incubatio* Rugning [incubare ligge paa]): det Tidsrum, der hengaar fra en inficerende Bakteries første Berøring med Organismen til der fremkommer tydelige kliniske Symptomer, specielt Feber.

Inkurabel (lat. *incurabilis*): uhelbredelig.

Inman's (I., Thomas, 1820—1876, England) **Sygdom** = Myalgia.

Innervation (lat. *in* ind i + lat. *nervus* Nerve): 1) Nerveforsyningen af et Legemsafsnit. 2) den gennem Nerverne foregaaende Ledning af Impulser fra Centralnervesystemet.

Ino-blast (gr. *is* [in-] Fiber + gr. *blastos* Kim): Fibroblast. **-chondritis** (gr. *chondros* Brusk): Betændelse i fibrocartilaginøst Væv. **-chondroma** = Fibrochondrom, Svulst, bygget af fibrocartilaginøst Væv. **-hymenitis** (gr. *hymen* Hinde): Betændelse i en Aponeurose eller anden fibrøs Membran. **-myositis** (gr. *mys* [my-] Muskel): kronisk Betændelse i en Muskel med rigelig Udvikling af Bindevæv. **-pexia** (gr. *pexis* Løben sammen [om Vædske]): Blodets Tilbøjelighed til at koagulere i Karrene i levende Live. **-sitis**: Betændelse i bryst Væv. **-skopia** (gr. *is* [in-] Fiber (her: Fibrin) + gr. *skopein* se, undersøge): Metode til Paavisning af B. tuberculosis i Koaglerne i Pleura- eller Peritonæaleksudater: Koaglet tilsættes 10 cm³ Pepsinsaltsyre og hensættes i Thermostat. Herved opløses det og sætter Bundfald, som undersøges for Tuberkelbaciller paa sædvanlig Maade.

Inoculatio (lat.): Inokulation, Indpodning.

Inogen (gr. *is* [in-] Muskel, Muskel-fiber + gr. *gignomai* [gen-] frembringes): hypotetisk Stof, som dannes i Muskelvæv; antages at have Betydning for Muskelkontraktionen.

Inopia lactis (lat., Mangel paa Mælk): manglende Mælkesekretion = Agalactia.

Inoskopi (gr. *is* [in-] Fiber + gr. *skopein* se, undersøge), angivet af Jousset: Metode til Paavisning af Bakterier i serøse Ekssudater. Koaglet forðøjes

med Pepsin-Saltsyre, hvorved Fibrin m. m. opløses og Bakterierne bliver tilbage, hvorefter de koncentrerres ved Centrifugering.

Intrope Virkninger (gr. *is* [in-] Muskel + gr. *trope* Vending): Hjertenervernes Indflydelse paa Hjertemusklaturens Kontraktionsevne (Engelmann).

Insalivatio (lat. *in* ind i + lat. *saliva* Spyt): Fødens Blanding med Spyt under Tygningen.

Inseminatio (lat. *inseminare* indplante [*semen* Sæd]): betegner dels Anbringelsen af Sæden i Vagina ved Coitus, dels Mødet mellem Æg og Sædfim.

Insensible labor (eng.) = travail insensible.

Insertio funiculi umbilicalis (lat. *inserere* [*insertum*] indføje): Navlesnoren's Tilhæftning. **I. furcata**: Navlesnoren deler sig i to Dele, der insererer hver for sig. **I. marginalis**: Tilhæftning ved Randen af Placenta. **I. velamentosa, velamentaris**: Tilhæftning i Æghinderne, hvorfra Navlesnoren's Kar løber hen til Placenta.

Insolatio (lat. *sol* Solen) = Siriasis: Solstik.

Insomnia (lat. *insomnium* Søvnløshed): Søvnløshed. Syn. Agrypnia.

Inspiration (lat. *inspiratio* Indblæsning): Indaanding.

Inspissation (lat. *inspissare* indtørre): Forøgelse af en Opløsning's Tøstofindhold ved Fordampning eller Absorption af dens Vædske.

Instabilitas oculorum (lat. *instabilitas* Usikkerhed; lat. *oculus* Øje) = Nystagmus.

Instillatio (lat.): Inddrypning, draabevis Applikation af Vædske, f. Eks. i Øjet eller i Rectum, se Draabeklypsma.

Instinkt (lat. *instinctus* Tilskyndelse): Naturdrift, en af Forstanden uafhængig Drift, der udfører de for Opretholdelsen af Individet og Slægten nødvendige Handlinger.

Instinktiv (lat. *instinguere* [*instinctum*] anspore): driftagtig, ubevidst.

Insufficiens (lat. *insufficientia* Utilstrækkelighed): paaviselig Indskrænkning i Alm. i Kvantiteten af det Arbejde, som et Organ normalt skal kunne udføre — el. Mangel paa Overskud af Funktionsevne (Reservekraft). **Relativ I.:**

Funktionsevnen er normalt i Hvile og naar der kun stilles ringe Krav til Organet, men det svigter, naar Kravene bliver lidt større, og der fremkommer sygelige Tilstande. **Absolut I.:** vil sige, at selv i Hvile og hvor der kun stilles meget smaa Krav til Organet, svigter det.

Insufficiensfølelse: Mindreværdsfølelse.

Insufficiencia pluriglandularis (lat. *insufficiencia* Utilstrækkelighed; lat. *plures* flere + lat. *glandulae* Kirtler) (Claude & Gougerot 1907): Sygdomsbillede fremkaldt ved I. af flere af de endokrine Glandler, idet der dels er en betydelig Vekselvirkning mellem disse, og Afgrænsningen af Sygdomsbilledet i det hele uskarpt og uklart. **I. vertebrae:** Rygsmerter forårsaget af for stor statisk Belastning af Ryghvirvlerne (vertebrae), se Schanz' Sygdom.

Insufflatio (lat., Indblæsning): 1) Indblæsning af Luft i det skindede Barns Luftveje. 2) Indblæsning af fint pulveriserede Medikamenter (med dertil konstruerede Apparater) i de af Legemets Hulheder, der er tilgængelige herfor (Næsesvælgrummet, Larynx). **-smetode:** kunstigt Aandedræt, hvorunder en kontinuerlig Iltstrøm ledes ned gennem et Katheter, som indføres gennem Munden til Luftrøret.

Insulinenhed (*Insulin* [lat. *insula* Ø]): tidligere den Mængde Insulin, der kunde nedsætte Blodsukkeret fra 0,9 til 0,45 % paa en Kanin, der vejede 2 kg og havde fastet i 24 Timer. Senere $\frac{1}{3}$ deraf (Toronto-Enheden). Nu den Insulinmængde, (den internationale Enheden), der har samme Virkning som $\frac{1}{3}$ mg af Folkeforbundets Standard-Insulin, der er standardiseret af Henry Dale. 1 mg af dette svarer til $8\frac{1}{2}$ Torontoenhed. 1 mg krystallinsk Insulin indeholder 24 internationale Enheder. I Danmark anvendes den nordiske Enhed, der svarer til 4 internationale. **-shock:** Optræder ved Injektion af for store Mængder Insulin, hvorved Blodsukkeret nedsættes for stærkt. Symptomerne er Sved, Sult, Opstemthed, Skælven, Angst, Svimmelhed, Dobbeltsyn, senere Delirium, Kramper, Kollaps.

Insult (lat. *insilire* [*insultum*] springe

paa): Anfald, f. Eks. Insultus apoplecticus, I. hystericus. Ogsaa brugt syn. med »Traume« om udefra kommende »Anfald« paa vedkommende Person, f. Eks. mekanisk I., psykisk I. -**albuminuri**: Alb. i Tilslutning til Apopleksi, Epilepsi m. m.

Integumentum (lat.): Dække, Hud.

Intelligenskvotient (lat. *intelligentia* Indsigt, Forstand): Forholdet mellem et Individ's Intelligensalder (maalt ved Intelligensprøver) og dets Levealder.

Intensimeter (lat. *intendere* [*intensum*] spænde + gr. *metron* Maal) (Fürstenau): Dosimeter til Røntgenstraaler, konstrueret paa Basis af det Forhold, at en Selencelles Modstand overfor en elektrisk Strøm forandres ved Passage af Røntgenstraaler.

Intentio (lat.): Anspændelse, Anstrengelse, Bestræbelse. **Intentionstremor** (lat. *tremor* Skælven): under vilkaarlige Bevægelser optrædende Rysten, der tiltager ved Anspændelse af Villie og Opmærksomhed. Sympt. ved forskellige Nervesygdomme, spec. Sclerosis disseminata. Sml. Aktionstremor.

Intercricothyreotomia (lat. *inter* imellem + gr. *krikos* Ring + gr. *thyreos* Skjold + gr. *tome* Snit) = Conicotomy, s. d.

Interkalarstafylom (lat. *intercalaris* indskudt + gr. *stafyle* Drue) = Staphyloma intercalare: S. paa Corneoskleralgrænsen, saaledes at Irisroden bliver trukket med ind i S.

Interkostalneuralgi (lat. *inter* imellem + lat. *costa* Ribben + *Neuralgia* [s. d.]): N. i Interkostalnerve.

Intermediær (lat. *intermedius* liggende imellem) **Arv**: Bastarden ligner m. H. t. en Egenskab ingen af Forældreorganismerne, men indtager et Mellemstandpunkt mellem dem. Sml. Dominant og recessiv. **I. Operation**: Appendicitis-Op. 3.—5. Dag efter Sygdommens Begyndelse.

Intermeningealapopleksi (lat. *inter* imellem + gr. *meninx* Hjernehinde): spontan Blødning mellem Dura og Araknoidea.

Intermenstrualsmerte (lat. *inter* imellem + lat. *menstrualis* maanedlig, Menstruations-): Smerte — ofte ledsaget af lidt blodig Sekretion fra Uterus —

der indfinder sig omtrent midt imellem to Menstrualblødninger. Forekommer undertiden ved Betændelser i Tuba og Ovarium (tysk: Mittelschmerz).

Intermission (lat. *intermissio* Ophøren): fuldstændig Ophør af en Sygdoms Symptomer, Pavse mellem 2 Feberperioder.

Intermittens (lat. *intermittere* ophøre for en Tid), se Malaria.

Intermitterende Halthed (lat. *intermittere* afbryde, ophøre) hos Hest forårsages af Thrombose i bageste Del af Aorta og dennes Delingsgrene.

Internering (lat. *internus* indvendig): Indespærring paa lukket Anstalt (Epidemi- eller Sindssygehospital m. m.).

Internist (lat. *internus* indvendig): Læge, der er Specialist i medicinske Sygdomme (intern Medicin).

Internusparalyse (lat. *internus* indre + gr. *paralysis* Lammelse): P. af Musc. vocalis. Stemmælæben staar med slap konkav Rand.

Interseksualisme, Interseksualitet (lat. *inter* imellem + lat. *sexualis* hørende til Kønnen): Mellemformer i kønslig Henseende, sml. Hermafroditisme og Pseudoherm. Mandlig Interseksualitet: Kønsvudvikling, der er begyndt som mandlig og efterhaanden har udviklet sig i kvindelig Retning. Kvindelig Interseksualitet: Kønsvudvikling, der er begyndt som kvindelig og efterhaanden har udviklet sig i mandlig Retning.

Intertrigo (lat. [*inter* imellem + *terere* gnide]): Rødmen, som opstaar rent mekanisk ved Gnidning mellem to sammenstødende Hudflader og ofte paa et senere Stadium bliver vædskende og ekzematiseret; findes især i Ingvina og hos fede Personer under Mammæ og lignende Steder.

Interval-Operation (lat. *intervallum* Mellemrum, Pause): Operation paa et Tidspunkt, hvor Patienten er bleven (relativ) symptomfri efter et Anfald, — inden det næste Anfald bryder løs, f. Eks. ved Blindtarms- eller Galdeblærebetændelser.

Interventio (lat., Mellemkomst): Indgreb.

Intervilløse Rum (lat. *inter* mellem + lat. *villus* Tot): smalle, spaltefor-

mede, blodfyldte Rum i Decidua basalis, hvori Villi chorii rager ind og saaledes i videste Udstrækning kan omskylles af Moderens Blod.

Intestinal Infantilisme (lat. *intestinalis* Indvolde): Mb. coeliacus (s. d.).

Intimidatio (lat. *timidus* frygtsom): overlagt Indgydelse af Frygt, Skræmmen, specielt i terapeutisk Hensigt.

Intoksicationsamblyopi (*Intoxicatio* [lat. *in* i + gr. *toxikon* Pile-Gift] + gr. *amblyos* stump, sløv + gr. *ops* [op-] Øje): daarligt Syn, som skyldes en retrobulbær Neuritis som Følge af kron. Forgiftninger, spec. med Alkohol eller sjældnere Nikotin, Bly, Arsenik, Svovlkulstof o. a. Synsfeltet viser et centralt Skotom i lettere Tilf. kun for Farver. Syn.: Amblyopia centralis.

Intolerans (lat. *intolerantia* Mangel paa Evne til at taale): den Egenskab daarligt at taale noget, specielt et Medikament.

Intoxicatio, Intoksikation (lat. *in* i + gr. *toxikon* Gift): Forgiftning.

Intra-foetatio (lat. *intra* indenfor + lat. *foetus* Afkom, Frugt) = Foetus in foetu = Inclusio foetalis: Dobbeltmisdannelse, hvor det ene Individ er udviklet, det andet som et vantrevnt Misfoster knyttet til dette som en parasitær Masse. Man skelner mellem **I. abdominalis**, **I. capitis** og **I. sacralis**. -**kap-sulær Stæroperation** (lat. *capsula* Kapsel): nyere Kataraktoperationer, hvor man fjerner hele Linsen i Stedet for som ellers at spalte Kapslen og fjerne Kærnen. Forskellige Metoder: Smith, Barraquer, Stanculeanu, Torök, Elschmig, Knapp. -**kranie** (gr. *kranion* Hovede): indenfor Kraniet. -**kutan** (lat. *cutis* Hud): i Huden. **I.-reaktion**: diagnostisk Reaktion, bestaaende i, at et Stof gennem en Kanyle injiceres i selve Huden (Corium). Eks.: Mantoux's Reaktion, Schick's Reaktion. -**mural** (lat. *muralis* hvad der hører til en Mur): indenfor en Væg, f. Eks. Svulsters Lejrning i et Organs Væg. -**ocular** (lat. *oculus* Øje): indeni Bulbus oculi. -**psykisk Ataxi** (gr. *psyche* Sjæl): manglende naturligt Sammenhæng mellem Forestilling og Affekt. Sympt. ved Dementia præcox. -**thoracal** (gr. *thorax* Bryst): indeni Thorax. -**uterin** (lat. *uterus* Livmoder): indeni

Uterus. -**venøs** (lat. *vena* Blodaare): indenfor Venevæggen, f. Eks. intravenøs Injektion. **I. vitam** (lat.): i levende Live.

Introitus pelvis (lat.), Indgang til Bækkenet = Aditus pelvis, s. d. **I. vaginae**: Orificium vaginae.

Intromissio (lat. *intromittēre* sende, føre ind): Indføring.

Intubation (lat. *in* ind i + lat. *tuba* Rør) af **Larynx**: Indlæggelse af Rør fra Mundhulen gennem Struben for at gøre denne passabel, hvor den som f. Eks. ved Strubehoste er forsnævret (O'Dwyer's Intubation), eller for at foretage Bedøvelse direkte gennem dette Rør (Kuhn's perorale Intubation, modifice-ret af Leiffert).

Intumescencia (lat. *intumescēre* svulme op): Hævelse, Svulst.

Intussusceptio (lat. *intus* inde i + lat. *suscipere* [susceptum] optage) = Invagination.

Invaginatio (lat. *in* i + lat. *vagina* Skede) s. **Intussusceptio**: en Tilstand, hvor et Tarmstykke har skudt sig ind i det nedenfor liggende Afsnit, saaledes at man faar mindst 3 (ved dobbelt Invagination 5) Tarmrør skudt ind i hinanden. Det yderste Rør, der slutter om det indskudte Parti, benævnes **Intussusciens** (eller Vagina), det indskudte Dobbelt rør **Intussusceptum**. Hyppigst findes **Invaginatio ileocecalis**, hvor Ileum og Coecum skyder sig ind i Colon ascendens.

Invasion (lat. *invadēre* [invasum] trænge ind): Indtrængen, saaledes af Bakterier eller andre Parasiter.

Inversio (lat., Omdrejning): Indkrængning. **I. iridis**: ved Kontusion af Øjet kan Regnbuehinden delvis eller helt blive klappet om bag Linsen. **I. uteri incompleta**: Indkrængning af Funduspartiet i Uterincaviteten. **I. uteri completa**: Omkrængning af hele Uterus, saa at den ligger i Vagina, der undertiden ogsaa omkrænges delvist.

Inversionsbrud (lat. *in* ind + lat. *vertēre* [versum] dreje; lat. *invertēre* dreje om): Ankelbrud ved stærk Indad drejning af Foden.

Inversus (lat.): omvendt, modsat, sml. Febris typo inverso.

Inverterende (lat. *in* ind + lat. *vertēre* dreje) **Vækst**: anvendes om det

papillifere Ovariecystoms Voksemaade, idet Papillerne vokser indad imod Cystecaviteten, modsat everterende Vækst, hvor epitheliale Kirtelformationer (i det glandulære Cystom) vokser udad fra Cystekaviteterne.

Inverteret Leverstruktur (lat. *invertēre* dreje om): omvendt Struktur af Levervævet, saaledes at Levercellerne danner Bjælker, der er ordnede radiært omkring Vena portas Forgreninger; opstaar ved Regeneration i Forløbet af Hepatitis.

in vitro (lat., i Glas): hvad der foregaar i Reagensglas o. l., i Modsætning til **in vivo** (lat.): i den levende Organisme.

Involutio (lat. *involvere* rulle ind, indvikle): tilbagegaende Proces; normalt gennemgaar alle Organer en I. i den høje Alder. Spec. Uteri I. efter Fødslen. Thymi I. efter Barneaarene etc. **I. puerperalis**: Processen, under hvilken Genitalia, specielt Uterus, efter Fødslen vender tilbage til ikke-gravid Tilstand.

Involutions-former (lat. *involvere* rulle ind, indvikle): f. Eks. af Bakterier: atypiske Former, som Bakterier kan antage under ugunstige Vækstforhold. **-periode**: den Periode efter Fødslen, hvori Uterus og de øvrige Genitalorganer efterhaanden vender tilbage til de normale (o: ikke-gravide) Forhold (se Involutio puerperalis).

Indunktionskur (lat. *inunctio* Indsalvning): Kur i Form af systematiske Indgnidninger med Salve, bruges især som »Smørekur« med Kviksølvsalver ved Syfilis, ved Fnatbehandling m. m.

Iophobia (gr. *ios* Gift + gr. *fobos* Frygt): Giftfrygt.

Ipsismus (lat. *ipse* selv): Onani.

Iridalgia (gr. *iris* [irid-] Regnbue, Iris + gr. *algos* Smerte): Smerter, som stammer fra Iris.

Iridauxesis s. **Iridauxis** (gr. *iris* Regnbue, Iris + gr. *auxesis* [auxis] Forøgelse) = Iris bombé.

Irid-ectomesodialysis (gr. *iris* Regnbue, Iris + gr. *ektome* Udskæring + gr. *meson* Midte + gr. *dialysis* Adskillelse): Dannelse af en kunstig Pupil ved en kombineret Ekscision og Løsning af Synekier. **-ectomia** (gr. *ektome* Ud-

skæring): Fjernelse af et Stykke af Iris. Bruges som **optisk I.** ved Maculae foran Pupillen, dernæst som Led i den sædvanlige Kataraktoperation, ved Seclusio pupillae og ved Glaukom (**I. antiglaucomatosa**). Undertiden gøres nogle Dage før Kararakterekstraktionen en **præparatorisk I. -enceleisis** (gr. *enkleiein* indelukke): Operation mod Trykforhøjelse i Øjet. Efter en Iridektomi lades en Flig af Iris indhele i Skleralsaaet dækket af Konjunktiva. **-eremia** (gr. *eremia* Mangel) = Aniridia. **-desis** (gr. *desis* Binden) = Iridodesis.

Irido-cele (gr. *iris* Regnbue, Iris + gr. *kele* Brok): Prolaps af Iris i et Hornhindsaar. **-chorioiditis** (*Chorioiditis* [s. d.]): samtidig Betændelse af Iris og Chorioidea. **-coloboma** = Coloboma iridis. **-cyclitis** (gr. *kyklos* Ring, Cirkel): samtidig Betændelse af Iris og Corpus ciliare. Se Iritis og Cyclitis. **-desis** (Critchett) gr. *desis* Binden): Ligatur af en Del af Iris, som er ført frem gennem en Incision i Kornea. Forældet Operation for Glaukom, en Iridenceleisis i klar Cornea. **-dialysis** (gr. *dialysis* Adskillelse) = Dialysis iridis. **-donesis** (gr. *donesis* Bevægelse): Skælven af Iris ved Bevægelse af Øjet. Fremkommer ved Mangel af Linsen eller Luxation af denne. **-(o)nkosis** (gr. *onkosis* Forstørrelse) = Iris bombé. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af Irismuskulaturen = Pupilstivhed. **-ptosis** (gr. *ptosis* Fald) = Prolapsus iridis. **-schisis** s. **-schisma** (gr. *schisis* Spalten, *schisma* Spalte) = Coloboma iridis. **-sclerectomia** (gr. *skleros* haard + gr. *ektome* Udskæring) = Lagrange's Operation. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Gennemskæring af Iris uden Fjernelse af Irisdele. Gøres for at danne en kunstig Pupil eller for at skaffe Kommunikation mellem forreste og bageste Kammer.

Irisblænder (gr. *iris*, Regnbue, Iris): Apparat til koncentrisk Aflænding af Lyset, findes paa Mikroskopet anbragt under Abbe's Belysningsapparat.

Iris bombé (fr.): ses ved Seclusio pupillae. Kammervandet, som ikke kan komme frem i Camera ant., hvælver Iris frem, saa at Pupillen ligger i Bunden af en Tragt. Giver Tensionsforhøjelse. Passage tilvejebringes ved at

gøre Iridektomi = Iridoncosis. **I. tremulans** (lat. *tremulare* skælve) = Iridodonesis.

Iris-cyste (gr. *iris* Regnbue, *Iris* + gr. *kystis* Blære): blæreformede Svulster i Regnbuehinden. Kan være **spontane**. Epithelialcyster, dannede af Pigment-epitel eller **traumatiske** Implantationscyster, opstaaet ved at Epiteldele er ført med ind i Øjet. Stammer Epitelet fra Huden eller Haarrodsskeder dannes **Perlecyster** (Epidermoidomer), som er fyldt med forhornet Epitel. **-skælven** = Iridodonesis. Fremkommer ved Mangel af Linsen eller Luksation af denne.

Iritis (gr. *iris* Regnbue, *Iris*): Betændelse af Regnbuehinden. Hovedkendetegnene paa **I.**: Forsnævring af Pupillen, udvidsket og misfarvet *Iris*, *Synechia posterior*, ciliær Injektion og Smerte, eventuelt Hypopyon. Inddeles som Regel efter Ætiologien: **I. suppurativa**, som skyldes pusdannende Bakterier. Ved perforerende Læsioner af Bulbus. **I. rheumatica**: i Reglen forbundet med rigelig Ekssudation af Fibrin og Celler (Ekssudat paa *Iris* og i Pupillen) og *Synekie* (er en **I. plastica s. fibrinosa**). **I. gonorrhoeica** ligner foregaaende. **I. syphilitica**: ved denne kan findes graagule eller rødlige Knuder (*Iris papler*), i Reglen ved Pupillranden (**I. papulosa s. I. gummosa**). Kan ogsaa have større Knuder (*Gummata*). **I. tuberculosa**: ved denne kan findes smaa Tuberkelknuder spredt over hele *Iris* eller større, knudrede Konglomerater, som i Reglen sidder perifert. — Endelig kan **I.** skyldes akutte Infektionssygdomme, *Pneumoni*, *Tyfus* samt *Arthritis urica*, eller den kan være **sekundær** **I.** ved Overgriben fra en *Keratitis*. **I.** afhængig af Menstruationsperioderne: **I. catamenialis**. Alle disse Former kan være forbundet med *Cyklitis*: **Iridocyclitis rheumatica** o. s. v. **I.** og **Iridocyclitis serosa**: snigende og i Reglen kronisk forløbende Former med ringe irritative Symptomer og ringe Ekssudation. Ofte enkelte *Synekie*, fine *Præcipitater* og Tensionsnedsættelse eller -forhøjelse; i sidste Tilfælde kan Pupillen være forstørret. Ætiologien som oftest uklar.

Irradiation (lat. *irradiare* bestraale):

Udstraaling, bruges om Udstraalingen af en Fornemmelse — især af smertefuld Art — fra det direkte paavirkede Nerveomraade til andre dermed (anatommisk) samhørende. Ogsaa anvendt om det optiske Bedrag, at lysstærke Genstande og Figurer paa mørk Baggrund synes større, end de virkelig er.

Irreponibel (lat. *in-* neg. + lat. *reponere* lægge tilbage): en Tilstand, hvori noget ikke kan reponeres d. v. s. bringes tilbage paa sin egentlige Plads.

Irrespirabel (lat. *in-* neg. + lat. *respirare* aande): som ikke kan indaandes.

Irrigation (lat. *irrigatio* Vanding): Udskylning med **Irrigator**, cylinderformet Beholder (1 L.) med Udløbsrør, hvorpaa der anbringes en Gummislange, hvis anden Ende forsynes med Rør af passende Art.

Irrigioskopia (lat. *irrigare* vande + gr. *skopein* se, undersøge): Røntgen-gennemlysning af Tarmen, medens et Kontrastklysma løber ind.

Irritabilitet (lat. *irritabilitas*): Pirrelighed; bruges baade om psykisk Pirrelighed og om Musklers og Nervers direkte Paavirkelighed, f. Eks. af Elektricitet.

Irritable breast (eng.) = Mastodynia, Intercostalneuralgier svarende til *Regio mammaria*. **I. heart**: Hjertelidelse paa nerves Basis, *Neurasthenia cordis*, navnlig observeret hos Soldater under Verdenskrigen.

Irritantia (lat.): irriterende Midler, hyppigst anvendt som hudirriterende Midler.

Irritation (lat. *irritatio*): Pirring; bruges om P. af Hud, Slimhinder, Muskler og Nerver (Berøring, Stik, Elektricitet).

Irumare (lat., drive Utugt): Indførelse af Penis i en andens Mund.

Ischi-adelphus (gr. *ischion* Hofte, Lænd + gr. *adelfos* Broder): Dobbeltmisdannelse, hvis 2 Individer har fælles Umbilicus og er vokset sammen ved Bækkenegnen. **-agra** (gr. *agra* Fangst) = Hoftegigt. **-algia** (gr. *algos* Smerte): Neuralgi i N. *ischadicus*' Omraade. **-atitis**: Neuritis nervi *ischiadici*, se *Ischias*. **-opagus** (gr. *pegnyμι* [pag-] tilhæfter) = *Ischiadelphus*. **-opubiotomia** (lat. *pubes* Kønssdele + gr. *tome*

Snit): Gennemsnævning af Os ischii og Os pubis for at muliggøre Fødsler ved ankylotisk, skraat forsnævret Bækken.

Ischias (gr., Lidelse i Hoften [*ischion* Hofte]): smertefuld Affektion i Bagsiden af Underkæbestrømmen. Kan skyldes en Neuritis i N. ischiadicus med Ømhed langs denne eller en Lidelse af Muskulaturen med Ømhed af denne (Myalgi, Myopathi) og positivt Loseques Symptom. **•I. anterior**: Betegnelse for en tilsvarende Lidelse i Nervus cruralis.

Ischidrosis (gr. *ischein* holde tilbage + gr. *hidrosis* Sveden): undertrykt Svedsekretion = Anidrosis.

Ischnogrya (gr. *ischnos* tør, mager + gr. *gyros* Kreds): svag Udvikling af Hjernens Gyri; se Mikrogryi.

Ischnophonia (gr.): sart, diskantlignende Stemme.

Ischochymia (gr. *ischein* holde tilbage + gr. *chymos* Saft) (Einhorn): Forbliven af Ventrikelindholdet i Ventriklene.

Ischuria (gr. *ischein* holde tilbage + gr. *ouron* Urin): hæmmet Vandladning, Urinretention. **I. paradoxa**: Urinretention i Forbindelse med Lammelse af Sphinkter vesicæ, hvorfor Urinen stadig afgaar involuntært draabevis.

Ischæmia (gr. *ischein* holde tilbage + gr. *haima* Blod): lokal Blodmangel, fremkaldt ved Karkontraktioner (f. Eks. ved Adrenalinapplikation) af de blodtilførende Kar, Embolier etc. **Iskæmisk Lammelse**: Muskellammelse som Følge af mangelfuld Blodtilførsel, f. Eks. efter et for stramt eller for længe anlagt Bind.

Ishihara's Tavler: en Art pseudo-isochromatiske Tavler, s. d.

Iso-antistoffer (gr. *isos* lige + *Antistof* [s. d.]): Antistoffer, som findes i Serum og er virksomme overfor Blodlegemer eller andre Celler af Dyr, henhørende til samme Art (spec. Menneket). Til I. svarer Isoantigener (-receptorer). Et Isoantistof og det dertil svarende Isoantigen forekommer ikke hos samme Individ. De praktisk vigtigste I. er Isohæmagglutininerne α (anti-A) og β (anti-B); hertil svarer Receptorerne A og B. Man faar herved 4 Blodtyper (Blodgrupper): $O\alpha\beta$, $A\beta$, $B\alpha$ og AB . — A er i Virkeligheden en Fællesbetegnelse

for 2 Typer, A_1 og A_2 , med ulige stærk Udvikling af den samme Receptor, men ved praktiske Anvendelser, f. Eks. Blodtransfusion, kan man ofte se bort fra denne Forskel. Sammen med (eller som identiske med) Isohæmagglutininer findes Isohæmolysiner. **-donti** (gr. *odous* [odont-] Tand): ensartede Tænder (som hos Havpattedyr, Marsvin o. a.). **-dynamami, Loven om** (gr. *dynamis* Kraft): Næringsstofferne kan inden for visse Grænser erstatte hinanden i Henseende til Mængder, der har samme kaloriske Energi. **-elektrisk Punkt**: i visse Tilfælde vil kolloidale Opløsningers Partikler være elektrisk ladede; ved passende Tilsætning af Elektrolyt til en saadan Opløsning kan man opnaa at aflade Partiklerne, bringe dem til det isoelektriske Punkt. Mange kol. Opl. er ved I. P. instabile; de kan koagulere. **-gam** (gr. *gamein* ægte): Forplantning ved ensartede Gameter; modsat anisogam. **-hæmolysis** (gr. *haima* Blod + gr. *lysis* Opløsning): Opløsning af de røde Blodlegemer hos et Dyr foraarsaget ved Injektion af Serum fra et andet Dyr af samme Art. **-joni Jon** [gr. *ion* vandrede]: det Forhold, at 2 Opløsninger har samme Jonkoncentration. **-koria** (gr. *kore* Pupil): lige store Pupiller. **kron** (gr. *chronos* Tid): samtidig, varende lige lang Tid. **-lysiner** (gr. *lysis* Opløsning), Isohæmolysiner: Stoffer i Blodserum, der er i Stand til at opløse røde Blodlegemer fra et Dyr af samme Art. Modsætning: Heterolysiner. **-metropglas** (gr. *metron* Maal + gr. *ops* [op-] Øje): Brillen af Bariumsilikat og Crownglas. Har ringe sfærisk Aberration og lader ikke ultraviolette Stråler passere. **-metropia** (gr. *metron* Maal + gr. *ops* [op-] Øje): eens Refraktion paa de to Øjne. **-modlegemer**, se Isolysiner. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): særlig Form for Terapi, ved hvilken Patienten behandles med sine egne Udskilleelsesprodukter (Sputum, Pus, Sved). **-pia** (gr. *ops* [op-] Øje): begge Øjne ens, ogsaa hvad Synsstyrke og Refraktion angaar. **-spora** (gr. *sporos* Sæd, Frø): Slægt af Coccidier (se disse). **-toni**, se isotonisk Opløsning. **-tonisk** (gr. *tonos* Spænding) **Opløsning**: Opløsning, der har samme osmotiske Tryk som en an-

den; Eks.: en Opløsning, som er isotonisk med Blodplasmaet, er en Opløsning, der har en saadan Koncentration, at man kan opslemme røde Blodlegemer i den uden at deres Form eller Størrelse forandres.

Issebensstilling, se Asynklytismus.

Issestilling: hyppigste Hovedstilling, hvor Fosterhovedets Holdning er saaledes, at Partiet om trekantede Fontanelle er forliggende. Ved uregelmæssig I. drejer Nakken bagtil, i Modsætning til den regelmæssige I., hvor Nakken drejer fortill under Symphysen.

Isthmitis (gr. *isthmos* smal Forbindelse, Landtange): Betændelse af Isthmus faucium.

Isthmus faucium (gr. *isthmos* smal Forbindelse; lat. *fauces* Svælg): den af Ganebuerne begrænsede Overgang mellem Mundhulen og Svælget.

Itard (I., Jean Marie Gaspard, 1755—1838) -**Cholewa's** (C., Erasmus Rudolph, 1845—, Tyskland) **Symptom**: Følelsesløshed af Trommehinden ved Otoklerose.

Iterativ (lat. *iterativus* gentagende) **Bastard**, se reciprok B.

-itis: græsk Endelse, oftest anvendt som Betegnelse for Betændelse i et Organ, til hvis Benævnelse det da knyttes.

Eks.: Pleuritis Lungehindebetændelse, Myringitis Trommehindebetændelse.

Itinerarium (lat. *itinerarius* hørende til en Vej, Rejse [iter]): Metalsonde til Urethra, paa Konvekstiteten forsynet med en Rende, benyttedes til Aabning af Blæren ved Stensnit.

Ixodider (gr. *ixodes* klæbrig): Familie af ret store, blodsugende Mider. Herunder de egentlige Ixodesmider (Ixodinae) og Argasmider (Agasinae); se disse.

Ixodes (gr., klæbrig) **ricinus** (syn. *reduvius*): Skovflaat, en her i Landet meget almindelig Ixodesmide, der i alle Udviklingsstadier (Larve, Nyfe, kønsmoden Mide) suger Blod af forskellige Dyr og Mennesket. I kønsmoden Tilstand faa mm lang; men naar Hunnen har fyldt sig med Blod, kan den blive ært-bønnestor. Æggene aflægges i Mos o. l.; især i Kratskove og -moser. Vigtig som Overfører af Kvægets Babesiose (Hæmoglobinuri). Andre Ixodesmider overfører Babesioser hos andre Dyr.

Ixotym (gr. *ixos* Fuglelim + gr. *thymos* Sind) **Konstitution** (Erik Strømgren, f. 1909, dansk Læge): en K.type, der er karakteriseret ved nogle af de samme Egenskaber som den epileptiske Psyke.

J

Jaboulay (J., Mathieu, 1860—1913, fransk Kirurg) -**Winkelmann's Operation**: Omkrængning af Tunica vaginalis ved Hydroceleoperation.

Jaccoud's (J., Sigismond, 1830—1913, parisk Læge) **Symptom**: 1) systolisk Indtrækning af Præcordiet ved Symphysis pericardii, sml. Heim-Kreysig's Symptom. 2) langsom og uregelmæssig Puls med forhøjet Tp. ved Meningitis tuberculosa hos voksne.

Jackson's (J., John Hughlings, 1834—1911, England) **Epilepsi**: ensidige, tonisk-kloniske Kramper af kortical Oprindelse, som Regel begyndende i enkelte Muskelfasnit (Facialis, Arm eller Ben),

men senere event. bredende sig til hele vedkommende Legemshalvdel; de er — ialtfald primært — ikke ledsagede af Bevidsthedstab, men følges derimod gerne af en postparoksymatisk Parese af de afficerede Muskelgrupper. Symptom paa organisk Lidelse i Nærheden af de motoriske Centrer omkring Sulcus Rolandi (Tumor, Cyste, Ar, Betændelse etc.). **J.'s Syndrom**: halvsidig Lamelse af Tunge, Ganesjl og de af Recurrens innerverede Muskler.

Jacobson's (J., Julius, 1828—1889, Tyskland) **Retinitis**: syfilitisk R.

Jacobæus' (J., Hans Christian, 1879—, Sverige) **Thoracoskopi**: Undersø-

gelse af Pleurahulen med et gennem Thoraxvæggen indført Cystoskop.

Jacquemier's (J., Jean Marie, 1806—1879, Paris) **Svangerskabstegn**: blaalig Farvning, saakaldt Vinbærmefarvning, af Slimhinden i Vulva og Vagina i Svangerskabet = Kluge's S. = Chadwick's S.

Jadassohn's (J., Joseph, f. 1853) = Pityriasis lichenoides chronica, en Form af Parapsoriasis.

Jadelot's (J., Jean François Nicolas, d. 1830, Paris) **Linier**: betegner 3 Folder i Ansigtet hos Børn og skal være karakteristisk for visse Sygdomme. 1) **Linea ocularis**, fra Øjenkrogen til Underkæbens højeste Punkt; skal forekomme ved Hjerne- og Nerveidelser. 2) **L. nasalis**, fra underste Del af Næseboret halvcirkelformet omkr. Musc. orbicularis (medvirkende til »face grippée«) ved Forøjelsessygdomme. 3) **L. labialis**, fra Mundvigene nedad; ved Bryst- og Halssygdomme.

Jaffe's (J., Max, 1841—1911, Tyskland) **Prøve** (Jaffe-Obermayer's [O., Fritz, 1861—, Wien] **Prøve**) **til Paavisning af Indikan i Urin**: 25 cm³ Urin (sur) tilsættes 2,5 cm³ Blyacetatopløs. 10 cm³ Filtrat tilsættes i et Reagensglas 2—3 cm³ Kloroform og lige saa meget konc. Saltsyre, der pr. Liter skal indeholde 2—4 g Ferriklorid. Blandingen omrystes stærkt et Øjeblik. Kloroformen farves alt efter Indikanindholdet langsomt stærkere eller svagere blaa.

Jaksch's (J., Rudolf von, Ritter von Wartenhorst, 1855—, Prag) **Anæmi** = »Pseudoleukæmia infantum«: Anæmi hos Børn, ledsaget af nogen Forstørrelse af Lymfeglandler og Milt, men kun med ringe Leukocytose.

Jaktation (Jactitatio) (lat. *jactatio* Kasten frem og tilbage): den syges urolige Kasten sig hid og did paa Lejet — særlig ved febrile Sygdomme.

Janet's (J., Pierre, f. 1859, Frankrig) **Metode**: Behandling af Urethralidelser ved Gennemskylning af hele Urethra med store Mængder Kaliumpermanganat uden Indførelse af Katheter (med Sprøjte i Orificium urethræ).

Jansen-Ritter's Pandehulerektion: Fjernelse af den mod Øjet vendende, Bevaring af den mod Ansigtet

vendende Væg af Pandehulen. Dannelsen af bred Forbindelse til Næsehulen.

Jaquet's (J., Léonard Marie Lucien, 1860—1914) **Sphygmograph**: Instrument til Optegnelse af Pulskurven.

Jargónafasi = Parafasi.

Jarisch-Herxheimer's Reaktion: ret hyppigt indtrædende, forbigaende Forstærkning af syfilitiske (betændelsesagtige) Manifestationer ved den anti-syfilitiske Kurs Paabegyndelse; ses særlig ofte i de pletformede Syfilider og skyldes rimeligvis pludselig Friblivelse af Toksiner.

Jasser's (Feltskær under Fried. II)

Operation: Trepanation af Processus mastoideus (for Døvhed).

Jatraliptic (gr. *iataliptike* Kunsten at læge ved Indgnidning af Salve [*iatros* Læge, *aleipsis* Salven]): Behandling af en Sygdom ved Indgnidning (med Salve f. Eks.).

Jatraliptiske Metode = Jatraliptic.

Javal (J., Louis Emile, 1839—1907, Paris) **-Schiotz'** (S., Hjalmar, 1850—1927, Kristiania) **Ophthalmometer**: klinisk hyppigst anvendte O., s. Ophthalmometer.

Jejunitis (*Jejunum* [lat. *jejunus* tom, fastende]): Enteritis lokaliseret til Jejunum.

Jejunostomia (*Jejunum* [lat. *jejunus* tom, fastende] + gr. *stoma* Aabning): Anlæggelse af en Ernæringsfistel fra Jejunum til Huden 1) ved Implantation af Tarmen i Huden eller 2) ved Fastsyning af Tarmen til Peritonæum og a) Indfoldning af en Sonde i Tarmvæggen som ved Witzel's Mavefistel (v. Eiselsberg) eller b) Indlæggelse af et Pezzer's Kateter, efter at der er dannet en Anastomose mellem Tarmslyngens Crura (Rovsing).

Jellinek's (J., Samuel, nulev., Wien)

Symptom: brunlig Pigmentation af Øjelaagene, særlig øvre, ved Mb. Basedowii.

Jendrassik's (J., 1858—1921, Ungarn) **Haandgreb**: i Tilfælde, hvor Opmærksomhedskoncentration og Muskel-spænding hindrer Fremkaldelsen af Patellarrefleksen, kan den nødvendige psykiske Afledning efter J. opnaas ved, at man paa Kommando lader Patienten udøve et Haandtryk eller forsøge at trække de sammenhagede Hænder fra

hinanden; samtidig udføres Perkussionen af Senen.

Jenner's (J., Edward, 1749—1823) **Podning** (1796): J. iagttog, at Personer, der gennem et Saar i Huden var smittede med Kokopper, blev modstandsdygtige mod Menneskekopper og indførte derfor en saadan systematisk, profylaktisk Podning med Kokopper, der var langt ufarligere end den tidligere anvendte Variolation (s. d.).

Jenner's Farvevædske: Opløsning af eosinsurt Metylenblaat (se dette), af en bestemt Sammensætning, i absolut Metylalkohol. Det anvendes til Farvning af Blodlegemer i Udstrygningspræparat. Metoden: paa det lufttørrede Udstrygningspræparat kommes f. Eks. 10 Draaber Farvevædske, hvormed der farves i 3 Min. Derefter fortyndes Vædsken paa Glasset med det dobbelte Antal Draaber destilleret Vand, hvormed Præparatet behandles i 10—15 Min. Derefter Afskylning og Tørring.

Jensen's (J., Vilhelm Peter Herlof, 1870—, Danmark) **Immersionsolie**, se Immersionsolie.

Jensen (J., Carl Oluf, 1864—1934, dansk Veterinærpatolog og Bakteriolog) **-Tumor**: et transplantabelt Muscarcinom, hvormed C. O. J. foretog sine Transplantationer, hvorved der for første Gang overførtes Cancer til sundt Dyr.

Jequirity-Behandling: Fremkaldelse af en Konjunktivitis ved Hjælp af Infus af »Krebseøjne« (Frø af *Amaurora precatiorius*). Brugtes tidligere til Opklaring af Pannus trachomatousus.

Jod-akne (*Jod* [s. *Jododerma* + *Akne* [s. d.]]: A. opstaaet paa Grund af Behandling med Jodpræparater. **-Basedow**: Basedowssymptomer, der optræder i Strumaegne efter Jodbehandling af Strumapatienterne. **-ismus**: Jodforgiftning ved langvarig, medikamentel Brug af Jodider eller ved Idiøsynkrasi, hvor allerede 30—50 cg kan give Symptomerne, der bestaar i Snue, Konjunktivitis, Pandeheadpine, undertiden Laryngitis, Glottisødem, Bronchitis, forøgede Sekretioner, Hyperthyreoidisme — tilsidst Jodkakexi. **-kaltumprøve** (Dyce Duckworth): Nyrefunktionsprøve, Indgift af 0,5 g Jodkalium pr. Os udskilles i Løbet af 30—36 Timer.

Jodo-derma (*Jod*, af gr. *iodes* violfarvet [*ion* Viol], p. Gr. af Joddampenes Farve) + gr. *derma* Hud): Hudsygdomme, der skyldes Brugen af Jodpræparater. **J. tuberosum**: særlig knudeformet, kronisk Form af J., der ofte giver Anledning til Forveksling med andre Sygdomme. **-file Celler** (gr. *fileein* elske): Celler, Leukocyter, som har en særlig Affinitet til Jod og Jodforbindelser, idet de efter Behandling med Joddampe præsenterer brunligt farvede Korn eller Brokker i Cytoplasmaet, formentlig Glykogen eller amyloide Stoffer. **-file** (gr. *fileein* elske) **Leukocyter**: ved Suppurationer og Sepsis kan Protoplasma og Granula i neutrofile Leukocyter ofte farves brune af Jod. **-tuberkulin** (Cantani 1909): T., der ved Kombination med Jod antages at være befriet for Giftvirkning uden at have mistet sin specifikke Virkning.

Jodtallet for Fedtsyre: det Tal, der angiver, hvor mange Procent Jod et Fedtstof kan optage; det er et Maal for Mængden af Oliesyre og andre umættede Syrer og Glycerider.

Joffroy's (J., Alexis, 1844—1908, Paris) **Symptom**: 1) Parese af Musc. frontalis ved Mb. Basedowii; Panden rynkes ikke ved Blik opad. 2) Ophør af Ansigtstrækningerne ved Chorea electrica ved Tryk paa Facialis.

Johne's Bacil, Paratuberkelbacillen, se Mycobacterium. **J.'s Sygdom**: Paratuberkulose.

Jolly's (J., Friedrich, 1844—1904, Tyskland) **Reaktion**: en Muskels hurtigt indtrædende Tab af Reaktionsevne under faradisk Irritation med bevaret Paa virkelighed for galvanisk Irritation og Viljesimpuls.

Jolly's (fransk Histolog, f. 1870) **Legemer**, se Howell-Jolly's Legemer.

Jonas's Symptom: Antiperistaltik i Ventriklen ved Pylorusstenose eller Pylorospasme hos spæde Børn.

Jones, se Bence-Jones.

Jontokvantimeter (*Jon* [gr. *ion* vandre] + lat. *quantus* hvor stor + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Røntgenstrålers Intensitet; Princippet i det er R.-Straalernes Evne til at jonisere Luft (gøre den ledende for elektrisk Strøm).

Jodspisen: Allotriophagia.

Jóssam (arab. *djuðam*): arabisk Udtryk for Elephantiasis.

Jousset's Metode, se Inoskopi.

Juliusberg's lichenoid Exanthem = Jadassohn's Sygdom.

Justine Siegemundin, se Siegemundin.

Juvantia (lat. [*juvare* hjælpe]): Hjælpemidler.

Juvenil (lat. *juvenilis*): hvad der tilhører Ungdomsaarene. **J. Kyfose**, se Scheuermann's Sygdom. **J. Psykose** = Dementia præcox, spec. den kort efter Puberteten opstaaede Form.

Jæger's (J., von Jastthal, Edward, 1818—1884, Wien) **Læseprøver:** Linier med Bogstaver af forskellig Størrelse trykt paa et Kort, bruges til Synsprøve i nær Afstand.

K

Ord, der ikke findes under K, maa søges under C.

Kachexia (gr. *kachexia* daarlig Tilstand): daarlig Ernæringstilstand og Kraftsløshed ved visse Sygdomme, særlig Kræft. Karakteristisk er den blege, gullige Hudfarve, det lidende Ansigtsudtryk og den stærke Magerhed. **K. africana:** Geophagia. **K. exophthalmica** = Morb. Basedowii. **K. hypophyseopriva:** K. efter Fjernelse af Hypofysen. **K. lymfatica sive splenica** = malignt, multipelt Lymfosarcom. **K. malarica:** ved kronisk Malaria. **K. mercurialis:** som Følge af langvarig Indvirkning af Kviksølv. **K. ovaripriva:** K. efter Fjernelse af Æggstokkene i den forplantningsdygtige Alder. **K. strumipriva sive thyreopriva:** myxødemlignende Symptomer ved Totalektirpation af Gland. thyreoidea. **K. suparenalis** = Morb. Addisonii. **Jodkachexi**, se Jodismus.

Kadaverstilling (lat. *cadaver* Lig): Mellemstilling af Stemmelen, saaledes som den ofte ses efter Døden samt ved komplet Lammelse af Stemmelen.

Kaders's (K., Bronislaw, nulev., Polen) **Metode til Gastrostomi:** Sonde føres lodret gennem Ventrikelvæggen, der løftes op i 2 Folder til begge Sider af Sonden og her forenes ved Suturen i flere Etag.

Kagenyre: Ren scutulatus, total Sammenvoksning af de to Nyrer til et fladt afrundet skiveformet Organ i Midtlinien.

Kahler's (K., Otto, 1849—1893,

Wien) **Sygdom:** Optræden af multiple Myelomer i Knoglemarven. Symptomer: heftige Smarter og Skørhed i Knoglerne, Albumosuri og Udskillelse i Urinen af Bence-Jone's Æggehvidelegemer.

Kahn's (K., Reuben Leon, 1887—, Kowno, senere U. S. A.) **Reaktion:** meget anvendt Fældningsreaktion for Syfilis. Som Reagens anvendes et alkoholisk Oksehjerteekstrakt med Tilsætning af Kolesterolin.

Kairophobia (gr. *kairos* Lejlighed, Tid + gr. *phobos* Frygt): Angst ved visse ydre Anledninger.

Kako-chymia (gr. *kakos* daarlig + gr. *chymos* Saft): Abnormiteter i »Fødeøjelsessafterne«, nærmest en Betegnelse for mangelfuld Ernæring, Dyskrasi, Kakeksi. **-geusis** (gr. *geusis* Smag): Følelse af daarlig Smag, »Daarlig Smag i Munden«. **-smia** (gr. *osme* Lugt): Forstyrrelse af Lugtesansen, hvorved Lugteopfattelsen ikke svarer til Kvaliteten af det tilførte Lugteirritament, men er forandret i ubehagelig Retning. **K. subjectiva:** Ubehageligt Lugteindtryk af subjektiv Art.

Kala-azar (hindustani *kāla āzār* sort Sygdom) (»Schwarzfeber«, »Tropisk Splenomegalie«): Tropesygdom fremkaldt af en Parasit, Leishmania Donovanii, hørende til Fam. Hæmofegarinidæ. Parasitterne findes intracellulært i Benmarv og Milt og undertiden frit i Blodet. Formodes overført ved Insekter (Cimex, Phlebotomus). Symptomer: Feber,

Mave-Tarmsymptomer, Lever- og Milt-svulst, Ødemer, Anæmi, Kachexi, Petechier og Pigmentpletter paa Huden. Foruden hos Mennesket træffes Infektionen ofte hos Hunde.

Kalabarbyld (*Kalabar* sumpet Egn ved Guineakysten): svulstdannende Sygdom, der findes hos de indfødte i Vestafrika og skyldes *Filaria loa*.

•**Kalikak**•-Familien (gr. *kalos* smuk, god + gr. *kakos* slet): af **Goddard** beskrevet amerikansk Slægt, kendt gennem mange Generationer, bestaaende af to Linier, en »god« og en »slet«.

Kalkstøvsygdom: Silikose, Chalicosis.

Kallusdentin (lat. *callus* haard Hud + *Dentin* [lat. *dens* Tand]): Art Kallus, der kan findes ved Tandrodsfrakturer (forudsat Pulpa er sund).

Kalorisk Reaktion (lat. *calor* Varme): den ved Udskylning af Øret med Vædske over eller under Legemstemperaturen fremkommende Nystagmus (s. d.), Forbipegning i Ekstremiteterne, Faldtendens af Legemet samt Svimmelhed.

Kalve-diarrhoe: en hos nyfødte Kalve forekommende Lidelse, der ofte fremkalder Døden. Aarsag: nedsat Resistens i Forbindelse med Infektioner saasom *Bact. coli*, *Proteus* o. l., se tillige *Paracolibacillose*. -**differitis**: en særlig i Mundhulens Slimhinde forekommende Infektion med *Bact. necroseos*, hvorved fremkommer store Substansstab. Prognosen slet. -**kastning**, se Abort hos Dyrene. **K**.-**sfeber**, se Febris undulans. -**knæ**: Genu valgum.

Kamerunsvulster (*Kamerun*, Afrika), se Kalabarbyld.

Kammerkompleks: det Afsnit af et Elektrokardiogram, der fremkommer som Følge af Ventriklernes el. Hjerterkamrenes Kontraktioner. Det bestaar af forskellige Takker, som benævnes P-Q-R-S-T. Afstanden Q-S er normalt < 0,1 Sek., gennemsnitlig 0,06. S-T er 0,32 Sek. Hele K.'s Varighed er ca. 35 Sek.

Kangri-Kræft (hindi *kāngri* Fyr-fad): Hudkræft paa Underliv eller Laar hos Indbyggerne i Kashmir, fremkaldt ved Trykket af en lerforet Vidiekurv (Kangri), der bæres under Tøjet, fyldt med Gløder.

Kanylard: Bærer af Luftrørskanyle.

Kanyle (fr. *canule*): rørformet Instrument.

Kapillaroskopi (lat. *capillaris* hørende til Haar [: haarfin] + gr. *skopein* se, undersøge): mikroskopisk Undersøgelse af Hudkapillærene *in vivo*. I Almindelighed foretages Undersøgelsen paa Huden af en Finger umiddelbart ovenfor Neglen.

Kapillær, et, eller **Kapillærrør** (lat. *capillaris* hørende til Haar [*capillus*], s. haarfin): meget tyndt Rør. 1) anat.: Haarkar; de fineste Forgreninger af Blodkar, Lymfekar og Galdegange. 2) Haarrør, f. Eks. af Glas.

Kapillær el. -**lar** (Adj.): Hvad der vedrører Kapillærene. **K**. **Farveskift**-**ten**, se Müller's Symptom, Kapillær-blink.

Kapillær-blink (s. *Kapillær*) el. Kapillærpuls, et Fænomen, som kan ses paa forskellige Steder af Hud og Slimhinder under visse Forhold, f. Eks. ved Aortainsufficiens. Det bestaar i, at Hud el. Slimh. skifter Farve, ses skiftevis rødt (blodfyldt) og blegt synkront med Hjerteraktionen. **K**. ses bedst, hvor Vævet er kapillærrigt, og naar Kapillærene er i en vis Dilatationstilstand (Hyperæmi). Oftest betragtes det ved Negleranden, = **Negle-blink**, og paa Panden efter Gnidning, **Pandeblink**. -**elektrometer** (*elektrisk* [gr. *elektron* Rav] + gr. *metron* Maal): Maaleapparat, som kan anvendes til Bestemmelse af elektromotorisk Kraft — som Voltmeter. Det anvendes næsten alene som Nulinstrument i en Opstilling, hvor man vil maale et enkelt varierende Potential. Princippet i det er, at en Kvægsølvoverflade, der i et Kapillærrør møder en Vædske, som indeholder Merkurjoner, vil bevæge sig op eller ned, hvis man giver Kvægsølvet en større eller mindre elektrisk Ladning. -**puls**, se Kapillærblink. -**stigningsmetode**: Metode til at adskille forskellige Mikrober i en Blandingskultur ved Hjælp af deres forskellige Evne til at stige til Vejrs, naar Kulturen opsuges i et porøst Stof, f. Eks. Filtrepapir. Har ikke faaet større praktisk Betydning.

Kaposi's (K., Moritz Cohn, 1837—1902, Wien) **Dermatose** = Xeroderma

pigmentosum. **K.'s Sarkom**, se Akrosarkom. **K.'s Sygdom** = K.'s Dermatose.

Kappeler's (K., Otto, 1841—1909, Chir., Konstanz) **Haandgreb**: Metode til Fremtrækning af Underkæben under Narkose.

Kapselbaciller: B., der er i Stand til at omgive sig med en slimet Kapsel. De ligger ofte parvis, er gramnegative, ubevægelige, danner ikke Sporer. Hertil hører B. pneumoniae Friedländer, B. ozoenæ og B. rhino-scleromatis.

Karantæne (fr. *quarantaine* Antal af 40 [Dage]): Foranstaltninger mod Indførelse af smitsomme Sygdomme i et Land, bestaaende i Isolation eller Observation af Personer, der (til Lands, til Vands eller ad Luftvejen) kommer fra smittede Egne i Udlandet. Navnet kommer af, at Isolationen oprindelig udstrakte over 40 Dage.

Karbolfuksin (*Karbol* [lat. *carbo* Kul + lat. *oleum* Olie] + *Fuchsin* [ty. *Fuchs*]) (Ziehl-Nielsen's Opløsning): Sættningen er: 10 cm³ af en mættet Opl. af basisk Fuksin i Æthylalkohol tilsat 90 cm³ 5% Karbolopløsning. Opløsningen anvendes til Bakteriefarvning, fortrinsvis af Tuberkelbaciller.

Karbunkel (lat. *carbunculus* [dim. af *carbo* Kul]): »Brandbyld«, »Furunkeldannelse i flere sammenstødende Follikler«. Bruges ofte specielt om Miltbrand. Se Carbunculus.

Kardio-, se Cardio-.

Kardioidkondensor: en af Siedetopf konstrueret Kondensor til Mærkefeltbelysning. Der foregaar en Spejling paa 2 Kugleflader efter hinanden; den sidste skal med størst mulig Tilnærmelse erstatte en Rotationsflade, frembragt af en Kardioid, d. v. s. den hjerteformede Kurve, som et Punkt af Periferien af en Cirkel beskriver, naar den ruller paa en anden Cirkel med samme Radius.

Karell's (K., Philip, 1806—1886, russisk Læge) **Kur**: en relativt vædske- og saltfattig, skaanende Diæt, som K. har angivet til Patienter med visse Hjertesygdomme, naar Patienterne var godt ernærede og havde Tilbøjelighed til Ødemer. K. gav i 5—7 Dage 200 cm³ Mælk

4 Gange daglig, enkelte Kiks, tørre Kager el. Tvebakker. K.'s K. er senere anvendt som en Slags Sultedage i Affedningskure.

Karies (lat. *caries* Mørhed) **dentium**: Tandkaries: langsom Ødelæggelse af Tanden ved Bakterier efter forudgaaet Afkalkning ved Syre. Det er i Modsætning til Knoglekaries ingen Betændelsesproces. **K. acuta**: hurtig forløbende Karies. **K. chronica**: snigende forløbende Karies. **K. sicca**: tør Karies.

Karotin (lat. *carota* Gulerod): Kulbrinte, C₄₀H₅₆, et Provitamin, som findes i grønne Plantedele, f. Eks. Kaal, Spinat, Gulerødder, Abrikoser, Palmeolie; paavirket af Ilt og Syrer. I dyriske Organismer omdannes det til A-Vitamin.

Karyo-gami (gr. *karyon* Nød, Kerne + gr. *gamos* Ægteskab): Sættelsen af Cellekernerne ved Befrugtning. **-kinese** (gr. *kinesis* Bevægelse): indirekte Kernerdeling, hvorved Kernen opløses i Kromosomer, som alle spaltes paa langs, hvorefter et Kromosom af hvert Kromosompar gaar til hver sin af de to Datterkerner, der opstaar ved Delingen. **-lyse** (gr. *lysis* Opløsning): Henfald eller Opløsning af Cellekernen. **-plasma** (gr. *plasma* det formede): Cellekernens Protoplasma. **-rhæxis** (gr. *rhæxis* Brud): Henfald af Kernen i smaa Stykker.

Kaseindyspepsi (*Kasein* [lat. *caseus* Ost] + gr. *dyspepsia* daarlig Fordøjelse): Form for Gastro-Enteritis ex alimentatione hos Smaabørn. Afføringen indeholder smaa, hvide, faste, grynagtige Dannelser, som bestaar af Parakasein.

Kaskademave: en af Rieder beskrevet Form af Mavesækken, hvor Indholdet samles adskilt i to Etager.

Kastning af Fødselstangen: Vanskelighed ved Tangens Lukning, der skyldes, at Tangskeerne ikke er kommet til at ligge for Enden af samme Diameter paa Fosterhovedet.

Kastning hos Dyr, se Abort.

Kastrat (lat. *castrare* kastrere): Individ, hvis Kønsgkirtler er fjernede.

Kastration (lat. *castratio*): Fjernelse af Kønsgkirtlerne. **'s-kompleks**: ubestemt Angst for Kastration.

Kasuistik (lat. *casus* Tilfælde): Be-

skrivelse af enkelt eller enkelte Tilfælde.

Katabiose (gr. *katabiosis* Henleven): Proces, ved hvilken der under Cellens funktionelle Virksomhed bruges levende Substans.

Katabolismus (gr. *kataballein* kaste ned, ødelægge) = Dissimilation: Nedbrydning, Omdannelse, f. Eks. af Stofskifteprodukter.

Katadidymus (gr. *kata* ned + gr. *didymos* dobbelt): Samlenavn for Dobbeltnisfoster, hvor Fordoblingen begynder oppefra, og hvor Spaltningen kan naa forskelligt langt ned.

Kataforese (gr. *kataforein* føre ned) (= Jontoforese): bestaar i, at man ved Hjælp af Jævnstrøm mener at kunne føre Joner af forskellige Medikamenter gennem Huden ind i Kroppen, hvor de skulde kunne udfolde en terapeutisk Virkning. En større Metalplade (den indifferente Elektrode) anbringes f. Eks. paa Ryggen, omviklet med Stof og vædet med fysiologisk Saltvand. En lille Metalplade (den differente Elektrode) anbringes paa det Sted, man ønsker at behandle. Denne Elektrode er omviklet med Gaze eller andet Stof og vædet i det Medikament, hvis Joner man ønsker at indføre. Det er fortrinsvis de Tilfælde, hvor Katoden er den differente Elektrode, at man kalder Processen Kataforese. Eks. paa Anvendelse: Jodforbindelser ved Mb. Basedowii, Natriumsalicylat ved Neuralgier eller Rheumatisme.

Katakrot (gr. *kata* ned + gr. *krotos* Slag): lille Stigning eller Tak paa en Pulskurves nedadstigende Del; efter Stigningernes Antal: katadikrot (2), katatrikrot (3), katapolykrot (mange).

Katalase (gr. *katalysis* Opløsning): Enzym, der afspalter Ilt fra Brintoverilte, findes i de fleste Celler. Mængden kan maales ved Opsamling af den dannede Ilt, se Norgaard's K.-bestemmelse.

Katalepsia (gr. *kataleipsis* Griben, Anfald [*katalambanein* fastholde]): Stivnet-hed, »Forstenelse», sygelig Tilstand af psykisk Oprindelse med fuldkommen aktiv Ubevægelighed. Den er ledsaget af en let tonisk Spænding af alle Muskler, der tillader, at Krop og Ekstremiteter passivt bringes i vilkaarlige (og

event. meget trættende og ubehagelige) Stillinger, som da bevares uforandret gennem længere Tid, ofte i timevis (Flexibilitas cerea). Sympt. ved forskellige Former af Stupor, ved Katatoni, Hysteri, under Hypnose etc.

Katamnesis (gr. *katamimneskomai* husker): Samling og Overblik over de forskellige Oplysninger, der er fremkommet ved Lægens lagttagelser af Patienten.

Kataphasia (gr. *katafasis* Bekræftelse): Taleforstyrrelse med Tendens til Gentagelse af Ordene.

Kataphoria (gr. *kata* ned + gr. *fora* Bevægelse): Tilstand, hvor Øjets Akse i Ligevægtsstilling vender nedad i Forhold til det andet Øjes Akse. I Alm. = latent Nedadskelen.

Kataplasi (gr. *kata* ned + gr. *plasis* Dannelse) (Haeckel): Tilbagegang i Udvikling.

Kataplasma (gr., Salve, Plaster): Omslag uden vandtæt Overlag — med Vand som »kølede K.», eller andre Stoffer, f. Eks. »Grødomslag».

Kataplexia (gr. *kataplexis* Bestyrrelse): 1) Skrækslagenhed. 2) Anfald af Tonustab og Fald (uden Bevidstløshed) ved Emotion. Syn. »Lachschlag». En Form af Narcolepsia, s. d.

Kataralsk (gr. *katarrhoos* Katarrh): 1) Betændelse med et flydende Ekssudat. 2) lettere Form af Lungebetændelse, ved hvilken Alveolerne indeholder et æggehvidefattigt, serøst Ekssudat med afstødte Alveolarepithelier og en Del Leukocyter; sædvanligvis ledsaget af kataralsk Bronchitis med slimet eller serøst, tyndt medflydende Ekssudat.

Katarralfeber, ondartet hos Kvæg: Infektøs, febril Lidelse med nervøse Forstyrrelser, Betændelse af Mundens Slimhinder. Keratitis, optræder sjældent enzootisk. Aarsag ukendt, men rimeligvis et Virus, der menes at kunne overføres gennem tilsyneladende sunde Faar. Letalitet 70—80%.

Katarrh (gr. *katarrhoos* [*katarrheein* flyde ned]): overfladisk Betændelse af Slimhinde, serøs eller purulent K.

Katatonia (Kahlbaum) (gr. *kata* ned + gr. *tonos* Spænding): »Spannungsirresein», Psykoseform, som nu gerne betragtes som en Fase i Dementia præcox;

dens mest fremtrædende Symptomer er en ejendommelig Muskelspænding, suggestiv Katalepsi, Negativisme, Stereotypi, Grimaceren, motorisk Uro uden Stemmningseksaltation, Hallucinationer, paranoide Ideer.

Katatym Vrangforestilling (gr. *kata* ned, efter + gr. *thymos* Sind): V., der hænger sammen med et bestemt, følelsesbetonet Komplex eller en særlig Begivenhed.

Katayama's Prøve for CO i Blod: i to smaa Glaskolber kommes 10 cm³ destilleret Vand, og i den ene 5 Dr. Blod fra den forgiftede Patient og i den anden 5 Dr. Blod fra en normal Patient; til hver Kolbe sættes desuden 5 Dr. af en friskt tillavet Ammoniumsulfidopløsning; Blandingerne rystes og gøres let sur med Eddikesyre. Blod som indeholder CO faar en rosa Farve; normalt Blod bliver grønligbrunt.

Katharsis (gr., Renselse), se Psycho-katharsis.

Katheter (gr. [*kathiemi* sender ned]): rørformet Instrument til Indførelse i Hulrum, særligt til Indførelse i Urinblæren gennem Urinrøret. Fremstilles dels bøjelige, af Gummi, dels elastiske, dels stive, af Metal. **K. coudé** og **K. bicoudé**: K. er forsynet med en eller to Krumninger i den snabelformede Spids. (Se Gély, Nélaton, Mercier).

Katodestraaler (gr. *kathodos* Vej nedad): hvis man har et lukket Glasrør med fortyndet Luft og forsynet med to lufttæt indsmeltede Glaselektroder og til Elektroderne leder en højspændt Strøm, vil der fra Katoden udgaa Straaler (Elektroner), som benævnes Katodestraaler. De har stor Hastighed, gaar retliniet, kan fremkalde Fluorescens el. Luminescens, naar de rammer Glas og andre Stoffer. De udøver Varmevirkning, kan afbøjes i Magnetfelt og gennemtrænge tynde Lag faste Stoffer. Hvis de rammer faste Stoffer, udsendes en ny Slags Straaler, Røntgenstraaler.

Katralglas (Gullstrand): en Art buede, anastigmatiske Brilleglas. Den ene Flade har en asferisk Krumning.

Katte-syge: en hos Katten forekommende smitsom Lidelse, der minder om Hundens Hundesyge, men formentlig ikke er identisk med denne. -**øre**: med-

født Misdannelse af ydre Øre, idet hele Øret er slaaet fremefter, eventuelt ledsaget af en Sammenvoksning mellem Tragus og Helix.

Katzensteins' (K., Moritz, 1872—, berlinsk Kirurg) **Metode til Hjerterfunktionsundersøgelse**: Maaling af Blodtryk og Puls før og under digital Kompression af Art. femorales. Blodtrykstigning og lavere Puls tyder paa god Funktion af Hjertet.

Kauffmann's (K., Friedr., f. 1893, Berlin) **Forsøg** til Paavisning af latent Hjerteødem: Pt. drikker fra Kl. 7 af 150 cm³ Vand hver Time og lader Urinen efter hver saadan Periode. Kl. 1 hæves Sengens Fodende og holdes saaledes i 2 Timer. Dersom der i denne Periode udskilles mere Urin end før, findes der latent Hjerteødem.

Kauffmann's Substrat, se Tetrathionatbouillon.

Kauffmann-White's System, se Salmonella.

Kaup's Indeks:

Legemsvægten
Legemshøjden²

Syn. Gould's el. Davenport's Indeks.

Kausalgi (gr. *kausis* Brænden + gr. *algos* Smerte): brændende Smerte paa Grund af Hudhyperæstesi; særlig hos tilskadekomne. Formodes at skyldes Læsion af de sympatiske Nervebaner. Se Weir-Mitchel.

Kaustik, se Kauterisation.

Kaustika (gr. *kaustikos* brændende): Ætsemidler.

Kauterisation (gr. *kauterion* Brændejern): Anvendelse af Forbrænding (i Reglen ved Hjælp af Elektricitet) eller Ætsning for at destruere sygt Væv.

»**Kautschukmand**«, se Cutis laxa.

Kayser-Fleischer's Ring = Pseudosklerose-Ring paa Kornea. Ses ved Wilson's Sygdom: en grønlig Ring tæt indenfor Limbus, i Korneas dybere Lag.

Keating-Hart's (K.-H., Walter Valentine de, 1870—1922, fr. Fysiker) **Metode** = Fulguration: Behandling af Svulstvæv med Gnistudladninger fra højfrekvente Strømme.

Kedani, se Tsutsugamushisygdom.

Keglekuglehaandgreb (Liepmann): fuld Haand indføres i Uterus, omfatter

Fosterhovedet som en Keglekugle og trækker nedad under samtidigt Tryk udvendig fra mod Fundus uteri.

Keirophobia (gr. *keirein* rage, skære + gr. *fobos* Frygt): Angst hos Barberer for at udøve deres Profession.

Keith-Flack's (K., Arthur, f. 1866, engelsk Anatom; F., Martin, 1882—1931, engelsk Fysiolog) **Knude**, se Sinusknuden.

Kejsersnit = Césarienne = Hystero-tokotomia = Tomotokia: Operation, ved hvilken man gennem Bugvæggen aabner Uterus og fjerner Fosteret med Omgaaelse af den naturlige Fødselsvej. (Dog tales ogsaa om **vaginalt K.** (s. d.) (Dührssen) — en Operation, der uden at aabne Cavum peritonæi muliggør hurtig Forløsning per vias naturales). K. kan gøres 1) konservativt med Bevarelse af Corpus uteri eller 2) med Amputation af Corpus = Gorro's Operat. (s. d.). Det konservative K. kan udføres: a) transperitonæalt med Snit i α) Corpus uteri = klassisk K. eller i β) Cervix uteri, b) extraperitonæalt med Snit i Cervix uteri. — K. med Snit i Cervix uteri kaldes cervikalt, eller suprasymphyseært K. (angivet af Kuestner).

Kelis (gr., Plet) **Addisonii** = Morphaa. K. **Aliberti** = Keloid.

Kellock's Differentialsymptom mellem Ansamling i Pleura og Pneumoni: ved Perkussion faas i første Tilfælde Vibration af de dækkende Costæ, ikke i sidste.

Kelnerlammelse: Parese af Hændernes Ekstensorer og Supinatorer hos Kelnere efter anstrengende Serveringer.

Keloid (Alibert) (gr. *kelis* Plet [el. kele Svulst, Brok] + gr. *eidōs* Form): fast, fibrøs, godartet Hudsvulst, der dels opstaar spontant, dels (og hyppigst) opstaar i Ar, henholdsvis det sande Keloid og Arkeloidet. -**akne** = Aknekeloid.

Keloidose (*Keloid*, s. d.): (diffus) Keloiddannelse.

Keloplastik (gr. *kelis* Plet + gr. *plastike* Kunsten at forme): plastisk Operation ved Exstirpation af Ar.

Kelotomia (gr. *kele* Brok + gr. *tome* Snit) = Herniotomia.

Kemo-ceptor, Kemo-receptor (gr. *chemeia* Kemi [el. gr. *chymeia* Sammen-

blanding] + *Ceptor* [s. d.]): Ceptor specifikt udrustet til at binde visse kemiske Stoffer; saaledes maa Trypanosomer antages at have C. for Salvarsan i deres Protoplasma. -**taksis**, Chemotaxis (gr. *taxis* Orden): Tiltrækning eller Frastødning (positiv eller negativ K.), frembragt ved kemisk Paavirkning. Bruges især om Bakterier og Infusionsdyr. Leukocyters Tilstømning ved Betændelse beror maaske paa positiv K. -**terapeutisk Indeks** (gr. *therapeuein* helbrede): Forholdet mellem den mindste helbredende og den mindste dræbende Dosis. Eks.: Salvarsanets k. I. er maalt paa Kaninsyfilis: 1 : 10, Sølvsalvarsanets: 1 : 30. -**terapi** (gr. *therapeia* Pleje): T. ved Hjælp af Stoffer med kendt Sammensætning ud fra den Teori, at det paa-gældende Stof direkte skulde dræbe Mikroberne i Organismen. Man har dog senere indset, at de saakaldte Kemoterapeutika for en stor Del virker paa mere indirekte Maade, og der bliver derfor ingen bestemt Grænse mellem K. og anden medikamentel Terapi.

Kemp's (K., Skat Gunner, f. 1878, Danmark) **Prøvemaaletid**: modificeret Bourget's Prøvemaaletid til Paavisning af forsinket Tømning af Ventriklen: bestaar af Vandrisengrød (af 60 g Risengryn), 1 Glas Mælk, 8 kogte Svedsker, 1 Spiseskef. Tyttebær. Efter 6 Timers Forløb skylles Ventriklen ved Hjælp af Sonde. Normalt maa der ikke da findes makroskopiske Rester.

Kenophobia (gr. *kenos* tom + gr. *fobos* Frygt): Angst for store, tomme Rum.

Kenotoksin (gr. *kenos* tom, udmattet + *Toksin* [s. d.]): et toksisk Protein-stofspaltningsprodukt, som skal spille en Rolle for Fremkomsten af Træthed.

Kephal-hæmatocele (gr. *kefale* Hovede + gr. *haima* [haimat-] Blod + gr. *kele* Brok): under Kranieknoglerne liggende, abnormt, blodførende, venøst Hulrum, der gennem Kraniet kommunikerer med Duras Vener. -**hæmatoma** (*Hæmatoma* [s. d.]): Blodansamling hos nyfødte mellem Periost og Kranieknogle (C. externum) — eller langt sjældnere mellem Knogle og Dura mater (C. internum). Syn.: Ekchymoma capitis, Hæmatoma neonatorum, Thrombus neonatorum.

Kephaluk (gr. *kefale* Hovede) (O. Horn, f. 1877, Danmark): Instrument til Fiksation af Hovedet under Afsavning af Teca cranii ved Obduktion.

Kerat-algia (gr. *keras* [kerat-] Horn + gr. *algos* Smerte): Smerter stammen-
de fra Kornea. -**ectasia** (gr. *ektasis* Udvidelse): uregelmæssig Fremhvelving af en paa Grund af Ulceration eller lign. eftergivelig Korneadel — uden Meddelagtighed af Iris; cfr. Keratoconus. Kan være en **K. ex panno** ved Pannus trachomatous, eller en **K. ex ulcere**. -**ectomia** (gr. *ektome* Udskaering): Eks-
cision af en Del af Kornea. -**inisering**: Forhorning. -**itis**: Betændelse i Hornhinden. Kan vise sig ved Uklarhed eller begrænset Infiltration og ved Substans-
tab. I Reglen er der ciliær Injektion. **K. bullosa**: blæreformig Løsning af Hornhindepithelet, som dannes, ofte under heftige Smerter, paa Grund af trofiske Forstyrrelser, f. Eks. i Øjne med tidligere Iridocyclitis eller med absolut Glaukom. **K. dendritica** (Grut Hansen): smaa overfladiske Keratiter, der danner grenede Figurer, og ofte opstaar i Tilslutning til Febersygdomme. Beslægtet med Herpes corneae. **K. disciformis**: danner en skiveformig, skarpt begrænset, graa Uklarhed, ofte med en mere uklar central Plet, uden Tilbøjelighed til Ulcerationsdannelse. **K. eczematosa** = **K. phlyctenularis**. **K. e lagophthalmos**: ulcerøs Keratit, som skyldes Indtørring ved mangelfuld Lukning af Øjet, f. Eks. ved Ectropion, Facialispærese, Exophthalmus, Sløvhedstilstande o. s. v. **K. fascicularis** s. Vandreflyktæne: halvmaaneformigt Infiltrat, hvortil fører et Karbundt fra Hornhinderanden. Opstaar paa Basis af en flyktænulær Keratit og vandrer langsomt indad mod Midten af Kornea. **K. filamentosa** s. Fädchenkeratit: et Substans-
tab, hvortil der fæstner sig lange Traade af Epitelceller, omgivet af Fibrin og Slim. **K. herpetica** s. Herpes corneae febrilis: smaa, klare Blærer, paa hvis Plads der kan komme torpide Ulcerationer. Ses ved Febersygdomme, ofte med samtidige Eruptioner paa Huden, ved Zona ophthalmica eller isoleret. **K. interstitialis** = **K. parenchymatosa**. **K. lym-
phatica** = **K. phlyctenularis**. **K. margi-**

nalis superficialis: sjælden Form med overfladiske Ulcerationer, bredende sig ind fra Limbus. Er langvarig og efterlader en fin Uklarhed. Giver ofte Anledning til Dannelse af et Pseudopterygium. **K. neuroparalytica**: ved Lammelse af N. ophthalmicus (N. trigeminus) optrædende overfladisk Degeneration og Ulceration, dels paa Grund af trofiske Forstyrrelser, dels ved Traumer som Følge af manglende eller nedsat Sensibilitet. **K. pannosa** = Pannus. **K. parenchymatosa** s. interstitialis, s. profunda diffusa, s. Uveitis anterior: langvarig, med diffuse og pletvise Uklarheder i Korneas dybere Lag, med Indvækst af Kar, baade overfladiske og dybtliggende, men uden Tilbøjelighed til Ulceration. Overfladen dog ofte chargeret. Optræder som Regel i 6—20 Aars Alderen og skyldes sædvanligvis hereditær Syfilis, sjældnere Tuberkulose eller erhvervet Syfilis. Efter Keratitens Udseende skelnes mellem **K. parenchymatosa centralis**, **annularis**, **punctata profunda** samt **avascularis**. **K. phlyctenularis** s. phlyctenulosa, s. scrophulosa s. eczematosa s. lymphatica: optræder ved Conjunctivitis phlyctenularis, ofte dobbeltsidigt; kan være superficial eller ulcerøs. I de letteste Tilfælde kun et Infiltrat med fremhvelvet Epitel. **K. profunda circumscrip-
ta**: centralt og dybt beliggende Uklarhed uden Ulceration; Aarsagen som Regel ukendt. **K. profunda diffusa** = **K. parenchymatosa**. **K. punctata superficialis** s. subepithelialis punctata (Fuchs): fine, graalige, punktformige Infiltrater, hvorover uregelmæssigt Epitel. I Reglen i Tilslutning til akut Konjunktivitis. **K. punctata profunda** s. **syphilitica**: smaa, graa, dybtliggende Pletter i Kornea ved parenchymatøs Keratit, spec. ved en sekundær saadan ved Iridocyclitis syphilitica (acquisit Syfilis). **K. scrophulosa** = **K. phlyctenularis**. **K. stellata**: Herpesform med talrige smaa stjerneformige Ulcerationer. **K. subepithelialis punctata** = **punctata superficialis**. **K. suppurativa** s. Hypopyonkeratitis, d. e. hvor der optræder Hypopyon som f. Eks. ved Ulcus serpens corneae. **K. urica**: ved Arthritis urica kan Urinsyre og urinsure Salte aflejres

som Krystaller i Kornea. Sygdomsbilledet ligner Rosacea-Keratitis. **K. vesiculosa**: smaa Blærer paa Kornea, i Reglen recidiverende under heftige, irritative Tilfælde. Opstaar ligesom K. bullosa mest i hypæstetiske og uklare Korneae p. Gr. af trofiske Forstyrrelser. Andre Keratiter: **Baandformig K. (gürtelförmige K. s. Kalkband der Cornea)**: graaligt, tværløbende Baand lidt under Centrum. Skyldes en Ernæringsforstyrrelse i Kornea og optræder i Reglen i Øjne med en indvendig Sygdom. **Fädschenkeratitis** = K. filamentosa. **Gitterformig K.**: et Gitter eller Net af fine Uklarheder under Epitelet, ofte familiær, stationær. **Herpes corneae febrilis** = K. herpetica. **Hypopyonkeratit** s. K. cum hypopyo s. K. suppurativa, s. d. **Keratomycosis aspergillina**: Infiltrat med tør, kornet Overflade, omgivet af en Demarkationslinie, og Hypopyon. I Infiltratet findes Myceliet af *Aspergillus funigatus*. **Knudeformig K. (Groenou)**: graa, runde eller uregelmæssige, overfladisk beliggende Pletter. Uhelbredelig. **Randfurekeratit**: torpid Ulceration tæt indenfor Limbus, ofte langs store Dele af denne. Hos gamle Mennesker. **Randkeratiter** er den hyppigste sekundære Form ved Konjunktiviter: smaa Infiltrater eller seglformede Ulcerationer tæt ved Limbus. **Ringabsces i Cornea**: gullig, ringformig Infiltration koncentrisk med Limbus. Opstaar efter perforerende Læsioner eller Operationer. **Rosaceakeratitis**: Ulcera eller Infiltrater i Kornea hos Patienter med Rosacea i Ansigtet. Undertiden kan den ligne U. rodens corneae. **Ulcus rodens corneae (Moonen)**: Ulceration, som fra Limbus langsomt breder sig ind over Kornea, efterladende Vaskularisation og Ardannelser. Hos gamle Mennesker, i Reglen forbundet med heftige Smerter. **Ulcus serpens corneae**: fladt, rundt Ulcus; en Del af dettes Rand er tæt gulligt infiltreret, danner en oftest seglformig »progressiv Rand«, hvorfra Ulcus progredierer ud over Kornea. I Reglen kommer der Hypopyon. Det skyldes i Reglen Pneumokokker og opstaar ofte med et Traume som medvirkende Aarsag (f. Eks. som en »*keratite des moissons*

neurs»), særlig hvor der i Forvejen er Taarevejslidelser.

Keratitis infectiosa: ses hos Kvæg og andre Drøvtyggere, kan angribe store Flokke, særligt paa Græs. Ikke alene Kornea, men hele Bulbus kan angribes; ses særligt i syd- og mellemeuropæiske Lande. Aarsag ukendt.

Kerato-angioma (gr. *keras* [kerat-] Horn + gr. *angeion* Kar) = Angiokeratom. **-cele (gr. *kele* Brok)**: blæreformet Fremhvelvning af Membrana Descemetii i et Hornhindsaars. Syn.: Descemetocoele, Hernia corneae. **-conjunctivitis (Conjunctiva** [lat. *conjungere* forbinde]): C. kompliceret med en Keratitis. **-conus (pellucidus) (gr. *konos* Kegle)**: konisk Fremhvelvning af Korneas Midterparti; skyldes en ikke-inflammatorisk Fortyndelse af denne. Syn.: Cornea conica, Staphyloma conicum pellucidum. **-dermatosis (gr. *derma* [dermat-] Hud)** = Keratonosis. **-dermia (gr. *derma* Hud)** = Hyperkeratosis (eller Hudsygdom i Form af en eller anden Keratose). **K. eccentrica** = Porokeratosis. **-globus (lat. *globus* Kugle)**: Fremhvelvning af den abnormt forstørrede Kornea, hvorved samtidig Iris er forstørret i Flade og Camera anterior dybt. Syn.: Buphthalmus, Cornea globosa, Megalocornea, Staphyloma pellucidum cong. **-helcosis (gr. *helkosis* Saar, Betændelse)**: Ulceration af Cornea. **-lysis (gr. *lysis* Løsning)**: hel eller delvis Løsning af Hudens Hornlag paa større eller mindre Flader. **K. bullosa hereditaria** = Epidermolysis bullosa hereditaria.

Keratom (gr. *keras* [kerat-] Horn + gr. *tomos* skærende): Kniv til Hornhindsnit.

Keratoma (gr. *keras* [kerat-] Horn): Hornsvulst, Svulst i Huden med stærk Fortykkelse af Hornlaget. **K. intrauterinum**: sjælden, medfødt Hudlidelse i Form af mere eller mindre stærke ichthyosislignende Forandringer og i Almindelighed ledsaget af andre Udviklingsanomalier (Klumpfod o. s. v.). Barnets Levetid er næsten altid ganske kort. **K. diffusum congenitum** = K. intrauterinum. **K. palmare et plantare hereditarium** = Keratosis p. et p. h. **K. senile** = Verruca senilis.

Kerato-malacia (gr. *keras* [kerat-]

Horn + gr. *malakia* Blødhed): purulent Henfald af Kornea ved Ernæringsforstyrrelser, særlig hos smaa Børn i Tilslutning til Xerosis conjunctivae. -**mykosis** (gr. *mykes* Svamp): se Keratitis. -**nosis** (gr. *nosos* Sygdom [?]): Hudsygdom betinget af Abnormiteter i Hudens Forhorning (eller Hornlag); se Hyperkeratosis, Keratolysis og Parakeratosis. -**nyxis** (gr. *nyxis* Stikken): Indførelse af en Naal gennem Kornea ved Stæroperation (ved Discission). -**plastik** (gr. *plastike* Kunsten at forme): 1) Erstatning af en uklar eller stafylomatøs Kornea med Korneadele fra et andet Individ. 2) Transplantation af overfladiske Korneadele fra samme Øje, eventuelt i Forbindelse med en Konjunktivalstilk, til Dækning af et Substansab. 3) Dækning af et saadant med en Konjunktival-lap (Kuhnt). -**scleritis**, se Sclerokeratitis. -**skop** (gr. *skopeein* undersøge): Instrument med Linier og Cirkler til Observation af Spejlbillederne paa Kornea, for at undersøge dennes Form, spec. for Astigmatisme = Placido's Skive. -**sco-pia**: 1) Undersøgelse af Kornea med Placido's Skive. 2) = Skiascopia.

Keratosis (gr. *keras* [kerat-] Horn) = Hyperkeratosis. **K. congenita diffusa sive universalis** = Keratoma intrauterinum. **K. follicularis**: bruges undertiden syn. med Darier's Sygdom, Ichthyosis follicularis, Keratosis pilaris og Lichen ruber verrucosus. **K. mucosæ oris** = Leukoplakia. **K. multiformis** (Lewin) = Lichen ruber acuminatus. **K. nigricans** = Acanthosis nigricans. **K. palmaris et plantaris congenita (hereditaria)**: (hyppigst) medfødt, i visse Familier arvelig Lidelse i Form af symmetriske Hyperkeratoser i Volæ og Plantæ. **K. pharyngis** [ogsaa Hyperkeratosis ph.]: Lidelse i Svælget, ytrede sig som hvidgule, haarde, ret fastsiddende naale- eller skorpeformede Frem-spring paa Mandlernes, Svælgvæggens (ev. ogsaa Tungerodens) Slimhinde, bestaaende af forhornet Epitel. I Reglen findes samtidig i de forhornede Partier Svampen Leptothrix (se ogsaa Mycosis leptotrica). **K. pilaris (alba og rubra)**: Hudlidelse, der især findes paa Ekstremiteternes Strækkesider og be-staar af, hyppigst meget talrige, grup-

perede, haarde, tørre, follikulære Papler, der ved Mikroskopi viser Hyperkeratose i Forbindelse med Atrofi af Haar og Talgkirtler. **K. punctata**, se Porokeratosis (ikke Porokeratosis (Mibelli)). **K. sensilis** = Verruca sensilis. **K. universalis multiformis** = Pityriasis rubra pilaris.

Keratotomy s. Keratomia (gr. *keras* [kerat-] Horn + gr. *tome* Snit): Incision igennem Kornea, Hornhinde-snit.

Kerauno-neurosis (gr. *keranos* Tordenvejr + *Neurosis* [s. d.]): traumatisk Neurose, fremkaldt af Lynnedslag. -**phobia** (gr. *fobos* Frygt): Angst for Tordenvejr (Lynnedslag).

Kerion Celsi (gr. *kerion* Bikage; Celsus, A. Cornelius, romersk Skribent fra 1. Aarh. e. Chr.): karakteristisk Form af Trikofyti, særlig i Haar og Skæg, i Form af begrænset, purulent Betændelse i Huden og det subkutane Væv; skyldes Trichophytonarter, der normalt findes hos Dyr.

Kernelammelse: L. som Følge af Læsion af en Kerne (f. Eks. af en af Kranienervene) i Centralnervesystemet.

Kernig's (K., Waldemar, 1840—1917, Petersborg) **Symptom**: af Smerte betinget reflektorisk Modstand mod Udretning af Knæet, naar Benet forud holdes stærkt bøjet i Hoften. Symptom ved Meningitis resp. meningel Irritation. Sml. Lasègue's Symptom ved Ischias.

Ketonuria (gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Aceton eller Ketonforbindelser i Urinen. Syn. Acetonuria.

Kienböck's (K., Rob., f. 1871, Røntgenol., Wien) **Sygdom**: Degeneration (Osteomalaci, eller traumatisk betinget) af Os lunatum, ofte ledsaget af sekundær Fraktur.

Kiesselbach's Sted (= Locus electus Kiesselbachi): enørestort Parti helt fortil nedad paa begge Sider af Næseskille-væggen; hyppigste Udgangspunkt for Næseblødninger.

Kighoste, se Tussis convulsiva. -**bacillen**, se B. tussis convulsivae.

Kikkertnæse: Misdannelse af ydre Næse ved Arsammentrækning af den bruskede Næseskillevæg, saaledes at

Næsespidsen skydes som en Kikkert ind i Apertura pyriformis.

Kildefeber (Brunnenfieber): Sygdomstilstand, som kan forekomme under en Kilde- (Brønd-) eller Badekur, og som viser sig ved Feber, Mave- og Tarmforstyrrelser, Afsky for Kildenvandet el. lgn.

Kiledefekt = kileformet Defekt: Substansstab ved Tændernes labiale Tandhalse. Ser ud som om man med en trekantet Fil har filet i paagældende Tand. Tandbenet i Defekterne er haardt og glat uden Karies.

Kilian's (K., Gustav, 1860—1921, Freiburg i Br.—Berlin) **Operation**: Resektion af Pande-hulen ved Fjernelse af saavel den faciale som den orbitale Væg med Bevarelse af Orbitalranden som en Spange og med Dannelse af en bred Forbindelse til Næsehulen. **K.'s Stilling af Strubespejlet**: S., hvorved Strubens Bagvæg bringes ind i Synsfeltet. **K.'s submukøse Septumresektion**: Fjernelse af det bruskede og delvis af det benede Parti af Næseskillevæggen med Bevarelse af Slimhinden paa begge Sider af Skille-væggen. **K.'s Svævelaryngoskopi** (se Sv.l.).

Kilian's (K., Hermann Friedrich, 1800—1863, Tyskland) **Bækken** = Akanthopelvis.

Kim: Udgangspunktet for ethvert Individ's Udvikling; Kønscelle eller de tidligste Udviklingsstadier af det ved Befrugtningen nydannede Individ. Sml. Kimblad. **-gift**: Gifte, der beskadiger Kønscellerne, f. Eks. Alkohol, Bly, Sølv, Arsenik etc. **-plasma** (gr. *plasma* det formede): Arvemasse, der gennem Kønscellerne overføres fra Generation til Generation. Sml. Kimbanen, Idioplasma.

Kimære (gr. *Chimaira* Fabelvæsen sammensat af forskellige Dyr): Pseudo-el. Podningsbastard hos Planter, der opstaar ved Podning af en Varietet paa en anden. Herved kan den podede Plante enten brede sig som en Kappe over den anden Plante (Kappekimære), eller de to Slags Væv vokser mere Side om Side (Sektorial- el. Flankekimære).

Kinanæsthesia (gr. *kinein* bevæge + gr. *anæsthesia* Følesløshed): Forstyrrelse af den dybe Sensibilitet og spec. af Muskelsansen. Sml. Ataxia.

Kinase (gr. *kinesis* Bevægelse): Stof, som kan omdanne — eller aktivere — et Proenzym (uvirksomt Enzym) til Enzym. Eks.: Pancreaskirtlen indeholder Proenzymet Trypsinogen, som aktiveres af Enterokinase i Tarmsaften til det proteolytiske Enzym Trypsin.

Kineplastisk (gr. *kinein* bevæge + gr. *plassein* forme) **Stump**: Amputationsstump, hvis Muskelrester anvendes til at bevæge en Prothese vilkaarligt (Protesepincip, spec. udarbejdet af Sauerbruch).

Kinesiatrik (gr. *kinesis* Bevægelse + gr. *iatrike* Lægekunst): Sygegymnastik, Bevægelsesterapi.

Kinésie paradoxe (fr.): den ejendommelige Skiften fra stiv Ubevægelighed til fri Bevægelighed, Løb, Dans etc., man kan se optræde pludseligt, evt. i Tilslutning til Affekt, hos Ptt. med kronisk Encefalitis (Parkinsonisme).

Kinesioneurosis (gr. *kinesis* Bevægelse + *Neurosis* [s. d.]): Motilitetsneurose (Tic. m. m.).

Kinetoterapeutiske (gr. *kinein* bevæge + gr. *therapeuein* pleje) **Bade** (ogsaa kaldet Undervandsgymnastik): Pt. ligger i ca. 30° varmt Vand i et Badekar eller paa en Træbriks i et stort Badebassin. Her foretages dels passive, dels aktive Bevægelser. Pt. kan lettere slappe af og udføre Bevægelser med paretiske Ekstremiteter i Vandet. Anvendes fortrinsvis ved Poliomyelitis.

Kinæsthesia (gr. *kinein* bevæge + gr. *aisthesis* Følelse): Muskelsans; den derpaa beroende Opfattelse af Legemets Bevægelser.

Kirmisson's (K., Edouard Francis, 1848—1927, Paris) **Operationsmetode ved Klumpfod**: Transplantation af Achillesenen til Peronæus longus-Musklen som Supplement til Phelps's Operation.

Kirstein's (K., Alfred, 1863—1923, Tyskland) **Autoskopi**: direkte Indblik i Larynx ved Hjælp af et særligt, spatelformet Instrument.

Kirurgisk Knude: ægte Knude, hvor Traadenderne i 1. Tempo slynges 2 Gange om hinanden for ikke at glide.

Kjeldahl's (K., Johann Gustav Christoffer Thorsager, 1849—1900, Danmark) **Metode til Bestemmelse af**

Urinens Totalkvælstof: 5 cm³ Urin destrueres med 10 cm³ Svovlsyre til Farveløshed. Der tilsættes Overskud af Natronlud og den udviklede Ammoniak destilleres over i en kendt Mængde n/10 Syre. Efter endt Destillation titreres den tilbageblevne n/10 Syre, hvorved kan ses, hvor meget af Syren der er bundet af den udviklede Ammoniak. Den bundne Syre i cm³ $\times$ 0,0014 angiver Kvælstofindholdet i Gram.

Kjelland's (K., Chr., f. 1871, Gyn., Oslo) **Tang:** Fødselstang spec. beregnet til Forløsning ved højtstaaende, uroterede Hovedstillinger, idet Tangen er saaledes konstrueret, at den altid vil kunne anlægges biparietalt med Bækkenkrumningens Konkavitet vendende mod Hovedets Rotationsretning.

Klaphingste: Kryptorkister af Hysteracen.

Klapp's (K., Rudolf, 1873—, Berlin) **Scoliosebehandling:** man lader Børnene kravle for derved at strække Columna og formindske Deformiteten.

Klapper: ventilagtige Membraner, som lukker for Hulrum, f. Eks. Hjerte- og Veneklapper. **Klap-aneurysma** (gr. *aneurysma* Udvidelse, Aareknode): skaalformet eller poseformet Fremhælvning i en Klap; kan være fremkaldt ved, at en Endocarditis ulcerosa har beskadiget Vævet, og Blodets Tryk har »bulet det ud«. **Klap-fejl:** Beskadigelse af en Klap, som nedsætter eller forandrer dens normale Funktion, f. Eks. Evnen til at lukke for Blod.

Klapperslange, se Crotalus og Lachesis.

Klaproth's Rift: Bristning under Fødslen af Slimhinden fortil i Vulva med Blødning fra det cavernøse Væv omkring Clitoris og Urethra.

Klasmatocyter (gr. *klasma* Brudstykke + gr. *kytos* Hulrum): Vandreceller, se under Histocyter.

Klatschpräparat (ty.), se Aftrykspræparat.

Klebsiella, tidligere Encapsulatus: en særlig af amerikanske Bakteriologer anvendt Fællesbetegnelse for Kapselbaciller (s. d.).

Kleidotomia (gr. *kleis* [kleid-] Nøgle + gr. *tome* Snit): Gennemskæring af Clavicula hos meget bredskuldrede Børn

for at muliggøre Skuldrenes Fødsel = Clavicotomia; cfr. Embryotomia.

Kleisagra (gr. *kleis* Nøgle + gr. *agra* Fangst): Gigt i Nøglebensleddene.

Kleopatraslange, se Naja.

Klepto-mania (gr. *kleptein* stjæle + gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Stjæledrift; Tilbøjelighed til Rapseri af oftest en ganske bestemt Slags Genstande, som vedkommende ikke har nogen direkte Nytte af. **-phobia** (gr. *fobos* Frygt): Angsten for at blive bestjaalet, resp. for selv at komme til at stjæle.

Klimakterium (gr. *klimakter* farligt Afsnit i Menneskets Liv [egl. Trin paa en Stige]): Overgangsperiode, særlig den Periode i Kvinders Liv, hvor Kønsganerne hører op med at fungere, d. e. Menstruationen ophører, er som Regel karakteriseret af forskellige Besværligheder i Almenbefindendet (Hedestigninger, Søvnløshed etc.). K. falder som Regel i 40—50 Aars Alderen. **K. artificiale:** fremkaldt ad operativ Vej ved Fjernelse af begge Ovarier eller ved Røntgenbestraaling af disse. **K. praecox:** for tidligt indtrædende K. **K. virile:** tilsvarende — langt mindre fremtrædende — Periode i Mænds Liv i 60—70 Aars Alderen.

Klimatubon (gr. *klima* [klimat-] Klima [egl. Hældning, d. v. s. Solens el. Jordens] + gr. *boubon* Lyskekirtel): Lymphogranuloma inguinale.

Klimato-logia (gr. *klima* [klimat-] Klima + gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Klimaets Indflydelse paa Mennesker. **-therapi** (gr. *therapeia* Pleje): Benyttelse af Klimaet (paa højtliggende Steder, ved Kyster o. l.) som Helbredelsesmiddel.

Klimax (gr., Stige): se Klimakterium.

Klimow's (K., Iwan Alex., f. 1865, russ. Læge) **Prøve** til Paavisning af Blod i Urin: lige Dele Urin og H₂O₂ (3%) blandes, tilsættes lidt Alunpulver, omrystes og opvarmes. Findes der Blod i Urinen, farves Vædsken purpurrød.

Kline's (K., Benjamin, f. 1886) **Reaktion:** en Mikro-Fældningsreaktion for Syfilis.

Klino-cephalus (gr. *klinein* bøj + gr. *kefale* Hovede): saddelformet Kranie

opstaaet ved en for tidlig Forbening af Suturen mellem Os parietale og sphenoidale. -**daktylia** (gr. *daktylos* Finger): abnorm Stilling af Fingre og Tæer.

Klino-mania (gr. *kline* Seng + gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Lyst til at ligge i Sengen. -**terapi** (gr. *therapeia* Pleje): Sengeleje som Helbredelsesmiddel.

Klippel-Feil's Syndrom = Dystrofia brevicollis congenita: medfødt Lidelser el. Anomali, som er karakteriseret ved Sammensmeltning og Reduktion (i Antal) af Halshvirvlerne og Spina bifida cervicalis sup. Klinisk viser Lidelser sig som Korthalsethed; det ser ud, som om Hovedet sidder nede paa Truncus; i Nakken gaar Haargrænsen ned over de øverste Thoracalhvirvler. Der er indskrænket Bevægelighed af Hovedet, særlig ved Sidebevægelser.

Klithophobia (gr. *kleithron* Laas, Slaa + gr. *fobos* Frygt) = Claustrophobia.

Klohaand: ved Lammelse resp. Atrophi af Musc. interossei og Musc. lumbricales fremkaldt abnorm Haandstilling med Ekstension af I og stærk Fleksion af II og III Phalanx paa de 4 ulnare Fingre. Ses ved gamle Ulnarislammelser, ved progressiv Muskelatrofi etc. (Krallehand, main de griffe).

Klon (gr. *klon* Skud, Podekvist): samtlige Individer, der fremkommer ved ukønnet vegetativ Deling af et enkelt Individ.

Kloniske Kramper (gr. *klonos* heftig Bevægelse): hurtige, rytmiske, ensartede, involuntære Muskelkontraktioner af central Oprindelse.

Klonus (gr. *klonos* heftig Bevægelse) = klonisk Krampe; sml. Fodklonus.

Klopemania (gr. *klope* Tyveri + gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Kleptomania.

Klorose, se Chlorosis.

Klovbrandbyld hos Kvæg: en i Klovspalten opstaaet Hudbetændelse, der paa Grund af Infektion med Bact. necroseos ofte resulterer i Bortdøen af store Vævsstykker, hvorved Klovledet kan aabnes; i saa Fald Behandling: Extarticulation af en eller begge Klove.

Klovesyge, ondartet hos Faar: Infektionssygdom. Betændelse i Klovspalten; den breder sig ind under Klovkaps-

len, saaledes at Klovene misdannes. Prognosen daarlig. Aarsag: Virus.

Kludesorterssygdom, se Anthrax.

Kluge's (Karl Alex. Ferd., 1782—1844, tysk Gynækol.) **Svangerskabs-tegn** = Jacquemier's S.

Klumpfod (Pes varus): medfødt el. erhvervet Deformitet, karakteriseret ved Supinationsstilling af Foden, ofte i Forhindelse med nogen Spidsfodsstilling (**Pes equino-varus**) og Hulfodsstilling (**Pes excavatus**).

Klumpke's (Mme. Déjérine-K., 1859—1927, Neurolog, Paris) **Lammelse**: L. af de nedre Grene af Plexus cervicalis (8. Cervical og I. Dorsal-Rod), hvorved de smaa Haandmuskler, Haandens og Fingrenes Fleksorer sættes ud af Funktion, samtidig med at der kommer Sensibilitetsforstyrrelser i Ulnaris-Medianus-Omraadet og okulo-pupillære Symptomer (Miosis, Enophthalmus m. m.).

Kløverbladsnæse = Bulldognæse, s. d.

Kneipp's (K., Sebastian, 1821—1897, Præst i Wörrishofen) **Kur**: en Slags Hærdningskur, bestaaende i at gaa med bare Fødder i vaadt Græs, rigelig Koldt-vandsbehandling, ikke at tørre sig efter Badet o. lign. Kuren havde en Tid en vis Udbredelse.

Knickfuss (ty.) (**Pes valgus**): Belastningsdeformitet af Foden, hvorved Hæl-senen (Achillessenen) danner et «Knæk»: en udad aaben Vinkel med Hælen. Hælpudens Midte forskubbes lateralt for den lodrette Belastningslinie, og den mediale Ankelkno springer stærkere frem.

Knidosis (gr., Brænden [*knide* Nælde]) = Urticaria.

Knuder ved rheumatiske Lidelser og Ledlidelser, se Feréol's Knuder, Haygarth's K., Heberden's K.

Knuderosen, se Erythema nodosum, Rødsyge.

Knudesyfilis = Gumma.

Knæ, Genu, Regionen mellem Laar og Læg. **K.-Albuleje**: Stilling, hvorunder Patienten hviler paa Underarm og Knæ. **K.-Hælforsøg**: Koordinationsprøve, hvor man, med lukkede Øjne, rask fører den ene Hæl op paa det andet Knæ. **K.-led**: Articulatio ge-

nus, Leddet mellem Laarben og Skinneben. **K.-ledsbetændelse:** Gonitis. **K.-refleks,** reflektorisk Kontraktion af Laarets Strækkemuskler ved Slag paa Ligamentum patellæ inferius. **K.-stilling:** Fosterstilling, ved hvilken Fostrets Knæ er forliggende, idet Femora er strakte, men Crura stærkt bøjede.

Koagulation (lat. *coagulatio* Sammenløben [om Vædske]) **af Blod:** Omdannelse af Blod fra flydende Tilstand til en sammenhængende Masse bestaaende af et sammenhængende Netværk af Fibrintraade, som indeslutter Blodlegemer og Blodplader. Nogen Tid efter Koagulationens Indtræden foregaar en Sammentrækning eller Formindskelse af den faste Masse, og der udskilles fra den en klar, gullig Vædske, kaldet Serum, bestaaende af forskellige Proteinstoffer og Salte.

Koagulation (lat. *coagulatio* Vædskers Løben sammen) **af Spinalvædsken, spontan,** se Froin's Syndrom.

Koagulations-nekrose (lat. *coagulatio* Løben sammen [om Vædske] + gr. *nekrosis* Hendsen af enkelte Legemsdele): lokal Vævsdød — f. Eks. anæmisk Infart — forbunden med ejendommelig Fasthed og Tørhed af det angrebne. Man har villet parallelisere Processen med Blodets Koagulation.

Koagulationshindrende Stoffer: Natriumcitrat, Ammoniumoksalat, Kaliumoksalat, hvis Virkning bestaar i, at de gaar i Forbindelse med de for Koagulationen nødvendige Kalksalte.

Koagulationsmekanismen er endnu ikke fuldt klarlagt. De for Processen nødvendige Faktorer er Fibrinogen, Calciumsalte, Prothrombin og Antithrombin, som findes i Blodet; desuden Thromboplastinet, som findes i Vævene. Prothrombinet holdes inaktivt af Antithrombinet. Kommer Blod til Thromboplastin, vil det binde Antithrombin, Prothrombinet frigøres, aktiveres af Kalksaltene og bliver til et fermentagtigt Stof, kaldet Thrombin, der omdanner det flydende Proteinstof Fibrinogen til det faste Fibrin.

Koagulationstiden: Den Tid det tager for Koagulation af Blod, som er taget fra en lille, »punktformet« Læsion af Huden. Tiden er bl. a. afhængig af

Temperatur, Draabernes Størrelse, det anvendte Instruments Glathed og Renhed, om Personen fornylig har spist. Tiden varierer fra 2 til 6 Minutter — er i Almindelighed $4\frac{1}{2}$ Minut.

Koagulin (lat. *coagulare* faa til at løbe sammen, f. Eks. Mælk): Stoffer, som fremkalder Koagulation af Blodet (baade in vivo og in vitro), findes i mange Slangers Gifte.

Koanal-atresi (gr. *choanos* Tragt + gr. *a-* priv. + gr. *tresis* Gennem-boren): Tillukning af bageste Næsebor, i Reglen medfødt. **-polyp** (gr. *polypous* Polyp): Næsepolyp, der naar ned i bageste Næsebor; udgaar som Regel fra en Kæbehulebetændelse.

Kobling: visse Gametklasser med bestemte Gametkombinationer optræder hyppigere end de øvrige Gametklasser. Gener, der ligger i samme Kromosom, er koblete. **Absolut el. obligat K.:** de koblete Gener følges altid ad. **Partiel K.:** de koblete Gener kan adskilles ved Overkrydsning etc. **K.'s-Gruppe:** Gruppe af Gener, der viser Kobling.

Koch's (K., Robert, 1843—1910, Tyskland) **Bacil,** se *Mycobacterium tuberculosis*. **K.'s Dampsterilisering** («Kochning»): S. ved strømmende Vanddampe paa 100° C. Bruges især til S. af Gelatine, der ikke taaler Autoklavering. Foretages som Regel paa 3 paa hinanden følgende Dage.

Koch-Weeks' Bacil, se B. Koch-Weeks.

Kocher's (K., Theodor, 1841—1917, Bern) **Kravesnit:** buetformet Snit over Glandula thyreoidæ til operativt Indgreb her. **K.'s Metode til Radikaloperation for Ingvinalhernie (Invasionsmetoden):** Løsning af Broksækken, Invagination, Fremtrækning gennem en lille Incision lidt over Annulus ingvinalis abdominalis, Eksstirpation, Forsnævring af Ingvinalkanalen ved Foldning af forreste Væg. **K.'s Metode til Reposition af Skulderluxation:** Ledhovedet drejes paa Plads ved en pludselig Overgang mellem Udad- og Indadrotation. **K.'s Operation for Varicer:** multiple, perkutane Omstikninger af Vena saphena magna. **K.'s Pincet:** Instrument til Blodstandsnng. **K.'s Sonde:** skeformet Sonde til Stru-

maoperationer. **K.'s Symptom ved Morbus Basedowii**: hvis Undersøgers Haand anbringes i Højde med Patientens Øjne og derpaa pludselig hæves opad, vil de øvre Øjelaag hæves hurtigere end selve Øjet.

Koerberlé's (K., Eugene, 1828—1915, Kirurg, Strassburg) **Pincet**: en Arterieklemme.

Koehler's (K., Alban, f. 1874, Tyskland) **Sygdom**: Lidelse hos Børn i 5—10 Aars Alderen, lokaliseret til Os naviculare pedis. Knoglekernen præsenterer sig lille, smal, uregelmæssig, dog af større Kalkindhold end normalt. Sygdommen svinder spontant i Løbet af nogle Aar; skyldes sandsynligvis en Læsion af Knoglen i Forbindelse med Ernæringsforstyrrelser.

Koerner's Plastik ved Radikaloperation af Mellemøret: Dannelse af en fløjderagtig Lap af bageste Øregang, som slaas ind i Saaret for at epidermisere dette.

Kogeprobe til Paavisning af Æggehvide i Urinen: En passende Mængde Urin behandles med fortyndet Eddikesyre, saa at den reagerer svagt surt paa Lakmuspapir; den koges saa i et Reagensglas. Hvis der kommer Bundfald, tilsættes draabevis Eddikesyre (1%). Opløses Bundfaldet, skyldes det Fosfater; opløses det ikke, skyldes det Tilstedeværelse af Albumin.

Kogitationscentra (lat. *cogitatio* Tænkning) = Associationscentra, Centra for Tankevirksomheden.

Kogsaltfeber: Feber efter Indsprøjtning af eller Indgift Kogsaltopløsning. Forekommer især hos Brystbørn, som lider af Ernæringsforstyrrelser eller er disponeret i den Retning.

Kohabitation (lat. *cohabitatio* Samliv): Samleje. **kohabitere** (lat. *cohabitare* samleve): at have Samleje.

Koilonychia = Celonychia.

Koinoniphobia (gr. *koinonia* Fællesskab + gr. *phobos* Frygt): hos Neurastenikere forekommende sygelig Frygt i Rum med mange Mennesker.

Kokainisme (*Kokain*, af sp. *coca* Kokabusk, egl. et sydamerikansk Ord): Kokainforgiftning, Misbrug af Kokain.

• **Kokardechanker**: haard Chanker med Overfladen delt i tydelige, fler-

farvede, ringformede Zoner (graaelig, mørkerød, lyserød).

Kokker (gr. *kokkos* Kerne, Bær): kugleformede eller aflange Bakterier, der grupperer sig enten parvis (Diplokokker), i Firkanter (*Micrococcus tetragenus*), i Terninger (*Sarcina*), i uregelmæssige Hobe (Stafylokokker) eller i Kæder (Streptokokker). Se nærmere under hvert af disse Ord.

Kokko-baciller (gr. *kokkos* Kerne, Bær + *Bacillus* [s. d.]): Bakterier, der i almindelig systematisk Henseende slutter sig til Bacillerne, blandt andet fordi der som oftest findes udpræget stavformede Elementer i Kulturerne, men som i øvrigt hovedsagelig bestaar af Individer, hvis Længde kun er lidet større end Bredden. De mest kendte K. er alle Gram-negative. Eks.: *Brucella*, *Kighostebacillen*, *Pasteurella*.

Kokopper, se Vakcine.

Koktopræcipitin (lat. *coquere* [coccum] koge + *Præcipitin* [s. d.]): Præcipitin, dannet ved Injektion af kogt (fortyndet) Serum eller andet proteinstofholdigt Materiale. Saadant Serum præcipiterer fortrinsvis kogt Antigen.

Koldblods-Coli, se Eijkman's Probe. **-Tuberkelbacille**, se *Mycobacterium*.

Koldbrand: Omdannelse af Væv under Indvirkning af Bakterier paa en Maade, som meget minder om Forraadnelse. Processen kan være afgrænset el. fremadskridende.

Koldfeber, se Malaria.

Kold Slynge (i Modsætning til den galvanokaustiske Slynge): Staaltraads-slynge til Afsnøring af stilkede Nydannelser, særligt i Næsen.

Koleo-cele (gr. *koleos* Skede + gr. *cele* Brok) = *Hernia vaginalis*. **-cystitis** (gr. *kystis* Blære): Betændelse af Vagina og Vesica. **-ptose** (gr. *ptosis* Fald): Skedefremfald. **-tomia** (gr. *tome* Snit): egentlig Gennemskæring af en Skede; benyttes som Incision gennem Pericardiet og Vagina.

Kolera, se *Cholera asiatica*.

Kolerarødt-Reaktion beror paa, at Kolerakulturer danner Indol og reducerer tilstedeværende Nitrater til Nitrit. Tilsættes Svovl- eller Saltsyre til Kolerakultur, frigøres Salpetersyrling, der med Indol danner det røde Nitroso-

indol. Ogsaa visse andre, ikke patogene, Vibrierer giver denne Reaktion.

Koleratyfoid (*Cholera* [s. d.] + gr. *tyfos* Røg, Uklarhed + gr. *eidos* Form, Udseende): komatøst Endestadium af Kolera med stærk Somnolens, snorkende Respiration, kongestioneret Ansigt, undertiden Eksantem.

Koleriker (gr. *chole* Galde): Menne-ske med et kolerisk Temperament.

Kolerine, Cholerine, *Cholera nostras*: akut, infektiøs Diarré, særlig hos Børn i Sommertiden.

Kolesteatom, se Cholesteatoma.

Kolik (gr. *kolikos* Tarmsmerter, Kolik): akut Smerteanfald, opstaaet ved Udspiling af et Hulorgan ved Passage af Fremmedlegemer, Luft o. l.

Kollaps (lat. *collabi* [collapsus]) falde sammen, falde i Afmagt): Synken sammen, pludselig stærkt nedsat Levedygtighed som Følge af en Svigten af et livsvigtigt Organ, som Regel Hjernen eller Hjertet.

Kollabere (Verbum til Kollaps): falde sammen, ofte ledsaget af Blegthed, kold og svedende Tilstand, lille og jagende Puls, evt. Bevidstløshed.

Kolle-Flasker, se Roux-Flasker.

Kolliquation (lat. *colliquescere* blive flydende; lat. *liquatio* Smelten): Henfald af Væv, idet det kvæller op og gaar over i flydende Tilstand (uden Forraadnelse).

Kolliquativ (lat. *colliquescere* blive flydende): Betegnelse for flydende Udskillelser fra Legemet, som er abnormt rigelige, udmattende og prognostisk ugunstige; især om Diarrhoeer og Hæmorrhoeer.

Kollmann's (K., Art., f. 1858, Dermat., Leipzig) **Dilatator**: Dilatations- og Udskylningsinstrument til Behandling af Urinrørslidelser.

Kolloid (gr. *kolla* Lim + gr. *eidos* Form) **Kræft**: Adenokarcinom med rigelig Produktion af Slim. **K. Opøsning**: i **ægte Opl.** vil et Stof findes som Molekyler og Ioner spredt i Opøsningsmidlet; i **k. Opl.** vil Stoffet findes i Form af Partikler (Molekylaggregater) med en Størrelse mellem ca. 1 $\mu\mu$ og ca. 100 $\mu\mu$ (1 $\mu\mu = \frac{1}{1000000}$ mm). Er Stoffets Partikler større end ca. 100 $\mu\mu$, kaldes Blandingen af Stoffet med Vædsken for **Emulsion** (Olier og andre i

Vand uopløselige Vædsker) eller **Suspension** (faste Stoffer). **K. Struma**: i Gl. thyreoidea med rigelig Dannelse af Kolloid i Alveolerne; ofte findes ogsaa Kolloid interstitielt.

Kolloider (gr. *kollodes* limagtig, klæbrig): Stoffer, som ikke kan diffundere gennem en Pergamentmembran; Eks.: Stivelse, Dekstrin, Æggehvite. Kolloider staar i Modsætning til Krystalloider, som er Stoffer, der kan vandre igennem Pergamentmembraner; der er dog ingen skarp Grænse mellem Kolloider og Krystalloider, thi de sidste kan ved passende Behandling faa kolloide Egenskaber.

Kollæmia (gr. *kolla* Lim + gr. *haima* Blod): forøget Mængde af kolloide Stoffer i Blodet, hvilket kan gøre Blodets Viscositet større.

Kolobom, se Coloboma.

Kolostrum (lat. *colostrum* første Mælk): mælkeligende Sekret, der findes i Mamma i Slutningen af Svangerskabets og i Barsekængens første Dage. Det indeholder **-legemer**, polymorfkernede Leukocyter, der indeholder Fedtdraaber (= Corps granuleux).

Kolpaporrhæxis (gr. *kolpos* Skød + gr. *aporrhæxis* Brud): Bristning af Lacunar vaginae under Fødslen.

Kolpeurynter (gr. *kolpos* Skød + gr. *eurynein* udvide), Braun's (1852) Champetier de Ribes: Kautsjukballon med Rør og Hane; indlægges i Vagina eller indenfor Orific. uteri ext. (=: Metreurynter, s. d.) ved Hjælp af en specielt konstrueret Tang (Ballontang), fyldes herefter med Luft eller — oftere — med sterilt Vand; virker vefremkaldende el. vefremskyndende; benyttes ogsaa som Hæmostatikum ved Plac. prævia. **-euryxis**: Indlæggelse af K.

Kolpitis (gr. *kolpos* Skød s. **Elytritis** s. **vaginitis**): Betændelse af Vagina. Specielle K.-former: **K. emphycematosa** (= Kolpohyperplasia cystica). **K. granulosa** med Epitelfortykkelse og Papilhyperplasi. **K. senilis** s. **vetularum**. **K. simplex**. Desuden talrige Underafdelinger (Endokolpitis, s. d., Parakolpitis, s. d.).

Kolpo-cele (gr. *kolpos* Skød + gr. *kele* Brok): Brok, der poser Vaginas Væg frem. **-cleisis** (gr. *kleisis* Tillukning): operativ Lukning af Vagina.

-coeliotomia (gr. *koilia* Bughule + gr. *tome* Snit): Laparotomi gennem Vagina.

-cystitis (gr. *kystis* Blære): Betændelse af Vagina og Vesica.

-cystocele (gr. *kele* Brok): Nedsynkning af forreste Vaginalvæg, der trækker Bagvæggen af Vesica med sig paa en hernielignende Maade.

-cystotomia (gr. *tome* Snit): Incision af Vesica gennem Vagina.

-episiotomia, se Episiotomia.

-hyperplasia (gr. *hyper* over-, for meget + gr. *plasis* Dannelse): Fortykkelse af Vaginalslimhinden.

K. cystica: Forandring af Slimhinden i Vagina under Svangerskabet, idet der dannes smaa, luftfyldte Blærer i denne = Colpitis emphysematosa.

-hysterectomy (gr. *hystera* Livmoder + gr. *ektome* Udskræning): Eksstirpation af Uterus gennem Vagina.

-hystero-pexia (gr. *pexis* Tilheftning): Fiksation af Uterus udført fra Vagina.

-hysterotomia (gr. *tome* Snit): Incision af Uterus fra Vagina.

K. ant. = vaginalt Kejsersnit.

-porrhexis = Colpaporrhæxis, s. d.

-rhæxis (gr. *rhæxis* Brud): Brist, Ruptur af Vaginalvæggen.

-rrhagia (gr. *rhagnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Vagina.

-rrhaphia (gr. *rhafæ* Søm): Sammensyning af Vaginalvæggen, i Reglen efter Resektioner ved plastiske Operationer.

Kolumbacerflue (*Kolumbacs*, Serbien), se Simulier.

Kombineret Vending (lat. *combinare* forbinde [bis to Gange]), cfr. Vending.

Komedon, se Comedo.

Kommabacil, se Vibrioner.

Komminutivbrud (lat. *comminuere* forminske): Splintringsbrud.

Kommutations-neurose (lat. *commotio* Rystelse + *Neurosis* [s. d.]): N. som Følge af en *Commotio cerebri* (Hjerne-rystelse).

-psykose (gr. *psyche* Sjæl): Psykose som Følge af en *Commotio cerebri*.

Komparativ (lat. *comparare* sammenligne) **Anatomi**: sammenlignende Anatomi.

Kompensation (lat. *compensatio* Udligning, ligelig Afvejelse mod hinanden): Udligning, Ophævelse af modsat virkende Kræfter eller af Stoffers eller Tilstandes skadelige Virkninger. En Hypertrofi af v. Ventrikel ved Aortastenose er f. Eks. en kompensatorisk Foranstalt-

ning. At en Hjertefejl er kompenseret vil sige, at Hjertet i Øjeblikket arbejder, som om det var normalt.

Kompensatorisk (lat. *compensare* udligne, erstatte) **Modrulning**, se Modrulning.

Kompleks (lat. *complexus* Omfatten): Gruppe af Forestillinger, der er særlig fast sammenknyttede og gerne affektbetonede. (Reminiscens fra en sindsbevægende Oplevelse o. l.). Sml. Fortrængning, Psykoanalyse, Psychokatharsis.

-reaktion: under Associationsforsøg kommer der en længere Pause, naar Stikordet rammer et Kom-pleks.

Komplement (lat. *complementum* Udfyldningsmiddel): et Stof (eller en Funktion), der i vekslende Mængde findes i alle friske Sera. I Forbindelse med en specifik Amboceptor er det i Stand til at opløse Blodlegemer, Bakterier etc. K. destrueres hurtigt ved 50—60° (alm. anvendes $\frac{1}{2}$ Times Opvarmning til 55—56°) eller langsommere ved Henstand ved lavere Temperatur.

Komplementbindingsreaktion: I en Blanding af Antigen, dertil svarende Komplementbindende Antistof og Komplement bindes Komplementet. Om en saadan Binding er sket, undersøges ved Tilsætning af Blodlegemer + hæmolytisk Amboceptor; kun ved Tilstedeværelse af frit Komplement opløses Blodlegemerne. Wassermann's Reaktion er en K.; i øvrigt anvendes K. til serologisk Diagnose af Gonokokinfektion, Ekinokoksygdom og adskillige andre bakterielle og parasitære Infektioner. Om K.'s Anvendelighed ved Virusinfektioner er Meningen delte. K. kan ogsaa anvendes til Diagnosen af Bakterier ved Hjælp af kendte Immunsera.

Komplementoid (*Komplement* [s. d.] + gr. *eidos* Form): Komplement, der har mistet sin opløsende Kraft, men har bevaret sin Evne til at binde Amboceptor.

Komplementær (lat. *complementum* Middel til at udfylde) **-farver**: to Grundfarver (Eks. rødt og grønblaat), som ved passende Blanding kan give hvid Farve. Komplementærfarver til en Farve er den Farve, med hvilken den i passende Blanding giver hvid Farve.

Komplementære (lat. *complementum* Udfyldningsmiddel) **Gener:** G., af hvilke der maa være flere til Stede for at fremkalde en Egenskab. Naar komplementære Gener virker sammen, taler man om Konstruktion. Sml. modificerende Gener. **Pleurarum** (gr. *pleura* Side, Ribben): det smalle Rum, som findes i Brystkassen, hvor Mellemgulvets Overflade ligger op mod Brystkassens Indside.

Komplet Blok (lat. *completus* fuldent): Form for Hjerteblok. Den er karakteriseret ved at Overledningen af Kontraktionsimpulserne fra Atriernes til Ventriklernes specifikke Muskel- eller Ledningssystem er afbrudt. Paa Elektrokardiogrammet ses P-Takker fremkomme uafhængigt af Ventrikeltakkerne. Atrierytmen kan være 70—80 pr. Min., medens Ventrikelrytmen er 10—60. Impulserne til Ventrikelkontraktionerne opstaar i deres eget specifikke Muskel-system.

Kompliceret Brud (lat. *complicare* indvikle): B., hvor der samtidig er kommet et Saar i den dækkende Hud, selv om dette Saar ikke direkte fører ind til Bruddet.

Komposita (lat. *compositus* sammensat): sammensatte Lægemidler, Lægemidler indeholdende flere virksomme Stoffer.

Kompres (lat. *comprimere* [compressum] sammentrykke): flere Gange sammentrykt Gazestykke til Dækning af Saar.

Kompressibel (lat. *comprimere* sammentrykke): sammentrykkelig.

Kompression (lat. *compressio* Sammentrykning): Sammenpresning, Tryk. **K's-myelitis** (gr. *myelos* Marv): Lammelse ved Tryk paa Rygmarven. **K's-Syndrom** (lat. *compressio* Sammentrykken + gr. *syndrome* Sammentræf), se Froin's Syndrom.

Kompressiv-Forbinding (lat. *comprimere* [compressum] sammentrykke): F., som har til Hensigt at sammentrykke (blodstandsende).

Kompressorium (lat. *comprimere* [compressum] sammentrykke): Instrument til at udøve Tryk.

Kompulsivbevægelser (lat. *compellere* [compulsum] tvinge): Tvangsbevægelser.

Kompulsiv Sindssygdom (lat. *compellere* [compulsum] tvinge): Tvangstankesygdom. Sml. Anankasmus, Obsession.

Koncentrations-Prøve (lat. *con-* sammen + lat. *centrum* Midtpunkt) ved Nyrelidelser: kan give et Udtryk for Nyrernes Funktionsevne. Eks.: fra 8 Morgen til 20 Aften faar Pt. Mad uden Vædske, Smørrebrød, Æg, Syltetøj o. l. Middagsmad med Kartoffler, Kød o. l.; den Urin, som lades fra 20 Aften til 8 næste Morgen opsamles og Vægtfylden bestemmes; den skal være over 1025.

Konception (lat. *conceptio*): Undfangelse, Befrugtning, Besværgning.

Kondoleon's (K., Emmanuel, nulev., Athen) **Operation ved Elephantiasis:** stribeformet Ekscision af de subkutane Fascier for at skaffe Forbindelse mellem de overfladiske og dybe Lymfebaner.

Konduktor (lat. *conducere* føre sammen): (1 Arvelighedslæren) Individ, der har Anlægget til en Egenskab (f. Eks. til en Sygdom) og kan føre det videre til sine Efterkommere, uden at det giver sig til Kende hos det paagældende Individ (f. Eks. Individ, der er heterozygot m. H. t. en recessiv Egenskab).

Kondylomer, se Condyloma.

Konfus (lat. *confusus* forvirret), se Confusio mentis.

Kongenital (lat. *congenitus* avlet sammen [gignere føde]): medfødt.

Kongestion (lat. *congestio* Sammenhobning): Ophobning. -**sabsces**, se Sænkningssabsces.

Konglomerat (lat. *conglomerare* klumpe sammen) -**Tuberkel** (lat. *tuberculum* lille Svulst), -**Tumores** (lat. *tumor* Svulst): Gruppe af sammenvoksede Tuberkler, Tumores.

Konglutination (lat. *conglutinatio* Sammenklæbning): en af Drøvtygger-sera forårsaget Sammenklumpning af sensibiliserede Bakterier eller røde Blodlegemer, som kun indtræder ved Tilstedeværelse af Komplement.

Kongopapir: Filtrepapir som er præpareret med Farvestoffet Kongorødt; det anvendes som Indikator ved visse Titreringer, f. Eks. af Prøvemaaletider fra Ventriklen. K. er rødt i basisk Vædske, blaat i sur Vædske, Omslagspunktet ligger ved ph. ca. 4.

Kongotallet, en klinisk anvendt Talstørrelse, som er et vist Maal for et Prøvemaalets Indhold af fri Syre. Det er det Antal $\text{cm}^3 \frac{1}{10} \text{ n NaOH}$, som er nødvendigt for at neutralisere 100 cm^3 Maveindhold efter Ewald's Prøvemaalet, naar man anvender Kongorødt som Indikator.

Konidier (gr. *konis* Støv): Gonidier, Eksosporer, Svampesporer, der afsnøres frit fra Myceltraadens Ender.

Konioser, se Pneumonokoniosis.

Konjugal (lat. *conjugal* hørende til Ægteskabet): forekommende hos Ægtefæller; særligt: **K. Paralyse**: Dementia paralytica hos to Ægtefæller.

Konjugation (lat. *conjugatio* Forbindelse): Befrugtningsform hos Ciliater, hvorved de to Individuer kun temporært forenes under Udveksling af Kernerdele. Sml. Kopulation.

Konjunktival-oversyning (*Conjunctiva* [lat. *conjungere* forbinde]): Dækning af et Saar i Kornea ved Hjælp af den løsnede Konjunktiva. **-plastik** (gr. *plastike* Kunsten af forme): plastisk Operation med Anvendelse af Konjunktiva til Dækning af Defekter i Sklera eller Kornea. I sidste Tilfælde taler man om **Keratoplastik**, der er bleven anvendt baade ved Vulnera og Ulcera, f. Eks. *Ulcus serpens*. **-refleks** (lat. *reflexus* Tilbagebøjning): Tilkni- ben eller Blinken ved Berøring af Konjunktiva.

Konkomiterende Skelen (lat. *concomitare* ledsage): se Strabismus.

Konkordans, se Konkordante Tvillinger.

Konkordante Tvillinger (lat. *concordare* stemme overens): T. i et Tvillingpar, der har den samme Egenskab (Sygdom el. l.). De viser Konkordans. **K. Ægteskaber**: begge Ægtefæller har samme (arvelige) Egenskab. **Positivt-konkordante**: begge med Egenskaben. **Negativt-konkordante**: begge uden Egenskaben.

Konkrement (lat. *concrementum* Sammenhobning) (se Concrement): Stendannelse ved Udfældning af Salte, i Reglen omkring en Kærne af organisk Substans (Celler, Slim o. l.).

Konrich's (K., Friedrich, 1878—, Berlin) **Metode** til Tuberkelbacilfarv-

ning: Reduktion af Fuksinet med Sulfid og Efterfarvning med Malakitgrønt.

Konsangvinitet (lat. *consanguinitas*): Blodfælesskab, d. v. s. Nedstamning fra samme Forældre, Bedsteforældre o. s. v.

Konsensual (lat. *consentire* [consensum] føle sammen, stemme overens)

Pupilveraktion: Sammentrækning af Pupillen ved Belysning af det andet Øje.

Konsolidation (lat. *solidus* fast): Stivnen, Fasthed. Anvendes i Reglen om Forkalkningsprocessen ved Brudheling.

Konstipation, se Constipatio = Ob- stipation, Forstoppelse.

Konstituens (lat. *constituere* fast- sætte [nl. Lægemidlets Konsistens]): anvendes ved Fremstilling af Lægemidler for at give disse en for Indtagelsen af Lægemidlet og for dets Holdbarhed passende Konsistens.

Konstitution (lat. *constitutio* Indretning): Anlæg, Bygning. Det for ethvert Individ ejendommelige Helhedspræg, som giver sig Udtryk i Legemstype, Temperament, Ydeevne, Modstandsdygtighed overfor Sygdomme etc. Individets særlige Beskaffenhed og dermed forbundne Reaktionsmaade i det givne Øjeblik. Undertiden bruges K. ensbetydende med Genotype. **K.'s-Anomali** (gr. *anomalía* Ujævnhed, Afvigelse): fejlagtig Anlæg og Udvikling af bestemte Organer eller af hele Organismen. **K.'s-Patologi** (gr. *patologike* Læren om Sygdommene): Læren om de patologiske Processer og Tilstandes Forhold til og Afhængighed af Konstitutionen.

Konstitutionel (lat. *constitutio* Indretning): hvad der angaar, skyldes eller staar i Forbindelse med Konstitutionen. **K. Sygdom**: universel Sygdom, der ikke er begrænset til enkelte Organer; S., som har sin Aarsag i Konstitutionen. Undertiden ensbetydende med arvelig Sygdom.

Konstruktion (lat. *constructio* Sammenføjning) (i Arvelighedslæren), se komplementære Gener.

Kontagios (lat. *contagiosus*): smitsom.

Kontaktglas (lat. *contactus* Berøring) (Fick): G., som anbringes direkte paa

Hornhinden, klæbende til denne ved Taarevædsken. Bruges ved uregelmæssig Astigmatisme og Keratokonus.

Kontaktinfektion (lat. *contactus* Berøring + lat. *infectio* Smitte): Smitteoverførelse ved Berøring med et inficeret Menneske eller Dyr. Der tænkes her ved ikke blot paa umiddelbar Berøring, men ogsaa Draabeinfektion og lignende betegnes som K. i Modsætning til Overføring paa mere indirekte Maade, f. Eks. med Fødemidler.

Kontamination (lat. *contaminatio*): Forurening, Smitte. **Psykisk K.** = Sammenblanding af Ord og Stavelser, f. Eks. »Lommebord« af Lommekniv og Bordkniv.

Kontiguitet (lat. *contiguitas*): Berøring. Udbredelse **per contiguitatem**: Udbredning af en Tumor eller Infektionsproces stadig til de nærmeste Omgivelser, i Modsætning til Metastasering.

Kontraheret Kæbe (lat. *contrahere* sammentrække): Kæben er sammentrykket fra Side til Side, skyldes ofte Rakitis, ofte Suttet paa Tømmefinger og andre Uvaner.

Kontraktions-fure (lat. *contractio* Sammentrækning): Fure paa Overgangen mellem øverste og nederste Segment af Uterus under Fødslen, følelig eller synlig paa den fødendes Underliv, — af særlig diagnostisk Betydning ved truenede Ruptura uteri. **-ring** = Bandl's Ring.

Kontraktur, se Contractur.

Kontrastfarvninger (fr. *contraste* [af lat. *contra* imod + lat. *stare* staa]): Farvemethode, hvorved visse Elementer i Præparatet farves paa een Maade, andre Elementer paa en anden Maade. Eks.: Gram's Farvning eller Ziehl-Nielsen's Farvning med Efterfarvning.

Kontrast-indhældning (fr. *contraste* [se frg. Ord]): f. Eks. i Tarmen af et Stof i flydende Opslemning, som giver Skygge ved Røntgenfotografering. Anvendes ved Undersøgelser af Tarm, f. Eks. Forsnævninger, Svulster. Betændelsesprocesser o. l. **-maaltid**: En Portion af et eller andet Stof af grød- el. vællingagtig Konsistens, som gives per os før eller under en Røntgenfotografering el. Gennemlysning, for at kunne afsløre eventuelle Abnormiteter ved Spiserør,

Mavesæk el. Tarm. Et Eks. er Rieder's Maaltid, der bestaar af ca. 350 g Grød tilsat 50 g Wismut (Subnitrats bismut.) og noget Smagskarregens, Sukker, Kakao, Frugtsaft el. lign.

Kontrastød (lat. *contra* imod): Contrecoup.

Kontrektationsdrift (lat. *contractatio* Berøring): Berøringsdrift; den normale Drift til at komme i legemlig (og sjælelig) Kontakt med et Individ af det andet Køn.

Kontrær Seksualfølelse (lat. *contrarius* modsat): seksuel Tiltrækning til Personer af samme Køn, s. Homoseksualitet.

Kontur-Skud (fr. *contour* Omrids): S., ved hvilket Kuglen passerer rundt om en Knogle i Stedet for gennem den.

Kontusion, se Contusio: Læsioner og Saar (ogsaa i indre Organer) som Følge af Kontusion. **'s-pneumoni** (gr. *pneumonia* Lungebetændelse): Lungebetændelse efter Kontusion af Brystkassen og Lungevævet. **'s-psychose** (gr. *psyche* Sjæl): Sindssygdom i Tilslutning til Kontusion af Hjernen.

Konussyndrom (Conus sc. *medullaris* [lat. *conus* Kegel] + gr. *syndrome* Sammentræf): Symptomkompleks ved Læsion af Conus medullaris, bestaaende i Incontinentia urinæ et alvi, Impotens samt Anæstesi af Anogenitalzonen — uden Forandring af motorisk Kraft eller Reflekser paa Underekstremiteterne.

Konvergens (lat. *con-* sammen med + lat. *vergere* hælde, vende): saadan Stilling af Øjnene, at Synsakserne skærer hinanden i et Punkt foran Øjet. Bruges ogsaa om selve Bevægelsen, hvorved Øjnene bringes i Konvergens. **-reaktion**: Sammentrækning af Pupillerne ved Konvergensbevægelser.

Konversion (lat. *versio* Omvendning, Forandring), se »Abwehrneurose«.

Konveksitetsmeningitis (lat. *convexitas* Hvælving + *Meningitis* [gr. *meninx* Hjernehinde]): Leptomeningitis cerebrosplanialis purulenta i Modsætning til den ofte tuberkuløse Recalmeningitis.

Konvulsibilitet (lat. *convulsio* Krampe): Tilbøjelighed til Krampe.

Koordination (lat. *coordinatio* [co-cum] sammen + *ordinare* ordne): det harmoniske Sammenspil mellem de enkelte Muskler og Muskelgrupperes Udførelse af de normale, komplicerede Bevægelser.

Kophosis (gr. *kofosis*): Døvhed.

Koplik's (K., Henry, 1858—1927, New York) **Pletter** (1896, tidligere bemærket af Gerhard 1822): hvide, knappenaaalshovedstore Pletter, der optræder i et Antal af 5—20 paa et højrodt Slimhindeparti paa Indsiden af Kinder og Læber i Prodromalstadiet af Mæslinger (i ca. 90 % af Tilfældene). Stor Betydning for den tidlige Diagnose. De svinde, naar Eksantemet kommer frem. Sml. Comby's Symptom.

Kopp's (K., Johann Heinrich, 1777—1858) **Asthma** = Asthma thymicum.

Kopper, se Variola.

Kopraemia (gr. *kopros* Ekskrement + gr. *haima* Blod): Forgiftningssymptomer fremkaldt ved Resorption af Giftstoffer fra Tarmen ved langvarig Forstoppelse.

Kopro-fagia (gr. *kopros* Ekskrement + gr. *fagein* spise): Spisning af Afføring eller andre uappetitlige Sager, ved visse Former af Sindssyge. -**lagnia** (gr. *lagneia* Vellyst): seksuel Tilfredsstillelse hos Masochister ved at slikke paa Ekskrementer eller tage disse i Munden. -**lalia** (gr. *lalia* (gr. *lalia* Talen): som Tvangshandling at vedblive med at sige Ukvemsord. -**lith** (gr. *lithos* Sten): Tarmsten; Konkrement dannet af Fækalier; særlig i Appendiks. -**logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Afføringslære. -**pole-sis** (gr. *poiesis* Frembringelse): Dannelsen af Afføring. -**praxia** (gr. *praxis* Handling): usømmelig Blottelse af Genitalia el. lign. -**stasis** (gr. *stasis* Stand-sen): Ophobning af Fæces i Tyktarmen.

Kopulation (lat. *copulatio* Forbindelse): fuldstændig Sammensmeltning af Gameter.

Koralslange, se Elaps.

Koreclisis (gr. *kore* Pupil + gr. *klei-sis* Lukning): Tillukning af Pupillen.

Kor-ectasia (gr. *kore* Pupil [egl. Pige] + gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidning af Pupillen. -**ecten-ia** (gr. *ektenes* udspændt): Forstørrelse af Pupillen. -**ectomia** (gr. *ektome* Udsnit) = Iridekto-

mia. -**ectopia** (gr. *ektos* som er ude af Plads): hvor Pupillen sidder ekscentrisk i Iris.

Kore-lysis (gr. *kore* Pupil + gr. *lysis* Løsning): operativ Løsning af Synechia post. -**metamorphosis** (gr. *metamorphosis* Forvandling): Pupiluregelmæssighed. -**morphosis** (gr. *morfosis* Dannelsen) s. -**parelkysis**: Dannelsen af en kunstig Pupil.

Korencclisis (gr. *kore* Pupil + gr. *enkleiein* indelukke) = Iridencleisis.

Kore-scopia (gr. *kore* Pupil + gr. *skopein* undersøge) = Skiascopia. -**tornia** (gr. *tome* Snit) = Iridotomia.

Kornealrefleks (s. *Connea*): Blinken eller Sammenkniben af Øjnene ved Berøring af Hornhinden.

Korntang: T. med stumpe, svagt indkærvede Brancher.

Korotkow's (K., Læge i Leningrad) **Metode til Bestemmelse af Blodtryk ved Hjælp af auscultatorisk Metode**: Gummimanchet spændes paa en Overarm, sættes i Forbindelse med et Manometer og en Luftpumpe, pumpes op til et Tryk som komprimerer Arterierne; Trykket formindskes langsomt samtidig med, at man med Stetoskop lytter til Arterien i Fossa cubiti; det Tryk, ved hvilket man begynder at høre en tydelig Tone, er det systolske; det Tryk, ved hvilket den bliver tydeligt svagere, er det diastolske Blodtryk.

Korrektionskontraktioner (lat. *correctio* Forbedring, lat. *contractio* Sammentrækning) = Korrektivk.: umærkelige Sammentrækninger af Uteri Muskulatur i Svangerskabet, der formenes at have Indflydelse paa Fosterets Holdning i Uterus.

Korrelation (lat. *con-* sammen med + lat. *relatio* Forhold): (1 Variationsstatistik) 2 Egenskaber hos samme Gruppe af Varianter, der ikke varierer uafhængig af hinanden, udviser Korrelation eller korrelativ Variabilitet. **K.**, negativ: **K.**, hvor den ene Egenskab aftager, naar den anden tiltager. **K.**, positiv: **K.**, hvor begge Egenskaber tiltager eller aftager samtidig. **K.**, retliniet: **K.**, hvor Stigningen for den ene af de to Egenskaber er parallel med Stigningen el. Faldet af den anden. **K.'s-Koefficient** (Koefficient [lat. *con-*

sammen med + lat. *efficere* bevirke)): udtrykker Graden af en Korrelation og angiver, hvorvidt den er positiv el. negativ. Kan beregnes efter Bravais' Formel.

Korrigen (lat. *corrigere* rette, forbedre): anvendes ved Fremstilling af Lægemidler for at modvirke en ubehagelig Lugt eller Smag, eller for at give Lægemidlet en behagelig Lugt eller Smag.

Korsakoff's (K., Sergei Sergejewitch, 1853—1900) **Syndrom**: fuldstændigt svigtende Indprentningsevne m. H. t. de seneste Oplevelser med bevaret Erindring om de længere tilbageliggende, kombineret med en Tendens til at udfylde Lakunerne ved Fabulation. Syndromet udgør, i Forbindelse med Polyneuritis, Kardinalsymptomerne ved den paa kronisk Alkoholisme resp. Infektion beroende K.'s **Psykose**, men findes iøvrigt ogsaa ved andre Hjernelidelser: Dementia paralytica, Presbyofreni m. fl.

Korset: Støttebandage for Underliv og Ryg.

Kortaandethed: Dyspnoea, Dyspnø.

Kortikal (lat. *cortex* [cortic-] Bark)

Ataksi: A., betinget af en Lidelse af Storhjernebarken.

Korymbiforme Syfillider (gr. *korymbos* Blomsterklase + lat. *forma* Form), se »Bombe«-Syfillid.

Koshewnikow's (K., Alexis Jakowlewitch, 1836—1902) **Sygdom**: Epilepsia partialis, mild Form af Epilepsi.

Kossel (K., Albr. 1853—1927, Fysiol., Heidelberg) **-Fischer's Reaktion for Xantin**: man inddamper en Prøve af Stoffet med Saltsyre og lidt Kaliumklorat til Tørhed, f. Eks. i Porcelænskaal; holdes det hen over en Flaske med koncentreret Ammoniak, farves det mørkerødt ved Tilstedeværelse af Xantin.

Krabbe's (K., Knud, 1885—, Danmark) **infantile Form af Hjerneskle-rose**: familiært forekommende Hjernelidelse, der opstaar i de første Leveaar og skyldes en Tilrundegaaen af samtlige Nervebaner fra Cellerne i Cortex cerebri, saa at Hjernens hvide Substans erstattes med Glia. Viser sig ved Kramper, fremadskridende, spastiske Lammelser og Idioti. Fører ret hurtigt til

Døden. Se ogsaa Encephalitis periaxialis diffusa.

Kradse, se Acantocephaler.

Krait, se Bungarus.

Krampagtige Veer: uregelmæssige V., der skyldes mangelfuld Slappelse af Muskulaturen og abnorm Kontraktion af Ringmuskulaturen i Uterus = Myoclonia uteri.

Krampe, universel = Convulsio, lokal = Spasmus, Crampus.

Kraniectomy (gr. *kranion* Kranie + gr. *ektome* Udskæring): Bortmejsling af Stykker af Kraniet.

Kranio-faryngeom (gr. *kranion* Hjerneskal + gr. *farynx* Svælg): Svulst, udviklet af embryonale Rester af den Rathke'ske Poche; manifesterer sig omkring Puberteten. K. er gerne supracellære; massive eller cystiske; giver ofte Skygge paa Røntgenfoto. Syn. Hypofysegangstumor. **-kephaloklast** (gr. *kephale* Hovede + gr. *klaein* bryde):

Instrument til Knusning og Ekstraktion af Fosterkraniet efter forudgaaende Perforation (Kraniotraxi). **-klasia** (gr. *klasis* Brud): Sønderdeling og Fremtrækning af Fosterhovedet efter forudgaaende Perforation ved et tangformet Instrument, Kranio-klast, hvis ene Ske føres ind i det perforerede Kranium, den anden uden paa Fosterets Ansigt. **-logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Udmaaling af Kraniets Overflade skal give Holdpunkt for Slutninger om Individets Egenskaber (fejlagtig), se Phrenologi.

-malacia (gr. *malakia* Blødhed) = Kraniotabes. **-metria** (gr. *metron* Maal): Maaling af Kraniet. **-pagus** (gr. *pegnymi* [pag-] tilhefter, forbinder): Dobbeltmisdannelse, hvis 2 Individuer er sammen-voksede med Kranierne. **-rachischisis** (gr. *rhachis* Rygrad + gr. *schisis* Spaltning): medfødt Spaltdannelse af Kranie og Columna. **-stosis** (gr. *osteon* Knogle): for tidlig Forbening af Kraniets Suture.

-tabes (lat. *tabes* Ødelæggelse, Svindstot): Blødhed af Kraniets Knogler ved Rachitis, føles lettest ved Tryk paa Nakkebenets Pars sgamosa. **-tomia** (gr. *tome* Snit) = Kephlotomia. **-traxi** (lat. *trahere* trække) (s. o.). **-tympanal Ledning** (gr. *tympanon* Tromme) eller Benledning: Lydens Overførelse til det indre Øre gen-

nem Kraniet og Mellemøret, i Modsætning til Luftledning.

Krase (gr. *krasis* Blanding): Blanding af Legemsaffterne, efter hvilken Sundhedstilstanden efter gl. Anskuelse skulde være betinget (Kraselæren).

Kraske's (K., Paul, 1851—1930, Tyskland) **sakrale Operationsmetode ved Cancer recti**: Resection af nederste Del af Os sacrum for at skaffe Plads til Indgrebet paa Rectum.

Kraurosis vulvae (gr. *krauros* tør; lat. *vulva* Livmoder): Atrofi og Skrumpning af Huden paa de kvindelige Kønsgener, ofte ledsaget af Fissurdannelse — oftest i eller efter Klimakteriet.

Krause's (K., Albert Eugen, 1811—, Tyskland) **Metode** til Indledning af Partus arte præmaturus: for at fremkalde Veer indlægges Bougier mellem Æghinder og Uterinvæg.

Krause's (K., Fedor, 1857—, Berlin) **Metode** ved Hudtransplantation: der benyttes store Stykker af Huden i hele dens Tykkelse uden subkutant Fedt-væv. **K's Operation**: ekstradural Eksstirpation af Ganglion Gasseri ved Trigemini-neuralgier.

Kravesnit (Kocher): buetformet Tværnsnit over Halsens Forside for at skaffe Adgang til Skjoldbruskkirtelen.

Kravlebehandling, se Klapp's Scoliosebehandling.

Kreatorrhoea (gr. *kreas* [kreat-] Kød + gr. *rhoë* Flod): Afgang af ufordøjet Kød el. Muskelfibriller i Afføringen.

Kredsløbs-Insufficiens: svigtende el. mangelfuld Funktion af Kredsløbssystemet, Hjerte, Arterier, Kapillærer o. s. v. Se Insufficiens og Hjerteinsufficiens.

Kremasterrefleks (gr. *kremaster* Musklen som trækker Testiklerne opad [kremastos hængende] + lat. *reflexus* Tilbagebøjning): uvilkaarlig Optrækning af Testis mod Ingvinalkanalen ved Strykning langs det tilsvarende Femurs Indside.

Kremnophobia (gr. *kremnos* Skræmt + gr. *fobos* Frygt): Frygt for at se ned ad en Skraaning.

Krenotherapie (gr. *krene* Kilde + gr. *therapeia* Pleje): terapeutisk Anvendelse af mineralholdige Kilder.

Kretinismus el. **-me** (Opr. usikker):

Sygdomsbillede, som opstaaer ved manglende Funktion af Skjoldbruskkirtelen. **K., endemisk Form**: Lidelsen i Gl. thyreoidea skyldes muligvis Mikroorganismer stammende fra Drikkevand. Sygdommen ses ofte i Bjergergne: Schweiz, Tyrol, Savoy, Pyrenæerne, enkelte Steder i England. Symptomerne afhænger i nogen Grad af, i hvilken Alder, Lidelsen begynder; der er Dværgvækst, særlig af Extremiteter, Struma, nedsat Intelligens, iøvrigt som ved sporadisk K. **K., sporadisk Form**: Tilstand, som skyldes medfødt Mangel paa Gl. thyreoid. el. Atrofi af den p. Gr. af en eller anden Lidelse; Symptomerne viser sig ikke før efter Barnets 6.—7. Maaned; det vokser ikke, Tungen bliver stor, Epifyserne forbliver aabentstaaende, ligeledes Fontanelterne; senere ses Næsen flad, Roden indsunket, Muskler atrofiske, Kraften ringe, Huden tør, Basalstofskifte nedsat.

Kretinoid (*Kretin* [Opr. usikker] + gr. *eidos* Form): anvendes om en Person, hvis Udseende eller Fremtoning har Lighed med det, som findes hos en Patient, der lider af Kretinisme.

Kretschmer's Legemstyper, se atletisk, leptosom og pyknisk Type og dysplastiske Specialtyper.

Kreysig's (K., Friederich Ludwig, 1770—1839, tysk Læge) **Tegn**: lig Heim-Kreysig's Tegn: systolisk Indtrækning i Interkostalrummene over Præcordiet ved Symphysis cordiaca.

Krigs-nephritis (gr. *nephritis* Nyrer-sygdom): Betegnelse for Nephritis, som man ofte saa hos Soldater under Verdenskrigen; det var en Glomerulonephritis, ofte hæmorrhagisk, med Ødem og Blodtryksstigning. Soldaterne var særligt udsatte for Forhold, som kunde fremkalde en Nephritis, Eks. Kulde, mangelfuld Ernæring, Infektioner. **-osteomalasi** (gr. *osteon* Knogle + gr. *malakia* Blødhed): Lidelse, som optraadte under Verdenskrigen, fortrinsvis i Tyskland og Østrig. Den viste sig bl. a. ved Smerter lokaliseret til Knoglerne, Spontanfrakturer p. G. af Osteomalasi, Pareser. Aarsagen var rimeligvis kvalitativ, mangelfuld Kost gennem lang Tid, bl. a. Vitaminmangel. **-tyfus**: Plettyfus. **-ødem** (gr. *oidema* Svulst):

Sygdom, hvis mest fremtrædende Symptomer var Ødem forskellige Steder i Legemet og Symptomer paa Hjertelidelser. Den havde samme Optræden og Aarsag som Krigsosteomalasi.

Kriminalanthropologi (lat. *criminalis* hørende til en Forbrydelse + gr. *anthropos* Menneske + gr. *logos* Ord, Lære) (Lombroso): Læren om Forbryderens legemlige Ejendommeligheder.

Krishaber's (K., Maurice, 1836—1883, Paris) **Sygdom**: Neurose med Svimmelhed, Tomhedsfølelse i Hovedet, Oppression, Afmagt, Palpitationer m. m.

Krisis, Krise (gr., Afgørelse): afgørende Vending til det bedre i en akut Sygdoms Forløb; oftest forbundet med et brat (kritisk) Temperaturfald. Hvis Tilstanden varer længere end 36 Timer, taler man om **protraheret K.**, om **Pseudokrise**, naar Temperaturen efter Faldet atter stiger.

Kristeller's (K., Samuel, 1820—1900, Berlin) **Ekspression** (1867), se *Expressio foetus*. **K.'s Prop**: tynd, sejt Slimklat i Cervikalkanalen. Presses under Coitus frem i Orificium og bidrager til at opfange og fastholde Sperma'en.

Kriterium (gr. *kriterion*): afgørende Kendetegn.

Kroenlein's (K., Rudolph Ulrich, 1847—1910, Zürich) **Hernie**: bilokulært Hernia inguinalis interparietalis. **K.'s Kranieskud**: Nærskud, hvorved den forholdsvis lidt beskadigede Hjerne slynges ud af det stærkt splintrede Kranium. **K.'s Operation**: temporær, osteoplastisk Resektion af den ydre Orbitavæg for at skaffe sig Adgang til retrobulbære Svulster.

Krogius' (K., Frans Ali Bruno, 1864—, Helsingfors) **Operationsmetode ved Cancer recti**: Eksstirpation af Rectum, Lukning af det nu kaudale Tarmlumen, Nedtrækning af Flexura signoidea i U-Form gennem Sfincter efter Fjernelse af Analslimhinden, Fiksering og lateral Aabning af den nedtrukne Tarm, hvis Slimhinde syes til Huden.

Kromidier (gr. *chroma* Farve) Kromidiallegemer: kromatinholdige Dannelser i Protoplasmaet (udenfor Kernen) hos Protozoer.

Kromosomer (gr. *chroma* Farve + gr. *soma* Legeme): Kernetraade, ses

tydeligt under Karyokinesen, er Bærere af Arveanlæggene. Forekommer i konstant Antal hos hver Art, parvis i Legemsceller, men kun enkeltvis i de modne Kønsceller, der kun har haploid Kromosombesætning.

Kromosomaberrant (*Kromosom* [s. d.] + lat. *aberrare* fare vild): Kromosom, der (undtagelsesvis) udgaar af Kernetenen og bliver liggende i Cytoplasmaet for senere at gaa helt tabt.

Krompecher's (K., Edm., 1870—1926, Patol., Budapest) **Carcinom**: Basalcellecarcinom.

Kronfistel: Betændelse i Dragtrubskanalen hos Hest med Nekrose og Fisteldannelse, ofte forårsaget af Bact. necroseos.

Kroningen: Fosterhovedet staar i K., naar det under Fødslen staar med sit største Omfang i Modermunden.

»**Kronskaldet**«, se seborrhoisk Haaraffald.

Kronsøm = Sutura coronaria.

Krukenberg's Spindel: tenformig Aflejring af Pigment paa Hornhindens Bagflade, rettet vertikalt. Opstaar hyppigst hos kvindelige Myoper og mandlige Patienter med Megalocornea.

Krukenberg's (K., Georg Peter Heinrich, 1856—1899, Tyskland **Svulst**: S. i Ovariet, der af K. blev betegnet som Fibrosarcoma ovarii mucocellulare carcinomatosa.

Krup = Croup (skotsk?): 1) = Diphtheria med fibrinøst Ekssudat i og paa Slimhinden i Larynx. 2) efter Virchow en Proces med Dannelse af en overfladisk fibrinøs Pseudomembran paa Slimhinden. 3) Slimhindelidelse hos Kvæg, optræder hos Køer kort efter Kælvingen. Symptomer: Krup paa Hovedets, Tarmens og Genitalernes Slimhinder, Mastitis; Letalitet 50%. **croupøs**: 1) hørende til Croup. 2) fibrinøs.

Kryaesthesia (gr. *kryos* Kulde, Frost + gr. *aisthesis* Følelse): Kuldskærhed; Overfølsomhed for Kulde, særlig ved Bright's Syge.

Krybebehandling, se Kravlebehandling.

Krydsbid: Sammenbiddet er saaledes, at Overtænderne i den ene Side bider ned foran Undertænderne, i den anden Side omvendt.

Krykkelammelse: L. af Grene af Plexus brachialis (spec. Nerv. radialis) som Følge af Krykkens Tryk i Armhulen.

Krymotherapia (gr. *krymos* Kulde + gr. *therapeia* Pleje): Anvendelse af Kulden i Helbredsojemed.

Krympningsrefleksen: reflektorisk Fleksion i Hofte og Knæ og Dorsalfleksion af Fod og Tæer med Irritation af Foden med kraftige Naalestik, kraftig Bøjning af de smaa Tæer eller lignende. Tegn paa svar Ledningsafbrydelse i Rygmarven med Læsion af Pyramidebanerne. Sml. Spinalautomatiske Reflekser.

Kryofile Bakterier (gr. *kryos* Kulde, Frost + gr. *fileein* elske): B., som fortrinsvis vokser ved lavere Temperaturer. Der gives Bakterier, som kan vokse ved Temperaturer ned til ca. $\div 10^{\circ}$.

Kryo-skopia (gr. *kryos* Frost + gr. *skopein* undersøge): Læren om Forholdet mellem Vædsers Frysepunkt og deres osmotiske Tryk (molekylære Koncentration). -**therapia** = Krymotherapia.

Krypto-cephalus (gr. *kryptos* skjult + gr. *kefale* Hovede): Misdannelse, hvor Hovedet mangler og i det hele kun er repræsenteret ved enkelte Knoglestykker i Dybden. -**genetisk** (gr. *gignomai* [gen-] opstaar): af skjult Oprindelse. -**lith** (gr. *lithos* Sten): »Hudsten» opstaet ved Forkalkning i et Atherom. -**merorachischisis** (gr. *meros* Del + gr. *rhachis* Rygrad + gr. *schisis* Spalte) = Spina bifida occulta. -**radiometer** (lat. *radius* Straale + gr. *metron* Maal): Apparat til Maaling af Røntgenrørs Haardhed, konstrueret paa Grundlag af det Forhold, at Sølv, i Modsætning til Aluminium, i lige Grad absorberer haarde og bløde Røntgenstråler. -**skop** (gr. *skopein* se, undersøge): Apparat, som ved særlig Afblanding muliggør Røntgenoskopi ved Dagslys.

Kryptogame (gr. *kryptos* skjult + gr. *gamos* Ægteskab) **Planter:** blomsterløse Planter, som formerer sig ved Sporer.

Kryptogen (gr. *kryptos* skjult + gr. *gignomai* [gen-] opstaar, fødes): af ukendt Oprindelse, f. Eks. k. Sepsis, d. v. s. uden paaviselig Indgangsport.

Kryptophthalmus (gr. *kryptos* skjult + gr. *ophthalmos* Øje): medfødt Misdannelse. Øjespalten og Konjunktivalsækken mangler, Huden gaar hen over Øjet. Bulbus findes som Regel, men Huden erstatter Cornea.

Kryptorchismus (gr. *kryptos* skjult + gr. *orchis* Testikel): dobbeltsidig Retention i Abdomen af Testes.

Krystalloider, se Kolloider.

Krystallophobia (gr. *krystallos* Glas + gr. *fobos* Frygt): Angst for Glasstumper.

Krystallwulst (Soemmering) (ty.): ringformig Fortykkelse af Efterstæren bag Iris, stammende fra Kortikalisrester, der er blevet tilbage mellem Linsekapslens to Blade.

Kræft, se Carcinoma, Sarkoma.

Kugle-bakterier: Kokker. -**led:** Led med tilnærmelsesvis kugleformet Ledhoved. -**mølle:** Beholder med Kugler af Staal, Agat eller andet haardt Stof til Knusning af forskelligt Materiale, f. Eks. Bakterier. Knusningen sker ved at Beholderen i længere Tid holdes i en omdrejende Bevægelse. -**tromber:** kugleformede Tromber, som ligger frit i et af Hjertets Forkamre. -**tang:** Tang til Ekstraktion af Fremmedlegemer.

Kuhn's (K., Ernst, 1873—1920, Tyskland) **Maske:** tætsluttende M., forsynet med Ventil, der vanskeliggør Indaanding, hvorved Blodforsyningen i Lungen forøges; der fremkaldes en Hyperæmi. Anvendes ved Tuberkulosebehandling m. m. **K.'s perorale Tubage:** Indlæggelse af lang, bøjelig Metalkanyle i Mund, Svælg og Strube, saaledes at Patienten under Operationer i Næse, Mund eller Svælg frit kan respirere og narkotiseres, uden at Blodet løber ned i Struben, idet der lægges en Tamponade over denne omkring Kanylen.

Kuhnt's (K., Hermann, 1850—1925, Tyskland) **Operation:** Resektion af Pandehulen med Fjernelse af hele den faciale Væg.

Kuhnt(-Müller)'s Operation for Ektropion af nedre Øjelaag: »Intermarginalt Snit», som deler Øjelaaget i to Blade; af det bageste, som indeholder Konjunktiva og Tarsus, gøres en trekantet Ekscision.

Kuldeagglutination: en af særlige »Kuldeagglutininere« fremkaldt Agglutination af de røde Blodlegemer, som særlig gør sig gældende ved lave Temperaturer. K. optræder uden konstant Relation til de almindelig anerkendte Blodtypesystemer (A-B-0 og M-N-Sy-stemet).

Kulderystelse: en Tilstand af Kulde-følelse (Kontraktion af Hudkarrene), ledsaget af uvilkaarlige Muskeltræknin-ger, under en stejl febril Temperatur-stigning.

Kuldsværhed: Kryaesthesia.

Kulhydratdyspepsi (*Kulhydrat* [gr. *hydor* Vand] + gr. *dyspepsia* daarlig Fordøjelse): Form for Gastroenteritis ex alimentatione hos Smaabørn. Ses hos Børn, der for Størstedelen er ernæret med Havresuppe. Tvebaksmad, Børne-mel o. l. Afføringen er brun, blank, klistret el. tør smuldrende, hvidlige, sure. Børnene bliver urolige, faar blaa-graa Ansigtssfarve, Muskelrigiditet, even-tuelt Ødemer, Eklampsi. De har ringe Modstandskraft overfor Infektioner. Li-delsen skyldes bl. a. Vitaminmangel.

Kulilte i Blod, se Katayama's kvali-tative Prøve for CO i Blod.

Kuller: Hjernelidelse, forårsaget af Hydrocephalus internus, der som oftest følger efter akut eller subakut Hjernebetændelse. Efter Lidelsens Grad — Dødkuller, Flyvekuller — er Sympto-merne forskellige: Ophidselse, Sløvhed med abnorme Bevægelser og Stillinger. K. kan ogsaa forårsages af Tumores i Hjernen (vetr.).

Kul-lunge: anthracotisk, sort Lunge p. Gr. af Inhalation og Aflejring af rige-lige Mængder Kulstøv. -**støvlunge** = Pneumoconiose: Lunge med rigelig Af-lejring af inhaleret Støv, der kan være af forskellig Art, forekommer især hos Stenhuggere, Porcellænsarbejdere, Glas-slibere o. s. v. Lungen interstitielle Væv undergaar sekundært Forandringer, især med Sklerosering.

Kulsyreindholdets Formindskelse i Blodet: Akopina.

Kumulation, se Cumulatio.

Kumulativ Virkning (lat. *cumulare* ophobe): ved stadig Indgift af et Stof, der udskilles saa langsomt, at der kom-mer en Ophobning af Stoffet i Organis-

men, fremkommer der først efter nogen Tids Indgift en Virkning paa Organis-men.

Kundrat's (K., Hans, 1845—1893, Patol., Wien) **Sarkom:** Lymphosarco-ma gastrolntestinalis.

Kuppelrumsfistel = Attikusfistel.

Kusma: norsk Bet. for Faaresyge, se Parotitis epidemica.

Kussmaul's (K., Adolf, 1822—1902, tysk Læge) **Respirationstype:** Respi-rationerne er ret regelmæssige, dybe og kommer med kortere Mellemrum end normalt. K.'s R. kan ses f. Eks. ved visse komatøse Tilstande.

Kutan, se cutan.

Kutanreaktion, se Kutireaktion.

Kutireaktion (lat. *cutis* Hud): Reak-tion fra Hudens Side, baseret paa Om-stemning, foretaget i diagnostisk Øje-med.

Kvadrant-hemianopsi s. -hemio-pi s. -anopsi (*Kvadrant* + gr. *hemi*- halv + gr. *a*- priv. + gr. *opis* Syn, gr. *ops* Øje): partiel Hemianopsi, hvor tilnær-melsesvis en Kvadrant mangler. Den manglende Sektor har sin Spids i Fiks-ationspunktet, og dens ene Grænse følger den vertikale Diameter. Findes især ved Lidelser, som angriber Tractus opticus.

Kvartalsdranker, se Dipsomania.

Kvartanfeber, Febris quartana (lat. *quartana* sc. *febris* Firedagesfeber), se Malaria.

Kvartslampe (= Kvarts-Kvægsølv-damp-Lampe eller Kvægsølv-Kvarts-Lampe): en Art Buelampe, der kan ud-sende et Lys, som er rigt paa ultravio-lette Straaler. I et lukket Rør, som be-staar af Kvarts eller en Glasart, som lader ultraviolet Lys passere, findes Hg og Kvægsølv damp under et vist Tryk. Mellem et Par Elektroder i Røret frem-bringes en elektrisk Strøm, som faar Kvægsølv dampen til at gløde og ud-sende ultraviolet Lys. Anvendes ved for-skellige Infektionssygdomme, Eks. Tu-berkulose og Osteomyelitis.

Kvindesygdomme: speciel Beteg-nelse for Sygdommene i de kvindelige Genitalia.

Kvæg-malaria: bruges som Beteg-nelse for saavel Anaplasmosen som Piro-plasmosen. -**myg**, se Simulier. -**pest:**

ondartet febril Lidelse hos Kvæg, kan angribe Faar og Svin. Septisk hæmorrhagisk Slimhindeildelse, fortrinsvis i Tarmen med Erosioner af Mundslimhinden. Letaliteten svinger mellem 20 og 100 %. Aarsag: Virus. Behandling: Vaccination og Serumbehandling. -**tuberkulose**, se Tuberkulose.

Kvægsølvforgiftning: Hydrargyrosis, Merkuralismus.

Kvælning: Strangulatio, Suffocatio.

Kværke, Sygdom specifik for Hestearacen: akut, smitsom, febril Lidelse med Katarr i Næse-Svelgrummet og Henkastninger til de regionære Lymfelegler. Kan metastasere til andre Organer. Letalitet ca. 2 %. Aarsag: Streptococcus equi. Inkubationstid 4—8 Dage.

Kværkning: Strangulationsdød, ved hvilken der ikke anvendes andet Redskab end Haanden, og hvor Kvælningen væsentligst sker ved Sammentrykning af Larynx fra Side til Side.

Kværulantforrykthed (lat. *querulus* klagende): paranoid Psykose med Forestillingen om at være retsligt forurettet, forfulgt og resulterende i en bitter Kamp for sin formentlige Ret.

Kuestner's (K., Otto Ernst, 1849—1931, Gynæk., Breslau), se Kejsersnit, suprasymfysært. K.'s Hager til Fremtrækning af Fosteret i Underkropstilling. K.'s Tegn: 1) Demoidcyster i Ovariet ligger som Regel foran Uterus; forskyder man dem herfra, vender de hurtigt tilbage igen. 2) ved Tryk mod Abdomen over Symfyen glider Navlesnoeren ikke ned i Vagina, naar Placenta er løsnet.

Kylingebryst: Form for Deformitet af Brystkassen; Brystbenet er mere fremstaaende end normalt; Brystkassens Sidepartier er affladede, og i Tværnsnit er den omtrent trekantet. Denne Deformitet kan skyldes Rakitis.

Kümmell's (K., Herm., f. 1852, Kir., Hamb.) **Sygdom:** Spondylopathia traumatica, sekundær udviklet Kyfose efter Traume (i Reglen Brud) af Columna. K.'s Punkt: 1—2 cm nedenfor og tilhøjre for Navlen Ømhed ved kronisk Appendicitis.

Kymograf (gr. *kyma* Bølge + gr. *grafein* skrive [*grafeion* Skrivedskab]): Apparat til Optegning af Svingninger,

f. Eks. Puls, Blodtryk, Muskelkontraktioner, elektriske Svingninger o. l. Det kan være en roterende Tromle, med sodet Papir, paa hvilket Svingningerne optegnes ad mekanisk Vej, el. en Maskine, i hvilken Film el. fotografisk Papir føres forbi en Spalte; herpaa foregaar Registreringerne ad optisk Vej ved Hjælp af Lysstraaler el. lign.

Kynanthropia (gr. *kynanthropos* Hundemenneske [af *kyon* [*kyn-*] Hund + *anthropos* Menneske]): Vrangforestillingen at være forvandlet til en Hund.

Kyndere: Veer, der optræder i den sidste Tid af Svangerskabet eller ved Fødselns allerførste Begyndelse = Plukkeveer.

Kynorexia (gr. *kyon* [*kyn-*] Hund + gr. *orexis* Appetit): Ulvehunger. Syn. Bulimia.

Kyphoscoliosis (gr. *kyfos* krumbøjet + gr. *skoliosis* Krumning): bagud Krumning af Rygraden i Forbindelse med Sidekrumning.

Kyphosis (gr. *kyfosis*): bagud Krumning af Rygraden. K. *juvenilis*, se Scheuermann's Sygdom.

Kyphotisk Bækken (gr. *kyfos* krum, kroget): B., hvis Form er bleven forandret paa Grund af lavtsiddende Kyfose, oftest tværforsnævret, særligt i nederste Bækkenaabning. — Pelvis transverse per kyphosin angusta.

Kyrtometer (gr. *kyrtos* hvælvet + gr. *metron* Maal): bælteformet Apparat til Fastsættelse af Formen af et Tværnsnit af Brystkassen i fikseret Stilling.

Kyste, se Cyste.

Kæbehulebetændelse: Sinuitis maxillaris.

Kældere i Placenta, smaa Hulrum i P. af ukendt Oprindelse. (Kühnel's (K., Poul, f. 1892, Danmark] Hulrum).

Kælvningsfeber, Mælkefeber, Paresis puerperalis: Lidelsen optræder i Reglen kort efter Fødsler, hyppig hos Ko, sjældnere hos Faar og Ged. Symptomer: tiltagende Sløvhed indtil Coma, af og til Kramper, Temperatur subnormal. Aarsag: Hypocalcæmi. Behandling: Luftinfusioner i Yveret, Kalkpræparater intravenøst, Stimulantia. Prognosen god.

Kæmpevækst: (relativt) velproportioneret abnorm Vækst, som Følge af

Hypofyseadenom (acidofilt), der gør sig gældende før Epifyseliniernes Tillukning. Syn.: Gigantismus.

Købner's Rids: mekanisk Læsion af Huden for at fremkalde Udbrud af visse Hudsygdomme paa det læderede Parti og derigennem vise Traumens Indflydelse.

Kødforgiftning: en Række Symptomer, som kan opstaa i Tilslutning til Nydelse af Kød. Man skelner mellem 1) Tilfælde, som skyldes Bakterier, der har været i Kødets, og som fremkalder Infektion hos Patienten, og 2) Tilfælde, som skyldes giftige Stoffer, frembragt af Bakterier i Kødets, men hvor Bakterierne ingen Indflydelse har paa Patienten, kun deres Produkter. De virkelige Infektioner skyldes i Alm. Bakterier af Paratyfusgruppen. Sympt. er ofte Kvalme, Opkastning, Diarrhoe, visse nervøse Sympt. **-mola** = Mola carnea. **-navle**: lille Prominens paa Navlestedet hos nyfødte i de Tilfælde, hvor Navlesnoren ikke falder af i Niveau med Huden paa Abdomen, men lidt derfra (= Sarkomphalos).

Kødnydelse i overdreven Mængde: Carnismus.

Køddædende: carnivor.

Kølliker's (K., Alb. v., 1817—1905, Anat., Würzburg) **Celler**: Spermato-blaster.

König-Maasz' Hjertemassage: Form for Hjertemassage, som anvendes ved Narkosekollaps. Efter König udøves med en flad Haand rytmiske Tryk paa Thoraksvæggen over Hjertet, sva-

rende til Respirationens Tempo; efter Maasz udføres Trykket med en Rytme paa 120 i Minuttet.

Køns-banen: (af tysk Keimbahn) den ubrudte Række af Generationer af Kønsceller eller Kønscelleforstadier, der fører fra den befrugtede Ægcelle, hvorefter Organismen opstaa, til de modne Kønsceller, som den danner, og uden om hvilken Somaet udvikler sig. Den føres ubrudt fra Generation til Generation. **-begrænsede Egenskaber**: E., der kun forekommer hos det ene Køn. Sml. Kønsbundne Egenskaber. **-begunstigede Egenskaber**: E., der fortrinsvis optræder hos det ene Køn. Sml. Kønsbegrænsede Egenskaber. **-bundne Egenskaber**: E., hvis Gen er beliggende i Kønskromosomerne. Sml. ensidig maskulin el. feminin Arv. **-karakter**: Egenskab, der karakteriserer et Individ som hørende til det ene eller det andet Køn. **Accidentiel K.**: alle Kønskarakterer undtagen Kønskirtlerne; kan deles i de genitale og de ekstra-genitale. **Essentiel K.**: Kønskirtlerne. **Primær K.**: Kønskirtlerne. **Sekundær K.**: alle Kønskarakterer undtagen Kønskirtlerne. **-kromosom** (*Kromosom*, s. d.): Kromosom, der forekommer forskelligt hos de to Køn, i Reglen saadan, at der hos det ene Køn (det homozygote) forekommer to X-Kromosomer og hos det andet Køn et X- og et Y-Kromosom. X- og Y-Kromosomerne er da Kønskromosomerne. Syn. Heterokromosom. Sml. Autosomer.

L

Laarbrok, se Hernia femoralis.

Labio-chorea (lat. *labium* Læbe + gr. *chorea* Dans): krampagtige Trækninger omkring Munden under Tale. Se Tic. **-graf** (gr. *grafein* skrive): Apparat til Registrering af Læbernes Bevægelser.

Labium duplex (lat.): Dobbeltlæbe; Ekstralæben dannes af en langagtig Slimhindefold indenfor Læberøddet; hyppigst ved Overlæben. **L. fissum** =

L. leporinum = **Chelloschisis**: Hareskaar; een- eller dobbeltsidig mangelfuld Sammenvoksning mellem Overkæbelap og Midtpandelap.

Laboratorieinfektion: Infektionssygdom, erhvervet under Arbejdet med patogene Mikrober, enten ved Forsøg in vitro eller ved Dyreforsøg.

Laborde's (L., Jean Baptiste Vincent, 1830—1903) **Metode til Opliv-**

ning af Skindøde: rytmiske Fremtrækninger af Tungen.

Labores parturientium (lat. *labor* Anstrengelse, Lidelse; lat. *parturire* være i Barnsnød) = Fødselsveer.

Labyrinth-ectomia (gr. *labyrinthos* + gr. *ektome* Udsækning): delvis eller fuldstændig Fjernelse af Ørelabyrinten. **-fistel** (lat. *fistula* Rør, Byld): som Regel ved Mellemørebetændelse forårsaget Defekt i den benede Labyrintvæg. **-fistelsymptom:** Fremkaldelse af uvilkaarlige Øjenbevægelser, i Reglen i Form af Nystagmus ved tilstedeværende Labyrintfistel. L. kan fremkaldes ved Kompression og (med modsat Retning) ved Aspiration i Øregangen, idet Trykket forplantes gennem Fistlen til Endolymfen (alm. L.). Det samme kan opnaas ved at forandre Blodfyldningsgraden i det svulne Granulationsvæv (vasculært L.), hvad enten dette gøres ved Kompression af Carotis (S. H. Mygind) eller ved Indaanding af Amylnitrit (Borries). **-itis:** Betændelse af Ørelabyrinten = Otitis intima.

Lacerationsektropium (lat. *laceratio* Sønderrivelse + *Ektropium* [s. d.]): E. af Orificium ext. uteri paa Grund af Rifter i Cervix uteri og paafølgende Ardannelse.

Lachapelle (L., Marie-Louise, 1769—1822, Jordemoder i Paris), se Mauriceau.

Lachesis (gr., Lod, Skæbne [?]): Slægt af Giftslanger (s. d.), hørende til Viperidae. L. *muta*, den stumme Klaperslange, lever i Syd- og Mellemamerika og er Amerikas største og farligste Giftslange.

Lacksprünge (ty.): Revner i Lamina elastica chorioideae med sekundær Proliferation af Pigmentepitelet. Optræder ved Myopi bagtil i Øjet.

Lac neonatorum (lat. *lac* Mælk; gr. *neos* ung, ny + lat. *natus* født): Heksemælk, s. d.

Lact-acidæmia (lat. *lac* [lact-] Mælk + lat. *acidus* sur + gr. *haima* Blod): Forekomst af Mælkesyre i Blodet, og den deraf betingede Autointoxikation. **-agoga** (gr. *agogos* Fører) = Galaktagoga, s. d. **-ation** (lat. *lactare* die): Diegivning. **-ationsatrofi af Uterus** (gr. *atrofia* Udtæring): stærk Formindskelse af Uterus under Diegivning. **-ations-**

psykose (lat. *lactare* die + gr. *psyche* Sjæl): Sindssygdom i Diegivningsperioden. **-ocele** (gr. *kele* Brok) = Galactocele. **-orrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Mælkeflaad. Mælkeafsondring fra Mammæ, naar Barnet ikke patter. **-oskop** (gr. *skopeein* se, undersøge): Apparat til Bestemmelse af Mælks Fedtindhold, baseret paa Gennemsigtigheden. **-osuria** (*Lactose* [lat. *lac* Mælk] + gr. *ouron* Urin): Forekomst af Mælkesukker (Lactose) i Urinen; fysiologisk hos diegivende Kvinder og hyppig i sidste Del af Svangerskabet.

Ladriere (fr.) = Leprosier.

Laemostenosis (gr. *laimos* Svælg + gr. *stenosis* Snæverhed): Forsnævring af Svælget.

Laesio (lat., Beskadigelse): Læsion, Sygdom.

Lagnesis, Lagnosis (gr. *lagnos* vellystig): Nymphomania resp. Satyriasis.

Lagochilli (gr. *lagocheilos* som har Hareskaar [*lagos* Hare; *cheilos* Læbe]): Hareskaar.

Lagophthalmus (gr. *lagos* Hare + gr. *ophthalmos* Øje): Tilstand, hvor Øjet ikke kan lukkes, eller hvor Øjelaagene ikke naar sammen ved Lukningen af Øjnene, saa at en Del af Bulbus forbliver blottet. **Paralytisk L.** ved Lammelse af M. orbicularis (Facialislammelse). Desuden ved Ablefari, Ektropion, Eksoftalmus m. m.

Lagrange's (L., Felix, 1857—1928, Frankrig) **Operation:** kombineret Iridektomi og Sklerektomi for at danne en filtrerende Cicatrice ved Glaukom.

Lagstær: Form for medfødt Stær, se Cataracta.

Lakfarvet Blod: Farvenuance, som fremkommer naar Blod hæmolyseres; rystes Blod f. Eks. med lidt Vand og et fedtopløseligt Stof, som ødelægger Erythrocyternes Stroma, bliver Vædsken klar, dybrød og i tyndere Lag gennemsigtig.

Lakmusvalle (ty. Lackmusmolke): Valle + Lakmus, et særlig i Tyskland meget anvendt Substrat til Brug ved Differentialdiagnosen mellem forskellige Bakterier, særlig indenfor Salmonellagruppen.

Laksantia (lat. *laxare* slappe, aabne): afførende Midler.

Laktation (lat. *lactare* give Mælk, die): Mælkeafsondring fra Brystkirtlen. -**stiden**: Diegivningsperioden.

Lakunær (hvad der har med Hulrum el. Revner at gøre) (lat. *lacuna* Fordybning): anvendes f. Eks. om Angina lacunaris sive follicularis, en Form for Angina, ved hvilken der i Tonsillernes Lacuner dannes gullighvide Proppe, som bestaar af Bakterier, Detritus, Leukocyter, Fedtsyrer o. lign.; Lidelsen i Tonsillerne er ofte ledsaget af Svulst af Kirtlerne ved Angulus mandibulae.

Lallatio (lat. *lallare* synge lalala): Lallen; bruges ogsaa = Lambdazismus.

Lalo-pathia (gr. *lalein* tale + gr. *pathos* Lidelse): sammenfattende Betegnelse for de forskellige Former af Taleforstyrrelse, spec. Dysartriene. -**phobia** (gr. *phobos* Frygt): Frygt for at tale paa Grund af Stammen, Smerter i Svælg og Larynx etc.

Lamarckisme (Lamarck, Jean Bapt. Pierre Ant. Monet de, 1744—1829, fr.): Læren om at erhvervede Egenskaber nedarves, hvorved man kunde forklare Arternes Omdannelse gennem arvelig Tilpasning.

Lambdazismus (gr. *lambda* Bogstavet L): Talefejl, hvor Lyden r erstattes med l.

Lamblia (Cercomonas, Giardia) **intestinalis**: en Flagellat, der træffes i Tarmkanalen hos Mennesket og adskillige Dyrearter. Om dens patogene Rolle er Meningerne delte.

Lambotte's (L., Albin, 1856—1912, Belgien) **Frakturbehandling**: operativ Forening af Brudstykkerne ved Hjælp af lange Staalskruer, der udenfor Forbindingen fikses ved en rorformet Staalskinne.

Lameris' (L., H. J., nulev., Utrecht) **Metode til Radikaloperation for Ingvinalhernie**: Fremtrækning af Broksækken gennem en lille Incision i Obliq. ext.-Fascien, Gennemklipping, Underbinding af den nederste Del; Torkvering af den øverste Del, Gennemstikningsligatur og Afklipping perifert for denne.

Laminaria (lat. *lamina* tynd Plade): Stænglen af en Alge. Den indtørrede L. vil ved Optagelse af Vand udvide sig betydelig, kan derfor anvendes til

langsom Dilatation af Kanaler, specielt Cervix uteri. -**stifter** (Stipites laminariae) til langsom Dilatation af Cervikal-kanalen.

Laminectomy (lat. *lamina* tynd Plade + gr. *ektome* Udskæring): Aabning af Columna ved Ejernelse af Hvirvlernes Buer.

Laminosioptes cysticola (lat. *lamina* tyndt Metalblad + gr. *koptein* slaa, saare [Analogidannelse efter *Sarkoptes*?]): en $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$ mm lang, langstrakt Mide, der meget hyppigt snylter i det løse, subkutane Bindevæv (især paa Kroppens Under- og Sideflader) hos Høns og andre Hønsfugle. Fremkalder smaa hvidlige flade Knuder, der efter Midens Død ofte forkalkes.

Lammelse, fuldstændig = Paralysis, lettere = Paresis, af Ansigt = Paralysis nervi facialis, halvsidig = Hemiparesis, Hemiplegia, dobbeltsidig = Paraplegia, Diplegia, af enkelt Lem = Monoplegia.

Lamprophonia (gr. *lamprophonia*): usædvanlig klar og tydelig Stemme.

Lamziekte (holl. *lam lam* + holl. *ziekte* Sygdom), Parabotulismus bovis: enzootisk, feberfri Kvægsygdom i Sydafrika. Sympt. Stivhed og en i Bagparten begyndende, fremadskridende Paralyse og Parese. Aarsag: Intoksikation, opstaaet ved at æde raadne Kadavere i Forbindelse med andre Faktorer. Forløb: perakut Form: Død i Løbet af faa Dage; akut Form: Død i Løbet af 2—7 Dage.

Lancet (fr. *lancette*): 3—4 cm lang, spids-trekantet, tyndbladet, tveægget Kniv, hvis Skafts to Skaller kun ved Nitten er forbundet med Bladet. Benyttedes i gamle Dage meget til Aareladning, Aabning af smaa Abscesser og Vaccination. -**snit**: Raquette (Ketsjer)-Snit med afrundede »Hjørner«.

Lancetikke, se Dicrocoelium.

Lancinerende Smerter (lat. *lancinare* sønderrive): pludselige, jagende ved Tabes dorsalis.

Landkortunge, se Lingua geographica.

Landolfi's Undersøgelse til Sondring mellem Transsudat og Ekssudat: der gives Jodnatrium (a) per os eller (b) injiceres i Pleuravædske f. Eks.; hvis Joden derefter kan paavises (a) i

Punkturvædske eller (b) i Urin, drejer det sig om Transsudat.

Landolt's (L., Edmond, 1846—, Paris) **Ring**: Figur til Synsprøve. Ring med kvadratisk Defekt, hvis Stilling Pt. skal angive.

Landouzy (L., Louis, 1845—1917, Paris) -**Déjérine's** (D., Joseph Jules, 1849—1917, Neurolog, Paris) **Type** af progressiv Muskelatrofi karakteriseres ved en særlig Angriben af Ansigts-, Skulder- og Armmuskler.

Landouzy-Grasset's (G., Joseph, 1849—1918, Paris) **Lov**: ved Hemisfærelæsioner (Apoplexia cerebri etc.) holdes Hovedet drejet mod den ramte Side af Legemet, hvis Krampesymptomer er dominerende, og mod den ramte Hjernehalvdel, hvis Lammelsen er slap.

Landry's (L., Jean Baptiste Octave, 1826—1865) **Paralyse**: akut, opadstigende Rygmærslammelse som Følge af Myelitis eller Poliomyelitis.

Lane's (L., W. Arbuthnot, nulev., England) **Bælte** (modificeret af Rovsing): Underlivsbælte, konstrueret efter Brokbaandsprincippet, idet 2 kraftige Staal-fjedre, der fra en Støttepelotte i Lænderegionen svinger frem mellem Spina ilei ant. sup. og Trochanter, presser en stor Pelotte ind mod Hypogastriet. **L.'s Frakturbehandling**: Forening af Brudstykkerne ved Paaskrning af slanke, tynde Staalsskiner. **L.'s kinks**: Knæk paa Tarmene, fremkaldt ved Adhærencer til Omgivelserne: **L.'s Operation ved intestinal stasis**: Ileorectostomi og Totaleksstirpation af Colon.

v. Langenbeck's (L., Bernhard Rudolf Konrad, 1810—1887) **Snit til Albueresektion**: lige Snit fra 3—4 cm over Spidsen af Olecranon til 5—6 cm nedenfor denne paa Bagsiden af Ulna. **v. L.'s Snit til Fodledsresektion**: Hagesnit om Mall. ext., Ankersnit om Mall. int. **v. L.'s Snit til Haandledsresektion**: lige Snit fra den ulnare Rand af Midten paa 2. Metacarp til Midten af den distale Ende af Radius. **v. L.'s Snit til Hoftereesektion**: ved 45° flekteret Femur lægges et c. 12 cm langt lige Snit fra Midten af Trochanter i Retning af Spina ilei sup. post. **v. L.'s Snit til Knæresektion**: 15—18 cm langt Buesnit paa Indsiden af Knæet.

v. L.'s Snit til Skulderresektion: Snit fra forreste Rand af Acromion tæt ved Leddet til Clavicula 6—10 cm lodret nedad.

Lange's Prøve til Paavisning af Acetone i Urinen: en modificeret Legal's Prøve, men er mere følsom. Til 5 cm³ Urin sættes 5 Dr. (1 Dr. for hver cm³) Iseddikesyre og nogle faa Draaber af en koncentreret vandig Opløsning af Nitroprusidnatrium. Man lader derefter lidt Ammoniumhydroxyd løbe ned ovenpaa Blandingen (bedst ved Hjælp af Trag og Filter). Er Acetone til Stede, kommer en purpurfarvet Ring.

Langer's Metode: M. til Bestemmelse af Blodlegemernes Sænkingshastighed i smaa Mængder Blod.

Langhans'ske (L., Theod., 1839—1915, Patol., Berlin) **Cellelag**: Celler beklædende Villi chorii; ligger udenpaa Syncytiet og svinder som Regel omkring Midten af Svangerskabet. **L.'s Celler**: Kæmpeceller i Tuberkelfocus med talrige randstillede Kerner.

Langmave, se Bathygastrica, Gastropotose.

Langskalle: Dolicocefal.

Langsynethed: 1) = Presbyopi, 2) = Hypermetropi.

Lannelongue's (L., Odilon Marc, 1841—1911) **Tibia**: T. med syfilitiske, periostale Forandringer.

Lanugo (lat., Uldhaar, dunede Haar): Fosterets og det nyfødte Barns Haarbeklædning.

Lanz's (L., Otto, 1865—, Amsterdam) **Operation ved Elephantiasis paa Underkstremiteten**: Incisioner lægges paa Laaret ind til Os femoris, der trepaneres, hvorefter der i Trepanhullerne indlægges Striber af Fascia lata. **L.'s Punkt**: P. paa Underlivet, der markerer Afgangsstedet for Proc. vermiformis fra Coecum, findes paa Overgangen mellem højre og midterste $\frac{1}{3}$ af en Linie, der forbinder Spina illi ant. sup.

Lapar-ectomy (gr. *lapara* Lysken + gr. *ektome* Udskæring): Ekscision af Striber eller Kiler i Bugvæggen ved abnormal Slaphed af denne. -**elytrotomia** (gr. *elytron* Hylster, Foderal + gr. *tome* Snit): Operation, der skulde erstatte Kejsersnit, idet man vilde undgaa at aabne Peritonæalhulen og incidere Ute-

rus. Man inciderede over Lig. Pouparti, trængte stumt frem subperitonæalt til Vagina, der incideredes. Derefter Forløsning gennem dette Saar, naar Orificium var tilstrækkelig udvidet. = Gastrolytrotomia = Laparokolpotomia.

Laparo-cele (gr. *lapara* Lysken + gr. *kele* Brok) = Hernia ventralis. -**kolpotomia** (gr. *kolpos* Skød + gr. *tome* Snit) = Laparolytrotomia. -**skopia** (Jacobæus) (gr. *skopeen* undersøge): direkte Inspektion af Peritonæalhulen efter samme Princip som ved Cystoskopi. Apparatet indføres i Peritonæalhulen gennem Kanylen af en Troikart. -**tomia** (gr. *tome* Snit): operativ Aabning af Bughulen. **L. explorativa**: L., hvorved man søger at skaffe sig Oplysninger om en Sygdom, hvis Natur man ikke paa anden Maade har kunnet faa tilstrækkelig Klarhed paa.

Lapina (fr. *lapin* Kanin): Koppevaccine, dyrket paa Kaniner.

Lapsnit: Amputationsmetode, ved hvilken der dannes Bløddelslapper til Dækning af Stumpen.

Larmoiement tabétique (fr.): Hypersekretion af Taarer ved Tabes.

Larrey's (L., Dominique Jean, 1766 — 1842, Krigskirurg hos Napoleon) **Spatium**: Spalte i Mellemgulvsmuskelen (Diaphragma) bag Brystbenet. **L.'s Underbinding**: Ligatur af Arteria femoralis lige under Lysken.

Larsson's (L., Sven, f. 1893, Sverige) **Operation** for Amotio retinae: gaar ud paa at fremkalde en Betændelsestilstand i Korioida ved Diatermi-Brændinger paa Sklera. Den subretinale Vædske udtømmes, og Retina kan derefter vokse fast til Korioida under Ardannelsen.

Larva migrans (lat.; *larva* egl. Spøgelse, Maske; *migrans* vandrende) = Creeping eruption.

Laryngectomia (gr. *larynx* [laryng-] Strube + gr. *ektome* Udskæring): operativ Fjernelse af Struben.

Laryngismus (gr. *larynx* [laryng-] Strube): krampagtig Tillukning af Struben. **L. stridulus**: samme ledsaget af hivende Inspiration.

Laryngitis (gr. *larynx* [laryng-] Strube): Strubebetændelse. **L. hypoglottica** s. subglottica: Betændelse be-

grænset til Partiet nedenfor Stemmelæberne. **L. phlegmonosa**: heftig, dyberegaaende Slimhindebetændelse, undertiden med Abscesdannelse. **L. sicca**: kronisk, atrofisk Strubebetændelse med Tørhed af Slimhinden, samt eventuelt Skorpedannelse (**Ocæna laryngis**). **L. stridulosa** = Laryngismus stridulus, s. d.

Laryngo-cele (gr. *larynx* [laryng-] Strube + gr. *kele* Brok): 1) luftfyldt Svulst udenpaa Struben. 2) Prolaps af en Del af Strubeslimhinden, i Reglen i Forbindelse med Ventriculus Morgagni (L. ventricularis). -**centesis** (gr. *kentesis* Stikken): Punktur eller lille Indsnit i Struben. -**fissur** (lat. *fissura* Spaltning): operativ Aabning af Struben ved Spaltning af denne fortil i Midtlinien. -**graf** (gr. *grafein* skrive): Apparat til Registrering af Strubens Bevægelser. -**kriser** (gr. *krisis* Afgørelse): krampagtig Tillukning af Struben ved Tabes dorsalis. -**logia** (gr. *logos* Ord, Lære): Læren om Strubens Sygdomme. -**paralyse** (gr. *paralysis* Lammelse): Lammelse af Strubens Muskulatur. -**pathia** (gr. *pathos* Lidelse): Lidelse af Struben. -**pharyngitis** (gr. *farynx* Svælg): Betændelse af saavel Strube som Svælg. -**phonia** (gr. *fone* Stemme): Stemmen, saaledes som den lyder ved Auscultation af Struben. -**phthisis** (gr. *phthisis* Svindot): Strubesvindot, Strubetuberkulose. -**plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af Strubens Muskulatur. -**rrhagia** (gr. *rhegnymi* [rhag-] bryder): Blødning fra Struben. -**rrhoea** (gr. *rhoë* Flod): Strubelidelse med særlig stærk Afsondring. -**skop** (gr. *skopeen* undersøge): Strubespejl. -**skopia**: Indblik i Strubens Indre; som oftest indirekte ved Hjælp af Strubespejlet, hvori der dannes et Spejlbillede af Struben; ogsaa direkte ved Hjælp af rør- eller spatelformede Instrumenter (Kirstein's Autoskopispatel, Killian's Svævelaryngoskopi (se Svævelaryngoskopi), Haslinger's og Seiffert's Direktoskoper. Seiffert's Støtteautoskop), som gør Strubens Indre umiddelbart tilgængeligt for Undersøgelse. -**spasme** (gr. *spasmos* Krampe): krampagtig Tillukning af Struben = Glottiskrampe. -**spasmopsellisme** (gr. *spasmos* Krampe + gr. *psellismos* Stam-

men): Stammen som Følge af krampagtig Tillukning af Struben. **-stenosis** (gr. *stenosis* Snæverhed): Forsnævring af Struben. **-stomia** (gr. *stoma* Aabning): Aabning af Struben med Danelse af en bred Forbindelse mellem dennes Indre og Overfladen, idet Hud og Slimhinde forenes. **-tornia** (gr. *tome* Snit): Aabning af Struben. **L. subhyoidea** = Pharyngotomia subhyoidea. **-tracheitis** (gr. *tracheia* Luftrør): samtidig Betændelse af Strube og Luftrør. **-tracheotomia** (gr. *tracheia* Luftrør + gr. *tome* Snit): Aabning af Strube og Luftrør ved Gennemskæring af Ringbrusken og de øverste Luftrørsringe. **-typhus** (gr. *tyfos* Røg, Bedøvelse): Typhus i Struben, oftest i Form af Perichondritis og Ulcerationer. **-xerosis** (gr. *xerosis* Tørhed): Tørhed af Strubenslimhinden som Følge af mangelfuld Kirtelvirksomhed.

Larynx-fistel (gr. *larynx* Strube + lat. *fistula* Rør, Byld): F. førende ind til Struben. **-sklerom** (gr. *skleros* haard) Rhinosklerom (s. d.) i Struben. **-oedem** (gr. *oiedema* Svulst): oftest akut optrædende, af infektiøse eller toksiske Aarsager betinget Odem af Strubens Slimhinde, særlig i den ovenfor Stemmeridsen (Glottis) liggende Del; det er derfor med Urette, naar det almindeligvis benævnes Glottisødem.

Lasègue's (L., Ernest Charles, 1816—1883, Paris) **Sygdom**: Forfølgelsesvanvid. **L.'s Symptom**: ved Forsøg paa samtidig Ekstension i Knæet og Fleksion i Hoften udløst Smertereaktion og uvilkaarlig Modstand. S. ved Ischias. Kernig's S. ved Meningitis er egentlig = L.'s Sympt. **L.'s Syndrom**: Tabet af Evnen til uden Synets Hjælp at bevæge et anæstetisk Lem; Sympt. ved Hysteri.

Lassen's (L., Otto Viggo, 1845—1919, Danmark) **Metode til Radikaloperation for Cruralhernie**: Canalis femoralis lukkes ved at sy M. pectineus op til Lig. Pouparti; den tilsvarende Del af Fascia pectinea, der har været klapet nedad, trækkes atter hen over Muskulvævet og sys ligeledes fast til Lig. Pouparti.

Lassitudo (lat.): Udmattelse, Slappelse.

Latenstid (lat. *latens* skjult) = Inkubationstid.

latent (lat. *latens* [latent-] skjult): skjult.

Latent Ikterus (lat. *latere* være skjult [latens skjult]; gr. *ikteros* Gulsot): siges at være til Stede, naar der hos en Patient ikke kan paavises Gulfarvning (Ikterus) af Hud el. Slimhinder, men Forhøjelse af Galdetarvestofindholdet i Serum.

Lateralisparalyse (lat. *lateralis* hørende til Siden + gr. *paralysis* Lammelse): Lammelse af Musculus cricoarytænoideus lateralis.

Lateralsklerose (lat. *lateralis* hørende til Siden + gr. *skleros* haard): S. og dermed følgende Degeneration af Rygmarvens Sidestrenge, spec. Pyramidebanerne; se amyotrofisk Lat.

Latero-flexio (lat. *latus* [later-] Side + lat. *flexio* Bøjning) **uteri**: Sidebøjning af Corpus uteri. **-positio, -versio** (lat. *positio* Stilling, lat. *vertēre* [versum] dreje) **uteri**: Sideforskydning, Side drejning af Uterus. **-pulsion** (lat. *pulsio* Slag, Stød): til Propulsion og Retropulsion svarende Gangforstyrrelse ved Paralysis agitans, bestaaende i Vanskelighed ved at standse under sidelænds Gang.

Launois (L., Pierre Emile) **-Clérét's Syndrom**: Dystrophia adiposo-genitalis: karakteriseret ved Fedme, mangelfuld Udvikling af Genitalia, event. Dværgvækst, hvis Lidelsen begynder i Barnealderen. Fedmen lokaliserer sig ofte fortrinsvis til Hoftepartiet, Nates, Mammæ og Mons veneris. Lidelsen skyldes mangelfuld Funktion af Hypofysen, ofte p. Gr. af Tumordannelse; paa et senere Stadie kan derfor ses Hjærnetryksymptomer, Hovedpine, Svimmelhed, Opticusatrofi, psykisk Forstyrrelse o. l.

Laurence (L., John Zachariah, 1830—1874, engl. Oftalmol.) **-Biedl's** (1866—1922) **Syndrom**: Retinitis pigmentosa og Atrophia n. optici sammen med Tunghørighed, Fedme, Genitalhypoplasi, Polydaktyli, Hudpigmenteringer og Imbecillitet eller Idioti. Optræder familiært. Lidelsens Sæde er Mellemhjernen.

Lanseslange, se Bothrops.

Lautenschläger's Ozæna-Opera-

tion: Kæbehulen aabnes gennem Fossa canina. Væggen ind mod Næsekaviteten mobiliseres og forskydes ind mod Næseskillevæggen, fikseres her med Tampoadé.

Lavamentum (fr. *lavement* [af lat. *lavare* vadske, skylle]): Lavement = Clysmā.

Laveran's (L., Charles Louis Alphonse, 1845—1922, Frankrig) **Halvmaaner:** kønnede Former af *Laverania falcipara*, der findes i Blodet ved Tropefeberen, se Malariparasiter.

Laverania falcipara: Tropefeberens Parasit, se Malariparasiter.

Mc. Lean's (Mc. L., Franklin C., f. 1888, amerik. Læge) **Nyrefunktionsprøve:** Blæren tømmes og 15 g Urinstof gives pr. os i 100 cm³ Vand. Blæren tømmes efter 1, 2 og 3 Timer. Koncentrationen af Urinstof vil da normalt være ca. 4% i en af Portionerne. Er Koncentrationen under 2%, er det Tegn paa nedsat Nyrefunktion.

Lebers' hereditære Synsnerveatrofi: ret pludseligt opstaaende let Neuritis n. optici, som hyppigst optræder hos unge Mænd, ofte paa hereditær Basis. Efterlader Synsnerveatrofi og betydelig Synsnedsættelse med centralt Skotom.

Lebetomia (gr. *lebes* Bækken + gr. *tome* Snit) = Puciotomia.

Lebistes reticulatus: lille Tandkarpe, ofte benævnt »Millionfisken«, som særlig er anvendt til Arvelighedseksperimenter af Ø. Winge.

Lecluse's (L., 1711—1792, Tamlæge, Paris) **Elevator:** Instrument, som særlig bruges til Fjernelse af Visdomstænder.

Led: Bevægelig Forbindelse mellem Knogledele. De ægte L. har en Ledhule, de uægte ingen. **-betændelse:** Arthritis, Arthrititis. **-mus:** helt fri eller stilkede Legemer i en Ledkavitet; efter Traumer findes Afsprængninger af Knoglevæv og Ledbrusk, og ved patologiske Tilstande (navnlig Arthritis deformans) forekommer morberagtige Dannelser af Ært—Valnød-Størrelse, bygget af hyalin eller fibros Brusk, forkalket Bindevæv eller Knoglevæv. **-sammenvoksning:** Ankylose, Akampsia. **-smerter:** Artralgie, Melagra. **-vædske** = Liquor synovialis:

gullig, tyndtflydende, let klæbrig Vædske i Ledhulen.

Ledningsanæsthesi (gr. *anaesthesia* Følesløshed): begrænset (regionær) Bedøvelse ved Indsprøjtning af Novokain o. l., hvorved Føleenerverne og dermed den Region, hvori de fordeler sig, bedøves.

Leede's Symptom, se Rumpel-Leede.

Lee-Pearson's Formel: F. til at beregne Kraniets Kapacitet ved Hjælp af Hovedets ydre Maal.

le Fort's (le F., Léon Clément, 1829—1893, Paris) **Brud:** Afrivningsbrud af forreste Rand af Malleolus ext. **le F.'s Operation:** Modifikation af Pirogoff's Operation, hvorved Calcaneus gennemsaves horizontalt, saaledes at Undersiden af denne Knogle danner Støttefladen.

Legal's (L., Emmo, 1859—1922, Breslau) **Prøve** til Paavisning af Aceton i Urinen: til lidt Urin sættes nogle Draaber af en frisklavet stærk vandig Opløsning af Nitroprussidnatrium og nogle Draaber Natrium el. Kaliumhydroxyd. Urinen bliver herved rød, hvad enten der er Acetone til Stede eller ej; overmættes med Eddikesyre vil acetonfri Urin blive gul, medens acetonholdig bliver karmin- el. purpurrod.

Legal Sektion (lat. *legalis* lovlig, Lov-; lat. *sectio* Skæren): S. med retsmedicinsk Formaal.

Lege artis (lat., efter Kunstens Lov): efter Reglerne, paa rette Maade.

Legemstyper: efter Kretschmer o. a. er der en Korrelation mellem Legemstypen og Disposition til visse Sindssygdomme; saaledes forekommer den pykniske Legemstype (se d.) særlig hos manio-depressivt disponerede, den leptosome (se d.), dysplastiske og atletiske Type særlig hos schizofrent disponerede.

Legendre's (L., François Laurent, 1812—1858) **Symptom ved Hemiplegi:** forringet Modstand, som Øjets Lukkemuskel udøver paa den lammede Side, naar man med Magt søger at aabne de saa fast som muligt sammenknebne Øjenlaag.

Legeringer, arvebiologiske: atypiske Psykoser, der menes opstaaet som Følge af »blandet« manio-depressiv og schizofren Belastning.

Leichtenstern's (L., Otto, 1845—1900, Köln) **Fænomen**: Symptom ved epidemisk Meningitis, bestaaende i, at Patienten farer sammen, ofte skrigende, naar man banker paa en af Ekstremiteternes Knogler.

Leiner's (L., Karl, 1871—1930, Pæd., Wien) **Sygdom**: deskvamativ Erythrodermi hos Spædbørn.

Leiomyom (gr. *leios* glat + gr. *mys* Muskel): godartet Svulst, bestaaende af glat Muskulatur.

Leishman's (L., Will. Boog, 1865—1926, engelsk Læge) **Farvevædske**: indeholder Azur og eosinsurt Metylenblaat opløst i Metylalkohol. Den anvendes til Farvning af Blodlegemer i Udstrygningspræparat. Fremgangsmaaderne under Farvningen er mangfoldige. Een skal nævnes: Paa det lufttørrede Præparat anbringes ufortyndet Farvevædske i 1 Min.; derefter tilsættes det dobbelte Rumfang destilleret Vand; Præparatet behandles hermed i 5 Min. Vædsken bortskylles og Præparatet tørres.

Leishmania: Trypanosomerne nærtstaaende Flagellat, hvis hyppigste Form er smaa, ovale, tokenede Celler, halvt saa store som røde Blodlegemer. **L. Donovanii** findes i Miltceller og Leukocyter ved den tropiske Splenomegali (Kala-azar). **L. infantum** findes ved Splenomegali i Middelhavslændene. **L. tropica** fremkalder »Orientbylden«, godartet, lokal, kronisk Tropesygdom. Kan paavises i Udstrygningspræparater fra Saarene.

Leiter's (L., Jos., d. 1892, Wienerfabrikant) **Rør**: sammenlagte, bøjelige R., der kan tilpasse sig efter Legemets Overflade, og hvorigennem der kan ledes varmt eller koldt Vand.

Leitz' Hæmoglobinometer: Apparat til Bestemmelse af Blodets Hæmoglobinindhold ad kalorimetrisk Vej. Karakteristisk for det er, at Standardfarven findes i en farvet Glasstang og er uforanderlig; se Sahli's H.

Lembert's (L., Antoine, 1802—1851, Paris) **Sutur**: Tarmsutur, der paa begge Sider af Saaret fatter en Fold af Serosa og Muscularis og ved Knytning bringer de to Serosaflader i Kontakt.

Lemositas (gr. *leme* »Søvn« i Øjnene): Sammenklistren af Øjnene.

Lenard's (L., Philip, 1862—, Fysiker, Heidelberg) **Straaler**: Katodestraaler i fri Luft. Det er L., som har vist, at man kan føre Katodestraaler ud af et Katodestraalerør gennem et lille Vindue af tyndt Aluminiumfolie.

Lenhartz' (L., Hermann Albert Dietrich, 1854—1910, Hamburg) **Kur**: Diæt ved Mavesaar, hvor Hovedvægten lægges paa, at der — selv i umiddelbar Tilslutning til Blødning — tilføres ret rigelig Næring. 1. Dag: 1 Æg opløst i 200 cm³ Mælk, 2. Dag: 2 Æg i 200 cm³ Mælk, 3. Dag: 3 Æg i 300 cm³ Mælk o. s. v. Fra 4. Dag stigende Mgd. Sukker. Fra 7. Dag hakket Kød.

Lenitiva (lat. *lenis* mild): svagerevirkende Afferingsmidler.

Lennander's (L., Karl Gustav, 1857—1908, Upsala) **Snit**: S. til Appendecetomi langs den laterale Rand af højre M. rectus.

Lennhoff's (L., Rudolf, f. 1866, tysk L.) **Indeks**: Afstanden fra Jugulum til Symfyse $\times 100$ og divideret med største Bugomfang.

Lentasepsis (lat. *lentus* langsom + gr. *sepsis* Forraadnelse): Endocarditis lenta.

Lenticonus (lat. *lens* [lentic] Linse + gr. *konos* Kegle): Kegleform af den ene af Linsens Flader, i Reglen Bagfladen (**L. posterior**). Syn.: Crystalloconus, Lentiglobus. — **Falsk L.** s. Skin-katarakt, s. central Linsemyopi: Tilstand, hvor Linsens Midterparti er stærkere brydende, mere klart.

Lentigines (lat. *lentigo* Fregne [*lens* Linse]): indtil linsestore, brune, let op-højede Pletter i Huden (Nævi).

Lentigo épthéliomateux (lat. *lentigo* Fregne, Plet) = Xeroderma pigmentosum. **L. mélanique** = Xeroderma pigmentosum.

Leontiasis (gr. *leon* [leont-] Løve): det af Leptra tuberosum deformerede Ansigt, der faar Lighed med et Løvehoved. **L. hystrix** (Sauvage) = Ichthyosis. **L. ossium**: om et Løvehoved mindende Ansigtsdeformitet, som skyldes Hypertrofi af Ansigtets Knogler.

Leopold (L., Gerh., 1846—1911, Gynækolog, Dresden), se Ventrofixatio uteri.

Lepidosis ichthyosis (gr. *lepis* [lepid-] Skal, Skæl) = Ichthyosis.

Lepothrix (Er. Wilson) (gr. *lepos* Skæl, Skæl + gr. *thrix* Haar): hyppigt forekommende Lidelse, især i Aksilhaar, bestaaende i Glansløshed af Haarene, der bliver ujævne og hyppigt besatte med grynede og ringformede Aflejringer, ofte gule eller røde af Farve.

Lepra (gr., Udslæt [*lepos* Skæl Skæl]): Spedalskhed, kronisk, smitsom Sygdom, der skyldes Leprabacillen; man skelner især mellem to Former: **Lepra cutanea**, hvor især Huden er Sæde for de sygelige Forandringer, og **Lepra nervosa**, hvor det særligt er Nervesystemet, der angribes. **L. alba**: *L. cutanea* med upigmenterede Pletter. **L. alphoides** (al-phos) = Psoriasis. **L. anæsthetica** = *L. nervosa*. **L. Arabum** = Lepra. **L. asturica** = Pellagra. **L. borealis** = Radesyge. **L. cutanea**, se Lepra. **L. Graecorum** = Psoriasis. **L. italiaca** = Pellagra. **L. Judæorum** = Lepra. **L. lazarina**: *L.* med stærk Blære- og Saardannelse. **L. leuke** = *L. alba*. **L. maculosa**: *L. cutanea* med pletformet Udslæt. **L. melaina** = *L. nigra*. **L. mutilans**: *L. nervosa* med Afstødning af Dele af Legemet, særligt paa Hænder og Fødder. **L. nervosa**, se Lepra. **L. nigra**: *L. cutanea* med mørkpigmenterede Pletter. **L. nigricans** = *L. nigra*. **L. nodosa**: *L. cutanea* med Knudedannelse. **L. Norvegica** = Radesyge. **L. orientalis** = Elefantiasis. **L. septentrionalis** = Radesyge. **L. tuberosa** = *L. nodosa*. **L. vulgaris**: tidligere brugt Navn for Psoriasis (gyrata). **L. Willani** = Psoriasis.

Lepra-bacillen (gr. *lepra* Udslæt), se Mycobacterium lepræ. **-celler**: Kæmpeceller i det leprøse Granulationsvæv. **L. nervosa**: Form af Spedalskhed, hvor særligt Nerverne er angrebet, og som medfører Føleforstyrrelser, Lammelser og trofiske Forstyrrelser med Gangræn og Mutilationer. Syn.: Lepra anæsthetica. **Lèpre Ichthyosis** (fr.) = Ichthyosis. **L. indigène de Bazin** (fr.) = Mycosis fungoidis.

Leprider (gr. *lepra* Udslæt): kutane Manifestationer af Lepra.

Leprin (gr. *lepra* Udslæt): Bakterierpræparat, fremstillet af formentlige Leprabaciller analogt med Fremstillingen af Tuberkulin.

Leprom(a) (gr. *lepra* Udslæt): Svulst af leprøst Granulationsvæv.

Leproseri (gr. *lepros* skællet, fuld af Udslæt): Hospital for spedalske, »St. Jørgensgaard« efter de spedalskes Skytshelgen, St. Jørgen.

Leprosis = Lepra.

Leptositas = Lepra.

leprosus (lat. [gr. *lepros* skællet, fuld af Udslæt]): »leprøs«, »stammende fra Lepra«.

Lepto-cardia, Leptokardi (gr. *leptos* fin, smal + gr. *kardia* Hjerte): smalt Hjerte, »Röhrenherz« = Cor pendulum. **-cephalus** (gr. *kefale* Hovede): smal Hovedform ved for tidlig Synostose i Suturen mellem Os frontis og Os parietale og sphenoidale. **-meningitis** (gr. *meninx* [mening-] Hinde): Betændelse i Leptomeninx (Pia Mater). **-rhinia** (gr. *rhis* [rhin] Næse): snæver Næsehule. **-soma** (gr. *soma* Legeme) **Type** (E. Kretschmer): Legemsbygningsform karakteriseret ved spinkel Vækst, smalt Ansigt, skarp Næse. **-spira** (gr. *speira* Snoning): Spirokæte med ombøjede Ender (S. icterohaemorrhagiae, S. biflexa s. pseudoicterogenes). **-thrix**, se Trikobakterier.

Leptus autumnalis (gr. *leptos* fin; lat. *autumnalis* hørende til Efteraaret): Larven af Miden Trombidium; lever paa Harer, Hunde, Muldvarpe o. fl. a. Dyr og fremkalder i Eftersommermaanederne hos Mennesket en ekzemlignende Dermatitis, »Stikkelsbærsygdommen«. Den voksne Mide snylter ikke.

Léri's (L., André, 1875—1930, Neur., Paris) **Refleks**: ved passiv Bøjning af Fingrene og Haanden kommer der uvilkaarligt en Bøjning af Overarmen. Ved Pyramidebanelidelser.

Leriche (L., René, f. 1879, Chir., Strassburg) **-Brüning's Operation**: periarteriel Lymphectomi, bestaar i en Resektion af de sympatiske Nerve-traaede i en større Arteries Væg.

Lesbisk Kærlighed (*Lesbos*, græsk Ø): Form for homoseksuelt Samkvem mellem Kvinder (Tribadismus). Syn. Sapphisme efter den lesbiske Digterinde Sappho.

Letalgen (lat. *letal* dødelig + *Gen* [s. d.]): G. som, naar det er homozygot til Stede, dræber Individet i Foster-

tilstanden eller ved Fødslen, eventuelt kun virker meget stærkt nedsættende paa Individets Levedygtighed (subletalt Gen). **Dominant L.:** hypotetisk, vil uddyde sig selv. **Gametisk L.:** dræber en bestemt Klasse Gameter. Sml. Sterilitetsgen.

Letalitet (lat. *letalis* dødelig): Dødelighed, spec. ved en bestemt Sygdom, d. v. s. de dødeligt forløbende Tilfælde Antal udtrykt i % af samtlige Tilfælde af Sygdommen. **Gametisk L.:** Dødelighed af ubefrugtede Kønsceller paa Grund af Letalgeners Virkning. **Zygotisk L.:** Dødelighed af Zygoterne (paa et tidligere el. senere Stadium) paa Grund af Letalgeners Virkning.

Lethargia (gr., Sovesyge): søvnliggende Sløvhedstilstand, af hvilken Individet kun vanskeligt, ufuldstændigt og forbigaaende kan vækkes. **L. africana:** afrikansk «Sovesyge», af Trypanosomer fremkaldt kronisk Hjernebetændelse.

Leucanæmia (gr. *leukos* hvid + gr. *anaimia* Blodløshed) (Leube): Blodsygdom, hvor der findes Tegn baade paa Leukæmi og pernicios Anæmi; Lidelsen opfattes nu som en myeloid Leukæmi med svær Anæmi.

Leucasmus (gr. *leukos* hvid) = Leukoderma.

Leucismus (gr. *leukos* hvid) = Albinismus.

Leucitis (gr. *leukos* hvid) = Skleritis.

Leucocytosis (*Leukocyt*, s. d.): polynukleær eller lymfatisk — er en forbigaende Forøgelse af de hvide Blodlegemers Antal. Man tænker hermed dels paa en fysiologisk Forøgelse, som hører til de normale fysiologiske Variationer, dels paa en patologisk Forøgelse, som staar i Forbindelse med Infektioner eller Forgiftninger med organiske eller uorganiske Stoffer.

Leucocytozoon (gr. *leukos* hvid + gr. *kytos* Hulrum + gr. *zoon* Dyr): Gruppe af Protozoer, formentlig nærbeslægtet med Hæmosporidierne. Snylter navnlig hos forskellige Fugle i Erythroblaster eller mononukleære Leukocyter. Overføres formentlig med blod-sugende Tovinger. **L. anseris** forarsager Anæmi bl. a. hos Gæs.

Leucodystrophia cerebri (gr. *leukos* hvid + gr. *dys-* daarlig + gr. *trofe* Er-

næring; lat. *cerebrum* Hjerne): degenerativ Hjernelidelse med Henfald af den hvide Substans (Pelizaeus-Merzhacher's Sygdom m. fl.).

Leucoencephalitis (gr. *leukos* hvid + gr. *enkefalos* Hjerne): Hjernebetændelse, ved hvilken særligt den hvide Substans er angrebet.

Leucosis (gr. *leukos* hvid): 1) hvide Corneapletter. 2) Pigmentmangel i Øjet (Albinismus). 3) = Leucæmia.

Leucuresis (gr. *leukos* hvid + gr. *ouron* Urin): Udtømmelse af en mælkefarvet Urin.

Leucæthiopia (gr. *leukos* hvid + gr. *Aithiops* Æthioper) = Albinismus.

Leukiner (gr. *leukos* hvid): bakterieopløsende Stoffer, fremstillede ved Eks-traktion af Leukocyter. De destrueres først ved 70—80° C. (modsat Aleksinerne) og secernerer næppe af Leukocyterne.

Leuko-blast (gr. *leukos* hvid + gr. *blastos* Spire): 1) Moder-celle til Leukocyt. 2) efter Pappenheim: Mellemstadium mellem Myelocyt og Myeloblast. **-cidin** (lat. *cædere* dræbe): leukocyt-dræbende Toksin, der bl. a. produceres af *Staphylococcus aureus*. **-cyter** (gr. *kytos* Hulrum): Art hvide Blodlegemer, som normalt forekommer i Blodet. Man skelner mellem mononukleære, stavkernede L. og polynukleære el. polymorfkernede L., hvis Kerne bestaar af to el. flere Segmenter. Efter de Granula, der findes i Protoplasmaet, inddeles L. i neutrofile, eosinofile og basofile L. (se disse). Reaktion for myeloide L., se Guajakreaktion, Goodpasture's Farvevædske, Peroxydosereaktion. **-cytolys-is** (-e) (gr. *lysis* Opløsning): Opløsning af de hvide Blodlegemer. **-cytom**: Svulst, bestaaende af Rundceller. **-cytos-is** (-e): Forøgelse i Blodet af de hvide Blodlegemer, særlig de polymorfkernede. **-cytæmi(a)** = Leukæmia. **-derma** (**Leucodermia**) (gr. *derma* Hud): total eller pletvis Pigmentmangel i Huden; særlig skelnes mellem: **L. acquisitum** (Vitiligo, L. syphiliticum, L. psoriaticum), hvor Pigmentet svinder før eller senere i Livet, ofte som Følge af sygelige Processer som f. Eks. Syfilis, og **L. congenitum**, Albinismus, hvor Pigmentdannelsen er ophørt før Fødslen. **-keratos-is** (-e)

(gr. *keras* [kerat-] Horn) = Leukoplakia. -**(o)ma**: tæt, hvid Corneaplet = Albugo. L. **adhærens**: L., hvortil Iris er fastvokset ved en *sførreste* Synechia. L. **oris** = Leukoplakia. L. **unguim** = Leuconychia. -**matos-is** (-e): (Sygdom med) Dannelse af hvide (pigmentløse) Pletter. -**melalgi(a)** (Gerhardt) (gr. *melos* Lem + gr. *algos* Smerte): Modsætningen til Erythromelalgi (anfaldsvis optrædende) hvidlig-blaa Farvning af Huden som Følge af Blodtomhed baseret paa Nerveaffektioner af en eller anden Art. -**myelitis** (gr. *myelos* Marv): Betændelse i Rygmarvens hvide Substans. L. **posterior chron.** = Tabes dorsalis. -**nychia** (gr. *onyx* [onych-] Negl): total eller pletvis Hvidfarvning af Neglene; skyldes Indhold af Luftblærer i Neglesubstansen. -**pathi(a)** (gr. *pathos* Lidelse) = 1) Albinismus. 2) Leucoderma. -**peni(a)** (gr. *penia* Fattigdom): Formindskelse af Antallet af de hvide Blodlegemer i Blodet. -**plaki(a)** (gr. *plax* [plak-] Flade): hvidlige Epitelfortykkelser paa Tunge- og Mundslimhinder. -**plasi(a)** (gr. *plasis* Dannelse) = Leucoplasia. -**poies-is** (-e) (gr. *poiesis* Dannelse): Dannelse af de hvide Blodlegemer. -**rrhoea** (gr. *rhoë* Flod) = Fluor albus. -**sarkomatos-is** (-e) (gr. *sarkoma* Svulst) (Sternberg): lymfatisk Leukæmi med storcellede Svulstdannelser; staaer Lymfosarkomatose (Kundrat) nær. -**taxis**, Leucotaxis (gr. *taxis* Orden): Chemotaxis af hvide Blodlegemer, der tiltrækkes eller frastødes af Toksiner eller andre Stoffer i Vævene. -**trichia** (gr. *thrix* [trich-] Haar): Hvidfarvning af Haarene.

Leukose (gr. *leukos* hvid) = Leukæmi, et «Samlenavn» for forskellige Leukæmiformer. Nogle anvender denne Betegnelse, for at kunne danne Ordene «leukæmisk Leukose» og «aleukæmisk Leukose», som maaske lyder bedre og er lidt mere konsekvent i Opbygningen. Tyskere og Danskere anvender fortrinsvis Betegnelsen Leukose. Englændere og Amerikannere Betegnelsen Leukæmi, Eks. aleukæmisk Leukæmi.

Leukæmi (gr. *leukos* hvid + gr. *haima* Blod): Lidelser ved hvilke der findes Hyperplasi af det leukocytdannende Væv og Tilstedeværelse af ab-

norme Former og forøget Antal af hvide Blodlegemer i det perifere Blod. L.-Formerne benævnes dels efter de Væv, som er hyperplastiske — myeloid L., naar det drejer sig om Benmarven, lymfatisk L., naar det er Lymfekirtelvæv o. l. —, dels efter de Cellearter, som fortrinsvis forekommer i Blodet. Se lymfatisk L., myeloid L., monocyt L. o. s. v. — L. **hos Høns** deles i 1) Den altid aleukæmiske, lymfatiske Form, 2) de aleukæmiske og leukæmiske myelitiske Former, 3) Erytroleukosen og i nær Tilslutning hertil 4) de anæmiske Former. Aarsag: Virus, der dog muligvis er specielt for de 4 Leukoseformer. Kan kunstigt overføres fra Dyr til Dyr. Prognosen slet.

Levret (L., André, 1703—1780, Gyn., Paris), se Mauriceau.

Levaditi-Farvning (L., Constantin, 1874—, Rumænien, senere Paris): en Sølvimprægneringsmetode til Paavisning af Spirochæter i Snit.

Levator (lat. *levare* løfte): Løfter (o: som hæver). -**snit**: Indsnit i Musculus levator ani. -**spalte**: S. mellem Musculi levatores ani. -**vulst**: Fremhævelning af Slimhinden i Næsesvælget ved Kontraktion af Musculus levator veli palatini (o: ved Løftning af den bløde Gane).

Lever-betændelse: Hepatitis. -**ikte**, se Fasciola. -**nekrose hos Kvæg**: Infektion med Bact. necroseos i Leveren. -**pletter** = Pityriasis versicolor, bruges desuden som Betegnelse for Chloasmata.

Levinthal'ske Legemer (L., Walter, nulev., Tyskland, siden 1933 Belgien), L. C. L. (d. v. s. Levinthal, Coles, Lillie) -Legemer: Psittakosens Mikrob, ganske smaa (ca. 0,2 μ), basofile Legemer, som findes i Ekspektoratet; de paavises lettest i Peritonealekssudat af Mus, injicerede med Ekspektorat.

Leyden's (L., Ernst Viktor, 1832—1910, Berlin) **Ataksi**: Pseudotabes.

Leyden-Moebius' (M., Paul Julius, 1853—1907) **Type** af Dystrophia muscular. progressiva: i Bækkenpartiet og Benene begyndende Form, ofte paa tydelig hereditær Basis.

Leydig's (L., Fr. v., 1821—1908, Zool. og saml. Anatom, sidst Bonn) **Celler**: morfologisk karakteristiske interstitielle Celler i Testis med intern Sekretion.

Libido (lat.): Begær; gerne brugt om det seksuelle Begær, den driftsmæssige Trang til kønslig Tilfredsstillelse (o: *L. sexualis*).

Liborius' Spredning: anaërob Spredning af Bakterier i høje Agarlag.

Lichen (gr. *leichen* Udslæt): tidligere brugt som Betegnelse for en Mængde kroniske Hudsygdomme, benyttet nu væsentlig som Betegnelse for Lidelser, hvis karakteristiske Enkeltelement er smaa, flade Knuder i Huden; ofte syn. med Lichen ruber. *L. agrius* = 1) Prurigo Hebra. 2) Ekzema papulosum. *L. annularis* = Granuloma annulare. *L. annulatus serpiginosus* = Pityriasis circinata corporis. *L. atrophicus*: *L. ruber*, der ledsages af Atrofi ved Helingen. *L. corné* = *L. corneus* = *L. verrucosus*. *L. hæmorrhagicus*: papuløs Affektion fremkaldt ved Blødning i Haarfolliklerne. *L. infantum* = Strophulus. *L. lividus* = *L. hæmorrhagicus*. *L. nitidus* (Pinkus): sjælden Hudlidelse i Form af smaa, glinsende Knuder, især paa Penis, Abdomen og Arme. *L. obtusus* = Lichen ruber. *L. pilaris* = Keratosis pilaris. *L. planus* = *L. ruber*. *L. prurigo* = Strophulus. *L. psoriasis* = *L. ruber*: langvarig, ofte stærkt kløende Hudsygdom af ukendt Oprindelse; Lidelsens karakteristiske Elementer er smaa, kantede, flade Papler (eller Knuder). *L. ruber acuminatus*: bruges dels som Udtryk for en *L. ruber planus* med spidst eleverede Smaaknuder, men især syn. med Pityriasis rubra pilaris = *L. ruber* Hebræ. *L. ruber planus* = *L. ruber*. *L. ruber verrucosus*: *L. r.* med særlig stærk Udvikling af de enkelte Smaaknuder, saa der ved Sammenflyden af flere fremkommer vorteformede Fremspring. *L. sclerosus* = *L. atrophicus*. *L. scrophulosorum*: hos tuberkuløse optrædende Hudlidelse i Form af Grupper af ikke kløende, smaa, brunlige, koniske eller flade Papler. *L. simplex (acutus)* (Vidal): akut Udbrud af grupperede, kløende Papler af ikke nærmere kendt Oprindelse. *L. simplex chronicus* (Vidal) = Neurodermitis chronica circumscripta. *L. spinulosus*: lidet kendt, sjælden Hudlidelse, bestaaende af hyppigst grupperede, follikulære Keratoser med en, Lanugohaaret

omgivende, Hornskede (»Børste») paa Toppen, voksende ud gennem Follikelaaabningen. *L. strophulus* = Strophulus. *L. tropicus* = Miliaria æstivalis. *L. urticatus* = *L. simplex*. *L. variegatus* (R. Crocker): en af Formerne i Brocq's Parapsoriasis. *L. verrucosus* = *L. ruber verrucosus*. *L. vrai* = *L. ruber*. *L. Wilsonii* = *L. ruber*.

Licheniasis (gr. *leichen* Udslæt): (Sygdom med) Dannelse af Lichen-elementer.

Lichenificatio (gr. *leichen* Udslæt + lat. *facere* gøre) = Lichenisation. **lichenificeret** = licheniseret.

Lichenisatio (gr. *leichen* Udslæt): forøget Haardhed og Fortykkelse af Huden som Følge af betændelsesagtige Forandringer paa Grund af langvarig Kløe og Irritation; »Huden bliver licheniseret».

Licheniseret, se Lichenisation.

Lichenoid (gr. *leichen* Udslæt + gr. *eidōs* Form): lignende Lichen; f. Eks. lichenoid Syfilider, Syfilisudbrud, der minder om Lichen.

Lichtheim's (L., Ludwig, 1845—1928, Königsberg) **Sygdom**: subkortikal, sensorisk Afasi. **L's Symptom**: ved subkortikal Afasi kan Individet med Fingrene angive Antallet af Stavelser i Ord, som han ikke kan sige.

Lienalis (lat. *lien* Milt): tilhørende Milten (Lien).

Lien-itis (lat. *lien* Milt): Betændelse i Milten. Syn. Splenitis. **-ocle** (gr. *kele* Brok) = Hernia lienalis: Sprængning i Miltkapslen med hernieagtig Prolaps af Pulpavævet. **-omalaci** (gr. *malakia* Blødhed): Henfald — Autolyse — af Miltvæv, især under Indvirkning af Enzymer.

Lienteria (gr. *leienteria* [*leios* glat + *enteron* Tarm]): tynde Afføringer af ufordøjede Føderester.

Liepmann (L., Wilhelm, f. 1878, Gyn., Berlin), se Keglekuglehaandgreb.

Lig-fald: Epilepsia. **-plet**, se Livores. **-skænden**: Coitus med Lig. **-stivhed**: Rigor. **-tuberkel**: en Form af Hudtuberkulose, der opstaar ved direkte Indpodning i Huden og især ses hos Personer, beskæftigede med Sektioner (Prosektorer o. s. v.). **-voks**: Adipocire: ejendommelig Forandring af Lig, der hen-

ligger i fugtig Jord, hvorved Vævene omdannes til en voksagtig Masse.

Ligatur (lat. *ligatura* Baand; *ligare* binde): Ombinding, f. Eks. af et blødende Kar.

Ligge-kur: Behandling (i Reglen i fri Luft) med bestemt angivet Liggetid, specielt ved Behandling af Lungetuberkulose. -**saar**: Decubitus.

Ligroinmetoden til Behandling af Ekspektorat: efter Homogenisering, f. Eks. med Antiformin, rystes Vædsken med Ligroin. Hensigten er, at Ligroinen skal gaa over i Tuberkelbacillernes Kapsel og gøre deres Vægtfylde større, saa at de lettere kan sedimenteres, f. Eks. ved Centrifugering. L. faas som et Destillationsprodukt ved Rensning af Raabenzin.

Ligtorn, se Clavus.

Lilac Ring (eng. *lilac* syrenblaaaviolet): lilla, blaalig eller violet, ringformet Misfarvning af Huden udenom partielle Sklerodermier.

Limen-inferior (L. i.) (lat. *limen* Tærskel; lat. *inferior* nedre): nedre Høregrænse, 16 v. d. -**superior** (L. s.) (lat. *superior* øvre): øvre Høregrænse, 18000—20000 v. d. (vibrationes dupl.).

Limes (lat. *limes* Grænse) 0: den største Toksindosis, som (under bestemt fastlagte Forsøgsbetingelser) fuldstændigt neutraliseres af en given Serum-mængde, saa at Blandingen ingen sygelige Symptomer fremkalder ved Injektion paa Forsøgsdyr. **Limes †**: den mindste Toksindosis, som efter Blanding med en given Serum-mængde endnu med Sikkerhed dræber Forsøgsdyret.

Limnaea truncatula (gr. *limnaios* som lever i Sø el. Sump): en lille, skalbærende Ferskvandssnegl, der er Mellemvært for Leverikten (*Fasciola hepatica*).

Linctus (lat. *lingere* [*linctum*] slikke): Saft, Lægemiddelform. Ældre Betegnelse for visse tykflydende Opløsninger, hyppigst tilsatte Sukker.

Lindau's (L., Arvid, f. 1892, svensk Patolog) **Sygdom**: Angiomatose i Centralnervesystemet. Angiomer med Tilbøjelighed til Cystedannelse i Nethinden (v. Hippel's Sygdom), i Cerebellum og Rygmarven. Optræder familiært.

Lindner's Legemer: fine Korn, som

ofte findes i Konjunktivalsekretet ved Trakom.

Lineæ gravidarum (lat. *linea* Streg, Linie; lat. *gravidus* svanger) = Striae gravidarum, se Vitiliginos gr.

Lineærekstraktion (lat. *linea* Linie; lat. *extrahere* [*extractum*] trække ud): Stærperation efter v. Graefe, begynder med et lige Snit i Sklera, tangerende Kornea. Anvendes nu sjældent.

Lingua (lat., Tunge) **crenata**: »Afttryk« eller Indkærvinger i Randen af Tungen, svarende til Tænderne og deres Mellemrum; kan ses ved Stomatitis. **L. dissecata**: medfødt Anomali, som viser sig ved tvær- eller længdeløbende, mere eller mindre uregelmæssige Furer eller Folder paa Tungens Overflade; er Foldningen stærkt udtalt, kaldes det **L. scrotalis**. **L. geografica**: »Landkorttunge«. Beror paa en mere eller mindre uregelmæssig Fortykkelse af Epitelet og en delvis Afstødning af det, saa at man kan se røde og hvide Pletter eller slyngede og bugtede Partier mellem hverandre, hvorved Tungen kan faa et landkortagtigt Udseende. Aarsagen er ukendt. Fænomenet kan optræde i lang Tid (indtil 2 Aar) og atter svinde. Kan muligvis staa i Forbindelse med en Glossitis. **L. globra**: Atrofi af det lymfatiske Væv ved Tungeroden. **L. hirsuta**: pelslignende Tunge; dens Overflade er ligesom besat med lange, haaragtige Traade; skal kunne ses ved kroniske Mave-Tarmlidelser. **L. lobata**: Tunge med smaa, uregelmæssige Furer. Kan ses efter Glossitis. Tilstanden er ofte kronisk. **L. nigra**: større eller mindre sort Plet, gerne midt paa Tungen, forsynet med ofte lange, haarlignende Dannelser. Ofte ledsaget af sviende, brændende Fornemmelse; er en Art Glossitis. **L. plicata** = Lingua scrotalis = Lingua dissecata. **L. scrotalis** = L. dissecata.

Lingualis (lat. *lingua* Tunge): hvad der hører til eller angaar Tungen.

Linguatula serrata (lat. *lingua* Tunge) (syn. Pentastomum taenioides): en 2—12 cm lang, tungeformet, orme-lignende Snylter, der i kønsmoden Tilstand lever i Næsehulen hos Hunden; Larvestadiet (Pentastomum denticulatum) snylter i forskellige indre Organer

hos Planteædere (Kvæg, Faar, Svin o. fl.); sjældent hos Mennesket. Snylte-rens Stilling i Systemet omstridt. Nogle henfører den til Spindlernes (Arachnoidernes) Klasse, andre til Ledormene (Anneliderne).

Linimenta (lat., Smørelse): Linimenter, Lægemiddelform. Mere eller mindre tyktflydende Blandinger af forskellige Stoffer, beregnede til udvortes Brug.

Linitis plastica (Brinton 1864) (gr. *linon* Net, Linklæde): kronisk, skleroserende Gastritis, hvorved Ventrikelvæggen omdannes til en tyk, bindevævsrig Masse, som er gennemvokset af mononukleære polygone Celler, i hvilke ofte kan paavises Mucin (en Slags Cancer); syn. Cirrhosis ventriculi.

Linsepræcipitater (lat. *præcipitare* styrte ned): smaa, runde Uklarheder paa Linsens Forflade uden patologisk Betydning.

Liodermia essentialis (gr. *leios* glat + gr. *derma* Hud) = Atrophia cutis universalis. L. e. c. **melanose et teleangiectasia** (Neisser) = Xeroderma pigmentosum.

Lipacid-uria (gr. *lipos* Fedt + lat. *acidus* sur + gr. *ouron* Urin): Forekomst i Urinen af abnorme Mængder af flygtige Fedtsyrer, f. Eks. Eddikesyre, Smørsyre, Myresyre. Kan ses ved Febersygdomme, Leverlidelser, Diabetes. -**æmia** (gr. *haima* Blod): Forekomst i Blodet af abnorme Mængder af flygtige Fedtsyrer (se Lipaciduria).

Liparocele (gr. *liparos* fedtet, *lipos* Fedt + gr. *kele* Brok) = Lipocele, Fedtbrok.

Lipase (gr. *lipos* Fedt): fedtspaltende Enzym.

Lipiodol (gr. *lipos* Fedt + *Jod* [gr. *iodes* violfarvet] + lat. *oleum* Olie): Jodopløsning i Olie, benyttet dels til Indsprøjtning i Musklerne ved Myalgier, dels — og navnlig — til Myelografi (efter Sicard).

Lipodystrophia progressiva (gr. *lipos* Fedt + gr. *dys-* daarlig + gr. *trofe* Ernæring): Stofskiftesygdom med Fedtsvind i Ansigt, paa Arme og Krop, og med Fedtophobning paa Nates (Hot-tentot-Nates) og Ben. Syn.: Simon's Sygdom.

Lipo-blast (gr. *lipos* Fedt + gr.

blastos Kim): 1) Fibroblast eller Polyblast med Fedtdegeneration. 2) unge, fedtholdige Svulstceller i Liposarkom -**cele** (gr. *kele* Brok) = Liparocele: 1) Hernia adiposa. 2) Omenthernie. 3) Fedt-Svulst i Scrotum. -**chrom** (gr. *chroma* Farve): det gule Farvestof i Fedtvæv. -**cordis** = Steatosis cordis = Fedthjerte. -**dystrophia progressiva** (gr. *dys-* daarlig + gr. *trofe* Ernæring): ejendommelig, maaske endokrint betinget Lidelse, hvor det subkutane Fedt svinder i Ansigtet og paa Overekstremiteterne, medens det forøges paa Nates og Underekstremiteter. -**idgranulom** (gr. *lipodes* fedtet, fed + lat. *granulum* lille Korn) = Fedtgranulom, opstaar i fedtrige Organer efter Traume eller Hæmorrhagi. -**idæmia** (*Lipoid* [gr. *lipos* Fedt + gr. *eidos* Form] + gr. *haima* Blod): Forekomst af Lipoider i Blodet. -**ma** (gr. *lipos* Fedt): godartet, rundagtig eller lappet Svulst, bygget af Fedtvæv. Sidder ofte subkutant og kan da efterhaanden pose Huden frem og blive stillet (*L. pendulum*). Fedtvævet kombineres ofte med andre Arter Væv til Blandingssvulster: **Fibrol.**, **Chondrol.** o. lign. **L. arborescens**: mægtig, træligende Fremvækst af Fedtvævet i Synovialmembranen ved Arthritis chronica deformans. -**masia af Knogler**: Knoglernes udvidede Marvrum findes fyldt med fedtrig Knoglemarv (hos gamle og marantiske Individer). -**matosis**: Fedtsyge. Fedtinfiltration. **L. dolorosa** = Adiposis dolorosa = Dercum's Sygdom. -**som** (gr. *soma* Legeme): normalt forekommende smaa Fedtdraaber i Celler, *Lipofusciner*, endogene Pigmenter, som indeholder Lipoider, der kan paavises med scharlachrot. -**vacciner** (*Vaccine* [s. d.]): Bakterievacciner, opslemmede i fedtagtige Stoffer. Man tilstræber her ved særligt at opnaa en langsommere Resorption.

Lipoid Histocytose (*Lipoid* [gr. *lipos* fedtet, fed] + gr. *histos* Væv + gr. *kytos* Hulrum) = Niemann-Pick's Sygdom: Abnormitet i det retikulo-endotelie System, hvorved der forekommer Op-hobning af Lipoider i Cellerne. Lidelsen forekommer hos Børn, fortrinsvis Jøder; er 6 G. saa hyppig hos ♀ som hos ♂. Der ses Forstørrelse af Lever, Milt,

Lymfekirtler, brunlig Pigmentation af Huden, progressiv Anæmi, moderat Leukocytose. Lidelsen er kronisk, fremadskridende, dødelig i Løbet af faa Aar p. Gr. af Inanition og interkurent Infektion.

Lipoidosis (gr. *lipodes* fedtet, fed [*lipos* Fedt + *eidos* Form]) = Xantomatosis.

Lipo-meria (gr. *leipein* mangle, svigte + gr. *meros* Del): medfødt Mangel paa Lemmer. -**phrenia** (gr. *fren* Sind): sjælelig Defekttilstand. -**psychia** (gr. *leipopsychia*): Besvimelse. -**sphyxia** (gr. *sphyxis* Puls): manglende Puls. -**thymia** (gr. *leipothymia*): Besvimelse, Bevidstløshed.

Lippitudo (lat., Øjenbetændelse [*lipus* med rindende Øjne]): Blepharitis med 'fedtet' Sekretion fra de Meibom'ske Glandler; kan give Adhæsion af Øjelaagsrandene.

Lipuria (gr. *lipos* Fedt + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Fedt i Urinen, f. Eks. efter Knoglebrud, efter Henfald af fedtholdige Organer eller Svulster.

Lipæmia (gr. *lipos* Fedt + gr. *haima* Blod): Forøgelse af Fedtmængden i Blodet; Fedtmængden kan være saa stor, at Serum kan faa et mælkeagtigt Udseende; kan ses fysiologisk efter et meget fedtrigt Maaltid; patologisk ved visse Leverlidelser, kronisk Alkoholisme, Knoglebrud o. lign.

Liquor (lat., Vædske): Lægemiddel-form. Gammel Betegnelse for visse officinelle Opløsninger eller Miksturer. **L. amnii** (lat. *liquor* Vædske; gr. *amnion* Fosterhinde): Fostervand. **L. cerebrospinalis**: Hjerne-Rygmarvsvædsken, der cirkulerer i Hjernehulrummene og Subarachnoidealrummet.

Liquorrhoea (lat. *liquor* Vædske + gr. *rhoë* Flod): Udsivning af Cerebrospinalvædske gennem Aabning i Dura, f. Eks. til Næsehulen. **L. nasalis**: Udflod gennem Næsen af Hjernerygmarvsvædsken (oftest ved Kraniebrud).

Lisfranc's (L., Jacques, 1790—1847) **Operation** = Exarticulatio tarso-metatarsæ: Eksartikulation af Foden i Lisfranc's Led. **L.'s Operationsmetode ved Cancer recti**: cirkulær Omskæring af Anus og i det væsentlige stump Ud-

løsning af Rectum under stadig Nedtrækning.

Lissauer's (L., Heinr., 1861—1891, Psych., Breslau) **Paralyse**: Form af Dementia paralytica, ved hvilken Fokalsymptomer (Lammelser, Afasi, agnostis Forstyrrelser m. m.) dominerer, og med et langsomt fremadskridende Forløb. **L.'s Randzone**: Strimmel af hvid Substans i Rygmarven mellem Baghornene og Rygmarvens Overflade.

Lissotrich (gr. *lissos* glat + gr. *thrix* [trich-] Haar): glathaaret Menneskerace.

Lister's (L., Joseph, 1827—1912) **Forbinding**: det desinficerende Midde ved den typiske Listerforbinding var Karbolsyre, ved ikke inficerede Saar i en $2\frac{1}{2}$ —3% Opløsning, ved inficerede Saar 4—5%. Over det suturerede Saar og de aabne Drænrørsmundinger lagdes først et Stykke 'Protective' for at beskytte mod de irriterende Stoffer i Forbindingen (Karbolsyre, Paraffin). Protective var Silketuft, 'oiled silk', paa begge Sider bestrøget med Kopallak for at gøre det mindre permeabelt for Karbolsyren. Ovenpaa Kopallakken anbragtes en kold Blanding af Dekstrin (1), pulveriseret Stivelse (2) og 5% Karbolopløsning (16). Karbolsyren fordampede snart, hvorfor Protectivet før Brugen desinficeredes ved at dyppe det i Karbolopløsning, der imbiberer den førnævnte Blanding, men snart efter fordampes. Paa Grund af den stærke Saarsekretion straks efter Operationen anvendtes Protectivet i Reglen først ved 2. Forbinding efter 24 Timers Forløb; det ragede et lille Stykke (1—2 cm) udenfor Saaret og tillod saaledes Saarsekretet frit at flyde ud til alle Sider. Hovedbestanddelen af den øvrige Forbinding var det antiseptiske, karboliserede Gaze, der var imprægneret med en Blanding af ren Karbolsyre (1), Harpiks (4), Paraffin (4). Udenpaa Protectivet anbragtes 2 eller flere Lag karboliseret Gaze, der var fugtet i Karbolvand; Gazen ragede mindst 6 cm udenfor Randen af Protectivet og danner sammen med dette den dybe Forbinding. Her udenpaa lagdes den ydre, store Forbinding, der i Almindelighed bestod af 8 Lag tør, karboliseret Gaze, der ragede langt ud over den dybe Forbinding. Mel-

lem 7. og 8. Lag Gaze anbragtes et Stykke Mackintosh (Bomuldstøj, der paa den ene Side var overtrukket med et tyndt Lag Kautschuk, der vendte nedad) eller andet impermeabelt Stof. Herved tvinges Saarsekretet til at passere ud til Siderne gennem det karboliserede Gaze. Forbindingen fikseredes ved brede Bind af karboliseret Gaze. Den anlagdes og skiftes under Anvendelse af Karbolspray. **L's Metode:** antiseptisk Saarbehandling, hvorom den første Meddelelse kom 1867, og hvorved der indlededes en ny Æra i Kirurgien.

Lithiasis (gr. *lithos* Sten): Stensygdom d. e. Dannelse af Konkrementer i Nyre, Urinveje, Blære, Galdeblære o. s. v. **L. biliaris:** Cholelithiasis.

Litho-cenosis (gr. *lithos* Sten + gr. *kenosis* Udtømmelse): Udtømmning af Stenpartikler efter Stenknusning. **-fractor** (lat., en som sønderbryder) = **-klast** (gr. *klaein* [klast-] rive itu): Instrument til Knusning af Blæresten. Den første brugbare L., som i 1828 konstrueredes af den danske Læge Jacobson (1783—1820), var et Metalrør forsynet med en Metalkæde, der blev skruet sammen om Stenene, til de knustes. Den fortrængtes snart af **Heurteloup's Percuteur**, der i det væsentlige var konstrueret efter samme Princip som de senere L. Disse bestaar af 2 Metalstave, af hvilke den »mandlige« skydes frem i en Rende paa den »kvindelige«. Det forreste Parti er bøjet som et Mercier's Katheter, og her knuses Stenene, idet de to Snabler skrues mod hinanden. **-kelyphos** (gr. *kelyfos* Skal): Forkalkning af Æghinderne og Mumificering af Fosteret. **-kelyphopaedion** (gr. *kelyfos* Skal + gr. *paidion* lille Barn): Forkalkning af Æghinder og af Dele af Fosteret, der er fastlodet til Hinderne. **-labe** (gr. *labe* Haandgreb): Stentang. **-lapaxia** (gr. *lapaxis* Udtømmelse): Udtømmelse af Stenpartikler (efter Knusning med Bigelow's Evakuationskatheter og Aspirator). **-lysis** (gr. *lysis* Løsning): Opløsning af Sten (ved Medicamina). **-nephrosis** (gr. *nefros* Nyre) = Nephrolithiasis: Opræden af Sten i Nyren. **-paedion** (gr. *paidion* [dim. af *pais*] lille Barn): Stenbarn, et dødt, forkalket Foetus fra et abdominalt Svangerskab. **-phon** (gr. *fone*

Stemme, Lyd): Stensonde forbundet med en Gummislange til at høre gennem. **-skopi** (gr. *skopeen*, se, undersøge): Stensonde. **-tomia** (gr. *tome* Snit): Stensnit, Aabning af en Kavitet, f. Eks. Urin- el. Galdeblære, med Fjernelse af Sten. **-tresi** (gr. *tresis* Gennemboring): Gennemboring af Sten. **-tripsia** (gr. *tripsis* Gniden): Stenknusning. **-tripitor** (gr. *tribein* gnide) = Lithoklast.

Litteral Ataksi (lat. *littera* Bogstav): Usikkerhed i Orddannelsen, mangelfuld Udformning og Sammenføjning af de enkelte Stavelser, »Hakken« i Ordene, »Snublen« over Stavelserne.

Little's (L., William John, 1810—1894) **Sygdom:** som Regel før eller under Fødslen opstaaet, dobbeltsidig Hjernelæsion med Spasticitet og Lamelse af begge Siders Ekstremiteter; Diplegia spastica infantilis.

Litré's Hernie, se Hernia Littrica **Litzmann's** (L., Karl Konrad Theodor, 1815—1890, Kiel) **Obliquitet** = Asynclitismus posterior: bageste Issebensstilling, s. d.

Livedo (lat., blaa Plet): total eller pletvis Blaafarvning af Huden. **L. annularis e frigore** = Cutis marmorata.

Livi's Indeks, se Index ponderalis.

Livores mortis (lat.): Ligpletter, Tegn paa Forraadnelse.

L 0, L †, se Limes.

Loa, se Filariinae.

Lobstein's (L., Johann Georg, 1777—1835, Strassbourg) **Sygdom** = Osteopsathyrosis: Knogleskørhed saa der let kommer Brud. Lidelsen ledsages ofte af en ejendommelig stærk Blaafarvning af Sclerae.

Lobær (gr. *lobos* Lap, spec. Ørelap, Leverlap): hørende til en Lobus (Lab).

Lochia (gr. *lochios* hørende til Fødsel): Barselflod, — det fysiologiske, puerperale Uterusseekret, varende 3—6 Uger, først blodigt: **L. cruenta s. rubra**, rødt (blodblandet) Barselflod. Senere mere graaligt, kødvandlignende: **L. sanguinolenta serosa**; til Slut slimet-purulent blandet **B.:** **L. alba s. lactea s. purulenta**, hvidt B.

Lochio-metra (gr. *lochios* hørende til Fødsel + gr. *metra* Livmoder): Retention af L. i Uterus. **-metritis** = puerperal Metritis. **-rrhagia** (gr. *rhegnymi*

[rhag-] bryder): for stærke L. -rrhoea (gr. *rhoë* Flod): forøget Barselflod.

Locke's Opløsning: Vædske, der, som Ringer's, anvendes til Laboratorieforsøg med Hjerter; Sæmensætningen er Natriumklorid 0,9, Calciumklorid 0,024, Kaliumklorid 0,042, tvekslurt Natron 0,01—0,03, Dextrose 0,1 destill., Vand 100.

Locked jaw (eng.): Trismus.

Locomotio (lat. *locus* Sted + lat. *motio* Bevægelse): Bevægelse af Legemet fra et Sted til et andet.

Locus electus (lat., udvalgt Sted) **Kiesselbachi** = Kiesselbach's Sted, s. d. L. **resistentiae minoris** (lat.): Parti med formindsket Modstandsevne; f. Eks. efter Stød.

Loewenhardt's (L., Sigism. Ed., 1794—1875, Læge, Prenzlau) **Regel:** det befrugtede Æg tilhører den først udeblevne Menstruationsperiode; Menstruationen maa opfattes som Abort af et ubefrugtet Æg.

Löffler's (L., Friedr. August Johannes, 1852—1915, tysk Bakteriolog.) **Bacil:** *Corynebacterium diphtheriae*. L.'s **Metylenblaatopløsning:** en alkalisk M. L.'s **Serum:** Serum + Glukosebouillon stivnes ved Opvarmning (som Plader eller skraat i Reagensglas). Næringssubstrat for Difteriobaciller.

Loeffler's Metode til Behandling af Ekspektorat: 10—20 cm³ Ekspektorat koges med lige Rumfang 50% Antiforminopløsning; der tilsættes derefter 1½ Gang saa stort et Rumfang af en Blanding af 1 Del Kloroform til 9 Dele Alkohol, og der rystes kraftigt nogle Minutter; Hensigten er at imprægnere den lipoide Kapsel i Tuberkelbacillerne med Kloroform, saa at de faar en større Vægtfylde. Vædsken centrifugeres ca. 15 Min. Kloroformen samler sig paa Bunden; paa dets Overflade er et tyndt Lag af Sedimentet. Vædskelaget kan fjernes med Pipette og Sedimentet opsamles, stryges paa Objektglas og farves.

Loewenstein's (L., Ernst, 1878—, Wien) **Substrat:** et syntetisk Substrat med Tilsætning af Æg, Kartoffelmel og Malakitgrønt, anvendes til Dyrkning af Tuberkelbaciller.

Löwi's (L., Otto, f. 1873, tysk Far-

mak.) **Forsøg:** til Paavisning af betydelig Nedsættelse el. Bortfald af Pankreas Funktion. Grundlaget er følgende: man mener, at Pankreas er en sympatichæmmende Kirtel; bortfalder dens Funktion, faas en forøget Følsomhed af det sympatiske Nervesystem. Paa *Conjunctiva Bulbi* dryppes 3 Draaber 1% Adrenalinopl. 2 Gang med 5 Min.'s Mellemrum. Hos normale sker intet; ved nedsat Funktion af Pankreas kan ses en stærk Pupildilatation (= Adrenalin-Mydriasis). L.'s **Fænomen:** Mydriasis ved Inddryppning i Øjet af Adrenalin; ved Sympaticotonia og Pankreasinsufficiens.

Lofotriche (gr. *lofos* Hjelm, busk, Haartot + gr. *trix* [thrich-] Haar) **-Bakterier:** B., forsynede med flere Svingtraade paa den ene eller begge Poler.

Logaditis (gr. *logades* det hvide i Øjet) = Skleritis.

Log-agraphia (gr. *logos* Ord + gr. *a-* priv. + gr. *grafein* skrive) = Agraphia. **-aphasia** (gr. *afasia* svigtende Taleevne) = Aphasia.

Logo-klonia (gr. *logos* Ord + gr. *klonos* heftig Bevægelse): af Skanderen og Persevereren præget Taleforstyrrelse; Ordene hakes itu, og de enkelte Stavelser gentages talrige Gange — f. Eks. Læ-læ-læ-læge. Sympt. ved Alzheimer's Sygdom og Dementia paralytica. **-kophosis** (gr. *kofosis* Døvhed): Orddøvhed. **-mania** (gr. *mania* Raseri, Vanvid): sygelig Taletrang, »Vrøvlervornhed«. **-neurosis** (gr. *neuron* Nerve) = Logopathia; »funktionel« Taleforstyrrelse, beroende paa mangelfuldt Tankeafløb. **-plegia** (gr. *plege* Slag): Lammelse af Taleorganerne. **-rrhoea** (gr. *rhoë* Flod) Vrøvlervornhed. **-spasmus** (gr. *spasmos* Krampe): Stammen.

Lohnstein's (L., Theodor, 1866—1918, Berlin) **Saccharimeter:** Apparat til kvantitativ Bestemmelse af Druesukker i Urin ved Gæring af Sukkeret: 1½ cm³ Urin afmaales, tilsættes lidt frisk Gær og indesluttet i Apparatet. Den udviklede Luftmængde forskyder en Glycerinsøjle, der bevæger sig op i et inddelt Manometerrør. Apparatet er saaledes justeret, at Inddelingerne, til hvilke Glycerinen stiger, direkte angiver Uri-nens Indhold af Sukker.

Loimologi(a) (gr. *loimos* Pest, Sot + gr. *logos* Ord, Lære): Epidemiologi.

Lokalanæstetika, se Anæstetika.

Lokalanæstesi (lat. *locus* Sted + gr. *a-* priv. + gr. *aisthesis* Følelse): begrænset Følelsesløshed, fremkaldt ved Indgreb paa Stedet: Frysning, Infiltrationsanæsthesi.

Lollandsk Feber: Tertianfeber, som tidligere forekom endemisk paa Lolland.

L. Syge, se Paratuberkulose hos Kvæg.

Longuette (fr.): langagtigt, firkantet Linnedstykke, 10—15 cm bredt, $\frac{3}{4}$ —1 m langt, der benyttes til at fiksere en Forbinding.

Lopper, se Ctenocephalus, Pulex, Xenopsylla.

Loppestik, se Pulicosis.

Lorain's (L., Paul, 1827—1875, parisk Læge) **Sygdom**: Idiopatisk Infantilisme eller angioplastisk Infantilisme: Dværg, der er velproportionerede, har samme Proportioner som normale voksne, Intelligensen normal. Lidelsen skyldes muligvis abnorm Funktion af Hypofysen.

Lordosis (gr. *lordoein* krumme fremad): fortil rettet Krumning af Rygraden.

Lorentz Spiro-Indeks: Spirometermaal i cm³ divideret med Legemshøjde i cm.

Lorenz' (L., Adolf, 1854—, Wien)

Gipsseng: Gipsleje til Udretning af Ryggen. **L.'s Redressement**: ublodig Reposition af medfødt Hofteluksation.

Loreta's (L., Pietro, 1831—1889)

Operation ved Pylorusstenose: stump Dilatation eller Sprængning af Pylorus ved Hjælp af en Finger, Bougie el. lign., der indføres gennem en lille Incision proksimalt for Pylorus.

Lorthloir's (L., J., Brüssel) **Metode til Radikaloperation for Ingvinalhernie hos smaa Børn**: Broksækken trækkes saa stærkt frem, at man ser det præperitonæale Fedt, og afklippes nu uden Underbinding.

Lossen's (L., Herm. Friedr., 1842—1909, Heidelberg) **Regel**: ved visse kønsbundne, recessive Sygdomme føres Lidelsen ikke videre af de syge Mænd. Deres Døtre bliver derfor ikke Konduktører, og Sygdommen maa derfor videreføres af de syge Mænds Søstre. Man mente tidligere, at denne Regel gjaldt

ved Hæmofili, men det har vist sig, ikke at være Tilfældet.

Louping ill (eng.), se Bornasyge.

Loxarthrosis (gr. *loxos* skæv + gr. *arthron* Led): Krumning, Skævhed i et Led.

Loxocyesis (gr. *loxos* skæv + gr. *kysis* Svangerskab): skævt Leje af den gravide Uterus.

Loxophthalmus (gr. *loxos* skæv + gr. *ophthalmos* Øje) = Strabismus.

Luc's (L., H., 1855—1925, Frankrig)

Operation: 1) Opmejsling af Kæbehulen gennem en Breche i Fossa canina med Dannelse af en permanent, bred Forbindelse mellem Kæbe- og Næsehule ved delvis Fjernelse af laterale Næsevæg og Concha inferior = Caldwell's Operation. 2) Opmejsling af Pandehulen gennem en Breche i dennes frontale Væg og Udvidning af Ductus naso-frontalis med skarp Ske = Ogston's Operation.

Lucas-Championnière's (L.-C., Just Marie Marcellin, 1843—1913) **Sygdom** Bronchitis fibrinosa. **L.-C.'s Metode til Radikaloperation for Ingvinalhernie**: Spaltning af Ingvinalkanalen, Eksstirpation af Broksækken ved den indre Aabning og Forsnævring af Kanalen ved at trække øverste Rand af Aponeurosen hen over nederste og sy den fast her.

Lucida intervalla (lat., lyse Mellemrum): lyse Øjeblikke; kortvarige Klarhedsperioder under Psykoser.

Lucilia (lat. *lux* [*luc-*] Lys): Gruppe af Spyfluer. Larverne (Maddikerne) kan nu og da træffes snyltende i urene Saar eller Ulcerationer i Huden hos Menne-sker og Dyr.

Ludloff's (L., Karl, 1864—, Breslau) **Bækkenlæsion**: vertikal Fraktur gennem Os sacrum nær ved Articulation sacro-iliaca. **L.'s Plet**: lys, trekantet Plet, der findes paa Røntgenbilleder af Femurs nederste Epifyse ved Fotografering fra Side til Side. Fremtræder stærkest i 16 Aars Alderen. Svarer til et Sted, hvor talrige Vasa nutritia træder ind i Condylæne. **L.'s Symptom**: ved isoleret Afrivningsfraktur af Trochanter minor kan Pt. ikke løfte Benet i siddende Stilling.

Ludwig's (v. L., Wilhelm Friedrich, 1790—1865, Stuttgart) **Angina**, se Angina Ludovici.

Lüer's (tysk Instrumentmager i Paris, d. 1883) **Hulmejseltang**: kraftig Knogletang til Afbidning af Knoglevæv. **L's Sprøjte**: af Glas med Glasstempel.

Lues (lat.): »slemme Syge», »Plage», »Pestilens», smitsom Sygdom, bruges ofte i Stedet for Syfilis. **L. venerea**: smitsom Kønssygdom, i Almindelighed syn. med Syfilis. **L. sarmatica** = Plica polonica.

Lüssi's Draabelinie: fysiologisk forekommende Samling fine, upigmenterede, duglignende Belægninger paa Corneas Bagflade, i Form af en vertical Linie foran nedre Pupillrand.

Luetin (lat. *lues* Pest, Sot) (Noguchi): Opslemning af dræbte Spirochæta pallida-Kulturer til Indsprøjtning i Huden i diagnostisk Øjemed (**Luetinreaktionen**).

Luetisk (lat. *lues* Syge, Pest): syfilitisk.

Luftansamling i Lungesæk: Pneumothorax. **-douche**: Indblæsning af Luft i det Eustachiske Rør enten gennem Indførelse af et Katheter i denne eller ved Politzer's Metode. **-emboli** (gr. *embolon* Prop): Indtræden af Luft i Venerne, f. Eks. under Operationer, hvorved kan forårsages pludselig Død, hvis Hjertet eller større Dele af Lunges kredsløbet stoppes. Smaa Luftblærer kan passere Lungeskapillarerne og give Embolier i andre Organer. **-fistel** (lat. *fistula* Rør, Fistel): F. førende til Strube eller Luftrør, saaledes at der kan trænge Luft igennem den ved Aandedrættet. **-indblæsning**: i skindøde Børns Luftveje for at faa Aandedrættet i Gang = Insuflatio. **-ledning** = Aërotympanal Ledning, s. d. **-flegmone** (gr. *flegmone* Betændelse el. Svulst under Huden) («Gasbrand»): akut, ofte voldsomt progredierende Infektion i Huden, det subkutane Væv og det dybereliggende Bindevæv, særlig omkring Nerverne; sekundært angribes ogsaa Muskulaturen. Der er stærkt Ødem samt Luftudvikling. L. fremkaldes af Ødembaciller (s. d.), særlig B. perfringens. **-phlegmonebaciller**, se Gasphegmonebaciller. **-slugning**: Aerophagia.

Luftrørs-betændelse: Tracheitis; Bronchitis. **-snit**: Tracheotomi, s. d.

Luftsækmide, se Cytodites nidus.

Lugol's (L., J. G. A., 1786—1851, Paris) **Vædske**: Jod, opløst i Jodkaliumopløsning. Jod, der er uopløselig i rent Vand, indgaar en kompleks Forbindelse med Jodkalium og bliver herved opløselig. I Reglen bruges Forholdet 1 Jod, 2 Jodkalium, 300 Vand.

Lumbago (lat., Lændelammelse [*lumbus* Lænd]): Smerter i Lænderegionen; Aarsagerne kan være mangfoldige, Eksempler: Lidelse i Lænderegionens Muskler p. Gr. af Overanstrengelse, Traume, el. paa reumatisk Basis — Lidelser i Hvirvelsøjlen el. Rygmarven —, Lidelser i Organer i det lille Bækken.

Lumbal-anæstesi (lat. *lumbus* Lænd + gr. *anæsthesia* Mangel paa Følelse): Lumbalpunktur med Indsprøjtning i Durasækken af Tropacocain el. lign. for derved at fremkalde en lokal Bedøvelse af Underekstremiteter, Genitalia, Analregion og nederste Del af Underlivet. **-punktur** (lat. *punctura* Stik) (Quincke 1842—1922, Kiel): P. af Spinalkanalen i Lændeegnen, gerne mellem 3. og 4. Vertebra lumbalis — i diagnostisk eller terapeutisk Øjemed.

Lumbalisation: øverste Korsbensenhvirvel isoleret som en særlig Knogle.

Lunatum-Malaci (os *lunatum* [lat. *luna* Maane] + gr. *malakia* Blødhed), se Kjenbock.

Lunge-betændelse: Pneumonia, Bronchopneumonia. **-cirrhose** (gr. *kirrhos* gul): fuldstændig Bindevævsdannelse af Lungesvæv efter Betændelse. **-hindebetændelse**: Pleuritis, se ogsaa Empyema. **-orme**: forskellige Rundorme, der snylter i Bronkier og Lungesvævet hos forskellige Dyr, se Dictyocaulus, Metastrongylus. **-piben**, se Strubepiben. **-slag**: flade, udbredte Angiomer og Teleangiektasier i Huden. **-syge, ondartet, hos Hesten**: specifik Hestesygdom, i Reglen typisk forløbende, smitsom krupøs Bronkopneumoni. Inkubationstid ca. 3 Uger. Aarsag: Virus. Specifik Behandling Salvarsanpræp. **-syge, Oksens ondartede**: Pleuropneumonia contagiosa, Peripneumonia contagiosa, specifik Lidelse hos Kvæget, karakteriseret ved store, serofibrinøse Udsvedninger i det interstitielle Bindevæv i Lungerne, ofte fuldt af store Nekroser. Forløbet akut — 2 Dage

eller mere kronisk. Letaliteten ca. 50%. Helbredede Dyr med Nekroser i Lungerne er Smittebærere. Aarsag: *Asterococcus mycoides*. -**tuberkulose**: *Phthisis pulmonis*, *Tuberculosis p.* -**udvidelse**: *Emphysema pulmonum*.

Lupiform (*Lupus* [s. d.] + lat. *forma* Form): lupuslignende.

Lupoid (*Lupus* [lat. *lupus* Ulv] + gr. *eidos* Form) = Sarcoid.

Lupoma (*Lupus* [s. d.] = Lupusknude (se *Lupus*).

Lupus (lat., Ulv): tidligere brugt som Benævnelse for en Mængde destruerende Lidelser, nu bruges Navnet kun syn. med *Lupus vulgaris*, s. d. **L. aggregatus**: L. med sammenflydende Knuder. **L. anatomicus**: Ligtuberkel. **L. disseminatus**: L. med spredte Knuder. **L. erythematodes** = **L. erythematosis**: ret hyppig Hudsygdom af ikke sikkert kendt Oprindelse, bestaaende af infiltrerede, røde Pletter dækkede af gullige og hvide, fastsiddende Skæl, der sender fine Tappe ned i Folliklerne; heler med Ardannelse. Man skelner mellem flere forskellige Former, f. Eks. **L. e. discoides**, **L. e. pernioformis** og flere andre. **L. e. disseminatus** = 1) Aknitis, men bruges desuden for at betegne 2) spredte *Lupus erythematosis*-Elementer. **L. e. exanthematicus**: akut, ondartet, undertiden med Døden endende Varietet af *L. erythematosis*, i sit Forløb mindende om en akut Infektionssygdom med Udbrud af hyperæmiske Knuder og Blødninger i Huden samtidig med Fremkomsten af *Lupus erythematosis*-Elementer. **L. exedens**: L. med Ulcerationsdannelse. **L. exfoliatus**: L. med skælende, ikke ulcererende Elementer. **L. follicularis disseminatus**: ret sjælden Lidelse bestaaende i Udbrud af aknelignende Elementer, indeholdende tuberkuløst Granulationsvæv. **L. mutilans**: L. med Destruktion af Dele af Organer, Næse f. Eks. **L. pernio**: frostkudelignende, muligvis tuberkuløs, ret sjælden Hudlidelse, staaende paa Overgangen mellem *L. vulgaris* og *L. erythematosis*. **L. phagedaenicus** = **L. vorax**. **L. psoriasiformis** = **L. exfoliatus**. **L. skleroticus**: L. med Tendens til Heling med sklerose Ar. **L. teleangiectodes disseminatus** (Majochi): L.

med Tendens til Dannelse af Teleangiektasier i Helingsstadiet. **L. tumidus**: L., hvor det syge Væv danner store Infiltrater (Tumores). **L. verrucosus**: L. med stærk Vækst af Epidermis over vorteformet fremspringende *Lupusvæv*. **L. vorax**: L. med livligt Henfald og hurtig og stærk Destruktion. **L. vulgaris**: kronisk, destruerende, polymorf, tuberkuløs Hudlidelse, hvis karakteristiske Element er Lupusknuden, et knappenaalshovedstort, mørkt Infiltrat af tuberkuløst Væv, i Almindelighed gullig-brun af Farve. **L. v. erythematosis**: L. v. kombineret med eller lignende *L. erythematosis*. **L. Willani** = *L. vulgaris*.

Lupus-carcinom (*Lupus* [s. d.], *Carcinom* [gr. *karkinos* Krebs, Kræft]): Carcinom udgaaet fra *Lupusvæv*. **L.-knuder**, se *Lupus vulgaris*.

Lus, se *Hæmatopinus*, *Pediculus*, *Phthirius*.

Luscitas, Lusciositas (lat. *luscus* eenøjet; lat. *lusciosus* svagsynet): paralytisk Skelen.

Lusesyge: Pediculosis.

Lusfluer, se *Pupipara*.

Lutterstal: stadig Vandladning, ses ved forskellige Lidelser, særlig Diabetes insipidus (vetr.).

Luxatio (lat., Forvridning): Ledskred, Læsion, hvorved to Ledflader forskydes fuldstændigt og blivende i Forhold til hinanden; jfr. *Subluxation* og *Distorsion*. **L. arytaenoidea**: ved Betændelsesforandringer omkring *Articulatio cricoarytaenoidea* fremkaldt blivende Dislokation af Tudbrusken (ikke nogen virkelig Luxation). **L. bulbi**: kan forekomme ved stærk *Exophthalmus*. Øjenlaagene giver efter og glider tilbage bag *Bulbus*. **L. centralis**: *Caput femoris* skubbes ind i Bækkenet gennem *Acetabulum*. **L. Coxæ congenita**: medfødt Hofteskred. **L. dentium**: et almindeligt brugt (men ikke helt rigtigt) Udtryk for Løsning af en Tand; fuldstændig, hvis Tandens er ude af Alveolen, ufuldstændig, hvis Tandens endnu har nogen Forbindelse med Alveolevæggen. **L. lentis**: ved traumatisk Sønderrivning af *Zonula Zinni*. Linsen falder tilbage i *Corp. vitr.* eller kan komme frem i forreste Kammer. Ved *Skleralruptur* kan man se *L.* fremme

under Conjunctiva. **L. penis:** Retraktion af Corpora penis bagtil i større eller mindre Grad, eventuelt helt ind under Symfyisen ved total Afrivning af Præputium fra Sulcus coronarius.

Luxationsbækken (lat. *luxatio* Forvridning): B., hvis Form er forandret paa Grund af Luxatio coxæ congenita.

Luxurians (lat. *luxuriare* være yppig): yppig, yppigt voksende, især i Forbindelsen: Caro luxurians, »vildt Kød«.

Lykanthropia (gr. [*lykanthropos* Varulv, af *lykos* Ulv + *anthropos* Menneske]): særlig i Middelalderen ikke sjælden Vrangforestilling — at være forvandlet til en »Varulv«.

Lykorexia (gr. *lykos* Ulv + gr. *orexis* Appetit): Ulvehunger.

Lymfadenose (*Lymfe* [lat. *lymph*a klart Vand] + gr. *aden* Kirtel): 1) lymfatisk Leukæmi (s. d.); 2) har ogsaa været anvendt som Betegnelse for infektiøs Mononukleose.

Lymfatisk (*Lymfe* [lat. *lymph*a klart Vand]): hørende til Lymfe eller lymfoid Væv.

Lymfatisk (*Lymfe* [lat. *lymph*a klart Vand]) **Leukose** = lymfatisk Leukæmi (s. d.). **L. Leukæmi, akut:** ses oftest hos Børn og yngre Mennesker. Karakteristisk er høj Feber og stærkt lidende Almentilstand, Tendens til Blødning fra Næse, Mund, Øjne, Tarm og i Huden, Saardannelser i Mund og Svælg, Anæmi, Diarrhoe, undertiden Glandelsvulst. Lymfocyternes Antal som ved kronisk l. L.; der ses mange Lymfoblaster; ofte Riederformer. Varer i Almindelighed kun faa Uger. Remissioner kan ses. **L. Leukæmi, kronisk** (undertiden kaldet Leukose, Lymfadenose): Leukæmi-form ved hvilken der er Hyperplasi af det lymfocytdannende Væv. Symptomerne kan være: Svulst af Lymfekirtler, perifert, i Mediastinum, i Abdomen, Svulst af Milt, Lever, Tonsiller, Tymus. Periødevise Feber, Tilbøjelighed til Blødning, Stomatitis, Hudforandringer, knudeformede Dannelser (Lymfomer), Vesikler, Pustler, Pigmentation; Retinaforandringer. Albuminuri, Cylindruri. Lymfocyternes Antal 15,000 → 200,000, sjældent over 1 Million. Ved Differentialtælling udgør Lymfocyterne ca. 90%; der ses mange Lymfoblaster. Anæmi

med lav Farveindeks; Pladernes Antal lavt i Alm. Sygdommen kan være indtil 10 Aar. Ses oftest hos ældre.

Lymfe (lat. *lymph*a klart Vand), se Koppevaccine.

Lymfoblaster (*Lymfo*[cyter], s. d. + gr. *blastos* Kim): Art hvide Blodlegemer, som normalt ikke forekommer i Blodet. De er paa Størrelse med el. lidt større end de normalt forekommende »store Lymfocyter«, ca. 12—15 μ , og ligner dem en Del i Udseende; Kernens farves i Alm. mindre mørkt, er løsere i Tegningen, rund el. let afladet; Protoplasmaet er blaaligt, kan indeholde enkelte Azurgranula. L. er unge Celler, som stammer fra det lymfatiske Væv; er Forstadier til Lymfocyter. L. kan være vanskelige at skelne fra store Lymfocyter og Myeloblaster; de giver ikke Peroxydosereaktion. Findes i Blodet, f. Eks. ved lymfatisk Leukæmi i stort Antal.

Lymfocyter (*Lymfe* [lat. *lymph*a klart Vand] + gr. *kytos* Hulrum): en Art af de normalt forekommende hvide Blodlegemer. Man skelner mellem 1) store L. og 2) smaa L. 1) har en Størrelse omtrent som røde Blodlegemer, 6—10 μ . Kernens indtager det meste af Cellen, er cirkulær, el. let afladet el. indkærvet paa den ene Side, har groft Kromatinet, er mørkt farvet. Protoplasmaet er lyst-blaaligt, ligger som en smal Bræmme omkring Kernens. 2) er yngre, »umodne Celler« paa 12—15 μ . Kernens lidt større, udgør ca. Halvdelen af Cellen; dens Form er den samme, men gerne lysere farvet. Ved Anvendelse af Farvevædske med Azurfarvestoffer ses ofte 5—10 ret grove rødlige (azurfile) Granula i Protoplasmaet. De er vanskelige at skelne fra Monocyter. **L.'s Antal** i Alm. 25—33%, normal Variation 15—45%, 1200—3000 pr. m^3 Blod.

Lymfoid(t) (*Lymfe* [lat. *lymph*a klart Vand] + gr. *eid*os Form): **L. Celle:** Lymfocyt og Lymfoblast. **L. Marv:** 1) normalt forekommende lymfoidt Væv i Benmarven; 2) lymfoid Omdannelse af den røde Benmarv ved visse Blodsygdomme — Leukosis lymphatica. **L. Væv:** reticulært Bindevæv med Lymfocytinfiltration og Kimcentre.

Lymfomer (*Lymfe* [lat. *lymph*a klart Vand]): knudeformede Infiltrater i Hu-

den, som kan ses ved lymfatisk Leukæmi.

Lymph-adenia (*Lymfe* [lat. *lymph* klart] Vand + gr. *aden* Kirtel): Pseudo-leucæmia. **-adenitis**: Betændelse i Lymfeglandel. **-adenoma**: Lymfekirtelsvulst. **-adenoma generalia** = Hodgkin's Sygdom. **-adenopathia mesaraica**: Krøskirtellidelse, spec. af tuberkuløs Natur. **-adenosis**: Sygdom i det lymfatiske Apparat, som Helhed sp. lymfatisk Leukæmi, se: Leukæmi.

Lymphaemia (*Lymfe* [lat. *lymph* klart Vand] + gr. *haima* Blod): lymfatisk Leukose el. lymfatisk Leukæmi.

Lymph-angiectasia (*Lymfe* [lat. *lymph* klart Vand] + gr. *angion* Kar + gr. *ektasis* Udvidelse): Udvidning paa et Lymfekar. **-angioendothelioma** (gr. *angion* Kar + *endothelium* [gr. *endon* i + gr. *thele* Brystvorte]): ondartet Svulst, der udgaar fra Endotheliet i Lymfespalter eller større Lymfekar. **-angioma**: godartet Svulst, bygget op af nydannede Lymfekar. **-angioma tuberosum multiplex** = Syringom. **-angiosarcom**: malignt Lymphaangioendotheliom. **-angitis**: Betændelse i et Lymfekar. **-angitis epizootica**: angriber Hesteracen, smitsom, kronisk forløbende Lidelse med Knudedannelse i Lymfebanernes Forløb. Aarsag: *Cryptococcus farciminosus*. **-angitis ulcerosa**: angriber Hesteracen, smitsom, kronisk forløbende Lidelse med Abscesdannelse i Lymfebanernes Forløb. Angriber særligt Bagbenene. Aarsag: Preisz-Nocard's Bacil, se *Bact. pseudotub. ovis*.

Lymphatismus (*Lymfe* [lat. *lymph* klart Vand]) (lymfatisk Konstitution): Konstitutionsanomali ytrende sig ved Hyperplasi af det lymfoide Væv og Thymus, hvid, slap Hud, Tilbøjelighed til Hudbetændelser og Betændelse i Kirtlerne. Maaske identisk med eksudativ Diatese.

Lymph-ectasia (*Lymfe* [lat. *lymph* klart Vand] + gr. *ektasis* Udvidelse) = Lymphaangiectasi. **-eurysma** (gr. *euryn* udvide): begrænset Udvidning paa et Lymfekar.

Lympho-blast (*Lymfe* [lat. *lymph* klart Vand] + gr. *blastos* Spire): 1) Lymphocyten (theoretiske) Modercelle. 2) store, i Lymfekirtlernes Centrum lig-

gende Lymfocyter, der er modne til Deling. **-blastom**: svulstagtig Hypertrofi af Lymfeglandel, især med umodne Celleformer. **-cyt** (gr. *kytos* Hulrum): Lymfecelle, smaa, farveløse, i lymfatisk Væv, Lymfe og Blod forekommende Celler med store, runde, mørke, basofile Kerner og en smal Protoplasmabræmme. Forekommer som smaa og store L. **-cytoblastom** = Lymphoblastom. **-cytom**: syn. for Lymphocytablastom. **-cytomatosis, aleukæmisk** = aleukæmisk Lymphadenose, se Aleukæmia. **-cytosis**: Forøgelse af Lymfocyterne i Blodet. **-dermia** (gr. *derma* Hud): Hudaffektion paa Basis af en lymfatisk Leukæmi. L. **perniciosa**: særligt malignt forløbende Form af Lymfodermerne med dejagtig, kronisk Infiltration i Huden, Vædsken, stærk Afskalning o. s. v. (*Pityriasis rubra*). **-granulomatosis** (lat. *granulum* lille Korn) (Paltauf-Sternberg): Systemsygdom i det lymfatiske Væv, karakteriseret ved Udvikling af et ejendommeligt storcellet Granulationsvæv med smaa Kæmpeceller i Lymfekirtler og Milt, med stærk Tendens til Nekrose og malign Vækst. Sygdommen findes ofte sammen med Tuberkulose, men er dog sikkert en selvstændig, sandsynligvis infektiøs Lidelse (Hodgkins' Sygdom). Syn. *Granuloma malignum* (Benda). **-granulomatosis inguinalis** = Frey-Jersild's Sygdom: infektiøs Lidelse med Udvikling af karakteristisk Granulationsvæv i Analregionen og i de regionære Lymfeglandler, undertiden kaldet den 4. Sygdom (nævnt i Forbindelse med blød Chanker, Syfilis og Gonorrhoea). **-ma**: Svulst af Bygning som Lymfekirtelvæv eller Svulst af Lymfekirtel **-matosis** = Lymphadenosis. **-pathia** (gr. *pathos* Lidelse): enhver Lidelse i Lymfekar el. -kirtler. **-penia** (gr. *penia* Fattigdom): Formindskelse, relativ eller absolut, i Antallet af Lymfocyter i Blodet. **-poiesis** (gr. *poiesis* Dannelse): Dannelse af Lymfocyter eller Lymfe. **-rrhagia** (gr. *rhegnymi* [rhag-] bryder) (*Lymphorrhoe*): profus Lymfeflaad ved Beskadigelse af større Lymfekar. **-sarkoma** (gr. *sarkoma* Kødsvulst): ondartet Svulst, der udgaar fra Lymfekirtlerne og er bygget op af Rundceller af Lymfocyttype, eller Celler med noget

større, lysere Kerne. Ved sin atypiske Bygning og stærkt infiltrative Vækst adskiller Lymfosarkomet sig fra de simple Hyperplasier, ved sin pluricentriske Begyndelse i en Gruppe af Glandler og regionære Udbredning uden egentlig Metastasedannelse fra de typiske ondartede Svulster, ofte dog meget vanskelig at skelne fra Rundcellesarkom.

-stase (gr. *stasis* Staaen): opstaar ved Tillukning af Lymfebanerne centralt, ofte som Følge af Fjernelse af Lymfeglandler — Lymfestaser i Armen efter Fjernelse af Aksilglandler p. Gr. a. Kræft — eller som Følge af Ophobn. af korpuskulære Elementer eller Parasiter i centrale Lymfebaner, hvoraf kan resultere Elefantiasis, gelatinøs Pneumoni o. s. v.

Lymfigurer: forgrenede røde Striber paa Huden af et Menneske, ramt af Lynet.

Lynnedslag (som Dødsarsag): Fulguratio.

Lypemania (gr. *lype* Sorgmodighed + gr. *mania* Raseri, Vanvid) = Melancholia.

Lysiner (gr. *lysis* Opløsning): opløsende Antistoffer, f. Eks. Bakteriolyser, Cytolyser, Hæmolyser (ikke at forveksle med Lysin = Diaminokapronsyre). **α -Lysin** = Aleksin. **β -Lysiner** (Petersson, Alfred, 1867—, Sverige): mere termosistente Lysiner i Serum.

Lysis (gr.) (Lyse): Opløsning.

Lyskebrok, se Hernia inguinalis.

Lysozym (gr. *lysis* Opløsning + gr. *zyme* Surdejg): et af A. Fleming (nulev., England) opdaget enzymagtigt Stof, som findes i mange Sekreter og Vævsvædske hos Mennesker, Dyr og Planter, særlig rigeligt i Hønsæggehvide; det virker opløsende paa forskellige Bakterier; i Modsætning til d'Herelle's Agens opløser det ikke blot levende, men ogsaa døde Bakterier.

Lyssa (gr., Raseri, Hundegalskab): Rabies, Hydrophobia, Hundegalskab, Vandskræk: akut Infektionssygdom med meget lang Inkubationstid (1—6 Mdr.). Skyldes et filterbart Virus. Sml. Negri's Legemer. Det har stærk Affinitet til Centralnervesystemet, og Symptomerne bestaar derfor i heftige Krampe navnlig Svælgkrampe, med paafølgende

Lammelser. Sygdommen angiver navnlig Hunde, der ved Bid kan smitte Mennesker; den forløber ofte dødelig i faa Dage, med mindre Patienten i Inkubationstiden er bleven vaccineret med svækket Virus (tørret Rygmarv fra Kaniner, podede med Lyssa).

Lyssans: Pt.'s Syn er indskrænket til at kunne afgøre, om der kastes Lys paa Øjet eller ikke, evt. ogsaa hvorfra Lyset kommer: Lyssans med Projektion.

Lyssky = Photophobia.

Lyssophobia (gr. *lyssa* Hundegalskab + gr. *phobos* Frygt): Frygt for Hundegalskab.

Lysstivhed af Pupillen: Tabet af den normale Pupilkontraktion ved Belysning. Hyppigt Symptom ved Tabes, Dementia paralytica, Optikusatrofi m. m. Sml. Argyll-Robertson's Symptom.

Lystmord: Mord udført af Sadist til Tilfredsstillelse af seksuel Trang.

Læbefænomen ved Tetani: ved let Bankning paa Mundmuskulaturen fremkaldes Kontraktion af denne, hvorved Munden momentant skydes tryeaagtigt frem.

Lægeiglen, se *Hirudo medicinalis*.

Lændegigt: Lumbago.

Længdebreddindeks (Hovedets), se Index cephalicus.

Længdeleje, se Fosterleje.

Læsecentret: C. for Erindringsbillederne for Skrifttegn; i venstre Gyrus angularis. Syn. Naunyn's Centrum.

Lævogram (lat. *laevus* venstre + gr. *gramma* Skrifttegn): anormalt Elektrokardiogram, som viser et højresidigt Grenblok. Betegnelsen skal fremhæve, at de elektriske Fænomener (el. Aktionsstrømmene) fra venstre Ventrikel er de fremherskende.

Lævulose (lat. *laevus* venstre) = Fruktose: en Kethexose; det reducerer og gærer paa samme Maade som Glykose, men er venstredrejende. **L.-Prøve**: Leverfunktionsprøve: per Os gives paa fastende Mave 100 g Lævulose i Vand; Urinen, som lades i de følgende 4 Timer, undersøges for Lævulose; normalt udskilles indtil 0,7 g; ved Leverlidelser udskilles mere.

Lævulosuria (Lævulose [lat. *laevus* venstre] + gr. *ouron* Urin): Udskillelse af Lævulose i Urinen; kan ses efter Ind-